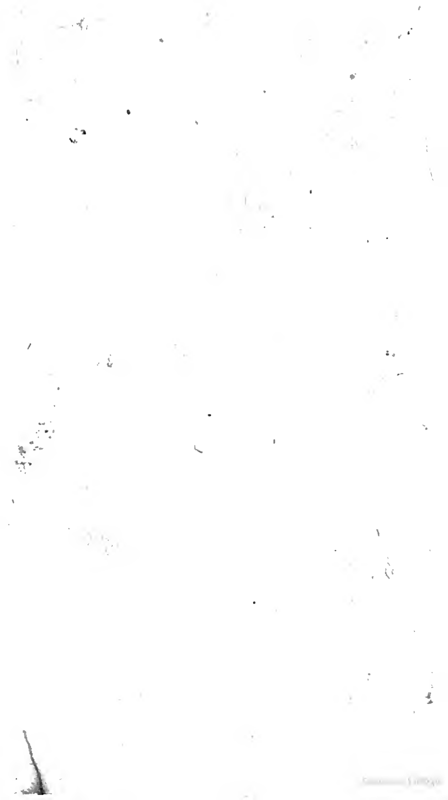

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
7 H G
26

ΣΟΛΟΜΩ͂Ν
ἜΜΜΕΤΡΟΣ,

Sive

Tres libri SOLOMONIS

ſcilicet,

Proverbia, Eccleſiaſtes, Cantica,

Græco carmine donati

Per

JACOBUM DUPORTUM,

Cantabrigienſem,

G. L. P.

CANTABRIGIÆ,

Ex Officina *Rogeri Danielis,* almæ Academiæ Typographi. 1646.

Londini proſtant ſub ſigno *Angeli,* in vico vulgò dicto Lumbardſtreet.

Εἰς Σολομῶντα ἔμμετρον.

Μηκέτ' ἀπὸ τρίποδος χρηστήρια νῦν ἀναφαίνοι
Ὀμφὴ Ἀπόλλωνος ψευδολόγοιο θεοῦ.
Ὧδε μόνοι Δελφοί· Δύπορος δ' ἔσθ' ὑποφήτης·
Τρεῖς βίβλοι εἰσὶ τρίπους, καὶ Σολομῶν Πύθιος.

Ἀλγερνῶνος ὁ Καικίλιος.

Stromateus ſacer,

Sive

PROVERBIA

SOLOMONIS

Græcis verſibus

contexta.

Παροιμίαι Σολομῶντος.

ΚΕΦ. α΄.

1 ἶνοι τοῦ Σολομῶντος ἀγακλειτοῦ βασιλῆος,
Δαβίδης ὃν ἔτικτεν· ὃ γὰρ Σολύμοισιν ἄνασσεν,
Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς καὶ μάντις ἀ-
Αὐτὰρ ἐπεί μιν μοῖρα κάλει, σκῆ- (μύμων.
πτρόν τ' ἀρετήν τε
Κάλλιφ' ὁμῶς ᾧ παιδὶ, καί οἱ μάλα πόλλ' ἐπέτελλεν
Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων,
Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων
Ὣ λαῷ, ἵνα πάντες ὀναίατο τοῦ βασιλῆος.
Ὣς ὅγ' ἔκητι Θεοῦ πατρώϊον ἔλλαβεν ἀρχὴν,
Ἀβραμιδέων γενεῆς, Ἰσραήλοιό τ' ἀνάσσων
Πολλῇ ἐν εἰρήνῃ. ἐπεί οἱ Θεὸς ὄλβον ὄπασσε,
Καὶ νόον ἐν στήθεσσιν ἀπείρονα ποιμένι λαῶν.
Τοὔνεκά μιν τ' ἀνέηκε διδασκέμεναι τάδε πάντα
Αἴνοισιν πυκινοῖσι, παροιμιακοῖσί τε μύθοις,
2 Γιγνώσκειν, φρονέειν, περί τε φρένας ἔμμεναι ἄλλων,
Ἴδμεν ἐχεφροσύνην τε παραιφασίην τ' ἐρατεινήν,
Καλά τε τῶν πινυτῶν ἔπεα φρεσὶν ᾗσι νοῆσαι·
3 Δέχθαι ἐφημοσύνην, καὶ μήδεα πυκνὰ δαῆναι,
Ἰθείῃσι δίκῃσι, θεμίστεσσίν τε κεκάσθαι,
Ῥεῖα διαγνῶναι, ἠμὲν κακὸν, ἠδὲ καὶ ἐσθλόν·
4 Ἄφροσι κέρδεα πολλὰ, νόον τ' ἐν στήθεσι δοῦναι
Ὁπλοτέροις γενεῇ, καὶ ἐνιστάξαι φρένας ἐσθλάς.
5 Οὔατ' ἐφετμῇσι κλίνων πεπνυμένος ἀνὴρ
Μᾶλλον πέπνυται, καὶ κερδαλεώτερος ἔσται·
Ὅς τε νοεῖ, ἔτι μᾶλλον ἐπιψαύσει πραπίδεσσιν,
Οὕνεκα μῦθον ἄκουσεν, ἑῷ τ' ἐγκάτθετο θυμῷ·
Οὖας γάρ θ' ὁδός ἐστι, δι' ὕατος ὡς ὀχετοῖο

Μῆτις

Proverbia Solomonis.

CAP. I.

Roverbia Solomonis inclyti regis,
David quem genuit; is enim Solymis regnavit,
Utrumque, & rex bonus, & vates insignis.
Verùm cùm eum fatum vocabat, sceptrúmque virtutémque
Reliquit pariter suo filio, & ei valdè multùm mandavit
Semper optimè se gerere, & præstantiorem esse aliis,
Sermonúmque prolocutorem esse, actorémque operum

Suo populo, ut omnes fructum perciperent ex rege.
Ità ille voluntate Dei paternum cepit imperium
Abramidarum genti Israelíque imperans,
Multâ in pace, quandoquidem Deus illi opulentiam præbuit,
Et intelligentiam in pectore immensam pastori populorum.
Idcirco & eum incitavit docere hæc omnia
Sententiis acutis proverbialibúsque dictis,

Scire, intelligere, prudentiâ excellere alios,
Cognoscere sapientiámque, instructionémque amabilem,
Pulchra sapientum verba *quemque* animo suo percipere:
Recipere mandatum, & consilia prudentia discere,
Rectis judiciis, legibúsque instrui,
Facilè discernere tum malum tum bonum.
Stulto solertiam multam, & intelligentiam in pectore dare
Junioribus natu, & instillare mentem bonam.
Aures præceptis inclinans sapiens vir
Plus sapit, & versutior erit:
Quíque intelligit, adhuc magis attingit prudentiam,
Quoniam sermonem audiit, suóque reposuit in animo.
Auris enim via est, per aurem tanquam canalem

Μή τις ὀλισθαίνῃ, καὶ ἐπὶ φρένας ἀνδρὸς ὁδεύῃ·
Ὡς δὲ τάχ᾽ εἰδήσει πυκινὰ φρεσὶ μήδε᾽ ὑφαίνειν,
6 Γρίφους τ᾽ ἀλλύειν, ἅμα τ᾽ αἶνον καὶ νόον ἴδμεν,
Κεδν᾽ ἔπεα ξυνέμεν, πινυτῶν τ᾽ αἰνίγματα φωτῶν.
7 Ἀρχὴ καὶ κορυφὴ σοφίης πέλε δεῖμα Θεοῖο·
Ἀλλὰ δαημοσύνην πολυϊδρείην τε νόοιο
Νήπιοι οὐκ ἀλέγουσιν, ὅσοι τ᾽ ἀποφώλιοί εἰσι.
8 Δεῦρ᾽ ἄγ᾽ ἰών, φίλε τέκνον, ἐμῆς δ᾽ ἐπικέκλυθι φωνῆς,
Τέθμια πατρὸς ἑλών, μητρὸς μὴ λήθευ ἐφετμέων·
9 Καλὸν γὰρ κρήδεμνον ἐπὶ κράτεσφιν ἔσονται,
Ὅρμοι τε χρύσειοι ἀμφ᾽ αὐχένι παμφανόωντες.
10 Εἰ σέο πειρήσαιντο κακοῖς θέλκτροισιν ἀλεῖται,
Ἀλλὰ σύ, παῖ, ἀνάνευ᾽, ἰδὲ μὴ ἐπιπείθεο μύθῳ.
11 Εἴπερ τις τότε εἴπῃ, Ἄγ᾽, ἔρχεο καὶ σὺ μεθ᾽ ἡμῖν,
Κλῦτε φίλοι, ἐπεὶ οὔ τι κακῶν ἀδαήμονές εἰμεν,
Ἀλλ᾽ ἄγεθ᾽, ὡς ἂν ἐγὼ εἴπω πειθώμεθα πάντες,
Ἄμμι δόλοι τε, φόνοι τ᾽, ἀνδροκλασίαι τε μελόντων,
Ναῦ δὲ καὶ ἵζωμεν πυκινὸν λόχον ἀρτύναντες,
Ἤν τάχα που καὶ κρύβδα κιχείομεν ἄνδρας ἀθώους,
Λάθρῃ σφέας λοχόωντες, ἀναίτιοι εἴπερ ἔωσιν·
Ἀλλ᾽ ἔρχεσθε λόχονδ᾽, ἵνα θ᾽ ἡμῖν κύρμα γένοιτο.
12 Ὠμοὺς βεβρώθοιμεν, ἵν᾽ ἡμετέροισι λάρυγξιν
Οἷά περ ἐν λαύροισι τάφοις κεκρυμμένοι εἶεν,
Ὡς ὅτε τεθνηῶτες ἔβαν δόμον Ἄϊδος εἴσω.
13 Δήομεν ἐν μεγάροις κειμήλια πολλὰ καὶ ἐσθλά,
Ληϊστέων γέρα καλά, καὶ ὁππότε δασμὸς ἵκηται,
Ἔσται ἅδην, ἵνα τ᾽ ἄμμι δόμοι πλήθωσιν ἐάων.
14 Δεῦρό νυν, οἶσε, πέπον, καὶ ὁμοῦ τεὸν ἔμβαλε κλῆρον,
Πάντα τὰ κοινὰ φίλων, μία δ᾽ οἴη πᾶσιν ἅμ᾽ εἴη
Μοῖρά τε καὶ ζωή, ξυνήϊά τ᾽ ἄμμι γένοιτο.
15 Ὥς ποτέ τις κ᾽ εἴπῃσι· σὺ δ᾽, ὦ παῖ, μή σφιν ὁμάρτει,
Χάζεο πόλλ᾽ ἀπάνευθε, καὶ ἴσχεο νόσφι λιασθείς,

Prudentia labitur, & in mentem hominis pervadit:
Ità ille ſtatim ſciet ſapientia animo conſilia texere,
Griphóſq; ſolvere, ſimúlq; proverbiū ejúſq; ſenſum cognoſcere.
Scita verba intelligere, ſapientúmq; ænigmata virorum.
Principium & caput ſapientiæ eſt timor Dei:
Sed diſciplinam, multámque mentis ſcientiam
Stolidi non curant, nec quotquot inſipientes ſunt.
Huc ades, chare fili, meámque exaudi vocem,
Jura patris accipe, matris nè obliviſcere mandata:
Pulchrum enim velamentum capitis erunt,
Et monilia aurea circa collum fulgentia.
Si te tentaverint malis illecebris peccatores,
At tu, fili, abnue, & non obtempera ſermoni.
Et ſi quis tum dixerit, Age, veni & tu nobiſcum,
Audite amici, quandoquidem neutiquam malorum ignari ſumus,
Quin agite, ſicut ego dicam pareamus omnes,
Nobis dolíque; cædéſq;, homicidiáque curæ ſint,
Nunc verò etiam collocemus denſas inſidias ſtruentes,
Si fortè alicubi clàm occupabimus viros innocentes,
Occultò iis inſidiantes, immerentes licèt fuerint:
Verùm venite ad inſidias, ut nobis præda ſit,
Crudos eos devoremus, ut noſtro gutture
Tanquam in patulis ſepulcris conditi ſint.
Veluti cùm mortui deſcendunt in inferni domum,
Inveniemus in ædibus theſauros multos & bonos,
Prædonum præmia pulchra, & cùm diſtributio venerit,
Erit abundè, ut & nobis ædes impleantur bonis.
Age, affer, amice, & ſimul tuam injice ſortem,
Omnia amicorum communia, una autem & unica omnibus ſimul ſit
Sors, & ſubſtantia, & communes opes nobis ſint.
Sic fortè aliquando quis dixerit; tu autem, ô fili, nè eos ſequere,
Recede admodum longè, & abſiſte procul ſemotus,

Οἷμεν ἀπὸ σφετέροιο παραχλιδὸν ἴχνος ἔρυκε.
16 Καὶ γὰρ ἐπ' αἴσυλα ἔργα ποσὶ κραιπνοῖσι φέρονται,
Ἔς τε φόνον σπεύδουσιν ἀεικέα θέλουσι λύσσῃ.
17 Μάψ τις ἐπ' ὀρνίθεσσι τὸ δίκτυον ἀμπετάσαιτο,
Τάων μὲν τ' ἀντικρὺ καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἰδουσέων·
Ῥεῖά κε ταί γε πέτοντο φόνον καὶ κῆρα φυγοῦσαι,
Ἀνέρι δ' ἐλπὶς ὄλωλε, καὶ ἦν ἀνεμώλιος ἄγρη.
18 Οἵ τ' ἄλλους λοχόωσι κατακτείνειν μεμαῶτες
Λάθρη, ἀνωϊστὶ, σφίσιν αὐτοῖς κῆρα φέρουσιν,
Αὐτοί τε σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο.
19 Ἡ δίκη ἐστὶ βροτῶν, οὓς ληΐδος ἵμερος αἱρεῖ,
Κερδέων θ' ἁρπαλέων· οἷς χρήματα πάντα μέμηλεν,
Οἵ τε φιλοκτέανοι, κέρδος σφίσι θυμὸν ἀπηύρα.
20 Ἡ σοφίη ἐβόησ', ἐν ἀγυιῇς ἴαχε φωνήν,
Ἡ ὁδοὺς ἐς λαύρην, ὅθι τε πλεῖστος πέλε λαός·
21 Στῆ δ' ἄρ ἐνὶ τριόδοισι, διαπρύσιον δ' ἐγέγωνεν
Ἄστεος εἰνὶ πύλῃσι, μέσῳ τ' ἀνδρῶν ἐν ὁμίλῳ·
Ἔνθα στᾶσ' ἤϋσε θεᾶ μέγα τε δεινόν τε
Ὀρθί' ἐν ἀνθρώποις, πολυμεμφέα τ' ἔννεπε μῦθον.
22 Αἰδὼς, ἄνθρωποι, καὶ ἐλέγχεα, ἄχθεα γαίης,
Νήπιοι, ἕως πότε γὰρ μέλλει ὑμῖν φίλον εἶναι
Νηπιάας ὀχέειν; βουλὴν δ' ἀθερίζεμεν ἐσθλήν
Οὐδέποτ' αἰδέσσεσθε, χαλίφρονες ἀνέρες οὕτως;
Ὡς αἰεὶ τέρψασθε χαλιφροσύνῃ ἀλεγεινῇ,
Ἐχθρὴ δ' ἔσσετ' ὔμμι σαοφροσύνη ἐρατεινή;
23 Ἀλλὰ πίθεσθε ἐμοὶ ὕμμες, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον,
Καὶ φρέν' ἐπιγνάμπτειν, στρεπταὶ μέν τε φρένες ἐσθλῶν,
Στρέψασθ' οὖν πολίνορσοι, ἐμῇ πεισθέντες ἐνιπῇ·
Πνεῦμα μὲν ἐνστάξω, καὶ θεῖον ἐΰτροφα χεύσω
Ὑμμιν ἐνὶ πραπίδεσσι, λόγους τέ μὲν ὔμμε διδάξω.
24 Οὕνεκ' ἐγὼ βοάασκον, ἀπηνήνασθε δὲ πάντες·
Πολλάκι χεῖρας ὄρεξα, καὶ οὔτις ἐμεῦ ἀλέγιζε·

Νοσφι-

A via illorum declinando vestigium inhibe.

Etenim ad scelesta opera pedibus velocibus feruntur,
Et ad cædem festinant immanem impetuosâ rabie.

Frustrà quis propter aves rete expanderit,
Ipsis illum coram & oculis intuentibus:
Facilè utique ipsæ avolarent cædem & fatum fugientes,
Homini autem exspectatio periret, & esset irritum aucupium.

Qui aliis insidiantur, interficere cupientes
Occultò. ex-improviso, sibi ipsis mortem ferunt,
Ipsíque suis sceleribus pereunt.

Hic mos est hominum quos prædæ cupido capit,
Lucrorúmq; rapacium: quibus opes tantæ sunt curæ,
Quíque avari *sunt*, lucrum iis animam aufert.

Sapientia clamat, in plateis emittit vocem,
Ubi via ad vicum-latum, & ubi plurimus est populus:

Stat autem in triviis, altum autem vociferatur
Urbis in portis, medióque virorum in cœtu:
Ibi stans clamat dea magnúmque gravéque
Elatâ-voce inter homines, querulúmque edit sermonem.

Proh pudor! ô homines, mala probra, pondera terræ,
Stulti, quousque enim vobis gratum erit
Stultitiam circumferre? consilium autem contemnere bonum
Nunquam verebimini, stolidi homines nequicquam?
Adeóne semper gaudebitis stoliditate miserandâ:
Invisa autem erit vobis prudentia amabilis?

Verùm obtemperate & vos, quandoquidē obtemperare melius *est*,
Et mentem flectere, flexibiles sunt mentes bonorum,
Convertimini igitur reduces, meæ obedientes increpationi.
Spiritum meum instillabo, & divinum halitum fundam
Vobis in præcordia, verbáque mea vos docebo.

Quoniam ego clamavi, renuistis autem omnia:
Sæpe manus extendi, & nemo me curabat.

Repudia-

25 Νοσφίζεσθε δὲ πάμπαν, ἐμὴν τ' ἀθερίζετε βουλήν·
"Οσσά τ' ἐλέγξασ' εἶπον, ὁμοκλήσασά τε μύθῳ,
Οὔτις ἐν ὔμμιν ἔδεκτο, καὶ οὐκ ἐμπάζετο μομφῆς.
26 Τοὔνεκ' ἐγὼ γελόωσα καὶ ὑμετέρησιν ἐπ' ἄτης
Τέρψομαι, ἀργαλέῃ ἐπ' ὀϊζυῖ καγχαλόωσα,
Αντίω κερτομέουσ' ὅταν ὑμέτερον δέος ἔλθῃ,
27 Ὑμέτερον δέος ἔλθῃ ἀδευκεῖ ἶσον ὀλέθρῳ
Ἐξαπίνης, καὶ πότμος ἀμείλιχος ἠΰτε λαῖλαψ,
Οἶτος ἐπεὶ χαλεπὸς καὶ ὀϊζὺς ὔμμιν ἐπῆλθε.
28 Τόφρα με φωνήσουσι, καὶ οὐκέτ' ἀμείψομαι αὐτούς·
Πρωῒ δ' ὑπ' ἠοῖοι διζήμενοι ἱέμενοί τε
Οὔποτε μ' εὑρήσουσι, πόνος δ' ἀχρήϊος ἔσται.
29 Οὕνεκ' ἐπιφροσύνη σφίσιν οὐ καταθύμιος ἦε,
Πολλὰ δ' ἀπηνήναντ', οὐδ' ἥνδανε δεῖμα Θεοῖο.
30 Οὐδ' ἔθελον παραδέχθαι ἐμὴν ζαφελέα βουλήν,
Μῆνιν δ' ἠρνήσαντο, καὶ οὐκ ἀλέγιζον ὁμοκλῆς.
31 Ἔργων οὖν σφετέρων χαλεπὴν τίσουσιν ἀμοιβήν,
Καὶ κακοῦ, ὅ, τι φύτευσαν, ἐοικότα καρπὸν ἔδονται·
Τοὺς καὶ ἅλις βουλέων τεὲ ἐπαυρήσεσθαι ὀΐω,
Δεινέων θ' ἃς ἐνόησαν, ἄδην τ' ἐλάαν κακότητος.
32 Νηπύτιοι γὰρ σφῇσιν ἀποστασίῃσιν ὀλοῦνται,
Ὄλβος τ' ἀφραδέων σφιν ἀεικέα πότμον ἐφήσει.
33 Ὃς δέ κέ μοι πείθηται, ὅδ' ἀτρέμας οἰκία ναίων
Θαρσήσει, ἐπεὶ οὔ οἱ ἔπι δέος, οὐδέ τι λίην
Ταρβήσει ἐνὶ θυμῷ, ἐπερχομένοιο κακοῖο.

ΚΕΦ. β'.

1 Υἱέ μευ, εἰ μύθους πέφραν ὑποδέξεαι ἀμούς,
"Οσσά τέ σοι ἐπιτέλλον, ἐνὶ φρεσὶ νειόθι κεύσεις·
2 Ὡς κεν ἐχεφροσύνῃ κλίνῃς ἀειήκοον οὖας,
Καὶ φρένας ἱμερόεσσα τεὴν περὶ κῆρι μεμήλῃ·
3 Εἰ καὶ ἐπ' εἰδημοσύνῃ βοάῃς, μετόπισθε διώκων,

Repudiastis autem omnino, meúmq; sprevistis consilium:
Quæcunque etiam redarguens dixi, objurgánsque sermone.
Nemo inter vos admisit, nec rationem-habuit increpationis:
Idcirco ego ridens etiam vestras super calamitates
Delectabor, gravi de ærumna gestiens præ gaudio,
Palàm sugillans, cùm vester metus venerit,
Vester metùs venerit amaræ similis perditioni
Repentè, & interitus atrox sicut turbo,
Calamitas postquam sæva, & miseria vobis supervenerit.
Tunc me vocabunt, & non ampliùs respondebo iis,
Manè autem sub diluculo quærentes sciscitantésque
Nusquam me invenient, labor autem inutilis erit.
Quoniam sapientia iis non grata erat,
Multùm verò *eam* recusarunt, nec placuit timor Dei:
Nec voluerunt recipere meum vitale consilium,
Monitionem autem respuerunt, & non curarunt increpationem.
Operum igitur suorum gravem luent pœnam,
Et mali, quod plantarunt, meritum fructum edent:
Fósq; satìs consilia luituros opinor,
Et consultationes quascunq; in animo-habuerũt, abundéq; exantla-(turos ærumnę.
Insipientes enim suâ apostasiâ peribunt,
Opésque stultorum ipsis grave exitium immittent.
Qui autem mihi auscultat, is tranquillè domum incolens
Confidet, quippe non illi aderit timor, neque valde
Metuet in animo, ingruente malo.

CAP. II.

Filli mi, si sermones libens accipies nostros,
Et quæcunque tibi mandavi, in mente ima recondes:
Ità ut sapientiæ inclines attentam aurem,
Et prudentia tibi in corde curæ sit:
Et si scientiæ inclames, à tergo prosequens,

Ἀσπερχὲς πινυτὴν καλέων διζήμονι φωνῇ·
4 Εἰ τάχα μιν σπουδῇ μάλα δίζεαι ἠδὲ μεταλλᾷς,
Οἷά περ ἀργύρεον διφῶν ὑπὸ κεύθεσι γαίης,
Ἢ κρύφιον θησαυρὸν ἐνὶ μεγάροιο μυχοῖσι·
5 Δή τότε δεῖμα Θεοῖο κατὰ φρένα, καὶ κατὰ θυμὸν
Εἰδήσεις, γνῶσίν τε Θεοῦ ζαφκέα δήεις.
6 Ἀθάνατος γὰρ μῆτιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἑκάστῳ,
Καὶ νόον ἐν στήθεσσι δίδωσι· δύναται γὰρ ἅπαντα·
Τοῖο δ᾽ ἀπὸ στόματος πινυτὴ ῥέεν ἰδμοσύνη τε.
7 Τοῖσι δικαίοισι φρένιν ἔμπεδον ἐντὸς ἔθηκε,
Καὶ πυκινὸν ταμίευσε νόον, κειμήλιον ἐστί·
Ἀνδράσι δ᾽ ἰθυπόροις ἀσπίς τε καὶ εἶλαρ ἐτύχθη.
8 Τίε θέμιν, ῥύετ᾽ ἔργα δίκης, ὁσίοισιν ἑοῖσιν
Ἐν πάντεσσιν ὁδοῖσι παρίσταται, ἠδὲ φυλάσσει.
9 Τῷ σὺ δικαιοσύνην τε καὶ εὐνομίην ἐρατεινὴν,
Ἰθείας τε θέμιστας, ἰδ᾽ αἴσιμα πάντα νοήσεις.
10 Εὖτέ σοι ἀμφὶ νόον φρένας ἔλθῃ πότνια μῆτις,
Εὖτ᾽ ἄν σοι καλή τε καὶ ἱμερόεσσα φανῇσι
Θεσπεσίη πινυτή, καί μιν περὶ κῆρι φιλήσῃς·
11 Κερδοσύνη σε φυλάξει, ἐπιφροσύνη τε σαώσει.
12 Ὄφρα κέ σε ῥύσαιτο ὑπ᾽ ἐκ κακοῦ ἀνδρὸς ὁδοῖο,
Ὅς τ᾽ ἔπεα σκολί᾽ οἶδε, καὶ οὐκέτι πιστ᾽ ἀγορεύει.
13 Οἳ οἱ πολλοὶ ἔασι δίκης προλιπόντες ἀταρποὺς,
Οὐλομένης κακότητος ἵνα στείβωσι κέλευθα
Λυγρ᾽, ὀλοά, σκοτίεντα, καὶ ἀργαλέης ὁδὸν ἄτης.
14 Νήπιοι, οἷς μέγα χάρμα πέλει κακὰ μηχανάασθαι,
Τερπωλή τε καὶ ἦθος ἀτάσθαλος ὕβρεις ἀλειτέων,
Οἵ τε κακορραφίην καὶ σχέτλια ἔργα φιλεῦσι·
15 Λοξοβάται, σκολιῇσιν ἀεὶ χαίροντες ἀταρποῖς,
Στρεβλοί, πολυέλικτοι, ἀπηνέα θυμὸν ἔχοντες.
16 Ὄφρα κέ σε ῥύσαιτο ἀπὸ ξείνης τε γυναικὸς,
Ἀλλοδαπῆς, ἣ πολλὰ βροτῶν θελκτήρια οἶδεν,

Αἰεὶ

Diligenter prudentiam invocans anxiâ voce:
Si ſtatim eam ſedulò admodum quæris, & inveſtigas,
Veluti argentum ſcrutans ſub latebris terræ,
Aut occultum theſaurum in domûs penetralibus:
Tum certè timorem Dei in mente & in animo
Scies, & cognitionem Dei vivificam invenies.
Immortalis enim prudentiam, prout vult, ſingulis,
Et mentem in pectore dat: poteſt enim omnia.
Ejus autem ab ore ſapientia fluit ſcientiáque.
Juſtis prudentiam firmam intus ponit,
Et prudentem reponit animum cimelium eſſe.
Viris autem rectè-incedentibus, clypeus & tutamen eſt.
Honorat æquitatem, defendit opera juſtitiæ, ſanctis ſuis
In omnibus viis adſtat, & *eos* cuſtodit.
Unde tu juſtitiámque, & æquitatem amabilem,
Rectáq; jura, & æqua omnia intelliges.
Quandocunque ad tuam mentem acceſſerit prudentia reverenda
Quando tibi pulchra & amabilis viſa fuerit (mater,
Divina prudentia, & eam animitus dilexeris:
Solertia te cuſtodiet, prudentiáque ſervabit.
Ut te liberet à mali viri ſemita,
Qui verba petulantia novit, & non fidelia loquitur.
Quales multi ſunt juſtitiæ relinquentes vias,
Perniciosæ malitiæ ut calcent tramites
Malos, exitiales, tenebricoſos, & moleſtæ viam noxæ.
Stulti, quibus magnum gaudium eſt mala machinari,
Voluptáſq; & delectatio, improba violentia peccatorum,
Quíque malas machinationes, & improba opera diligunt.
Obliquè-incedentes tortuoſis ſemper gaudentes ſemitis,
Perverſi, multùm-volubiles, crudelem animum habentes.
Ut te liberet à peregrina etiam muliere,
Alienigena, quæ multa mortalium delinimenta callet,

Semi-

Αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἱμυλίοισι λόγοισι
Παρφαμένη ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων.
17 Ἥ τε τάχα σφετέρης ἡγήτορα κάλλιπεν ἥβης,
Ῥήτρην δ', ἣν πῆξε μετ' ἀθανάτοιο Θεοῖο,
Ὅρκιά τ' οὐκ ἀλέγει, καὶ ἐλήθετο συνθεσιάων.
18 Οὐδῷ γὰρ θανάτοιο μάλα σχεδὸν οἰκία ναίει,
Ἢ μόρος ὀβριμοεργὸς ἔχει σκιόεντα μέλαθρα·
Καὶ νεκύων ἐς ὅμιλον ἑαὶ νεύουσι κέλευθοι,
Ἢ ὁδὸς εἰς Ἀΐδαο, βροτῶν τ' εἴδωλα καμόντων.
19 Οἱ δ' ἐς δόμον ἵκανον, ἀπὸ σφίσι νόστος ὄλωλεν,
Οὐδ' ἔτι μιμνήσκονται ὑπότροποι ἀπονέεσθαι,
Οὐδ' αὖθις μέλλουσι φερέσβιον οἶμον ὁδεύειν.
10 Ὄφρ' ἀγαθῶν τε κέλευθα, καὶ αἴσιμα ἔργα φυλάσσῃς,
Ἴχνεσί τ' ἰθυπόροισιν ἐνιχρίμπτῃσθα δικαίων.
21 Οἱ γὰρ ἀμύμονές εἰσι, δίκης θ' ὑποφήτορες ἄνδρες,
Ἀσκηθέες ζώοντες ἅμα κληρώσαιντο γαῖαν,
Εὔκηλοι, μάλα δηρὸν ἐπὶ χθονὶ ναιετάοντες.
22 Δυσσεβέες δ', οἷς αἰὲν ἀήσυλα ἔργα μέμηλε,
Ταμνόμενοι, δρύες ὡς προθέλυμνοι ἔραζε πεσοῦσαι,
Ῥιζόθεν ἐξαπολοίατ' ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης.

ΚΕΦ. γ'.

1 ΜΗποτ' ἐμοῦ θεσμοῦ ἐπιλήθευ, ὦ φίλε τέκνον,
Ἀλλ' ἐμέθεν ξύνες ὦργα, καὶ ἐν φρεσὶ βάλλεο μῦθον,
Καί μευ ἐφημοσύνας κραδίῃ ἔνι σεῖο φύλασσε.
2 Μακρέβιος δ' ἤπειτα (τὸ γὰρ γέρας ἔρχετ' ἀπ' αὐτέων.)
Καὶ πολυήμερος ἔσσῃ, ἐπὶ δηρὸν δέ τοι αἰών,
Πολλῇ ἐν εἰρήνῃφι περιπλομένων ἐνιαυτῶν.
3 Τέκνον, μή σε ποτ' οἶκτος ἀληθείη τε λίποιεν,
Ἄμφω ἐπ' αὐχένι δῆσον, ἐνὶ πραπίδεσσι δὲ γράψον,
Οἷά περ ἐν πίνακι πτυκτῷ, μνημήϊον εἶναι.
4 Ὡς χάριν εὑρήσεις μενοεικέα, καὶ φρένας ἐσθλάς,

Ἀμ-

Semper autem mollibus & blandis ſermonibus
Pelliciens furatur mentem quantumvis ſapientum.
Quæq; ſtatim lubricæ ducem relinquit juventutis,
Et fœdus quod fecerat eum immortali Deo,
Et juramenta non curat, & obliviſcitur pactorum.
Limen enim mortis admodum propè domum habitat.
Ubi fatum gravia-patrans tenet umbroſas ædes:
Et mortuorum ad cœtum ejus vergunt ſemitæ,
Ubi eſt via ad infernum, mortaliúmq; ſimulacra defunctorum.
Quique ad ejus domum venerunt, iis reditus perit,
Nec ampliùs meminerunt retro reverti,
Nec iterum vitale iter ingreſſuri ſunt.
Ut bonorum vias & juſta opera obſerves,
Et veſtigiis rectè-incedentibus appropinques juſtorum.
Qui enim ſunt inculpabiles, & juſtitiæ profeſſores,
Incolumes viventes ſimul poſſidebunt terram,
Quieti, valdè diu in terra habitantes.
Impii autem, quibus ſemper ſceleſta opera curæ ſunt,
Exciſi, velut arbores funditus in terram collapſæ
Radicitus diſperdentur à terra latas-vias-habente.

CAP. III.

Haud unquam legem meam obliviſcere, ô chare fili,
Sed mihi attende citò, & in animo perpende ſermonem,
Et mea mandata corde in tuo cuſtodi.
Longævus autem deinde (hoc enim præmium venit ab illis)
Et multorum-dierum eris, & diuturna *erit* tibi vita,
Multa in pace circumvolventibus annis.
Fili, nè te unquam miſericordia, & veritas deſerant,
Ambas circa collum liga, & in præcordiis ſcribe,
Veluti in tabella plicata, monumentum eſſe.
Sic favorem invenies jucundum, & mentem bonam,

Ἀμφότερον, καὶ ἔναντα Θεοῦ, καὶ ἔναντ' ἀνθρώπων.
5 Μηδέ τι ἔσω θυμὸς ἐνὶ στήθεσσιν ἄπιστος,
Θάρσει δ' ἐν κραδίῃ, πάσαιος Θεῷ ἠδὲ μάλ' αὐτῷ
Μῦθον ἐπιτρέψῃς, μηδὲ φρεσὶ σῇσι πεποίθῃς.
6 Ἐν πάντεσσ' ἔργοισιν ἑὴν ἐπιπαίζεο βουλήν,
Εὖ εἰδὼς ὅτι ταῦτα Θεοῦ ἐν γούνασι κεῖται,
Ὅς κέ τοι ἀρχὰς ὁδοῖο πέλοι καὶ πομπὸς ἀπήμων.
7 Μηδέ τι λίην θάρσει, οἰόμενος σοφὸς εἶναι,
Ἄζεο δ' Ἀθάνατόν τε, κακοῦ τ' ἄπο χάζεο πάμπαν.
8 Τοῦθ' ὑγίεια μέλεσσι, καὶ ὀμφαλῷ ἔσσεται ἀλκή,
Μυελὸς ὀστέοισίν τε τεοῖς, σάρκεσσί τε πᾶσι.
9 Ὦ τέκος, ἦ ῥ' ἀγαθὸν καὶ ἐναίσιμα δῶρα δίδοιται
Ἀθανάτῳ τοι καὶ σὺ Θεῷ ἀκροθίνια δοίης
Ἐκ παντὸς βιότοιο, φέρων χαρίεσσαν ἀμοιβήν,
Μηδέ τι οἱ βωμοὶ δ' ἀυοίατο δαιτὸς ἐίσης.
10 Ὥς σοι ἐνὶ μεγάροις κειμήλια κείμενα πολλὰ
Ἔσται ἐπ' εὐθενίῃ ἢ μέγα βείσεσθαι ἀλωαὶ
Καρποῖς παντοίοισιν ἐπισταμένων γανόωσαι,
Πίονος αἰπύτοιο βεβυσμέναι· οἱ δέ τε ληνοὶ
Οἴνου ἀποβλύσωσι μελίφρονος ἀκρήτοιο.
11 Τέκνον, μὴ ἀθέριζε φίλην μάστιγα Θεοῖο,
Μηδέ τι λίην κάμνε τυπεὶς ὑπὸ χερσὶν ἑῇσι,
Πληγὰς δ' ἀτρέμα δέξο, καὶ οὐ τεπηότι θυμῷ.
12 Ὅττι φιλοφροσύνης ἐπιμάρτυρος ἔπλετο ῥάβδος,
Ὅν τε Θεὸς περὶ κῆρι φιλεῖ, μάστιγι δαμάζει·
Ὡς δ' ἢ πατὴρ ἑὸν υἱόν, ὅς οἱ τραφ' ἐνὶ μεγάροισι
Μοῦνος ἐὼν ἀγαπητός, ὅμως μάστιζε μιν αὐτὸς
Πληγῇσι μαλακῇσιν, ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ·
Ὣς Θεὸς ἀνδρόμεα ῥάβδῳ ἐπεμαίετο νῶτα,
Ἠρέμα πιπληγὼς γλυκυπικροῖσι πληγῇσι.
13 Τρὶς μάκαρ οὗτος ἀνήρ, σοφίην ὃς δῆαν ἔτετμεν,
Ὅς πινυτὴν εἴρυτο, νόοιό τε ἔμμορεν ἐσθλοῦ.

Οὗτος

Utrumque & coram Deo, & coram hominibus.
Neque tibi sit animus in pectore incredulus,
Confide autem in corde fretus Deo: & omnino illi
Sermonem committas, neque animo tuo confidas.
In omnibus operibus ejus reverere consilium,
Certò sciens quòd hæc Dei in genibus sita sunt,
Quique tibi dux viæ sit, & ductor tutus.
Neque admodum confide, putans te esse sapientem,
Venerare autem Immortalémque, & à malo recede omnino.
Hoc sanitas membris, & umbilico erit robur,
Medulla ossibúsque tuis, & carnibus pinguedo.
O fili, certè bonum est convenientia dona dare
Immortali: quapropter & tu Deo primitias des,
Ex omni substantia afferens gratiosam retributionem,
Neque ejus aræ careant convivio justo.
Sic tibi in domo thesauri repositi multi
Erunt: præ abundantia autem valdè oppleti erunt agri,
Fructibus omnigenis quotannis splendentes,
Pingui messe referti: torcularia autem
Vino scatebunt dulci, meraeo.
Fili nè contemnas amicum flagellum Dei,
Neque valdè fatisce percussus à manibus ejus,
Verbera autem placidè accipe, & non ægro animo.
Quoniam benevolentiæ testis est virga,
Quémque Deus animitus amat, flagello domat:
Sicut autem pater suum filium, qui ei nutritus est in domo
Solus exsistens, dilectus, & tamen flagellat illum ipse
Verberibus mollibus, volens volenti animo:
Sic Deus humana virgâ leviter perstringit terga,
Sensim percutiens dulciter-amaris verberibus.
Ter felix hic homo sapientiam qui divinam invenit,
Qui sapientiam sibi attrahit, mentémque sortitur bonam,

14 Οὗτος γὰρ θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος·
Κρείσσων τοι σοφίης ἢ ἀργυρίου ἐμπορίης ἐστίν,
Οὐδέ ποτ' ἐκ χρυσοῦ τόσον ἀνέρας ἵκετο κέρδος,
Χρυσοῦ, ὃς μέγα χάρμα πέλει δειλοῖσι βροτοῖσι,
Χρυσοῦ, εἰ καθαρός περ ἔῃ καὶ πολλὸν ἄπεφθος.
15 Οὐδ' ἔθεν ἄξιοί εἰσι λίθοι, τοὺς βέρβερι τίκτει,
Πουλυτελεῖς δέ τ' ἔασιν, ἐρυθραῖοί τε καλεῦνται·
Οὐδ' οἱ μάργαρα καλά ποτ' ἤθελεν ἰσοφαρίζειν,
Οὐδέ κε πᾶν ἐρίτιμον, ὅ, τι φρεσὶ σῇσι μενοινᾷς,
Ἶσόν θ' οἱ φάσθαι, καὶ ὁμοιωθήμεναι ἄντην.
16 Τῇ δ' ἐπὶ δεξιόφιν ζωὴ καὶ γήραος ὀπηδεῖ,
Ἡ δ' ἐπ' ἀριστερόφιν πλοῦτος, καὶ πότνια τιμή,
Πλούτου κυδαλίμοιο κασιγνήτη, ἑτάρη τε·
Τοῖοί οἱ θεράποντες ἀμύμονες, ἀμφίπολοί τε.
17 Ἱμερόεντα δέ οἱ καὶ ἐπήρατα πάντα κέλευθα,
Χάρμασι καὶ χαρίτεσσι κεκασμένα· καὶ ὁδοὶ αὐτῆς
Ἡσυχίης ὁδοί εἰσι, καὶ εἰρήνης τεθαλυίης.
18 Ζωῆς δένδρεόν ἐστι, φέρον μελιηδέα καρπὸν
Τοῖσι κιχανομένοισι· μακάρτατος ὅς μιν ἔδεκτο.
19 Ἀθάνατος σοφίῃ τὰ θεμείλια θήκατο γαίης,
Γαῖαν ἔνερθεν ἔτευξε, καὶ οὐρανὸν εὐρὺν ὕπερθε,
Ποίησεν δ' ἄμφω πολυϊδρείῃσι νόοιο.
20 Τοῦ καὶ φραδμοσύνῃσιν ἀνερράγη ἄσπετον ὕδωρ,
Βένθεά τ' ἀστήρικτα, καὶ ὑγρὰ θέμεθλα θαλάσσης·
Καὶ νεφέλαι ταχύποτμοι ὑπ' αἰθέρι βεβριθυῖαι
(Θαῦμα ἰδεῖν) ἐπέτασθεν, ἵν' αὐτέων τηκομενάων
Πιαλέης ψεκάδεσσιν ἅλις δεύοιατ' ἄρουραι.
21 Ὦ τέκος, αἰδοίη πινυτὴ, καὶ μῆτις ἀμύμων
Μήποτε νοσφίζοιντο τεῆς ἀπάνευθεν ὀπωπῆς·
Ἀλλ' ἔχεο κρατερῶς, ἐπεὶ ἔλλαβες, ὅτι μαθήσων.
22 Ψυχῇ κεν βιότητα, χάριν δέ τοι αὐχένι δοῖεν,
Ἀμφότερον, δηρόν τ' ἔμμεναι, καλόν θ' ὁρᾶσθαι.

23 Τόφρα

Hic enim thesaurus inter homines optimus:
Melior sapientiæ quàm argenti mercator est,
Nec unquam ex auro tantum ad homines pervenit lucrum,
Auro, quod magna voluptas est miseris mortalibus,
Auro, etsi purum sit, & multum excoctum.

Neque eo digni sunt lapides quos concha parit,
Qui & valdè pretiosi sunt, & erythræi dicuntur:
Neque ei gemmæ pulchræ unquam possunt æquiparari,
Neque ullum pretiosum, quod mente tuâ concupiscis,
Æquale se ei dicere, & comparari contrà.

Hanc autem à dextra vita & senectus comitantur,
Et à sinistra opulentia, & venerabilis honor,
Opulentiæ egregiæ germanus, & socius:
Tales ei famuli insignes, & ancillæ sunt.

Optabiles autem ejus & amabiles omnes semitæ,
Gaudiis & gratiis ornatæ: & viæ ejus
Quietis viæ sunt, & pacis floridæ.

Vitæ arbor est, ferens dulcem fructum
Eam assequentibus: felicissimus qui eam recipit.

Immortalis sapientiâ fundamenta posuit terræ,
Terram infrà fabricavit, & cœlum latum suprà,
Fecit autem utrumque multâ-peritiâ mentis.

Ejus etiam consilio erupit ingens aqua,
Abyssique instabiles, & madida fundamina maris;
Et nubes citò periturae, sub æthere gravidæ
(Mirum visu) extensæ sunt, ut iis liquescentibus
Pinguibus guttis affatim irrigentur agri.

Fili, veneranda sapientia, & prudentia illustris
Nè unquam recedant tuo à conspectu:
Sed retine fortiter, postquam prehendisti, non dimissurus.
Animæ vitam, gratiam autem cervici dabunt,
Utrumque ut & diu sis, & speciosus visu.

23 Τόφρα κεν ἀσφαλέως στείβῃς ὁδὸν, οὔποτ' ὀλισθὼν,
Οὐδ' ἐριπών ποτε ποσσὶ, καὶ οὔ τινι πήματι κύρσαις.
24 Κείσεαι ἐν λεχέεσσι, φόβον δέ τοι οὔτις ἐνόρσει,
Ἡδὺ μάλα κνώσσων κατακείσεαι, ἀτρέμας εὕδων,
Εὕδων τε γλυκερὸν, καὶ νήδυμον ὕπνον ἀωτῶν.
25 Μή σέ ποτ' οὖν δέος ἴσχοι ἀκήριον, εἴπερ ἐπέλθῃ
Δεινὸν ἀνωϊστί· μὴ δείδιθι πότμον ἀλειτέων,
Ὁππότ' ἐπιπροσέρχησι, καὶ αἰφνίδιόν περ ἐόντα.
26 Θαλπωρὴ γάρ τοι Θεὸς ἔσσεται, ᾧ κε πεποίθῃς,
Ὅς πάσης ἐν ὁδοῖσι παριστάμενός σε φυλάσσει,
Καὶ ῥύεται πόδα, μή σε παγὶς δολόεσσα μεμάρπῃ.
27 Μήποτ' ἀνήνασθαι χάριν ἐρδέμεν, ᾗ θέμις ἐστὶν,
Ἀλλ' ἀγαθὸν τελέσειας ἐναίσιμον, οἷς περ ἔοικεν,
Εἰ δυνάσαι τελέσαι γε, καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν.
28 Εἰ νύ τι σεῖο χατίζει, ὅ, τις τοι πλησίον ἔλθῃ,
Μή τι μιν ἄπρηκτον, κενεόν τ' ἀπόπεμπε νέεσθαι,
Μηδὲ κακῶς ἀφέῃς, μῦθον τοιόνδ' ἐπιτέλλων,
Μὴ νῦν δηθύνῃς, ἀλλ' ὕστερον αὖτις ἵκηαι,
Αὔριον ἢν ἔλθῃς, δόσις ἐξ ἐμεῦ ἔσσεται ἐσθλή·
(Ὥς ποτέ τις ἐρέοι, ὃ κεν αὔριον οὐδ' ἄλα δοίη)
Ἀλλὰ δὸς ὅττι τάχιστα (δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε)
Ὡς γὰρ πολλὸν ἄμεινον, ἐπεὶ δύναμίς γε πάρεστιν·
Μηδ' ἀμβάλλεο δῶρον, ἐπεὶ γλυκερώτεραί εἰσιν
Ὠκεῖαι χάριτες, βρᾶσσον δέ τε δῶρον ἄδωρον.
29 Ὦ τέκος, οὐχ ὁσίη κακὰ ῥάπτειν ἀνθρώποισι·
Μήτ' οὖν γείτονι φωτὶ ἀτάσθαλα μηχανάασθαι,
Ὅς τοι μάλ' εὔκηλος, σέο τ' ἐγγύθεν οἰκία ναίει.
30 Μή τινι μαψιδίως ἐριδαίνειν, μηδ' ὑπὲρ αἶσαν
Νεικεῖν ἄνδρα δίκαιον, ὅς οὔ τι σοι αἴτιός ἐστιν,
Οὔτε σέ πω κακὰ ἔοργε, καὶ οὐ συνέσχετο πάμπαν.
31 Μηδέ θ' ὑπερφιάλῳ φθονέειν καὶ ὑπερβίῳ ἀνδρὶ,
Τοῦ δ' ὕβριν τε κακὴν, καὶ ἀτασθαλίην ἀλέασθαι,

Ἔργα

Tunc tutò calcabis viam, nunquam titubans,
Neq; unquam labens pedibus, neq; in ullum infortunium incidens.

Jacebis in lecto, timorem autem tibi nemo incutiet:
Suaviter admodum sopitus decumbes, placidè dormiens,
Dormiens suaviter, & jucundum somnum carpens.

Nè ergò te unquam metus occupet exanimis, licèt supervenerit
Grave quid inopinató :nè time ruinam peccatorum,
Quandocunque ingruat, licèt repentina sit.

Solatium enim tibi Deus erit, cui confidas,
Qui omnibus in viis adsistens, te custodit,
Et tuetur pedem, nè te laqueus dolosus prehendat.

Nè unquam renuas gratiam facere, quatenus fas est,
Sed bonum facias conveniens iis, quibus decet,
Si potes perficere, & si perficiendum sit.

Si aliquâ in re te indiget, qui tibi vicinus venerit,
Nè eum irritum, & inanem dimitte redire,
Nec malè dimittas, tale mandatum dans,
Nè nunc moreris, sed posthac iterum accedas,
Cras si veneris, donum ex me erit bonum:
(Sic aliquando dixerit quispiam qui cras nè salem dabit,)
Sed da quàm-citissimè, (munus autem quamvìs exiguum, gratum
Ità enim multò melius,quandoquidem facultas adest: [tamen est)
Nec differ donum, quandoquidem suaviora sunt
Cita beneficia, tardius autem donum non-donum (*est*)

O fili, nefas (est) mala machinari hominibus:
Nè igitur contra vicinum nefaria moliaris,
Qui & valdè tranquillus, & prope te domum habitat.
Nè frustrà cum aliquo contende, neque præter fas
Rixare cum viro justo, qui neutiquam tibi in-culpa est,
Nec tibi ullo modo malefecit, nec nocuit omnino.

Nec insolenti invide & superbo homini,
Sed insolentiam ejus malam, improbitatémque devita,

Ἔργα θ' ἑὰ συνάγειν, καὶ μὴ τοιαῦτά γε ῥέζειν.
32 Ἦ μάλα γὰρ σκολιοὺς Θεὸς ἔστυγεν· ἰθυνόους δὲ
Περιφρονέως ἐδίδαξεν ἑῆς μυστήρια βουλῆς.
33 Σχετλίῳ ἀνθρώπῳ Θεοῦ ἄγγελος ἦλθεν ἐριννὺς,
Ἀρὴ δ' ὃν δόμον εἶχ', ἄτη θ' ἣ πάντας ἀᾶται·
Οἰκία δ' εὐσεβέων Θεόθεν πόλλ' ἐσθλὰ κεχάνδει,
Ἐν δ' ἀρετὴ, πλοῦτός τε, καὶ εἰρήνη ἅλις ἐστίν.
34 Ἐμπαίκτησ' ἐνέπαιξε· χάριν δ' ἀγανοῖσιν ὄπασσεν,
Οὕνεκά τ' ἤπιοί εἰσι, καὶ ἤπια δήνεα θυμῷ
Εἰδότες, ὄφρ' ἀπόναιατ' ἐνηείης ἐρατεινῆς.
35 Ἀνδρέσσιν πινυτοῖσιν ἀεὶ μέγα κῦδος ὀπηδεῖ,
Κλῆρος ἀλήϊστος, καί σφι κλέος ἕψεται ἐσθλόν·
Ἡ δὲ κατηφείη γέρας ἀγλαὸν ἀφραδεόντων,
Αἴσχεϊ τε λώβῃ τε χαλίφρονες ἠερέθονται.

ΚΕΦ. δ'.

1 ΚΕκλυτέ μου παῖδες, καὶ ἀκούετε πατρὸς ἐφετμὰς,
Κλίνατε δ' οὔατά μοι, ὄφρ' εὖ εἰδῆτε νοῆσαι.
2 Ἐσθλὰ γὰρ ὔμμε διδάσκω ἐπιφροσύνῃσι νόοιο,
Ἀλλὰ πίθεσθέ τέ μοι, καὶ μὴ καταλείπετε θεσμόν.
3 Καὶ γὰρ πατρὸς ἐμοῖο φίλος παῖς φημὶ γενέσθαι·
Ὅς μ' ἐπεὶ οὖν ἀταλὸν περὶ πάντων φίλατο παίδων,
Πολλῇ ἐνὶ θαλίῃ εὖ ἔτρεφεν, ἠδ' ἀτίταλλε,
Μοῦνον ἐόντ' ἀγαπητὸν ἐν ὀφθαλμοῖσι τεκούσης.
4 Ὅς τέ με πόλλ' ἐδίδαξεν, ἔπος τ' ἔφατ', ἔκ τ' ὀνόμαζε,
Κέκλυθι, τέκνον ἐμὸν, πατρὸς δ' ἐμπάζεο μύθων,
Ἠδ' ἔπεα ξύνες ὦκα, καὶ ἐν φρεσὶ βάλλεο σῇσιν·
Ὅσσά τέ σοι ἐπέτελλον, ἀεὶ περὶ κῆρι φύλασσε,
Ἠδ' ἔχε' ἀστεμφέως· τότε τοι βίος ἄφθιτος ἔσται.
5 Κτῆσαι ἐχεφροσύνην, κτῆσαι πινυτὴν ἐρατεινὴν,
Μήτ' ἐπιλήθεο πάμπαν, ἀεὶ δ' ἀειήκοος ἔσο
Κλῖνον ἐμοῖσι λόγοις, καὶ μὴ ἀπίθησον ἐφετμῇ.

6 Μήπο-

Operáque ejus deteſtare, nec talia committe.

Certè enim præfractos Deus abominatur: juſtos autem

Libenter docet ſui myſteria conſilii.

Improbo homini Dei nuntia accedit Erinnys,

Maledictio autem ejus domum tenet, & noxa quæ omnes lædit:

Ædes autem eorum divinitùs multa bona complectuntur,

Inque iis virtus, & opulentia, & pax affatim eſt.

Deriſores deridet: gratiam verò manſuetis præbet,

Quoniam mites ſunt, & mitia conſilia in animo

Scientes, ità ut fructum capiant ex lenitate amabili.

Viris ſapientibus ſemper magna gloria adeſt,

Hæreditas quæ-vi-auferri-non-poteſt, & eos fama ſequetur bona:

At opprobrium (eſt) præmium pulchrum ſtultorum,

Pudoréque & ignominiâ ſtolidi attolluntur.

CAP. IIII.

Auſcultate mihi filii, & audite patris mandata,

Inclinate autem aures mihi, ut bene ſciatis intelligere.

Bona enim vos doceo prudentiâ mentis,

Sed audite me, & nè relinquite legem.

Etenim patris mei charum filium dico me fuiſſe:

Qui me poſtquam tenerum præ omnibus amavit filiis,

Multis in deliciis bene nutrivit, & delicatè educavit,

Solum exſiſtentem dilectum in conſpectu matris.

Quæque me multa docuit, & verbum dixit, & me compellavit,

Audi fili mi, patris autem obſerva ſermones,

Et verba attende citò, & in mente perpende tuâ:

Quæque tibi præcepi, ſemper in corde cuſtodi,

Et retine firmiter; tunc tibi vita diuturna erit.

Acquire ſapientiam, acquire prudentiam amabilem,

Neque obliviſcere omnino, ſemper autem attentam aurem

Inclina dictis meis, & nè inobſequens ſis mandato.

B 4 Nè

Μήποτέ μιν προλίπησθα, σέ τ' ἤματα πάντα σαώσει,
Ἀλλά μιν ἀμφαγάπαζε, σέ τ' εἰς αἰῶνα φυλάξει.
7 Ἡ σοφίη τὸ πρῶτον, ὅ, τ' ἔπρεπε καὶ διὰ πάντων,
Ὅ, ττι κεν οὖν κτήσαιο, μάλιστα δὲ καὶ περὶ πάντων
Κτῆσαι τὴν σοφίην, κτῆσαι φρένιν, οὕνεκ' ἄρ' αὐτὴ
Ἐν πᾶσι κτεάτεσσι μέγ' ἔξοχον εὔχεται εἶναι.
8 Τὴν σὺ μάλ' ὕψωσον, καί τοι κλέος ἔσσετ' ἀπ' αὐτῆς·
Ἢν δέ μιν ἐνδυκέως φιλέῃς, σοὶ κῦδος ὀρέξει.
9 Κάλλος τ', ἀγλαΐην τε φίλην, χαρίεντά τε κόσμον
Θήσει ὑπὲρ κεφαλῆς, στέφανόν τ' ἐρικυδέα δώσει.
10 Κέκλυθι, τέκνον ἐμὸν, καὶ ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο μύθους,
Σωΐθεο, καί μευ ἄκουσον, ἐπὶ δηρὸν δέ τοι αἰὼν
Ἔσσεται, οὐδέ κέ σ' ὦκα τέλος θανάτοιο κιχείη·
11 Καὶ γὰρ ἐγὼ πινυτῆς ἰδμὼ σ' ἐδίδαξα κέλευθον,
Ἴχνιά θ' ὡδήγησα μετ' ἰθείῃσιν ἀταρποῖς.
12 Οὔ κέ ποτε στείνοιτό σευ ἴχνια νεισσομένοιο,
Καί κεν καρπαλίμοισι θέοις ποσὶν, οὐδέ κ' ὀλίσθοις.
13 Ἀστεμφέως διδαχῆς δράξασθαι, μήτε μεθεῖναι,
Ἀλλ' ἐχέμεν κρατερῶς, ζωὴ γάρ σεῖο τέτυκται.
14 Μηδὲ δ' ἀλιτρινόων σκολιοὺς εἰσερχέμεν οἴμους,
Μηδέ θ' ὁμοστιχάειν κακοεργοῖς, μηδ' ἐφομαρτεῖν,
Μηδ' ἅμ' ὁδόν τ' ἰέναι, μηδέ σφι συνέμπορος εἶναι.
15 Φράζεο, βαῖν' ἀπάτερθε, παρακλιδὸν ἴχνος ἔπειγε,
Φεῦγε μεταστρεφθεὶς, καὶ χάζεο πολλὸν ὀπίσσω.
16 Οὐ γάρ σφι γλυκὺς ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐφίζει,
Οὐδέ ποθ' εὕδουσι, πρὶν ἀτάσθαλα μηχανάασθαι·
Ὕπνος δέ σφιν ὄλωλ', ὅτε μή τισι πότμον ἔθηκαν,
Καὶ κακὰ πόλλ' ἔρδοντες, ἐπ' ἀνδράσι πῆμα φύτευσαν.
17 Καὶ γὰρ ἀλιτροσύνης φθισίμορα σῖτον ἔδουσι,
Καί τ' οἶνον πίνουσι βίης, καὶ ὕβριος αἰνῆς.
18 Οἵη δ' ἠελίου αἴγλη πέλει οὐρανόθι πρὸ,
Ὄφρα κεν ἠὼς ᾖ, τὸ δὲ γίνεται αἰὲν ἐφ' ὥρας

Λαμ-

Nè unquam ipſam deſeras, & te cunctis diebus ſervabit,
Sed eam dilige, téque in ſæculum cuſtodiet.

Sapientia præcipuum eſt, & quod excellit inter omnia,
Quodcunque igitur acquiſieris, maximè autem & præ omnibus
Acquire ſapientiam, acquire prudentiam, quoniam illa
Inter omnes poſſeſſiones princeps gloriatur eſſe.

Hanc tu admodum extolle, & tibi gloria erit ab illa:
Si autem eam promptè ames, tibi gloriam præbebit.

Formam, ſplendorémque amabilem, & gratioſum ornatum
Imponet capiti, coronámque valdè glorioſam dabit.

Audi, mi fili, & in mente perpende dicta,
Attende, & me audi, diu autem tibi ævum
Erit, neque te citò finis mortis occupabit.

Etenim ego ſapientiæ ſacram te docui viam,
Veſtigiáque duxi per rectas vias.

Nec unquam arctabuntur tui veſtigia euntis,
Etiam velocibus curres pedibus, neque labêris,

Firmiter doctrinam apprehende, neque dimitte,
Sed tene fortiter, vita enim tua eſt.

Neque peccatorum obliquas ingredere ſemitas,
Neque unà incede cum malefactoribus, neq; (eos) comitare,
Neque ſimul in via eas, neque iis ſocius ſis.

Conſidera, vade ſeorſum, declinando greſſum urge,
Fuge converſus, & recede valdè procul.

Non enim illis dulcis ſomnus palpebris incidit,
Neque unquam dormiunt, priuſquam mala machinentur:
Somnus autem iis perit, niſi aliquibus ruinam attulerint,
Et mala multa patrantes, adverſus homines damnum ſtruxerunt.

Etenim improbitatis homines-perdentem cibum edunt,
Et vinum bibunt violentiæ, & injuriæ gravis.

Qualis autem ſolis ſplendor eſt in cœlo,
Cùm aurora eſt, fit autem uſque in horas

Splendi-

Λαμπρότερόν τε φάος, καὶ ἀέξεται ἱερὸν ἦμαρ,
Εἰως ἠέλιος μέσον οὐρανὸν ἀμφιβέβηκε,
Σπίλβων ἀγλαΐη· τοίη ὁδὸς ἐστὶ δικαίων.
19 Ἀχλὺς δ' ὡς ἐρεβεννὴ ἀλιτρέων ἐστὶ κέλευθος·
Νήπιοι οὐκ ἴσασιν ὅ, τι περὶ σκάνδαλον εἴη.
20 Κλῦθι μὲν οὖν, φίλε τέκνον, ἐμῶν τ' ἐμπάζεο μύθων,
Ἠδ' ἐπέεσσιν ἐμοῖς ἀειήκοον οὖας ἔρειδε.
21 Μὴ χαζοίατο ταῦτα τεῆς ἀπάτερθεν ὀπωπῆς,
Ἀλλ' ἔχεο κρατερῶς, μέσσῳ τ' ἐνὶ κῆρι φύλαξον.
22 Ζωὴ γὰρ ψυχῇ τε πέλει μερόπεσσι βροτοῖσιν,
Ὅσσοι ἂν εὑρήσωσιν, ὑγεία τε πᾶσι μέλεσσιν.
23 Ἀλλήλῳ φυλακῇ κραδίην ἐπὶ πᾶσι φύλασσε·
Τῆς γὰρ ἄπο βλαστοί τε καὶ ἐκβολαί εἰσι βίοιο.
24 Σεῦ ἄπο νόσφιζε σκολιὸν στόμα τηλόθι μᾶλλον,
Χείλεα τῆλ' ἀπὸ σεῖο διάστροφα πάμπαν ἔρυκε.
25 Δέρκεο δ' ἀντικρὺ, καὶ μὴ ἑλέλιξον ὀπωπὰς,
Ἰθὺ δ' ὀπιπεύοις σέθεν ἀντία νεισσομένοιο,
Ὀρθὰ δέ τοι βλέποι ὄσσε ὑπὸ βλεφάροισι τεοῖσι.
26 Φράζεο σεῖο κέλευθα, καὶ εὖ ἴθυνον ἀταρπὰς,
Ἔστω δ' ἔμπεδος οἶμος, ἰδ' ἴχνια πάντα βέβαια·
27 Μήποτ' ἀποκλίνηθι παρὲξ ὁδὸν ἰθυπόροιο,
Μήτ' ἐπὶ δεξιὰ, μήτ' ἐπ' ἀριστερὰ ποσσὶ πλανηθῇς·
Φεῦγε δ' ἀτασθαλίην, καὶ ἀπόπροθι ταρσὸν ἔρειδε.

ΚΕΦ. έ.

1 Τέκνον ἐμὸν, φρένιν ἡμετέρην ἐγκάτθεο θυμῷ,
Σύνθεο, καί μευ ἄκουσον, ἐπιφροσύνην τε νόησον.
2 Ὄφρα τοι αἰδοίη πινυτὴ περὶ κῆρι μεμήλη,
Ἰδρείη τ' ἐρατεινὴ, ἐχεφροσύνη τε καθίζῃ
Ἐν χείλεσσι τεοῖς, σὺ δὲ μὴ ἀνεμώλια βάζῃς,
3 Χείλεα γὰρ πόρνης ὡς κηρίον ἡδὺ ῥέουσιν,
Ἠ τε μελισταγέας γλώσσης ἄπο χεῦεν ἐέρσας·

Αἰεὶ

Splendidior lux, & augetur ſacra dies,
Donec ſol medium cœlum ingreditur,
Lucens ſplendore: talis eſt via juſtorum.

Caligo autem ut tenebroſa, peccatorum eſt via:
Stulti non norunt, quid iis offendiculum ſit.

Audi me igitur, chare fili, & meos cura ſermones,
Et verbis meis attentam aurem applica.

Nè recedant hæc tuo ſeorſùm à conſpectu,
Sed retine fortiter, medióque in corde cuſtodi.

Vita enim animáque ſunt viris mortalibus,
Quotquot ea invenerint, ſanitáſque omnibus membris.

Indeſinenti cuſtodiâ cor ſupra omnia cuſtodi:
Ab hoc enim germináque & effluentiæ ſunt vitæ.

A te remove pervicax os longè admodum,
Labra procul à te perverſa omnino prohibe.

Aſpice autem ex adverſò, & non torque oculos;
Rectâ autem intuere te coram incedente,
Directè autem tueantur oculi ſub palpebris tuis.

Conſidera tuas vias, & bene dirige ſemitas,
Sit autem ſtabilis via, & veſtigia omnia firma.

Nè unquam declines extra viam rectam,
Neque dextrorſùm, neque ſiniſtrorſùm pedibus erres:
Fuge autem iniquitatem, & procul pedem fige.

CAP. V.

FIli mi, prudentiam noſtram repone animo,
Attende, & audi me, & ſapientiam intellige.

Ut tibi reverenda prudentia in corde curæ ſit,
Scientiáque amabilis, & ſapientia inſideat
Labiis tuis, tu autem nè futilia loquare.

Labia enim meretricis ſicut favus dulcis ſtillant,
Quæ & mellifluas è lingua effundit guttas.

Semper

'Αιεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἱμυλίοισι λόγοισι
Θέλγει, ἐπεὶ στόμα οἱ μαλακώτερόν ἐστιν ἐλαίου.
4 'Οξὺ δέ μιν πικρόν τε βίου τέλος ἔλλαβεν, ὀξὺ
Ἄμφηκες ξίφος ὥς, ἀψίνθιον οἷά τε πικρόν.
5 Καδδὲ οἱ ἐς θάνατόν τε πόδες καὶ πότμον ἔβησαν,
Ἴχνια δ' οἱ σχεδόν εἰσι καὶ ἐν ἀΐδαο δόμοισι.
6 Λεύσσῃ γὰρ τόγε θυμῷ, ὅπως μὴ φυκτὰ πέλωνται,
Μὴ σὺ βίοιο κέλευθον ἐνὶ φρεσὶ βυσσοδομεύῃς·
Ἄστατοί οἱ πόδες εἰσὶ, καὶ ἀτραποὶ οὐκ ἀρίδηλοι,
Οὐδέ τ' ἀρίγνωτοι, ἢ ἔνθ' ἢ ἔνθα κίεσι.
7 Δεῦτ' ἄγετ' οὖν, φίλα τέκνα, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον,
Κέκλυτέ μευ μύθων, ξύνετε φρεσὶν, ὅ, ττι κεν εἴπω,
Ἐμπάζεσθε λόγων, καὶ μὴ ἀθερίζετε βουλήν.
8 Χάζεο πολλὸν ὀπίσσω, ἀπ' αὐτῆς τῆλ' ὑποχώρει,
Μηδέ ποτ' οἷο δόμοιο πύλῃς, τέκος, ἐγγύθεν ἔλθῃς.
9 Μὴ δῴης ἄλλοισι τεὸν κλέος, ἠδ' ἐνιαυτῷ
Χάρμα, καὶ ἥβης ἄνθος ἀπηνέα θυμὸν ἔχουσι.
10 Μήποτε σῆς ζωῆς ὄλβοιό τ' ἐνιπλήθωσι
Ξεῖνοι· τοὶ δὲ τεὸν βίοτον νήποινον ἔδωσιν.
11 'Αλλά γέ τοι μετόπισθ' ἄχος ἔσσεται, οὕνεκ' ὄλωλε
Μυελὸς ἐκ μελέων, σαρκῶν δέ τε τηκομενάων
'Οστέα πάντα σέσηπε, κατεσκλήκασι δὲ γυῖα.
12 Καὶ τότε που ἐρέεις, Οἷόν μοι ἀπήχθετο μῆτις,
Οὐδ' ὀθόμην βουλῆς, ἀθέριζε δὲ θυμὸς ἐνιπήν;
13 'Ουδὲ διδασκόντεσσιν ἐπείθετό μευ φίλον ἦτορ,
'Ουδέ σφ' οὖας ἔρειδον, ἐπίσκοποι οἵ μοι ἔτυχθεν;
14 'Εγγύθι δ' ἦν μάλα πάσῃ ἐνιχρίμψαι κακότητι
Μέσσῃ τ' εἰν ἀγορῇ, πολλῶν τ' ἀνδρῶν ἐν ὁμίλῳ.
15 Πίδακος ἐξ ἰδίης αὐτὸς πῖε ἀγλαὸν ὕδωρ
Νωλεμὲς, ἠδὲ τεοῦ ἐκ φρείατος αἰπὰ ῥέεθρα.
16 Πηγαὶ σεῖο ῥέωσι διαμπερὲς ἄλλυδις ἄλλη,
Καὶ ποταμοὶ μέσσῃσιν ἐνὶ βλύζωσιν ἀγυιῇς.
17 Σοὶ

Semper autem mollibus, & blandis sermonibus
Mulcet, quandoquidem os illi mollius est oleo.

Acutus autem eam, & amarus vitæ finis occupat, acutus
Velut gladius anceps, absinthium ceu, amarus.

Ad mortem autem pedes ejus & interitum descendunt,
Vestigia autem ejus propè sunt etiam inferni domo.

Prospicit enim hoc animo, ut nè effugium sit,
Nè tu viæ vitam in animo intùs revolvas:
Instabiles ei pedes sunt, & semitæ non perspicuæ,
Neque valdè notæ, dum huc aut illuc incedit.

Adeste agite igitur, chari filii, quoniam obedire satius,
Audite meos sermones, percipite mente quicquid dixero,
Curate dicta, & nè contemnite consilium.

Recede multùm retrò, ab illa procul regredere,
Nec unquam ejus domi januas, fili, prope accedas.
Ne des aliis tuam gloriam, & annorum
Gaudium, & juventutis florem crudelem animum habentibus.
Nè tuâ substantiâ, & facultatibus impleantur
Peregrini: iiſque tuum victum impunè edant.
Sed tibi deinceps dolor erit, eò quòd perierit
Medulla ex membris, carnibus autem tabescentibus
Ossa omnia putrefacta fuerint, emaciata autem fuerint membra.
Et tunc dices, Quomodo mihi odio fuit consilium,
Neq; curabam instructionem, despiciebat autem animus increpationem;
Nec docentibus obtemperabat meum cor,
Nec illis aurem applicabam, qui mihi tutores fuerunt?

Propè autem eram appropinquare omni nequitiæ
Media in concione, multorúmque hominum in cœtu.

Fonte ex proprio tu bibe limpidam aquam
Perpetuò, atque tuo ex puteo alta fluenta;

Fontes tui dimanent semper alii aliò,
Et fluvii mediis scateant in vicis.

Tibi

17 Σοὶ δ' οἴῳ προρέωσ', ἰδὲ μὴ φθάνωσιν ἐπ' ἄλλυς.
18 Εὐ θ' ὕδωρ ῥείτω, κρήνη δέ σου ὀλβίη εἴη·
Χαῖρε ἡ σῇ παρακοίτι, ὁμῶς ἐθέλων ἐθελέσῃ,
Ἣν, νέος ὢν ἔτ' ἔγημας, ἱμείρεο δ' ἤματα πάντα.
19 Ὡς ἔλαφος χαρίεσσα πέλοι, καὶ δορκὰς ἐραννή,
Καὶ μαζοῖσιν ἑοῖσι διηνεκέως φρένα τέρποις,
Ἠδὲ δαμεὶς δεσμοῖσιν ἐρωτοτόκων ὀδυνάων
Αἰεί μιν φιλέοις, καί σε γλυκὺς ἵμερος αἱρεῖ.
20 Τέκνον ἐμὸν, τίπτ' ἂν σημαίνεαι ἀλλοτρίῃ σύ,
Κόλπῳ τ' ἐμπεφυὼς, ἐθέλεις τε μιν ἀγκὰς ἑλέσθαι,
Ξείνην, ὐκ ἄλοχον, καὶ πολλάκι δὴ περιμιγνῦσαι;
21 Ἀνδρὸς γάρ θ' ὁδοὶ ἔργά τ' ἐναντίον εἰσὶ Θεοῖο,
Ἀντίον εἰσὶ Θεοῖο· ὁ δ' ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπεν
Ἴχνιά τ' ἀτραπιτούς τε, ταλαντεύεσκέ τε πάντα.
22 Ἧσιν ἀτασθαλίῃσι κακός νύ κεν αὐτὸς ἁλώῃ,
Ἐμπλεχθεὶς δεσμοῖσιν ἑῶν ἀμπλακιάων.
23 Ὤλετο γοῦν ἀδίδακτος, ἀϊδρείη δέ μιν ἔκτα
Πλαζόμενον πολλῇσι χαλιφροσύνῃσι νόοιο.

ΚΕΦ. ϛ'.

1 Ὦ Τέκος, εἰ ἐτεὸν πέλες ἔγγυος ἀντὶ φίλοιο,
Ἠδὲ ποτὶ ξεῖνον τάμες ὅρκια δεξιτερῆφι·
2 Ἐμπλέχθης ἐπέεσσι, τά σοι φύγεν ἕρκος ὀδόντων,
Ζωγρήθης ἐπέεσσι, τά σοι φύγεν ἕρκος ὀδόντων.
3 Ἀλλ' ἄγε, τέκνον ἐμὸν, σὺ δὲ σύνθεο, καί μευ ἄκουσον,
Λῦσόν σ' ὅττι τάχιστα, φίλυ ἐπεὶ ἵκεο χεῖρας,
Βάσκ' ἴθι, λίσσεο νῦν, ἱκέτης δέ οἱ εὔχεο εἶναι,
Περιπροκυλινδόμενος, τάχα δ' οἱ σὺν θυμὸν ὀρίνῃς,
Καί κέν πως οἴχοιο χρέος καὶ δεσμὸν ἀλύξας.
4 Μηδέ ποθ' ὀφθαλμὺς ἐαῦ πνυ δῶρον ἑλέσθαι,
Μηδέ τι πω μύοι ὄσσε ὑπὸ βλεφάροισι τεοῖσι.
5 Φεῦγε τάλαν, σύ τε ῥύσαι ὑπ' ἐκ κακοῦ, ἠΰτε δορκὰς
Θηρευ-

Tibi autem soli profluant, & non perveniant ad alios.
Et bene aqua fluat, fons autem tuus felix sit:
Gaude autem tuâ uxore, simul volens volente,
Quam, juvenis cùm esses, duxisti, dilige autem omnes dies.
Ut cerva gratiosa sit, & caprea amabilis,
Et mammis ejus perpetuò animum oblectes,
Et domitus vinculis amatoriorum dolorum
Semper diligas eam, & te dulcis cupido occupet.
Fili mi, quare igitur insanè-deperis etiam alienam,
Gremióque inhærens vis eam ulnis amplecti,
Peregrinam, non uxorem, & cum pellice misceri?
Viri enim viæ & opera sunt in conspectu Dei,
Sunt in conspectu Dei: ille autem oculis aspicit
Vestigiáque, & vias, & ponderat omnia.
Suâ improbitate impius ipse capietur,
Implicatus vinculis suorum scelerum.
Perit igitur indoctus, inscitia autem eum perdit
Jactatum multâ insaniâ mentis.

CAP. VI.

O Fili, si re verâ sponsor fuisti pro amico,
Et cum peregrino fœdera percussisti dextrâ:
Irretitus es verbis, quæ tibi fugerunt vallum dentium,
Captus es verbis quæ tibi fugerunt vallum dentium.
Verùm age, fili mi, tu attende, & mihi ausculta,
Solve te quàm citissimè, amici postquam in manus veneris,
Vade age, obsecra eum nunc, supplex autem ei profitere esse,
Ad pedes provolutus, forsan autem ei animum moveas,
Et tunc evadas, debito & vinculis evitatis.
Neque unquam oculos finas somni munus capere,
Nec conniveant oculi sub palpebris tuis.
Fuge miser, téque libera à malo, tanquam caprea

Venato-

Θηρευτέω ἀπὸ χειρὸς, ἢ ὄρνεον ἰξευτῆρος.
6 Βάσκ' ἴθι πρὸς μύρμηκα διδάσκαλον, ἀνδρ ἀργὲ,
Φράζεο νῦν τὰ ἃ ἔργα, καὶ ἐν φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
7 Ου γάρ οἱ ἡγήτωρ, ἐ κοίρανος ἐργοδιώκτης,
Ου βασιλεὺς, ἔτ' ἄλλος ἐπίσκοπός ἐστιν ὁδαίων·
8 Αυτὰρ ὅγ' αἶψα θέρευς γλυκερὸν συλλέξατο καρπὸν
Ες ταμιεῖα φέρων, ἐπετήσιον εἶδαρ ἔσεσθαι·
Ευ τ' ἀπὸ σίτου ἔθηκε περιμηθείῃσι νόοιο
Ωρῃ ἐν ἀμήτε, ἵνα οἱ πόθεν ἄρκιον εἴη.
9 Εως πότ', ἀργὲ, πέπον, κοιμήσεαι; ἢ πότ', ἀναιδὲς,
Ορσεαι ἐκ λεχέων, καί σε γλυκὺς ὕπνος ἀνήσει;
10 Αλλ' ἔτι φὴς εὕδειν, ἔτι δὲ βραχὺν ὕπνον ἰαύειν,
Αλλ' ἔτι νυστάζειν, ὕπνος δ' ὀλίγος τε φίλος τε.
Κείσεαι εἰν εὐνῇσι, μίνυνθά περ ἔτι μάλα δὴν,
Χεῖρας σὺν τε πλέκων ἐνὶ κόλπῳ, οἷα καθεύδων.
11 Ουτω κεν πενίη σοι ὁδοιπόρος ὥς τις ἐπέλθοι,
Χρειώ θ', ὡς ἀνὴρ κεκορυθμένος αἴθοπι χαλκῷ.
12 Στρεβλὴ μὲν γλῶσσ' ἐστὶν ἁμαρτινόυ καὶ ἀλιτροῦ
Ανδρὸς, ὅς τε σκολιοῖσιν ἀεὶ μύθοισι κέχρηται.
13 Ομμασι δενδίλλει, λαλέει δέ τε ποσσὶν ἑοῖσι,
Ρεῖά τε χειρονομεῖ, δακτύλοισί τε σήματα φαίνει.
14 Κῆρ διέστραπται, κακὰ δὲ φρεσὶ μήδεται ἔργα,
Αἰεί οἱ φίλον ἐστὶν ἀτάσθαλα μηχανάασθαι·
Μῆλ' ἔειδος βάλλει, καὶ νείκεα λυγρὰ φυτεύει.
15 Τὄυνεχ' οἱ ἐξαπίνης χαλεπὴ ἐπελεύσετ' ὀϊζὺς,
Αἶψά μιν ἵξετ' ὄλεθρος, ἵν' ἐκ ἔτι φυκτὰ πέλωνται.
16 Αθανάτῳ ἐχθρ' εἰσὶν ὁμῶς αἴδαο πύλησιν
Εξ τάδε, ἀλλὰ καὶ ἑπτὰ κατίσχει ὧ ἐνὶ θυμῷ·
17 Ομμα θ' ὑπερφίαλον, γλῶσσάν θ' ἣ ψεύδεα βάζει,
Χεῖράς τ' ἀνδροφόνες, αἳ ἀναίτιον αἷμα χέουσιν.
18 Εἶτα δὲ καὶ κραδίην ἣ ἀτάσθαλα μήδε' ὑφαίνει,
Καὶ πόδας ὦκα θέοντας ἐπ' ἀμπλακίην ἀλεγεινήν·

Μάρ-

Venatoris à manu, aut avis aucupis.

Vade, ito ad formicam magistram, homo ignave,
Considera nunc ejus opera, & in mente perpende tua.

Non enim ei dux, non princeps operum præfectus,
Non rex, non alius procurator est viaticorum.

Tamen illa statim in æstate dulcem colligit fructum
In horreum ducens, annuum victum fore:
Et bene frumentum recondit providentiâ mentis
Tempore in messis, ut ei alicunde sufficiens sit.

Quamdiu, ignave mollis, dormies? aut quando, impudens,
Surges è lecto, & te dulcis somnus dimittet?

Quin adhuc dicis te dormire, & brevem somnum carpere,
Et adhuc dormitare, somnus autem vel exiguus, (est) gratus:
Jacebis in lecto parumper, non admodum diu,
Manúsque complicans in sinu veluti dormiens,

Sic paupertas tibi, tanquam viator aliquis superveniet,
Et indigentia, tanquam vir armatus splendido ære.

Perversa quidem lingua est peccatoris, & impii
Viri, qui & pravis semper sermonibus instructus est.

Oculis nictat, loquitur autem pedibus suis,
Facilè etiam manibus gesticulatur, digitísque signa ostendit.

Corde perversus est, mala autem in mente meditatur opera,
Semper ei cordi est flagitiosa machinari;
Poma contentionis projicit, & lites graves generat.

Quapropter ei repentè gravis superveniet calamitas,
Confestim eum invadet mors, ut nè sit effugium.

Deo invisa sunt æquè ac inferni portæ
Sex ista: sed & septem abominatur suo in animo.

Oculúmque superbum, & linguam quæ mendacia loquitur,
Et manus homicidas, quæ innocentem sanguinem effundunt:

Deinde verò & cor quod improba consilia texit,
Et pedes celeriter currentes ad nequitiam molestam.

19 Μάρτυρ' ἀμφιτρεπὴς, ὃ ψεύδεα πόλλ' ἀγορεύει,
Ἀνέρα θ' ὅς τ' ἐν ἀδελφοῖσιν κακὰ νείκεα τίκτει,
Ἠδὲ κασιγνήτους ἔεισι ξυνέηκε μάχεσθαι.
20 Ἀλλ' ἄγε, τέκνον ἐμὸν, σὺ δὲ σύνθεο, πατρὶ πιθήσας·
Πείθεό μοι, μητρός τε τεῆς μὴ λήθε' ἐφετμῶν,
Μήτ' ἀθέριζε λόγους, θεσμοῖό τε μή τι μεθείης.
21 Τὸν δ' αἰεὶ περὶ κῆρι διηνεκέως ἀεράεισκε,
Δῆσόν τ' ἤματα πάντα τεὴν περί τ' ἀμφί τε δειρήν.
22 Ὁππόσε κεν βαίνῃς, ὅδε τοι ὁδὸν ἡγεμονεύσει,
Ἡγεμονεύσει ἰόντι, καὶ ὑπνώοντα φυλάξει,
Καί τοι ὁμιλήσει, ὅτε σε γλυκὺς ὕπνος ἀνῆκε.
23 Λύχνος γάρ τε λόγος, φέγγος δέ τε θεσμὸς ἐτύχθη,
Οἶμοί τε ζωῆς ὑποθημοσύναι καὶ ἐνιπαί·
24 Ῥύσασθαί σε γυναικὸς ἀτασθάλου, ἠδὲ φυλάξαι,
Ἔκ τε δολοφραδέος γλώσσης μαχλοῖο γυναικὸς,
Ὄφρα μὴ αἱμυλίοισι παραπλάγξῃ φρένα μύθοις.
25 Μηδ' ἔθεν ὃν διὰ κάλλος ἱμείρεο σὸν κατὰ θυμὸν,
Μηδ' ὄισι βλεφάροισι ποθόβλητόν σε πιθεῖν.
26 Πολλάκι γάρ τ' ἀφνειὸς ἀνὴρ ὑπὸ μαχλάδι κοίτῃ
Ἔμπεσεν ἐς πενίην, καὶ ἐπεὶ λιμός μιν ἵκανε,
Πτωχεύων ἀνὰ δῆμον ἀναιδέος εἵνεκα πόρνης
Πλάζεται, αἴκέν τις κοτύλην καὶ πύρνον ὀρέξῃ·
Ἀλλοτρίη δὲ γυνὴ ψυχῆς πέλει θηρήτειρα,
Ψυχῆς, ἧς οὐκ ἔστι βροτῷ ἀντάξιον ἄλλο.
27 Ἢ ῥά τις αἰθόμενον πῦρ δέξεται ᾧ ἐνὶ κόλπῳ,
Οὐδὲ φίλον πρήσει ἀμφὶ στήθεσσι χιτῶνα;
28 Ἢ τις ἐπ' ἀνθρακιῇ βαίνων πόδας ἔσσετ' ἄκαυστος;
29 Οὕτως ἀλλοτρίης ἀλόχου ἐπὶ δέμνια βαίνων,
Καὶ λάθρῃ φιλότητι μιγεὶς, οὐκ ἔσσετ' ἀθῷος.
30 Οὔτις λευγαλέον λίην λωβήσατο κλέπτην,
Ὅς φαγέμεν μεμαὼς ἄλλου ὑπὸ χρήματ' ἕληται,
Πείνῃ καὶ πενίῃ εἴκων· γαστὴρ γὰρ ἀνώγει

Σχετλίη,

Testem verbis-errantem, qui mendacia multa loquitur,
Virúmque qui inter fratres malas rixas parit,
Et germanos contentione committit ut pugnent.

Verùm age, mi fili, animadverte, patri obsequens:
Obtempera mihi, matrísque tuæ nè obliviscere mandata,
Neque contemne sermones, & legem nè desere.

Hanc autem semper cordi tuo perpetuò adapta,
Liga autem omnibus diebus tuum circum circa collum.

Quocunque îeris, hæc tibi in via dux erit,
Dux erit eunti, & dormientem servabit,
Et tecum versabitur, cùm te dulcis somnus dimiserit.

Lucerna namque verbum, lúxque lex est,
Viáque vitæ, monita, & increpationes:

Liberare te muliere ab impia, & servare,
Et à dolosa lingua libidinosæ mulieris,
Ut nè blandis seducat mentem sermonibus.

Neque eam suam ob formam expete tuo in animo,
Nec suis palpebris amore-captum te reddat.

Sæpenumerò enim vir locuples, per libidinosum lectum
Incidit in paupertatem, & quandoquidem fames ad eum venerit,
Mendicans per populum impudentis gratiâ meretricis,
Vagatur, si quis fortè poculum-aquæ, & frustum panis dederit:
Aliena autem mulier animæ est venatrix,
Animæ, cui nihil est homini æquè pretiosum aliud.

Numquis ardentem ignem capiet suo in sinu,
Neque suam uret circa pectora tunicam?
Aut nunquis super prunas incedens pedibus erit non-astus?

Sic qui alienæ uxoris lectum conscendit,
Et clanculum amore miscetur, non erit innocens.

Nemo miserum valdè contumeliâ afficit furem,
Qui esuriens alterius pecuniam surripuerit,
Fami, & paupertati cedens: venter enim suadet

Σχετλίη, ἥ τ' ἐκέλευσεν ἑὸ μνήσασθαι ἀνάγκη.
31 Ἀλλ' εἰ μὲν θ' εὕρωσι κατάσκοποι, ὅσσ' ἔοργεν,
Ἑπτάκις ἂψ ἀποδώσει, ὅσον λάβεν· οἶκον ἅπαντα,
Κερδέων ἁρπαλέων τίσει ἐπιεικέ' ἀμοιβήν.
32 Ἀλλοτρίῃ δὲ γυναικὶ μιγεὶς φιλότητι καὶ εὐνῇ
Νήπιός ἐστι, καὶ οὔ οἱ ἐνὶ φρένες οὐδ' ἠβαιαί·
Σχέτλιος ὃς τάδ' ἔρεξεν, ἐπεὶ ἑὸν ὤλεσε θυμόν.
33 Πληγὴ δ' οἱ λώβη τε μετ' ἀνδράσιν ἔσσετ' ὀπίσσω,
Ἄσβεστον δέ τ' ὄνειδος, ὅ, τε χρόνος οὐκ ἀπαλείψει.
34 Δύσζηλοι γάρ τ' εἰ μὲν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Δεινός τ' ἐστὶν ἀνήρ, ὅτε χώσεται ἧς ἀλόχοιο,
Ἡ γάρ οἱ οἰδάνεται κραδίη φρεσί, θῦμε δὲ θυμὸν
Ὁ ζῆλος, λύσσης ὅ, τ' ἀναιδέος ἐστὶν ἑταῖρος·
Τῷ καί οἱ οὐκ ἔτι φειδώ, ὅτ' αἴσιμον ἦμαρ ἱκάνῃ.
35 Ἔχθρα δέ οἱ σέο δῶρα, καὶ οὔποτε δέξετ' ἄποινα,
Οὐδ' εἴ οἱ μάλα πολλὰ φέρων μοιχάγρια δοίης,
Ἀλλ' οὐδ' ὥς ἔτι θυμὸν ἑὸν πείσεσθαι ἔμελλες,
Οὐδέ κεν ὣς δώροισιν ἑὸν χόλον ἐξακέσαιο.

ΚΕΦ. ζ'.

1 ΑΓρει μὰν, φίλε τέκνον, ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων,
Καί μοι ἐφημοσύνας κατάθεο σῷ ἐνὶ θυμῷ.
2 Καί μοι ἐφετμῇσιν μάλα πείθεο, ὄφρα βιώῃς,
Θεσμὸν ἐμὸν γλήνην ὡς ὀφθαλμοῖο φύλασσε.
3 Ἀστεμφέως ἀρέεισκε τεῶν ἐπὶ δάκτυλα χειρῶν,
Ἐν πίναξι κραδίης γράφε, νωλεμὲς ὄφρα μένοιεν.
4 Ὦ πινυτὴ φίλη, εἰπὲ, κασιγνήτη σύ μοι ἐσσί,
Σὺ γνωτὴ καὶ ὅμαιμος, ἐχεφροσύνη ἑταιρική.
5 Ὄφρα κέ σε ῥύσαιατ' ἀπ' ἀλλοτρίης τε γυναικὸς,
Ξείνης δ', ἥ τ' ἔκλεψε νόον μαλακοῖσι λόγοισι.
6 Στὰς γὰρ ἐγὼ πάπτηνα δι' ἐκ θυρίδος μεγάροιο,
Λάθρη ὀπιπτεύων δι' ἐμῆς παρέκυψα σαλάμβης,
Ἔνθα

Improbus, quique jubet sui reminisci necessariò:
Quòd si eum invenerint speculatores quale fecit
Septies (tantum) restituet, quantum accepit: substantiam totam,
Lucrorum rapacium solvet justam compensationem.

Alienæ autem mulieri mixtus amore & cubili
Stultus est, nec ei inest mens, nè exigua quidem:
Miser qui talia perpetrat, quandoquidem suam perdit animam.

Vulnus autem ei contumeliáque apud homines erit in posterum,
Et immortale opprobrium, quod & tempus non delebit.

Zelotypi enim sumus in terra, gentes hominum,
Ferox enim est vir, quando iratus fuerit ob suam uxorem,
Certè enim ei intumescit cor in mente, acuit autem animum
Zelotypia, quæ & rabiei impudentis est socia:
Quapropter & ei non inest misericordia, cùm fatalis dies venerit.

Odiosa autem illi (erunt) tua dona, & nunquam accipiet pretium-redemptionis,
Neq; si ei valdè multa ferens dona, deprehensi-adulterii-pretium (dederis,
Verùm neq; sic animum ejus flexurus es,
Neque sic muneribus ejus iram sanabis.

CAP. VII.

Age, mi fili, meos cura sermones,
Et mea mandata tuo repone in animo.
Et meis præceptis valdè obtempera, ut vivas,
Legem meam pupillam ceu oculi serva.
Firmiter adapta tuarum circa digitos manuum,
In tabula cordis scribe, perpetuò ut maneant.
O prudentia chara, dic, soror tu mihi es,
Tu cognata, & consanguinea, sapientia amabilis.
Ut te liberent ab aliena fœmina,
Et peregrina, quæ decipit mentem mollibus verbis.
Stans enim ego prospexi per fenestram domûs,
Clàm spectans, per meam inclinans prospexi transenniam.

7 Ἔνθα μετ' ἠλιθίοις αἰζήϊον ἄνδρα νόησα,
Ἠδὲ μετ' ἠϊθέοισι χαλίφρονα κοῦρον ὄπωπα·
8 Ὃς λαύρην διαβὰς μυχὸν ἤλυθε τῆσδε γυναικὸς,
(Ἔνθα γὰρ οἰκία ναῖεν ἀνὰ στεινωπὸν ἀταρπὸν)
Βῆ δ' ἀν' ὁδὸν μεμαὼς, τάχα δ' ἐγγύθεν ἷκε δόμοιο·
9 Ἤδη δὲ κνέφας ἦν, σκιόωντο δὲ πᾶσαι ἀγυιαὶ,
Καὶ βαθὺς ἕσπερος ἦλθε φέρων ἅμα νύκτα μέλαιναν.
10 Ἀλλ' ἐγὼ εὖ ἐδόκευσα, γυνὴ δέ οἱ ἀντεβόλησε,
Πόρνης εἵματ' ἔχουσα, νόῳ δ' ἔνι κέρδε' ἐνώμα.
11 (Ἄβρομος, ἀΐαχος, στερεὴ φρεσὶν, ἀλλὰ πόδεσσι
Πλάζετ', οὐδέ τι μίμνει ἑοῦ ἔντοσθε δόμοιο·
Φοιτᾷ δ' ἔνθα καὶ ἔνθα, κακῷ βεβολημένη οἴστρῳ·
12 Ἄλλοτ' ἐνὶ τριόδοις πωλευμένη, ἄλλοτ' ἀγυιῆς,
Ἄλλοτ' ἐνὶ στείνεσσι, καὶ ἐν κευθμῶσι πόληος,
Ἔνθ' ἧσαι λοχόωσα, μυχοίτατος ἤ πέλε κόλπος)
13 Ὡς ἴδεν, ὥς οἱ ἐπᾶλτο, φίλας περὶ χεῖρε βαλοῦσα,
Ὡς δ' ἔχετ' ἀστεμφέως, ἐπεὶ ἀμφοτέρῃσιν ἔμαρψε,
Κῦσε δέ μιν προσφῦσα κάρη, κυνὸς ὄμματ' ἔχουσα,
Αἰὲν ἀναιδείην ἐπιειμένη, εἶπέ τε μῦθον.
14 Εἰσί μοι ἱερὰ νῦν, Θεὸν ἵλαον οἷσιν ἔθηκα,
Σήμερον ἐξετέλεσσ' εὐχωλὰς, ἅσπερ ὑπέστην.
15 Τῷ σέθεν ἀντομένη, σέο θ' εἵνεκα δεῦρ' ἀφικάνω,
Νῦν δὲ μάλ' ἀσπερχὲς διζημένη, εἴπου ἐφεύρω,
Ἀσπασίως σε κιχάνω, ἐπεὶ τείλλιστος ἐπῆλθες·
16 Εὖ μάλα κοσμήσασα λέχος πόρσυνα καὶ εὐνὴν,
Ῥήγεα κασσορνῦσ', οὔλους τ' ἐφύπερθε τάπητας,
Σινδόνα τ' Αἰγυπτίην, καὶ στρώματα σιγαλόεντα.
17 Στακτὴν μέν τ', ἀλόην τε, καὶ εὔοδμον κινάμωμον
Πνείει δέμνιά μευ θαλάμῳ ἐνὶ κηώεντι.
18 Ἀλλ' ἴομεν λέκτρονδε, τεταρπώμεσθα δ' ἔρωτος,
Εὐνῆς τε γλυκερῆς, ταρπώμεθά τε φρένα φίλτροις
Πάννυχον, εἵως ἄν τε φανῇ ῥοδοδάκτυλος ἠώς.

Ὀυ

Ibi inter fatuos juvenem obſervavi,
Et inter juvenes ſtultum adoleſcentulum vidi:
Qui cùm vicum pertranſiiſſet, ad receſſum venit hujus mulieris,
(Ibi enim domum habitabat juxta anguſtum callem)
Ivit autem per viam properans, ſtatímque venit prope domum:

Jam autem caligo erat, obumbratæ ſunt autem omnes plateæ,
Et profundus veſper venit ſimul ferens noctem atram.

Sed ego bene obſervavi, mulier autem ei occurrebat,
Meretricis veſtem habens, in mente autem dolos verſabat.
(Clamoſa, obſtrepera, obfirmato animo, ſed pedibus
Vagatur, neque manet ſuum intra domum:
Diſcurrit autem huc & illuc, malo percita œſtro:
Nunc in triviis verſans, nunc in vicis,
Aliquando in angiportis, & angulis civitatis,
Ibi ſedet inſidians, abditiſſimus ubi eſt ſinus.)
Ut vidit, ut ei inſiliit, amicas manus circundans,
Adeóque tenuit obnixè, poſtquam ambabus (manibus) prehenderat
Oſculata autem eſt ejus complexa caput, caninos oculos habens,
Semper impudentiam induens, dixítque ſermonem:
Sunt mihi ſacrificia nunc, Deum quibus propitium reddidi,
Hodie perſolvi vota, quæ nuncupavi.

Quapropter tibi occurrens, tuíque gratiâ huc venio,
Nunc verò diligenter quærens, ſicubi invenerim,
Libenter te reperio, quandoquidem valde optatus veniſti.
Bene admodum ornavi lectum, & apparavi cubile,
Stragula ſternens, molléſque ſupra tapetas,
Sindonémque Ægyptiam, & ſtrata ſplendida.
Myrrham quidem, aloénque, & fragrantem cinamomum
Spirat lectus meus thalamo in odorato.
Sed eamus ad lectum, ſatiemur autem amore,
Et cubili dulci, & oblectemur in animo philtris
Totâ nocte, donec apparuerit roſeos-digitos-habens aurora.

19 Οὐ γὰρ ἔθ' ἡμέτερος μεταδήμιος, ᾤχετο δ' ἤδη
Ἄνδρας ἐπ' ἀλλοδαπὲς δολιχὴν ὁδὸν, ἀργαλέην τε·
20 Χρήματα δ' οἱ ἅλις ἐστὶν, ἅ, τ' ἔλλαβε χερσὶν ἀπήθων,
Οὐδ' ἀπονοστήσει, πρὶν ἂν ἤματα μακρὰ τελεσθῇ,
Τοῦ μὲν φθίνοντος μηνὸς, τοῦ δ' ἱσταμένοιο.
21 Ὣς ἡ μὲν μαλακοῖσι παραιφαμένη ἐπέεσσι
Θέλγε, καὶ αἱμυλίοισι βιάζετό μιν φρένα μύθοις.
22 Βῆ δ' ἴμεναι προτέρη, ὁ δ' ἅμ' ἕσπετο, ἠΰτε ταῦρος
Βουτύπου ἐς μέσσαυλον, ὅ, τε σφάξειν μιν ἔμελλεν,
Ὥς τ' ἐπὶ χοίνικας καὶ δέσματα νήπιος αὔτως
Ἀνὴρ, οὐδ' ἐνόησεν, ὅ οἱ τίσις ἐγγύθεν ἐστίν·
23 Ἕως ἂν οἱ ἐν βέλος ὀξὺ παγῇ, διὰ δ' ἧπαρ ἐλάσσῃ·
Ὄρνις θ' ὣς ὥρμησεν ἐπὶ παγίδα στονόεσσαν,
Νηπίη, οὐδὲ τόγ' οἶδεν, ὅ ἐ ψυχῆς κεκάδησει.
24 Δεῦτέ μοι οὖν, ὦ παῖδες, ἐμῆς ἐπικέκλυτε φωνῆς,
Νῦν δ' ἐμέθεν ξύνετ' ὦκα, λόγους δέ τε θέσθ' ἐνὶ θυμῷ.
25 Μήποτε σὴ κραδίη μεθ' ἑὰς κλίνησι κελεύθους,
Μηδ' ἐθέλῃς ἀλάλησθαι ἐν ἀτραπιτοῖσιν ἑῇσι.
26 Πολλοὶ γὰρ κέαται βεβλημένοι ἄνδρες ὑπ' αὐτῆς,
Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν.
27 Ἡ ὁδὸς εἰς ἀΐδαο, μάλ' ἐγγύθεν οἰκία ναίει,
Ῥεῖά τις ἔνθ' ἐπὶ δώματ' ἔβη μέλανος θανάτοιο.

ΚΕΦ. ή.

1 ΟΥ πινυτὴ μέγ' ἀΰσει; καὶ οὐ φρόνις ἴαχε φωνήν;
2 Στῆ δ' ὑπὲρ ἄνδρας βᾶσα, καὶ ὕψι μάλ' ἐν προτιωπῇ,
Ἀμφαδὸν ἐν τριόδοισι, καὶ ἐν μέσσῃσι κελεύθοις.
3 Ἀμ πόλιν, ᾗ πᾶσιν μεταδήμιός ἐστιν ἀταρπὸς,
Ἄστεος εἰνὶ πύλῃσι, καὶ ἐν προθύροισι μελάθρων,
Ἔνθα στᾶσ' ἤϋσε, διαπρύσιόν τε γέγωνεν.
4 Ἄνδρες ἐπιχθόνιοι, φωνὴν ἐγὼ ὔμμιν ἵηκα,
Φωνὴν ὔμμιν ἵηκα, βοήν τέ μου υἱάσιν ἀνδρῶν.

5 Ἀ

Non enim adhuc noster (vir) domi est, abiit autem jam
Viros ad alienigenas, longam viam & arduam :
Pecuniæ autem ei affatim sunt, quas accepit manibus abiens,
Neque redibit priusquam dies longi fuerint completi,
Hoc exeunte mense, illo autem ineunte.
Sic illa mollibus alliciens verbis
Mulcet, & blandis cogit ejus mentem sermonibus.
Ibat autem prior, ille autem unà sequebatur, veluti taurus
Lanionis ad stabulum, qui & eum mactaturus est,
Velutiq; ad cippos, & vincula stultus nequicquam
Homo, neq; sentit quòd ei supplicium propè est:
Donec ei sagitta acuta infixa fuerit, & jecur penetraverit,
Et sicuti avis ruit in laqueum funestum,
Stolida, neque hoc novit, quòd eum animâ privabit.
Adeste igitur, ô filii, meam audite vocem,
Nunc autem mihi attendite citò, sermonésq; ponite in animo.
Nè unquam tuum cor ad ejus inclinet vias,
Nolíque vagari in semitis ejus.
Multi enim jacent vulnerati viri ab illa,
Multas autem fortes animas ad inferos demisit.
Ubi via ad infernum, propè admodum habitat,
Facilè quis ibi ad cubicula descendit atræ mortis.

CAP. VIII.

Nonne sapientia altè clamavit? & nonne prudentia edit vocem?
Stat autem suprà homines ubi ascenderit, & excelsè admodum in specula,
Palàm in triviis, & in mediis semitis:
In civitate, ubi omnibus publica est via,
Urbis in portis, & in vestibulis domorum,
Ibi stans vociferatur, & intensè clamat.
Viri terrestres, vocem ego ad vos mitto,
Vocem ad vos mitto, & clamorem meam ad filios hominum.

Ah

5 Ἄ δειλοί, πινυτὴν ξύνετε φρεσὶν, ἠδὲ νοεῖτε·
Ὑμεῖς δ' αὖ πέπνυσθε, χαλίφρονες ἀνέρες αὔτως.
6 Κλῦτέ μευ, ἕνεκ' ἀείσω μῦθ' ὑμῖν πάντ' ἀγορεύσω,
Καί μευ ἀπὸ γλώσσης ἰθύντατα μήδεα ῥεύσει·
7 Τὸ στόμα μευ ἀναφανδὸν ἀληθείην καταλέξει,
Ἄτην τ' ἀμπλακίην τε τὰ χείλεά μευ στυγέουσι.
8 Πάντ' ἔπεα στόματός μευ ἅμ' ἐσθλὰ δίκαιά τ' ἔασιν,
Οὐδὲ διεστράφαται, σκολιὸς δέ τε οὐκ ἔνι μῦθος.
9 Ἦ μάλα πάντ' ἀείδηλα νοήμονι φωτὶ γένονται,
Αἴσιμα πᾶσι πέλονται, ὅσοι φρένας ἔλλαχον ἐσθλάς.
10 Ἀλλὰ πίθεσθε καὶ ὕμμες ἐφημοσύνῃσιν ἐμῇσι,
Μᾶλλον τάς τε δέχεσθ' ἢ ἀργυρείοιο τάλαντα,
Ἰδρείην χρυσοῦ τ' ἐειτίμου πρόσθεν ἕλεσθε.
11 Πολυτελῶν μὲν γάρ τε λίθων φρόνις ἐστὶν ἀμείνων,
Οὐδέν οἱ ἰσοφαρίζοι, ὅσων βροτοὶ ἱμείρονται,
Οὐδ' ἔσθεν ἄξιον εἴη ὅ, τις φρεσὶν ᾗσι μενοινᾷ·
Ὡς πάντων πέρι τ' ἐστὶ, καί οἱ κτέρας οὐδὲν ὅμοιον.
12 Ναίω ἐγὼ πινυτῇ ἅμ' ἐπιφροσύνῃ ἑρατεινῇ·
Κέρδεά θ' εὑρίσκω, καὶ μήδεα πυκνὰ διδάσκω.
13 Δεῖμα Θεοῦ, κακοῦ ἔχθος· ἀγηνορίη τε καὶ ὕβρις,
Ἠδὲ σχέτλια ἔργα ὑπερφιάλων ἀνθρώπων,
Γλῶσσά θ' ἅμα σκολιή· τάδε γ' ἐχθρά μοί εἰσιν ἅπαντα.
14 Μοῦνη μοὶ πάρα μὲν μῆτις, πάρα τε φρένες ἐσθλαί·
Εἰμὶ δ' ἐγὼ πινυτὴ, καὶ μοὶ σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν.
15 Σκηπτοῦχοι βασιλῆες ἐμεῦ διὰ κοιρανέουσιν,
Ἠδὲ δίκας κρίνουσιν ἐμεῦ ἰότητι μέδοντες.
16 Φραδμοσύνῃσιν ἐμῇς εὐρυκρείοντες ἄνακτες
Πάντες σκῆπτρον ἔχουσι, καὶ ὄρχαμοι, οἵ τε θέμιστας
Ἐξ ἐμεῦ εἰρύαται, βουληφόροι ἀνέρες αἰνῆς.
17 Τοὺς ἐμὲ μὲν φιλέοντας ἐγὼ περὶ κῆρι φίλησα,
Πρωΐ τέ με σπουδῇ διζήμενοι εὑρήσουσι.
18 Πλοῦτος καὶ τιμὴ παρ' ἐμοὶ, καὶ χρήματα πολλὰ,

Ah miseri, prudentiam percipite mente, & intelligite:
Vos etiam sapite, stolidi viri nequicquam.

Audite me, quoniam optima inter vos omnia dicam,
Et mea à lingua rectissima consilia fluent:
Os meum apertè veritatem enunciabit,
Noxámque & iniquitatem labia mea oderunt.
Omnia verba oris mei bona justáque sunt,
Nec sunt perversa, neque pravus illi inest sermo.

Certè omnia valdè manifesta intelligenti viro fiunt,
Proba omnibus sunt, quotquot mentem sortiti sunt bonam.

Sed obtemperate & vos mandatis meis,
Magìs autem hæc accipite, quàm argenti talenta,
Scientiámque auro pretioso præferte.
Pretiosis enim lapidibus prudentia est præstantior,
Nihil ei æquivalet eorum, quæ mortales cupiunt,
Neque ei par est, quicquid aliquis mente sua appetit:
Adeò omnes res excellit, & ei possessio nulla similis.
Habito ego Sapientia unà cum prudentia amabili:
Sagacitatémque invenio, & consilia solertia doceo.

Timor Dei (est) mali odium: superbia autem & violentia,
Et scelesta opera insolentium hominum,
Linguáque simul perversa: hæc invisa mihi sunt omnia.
Soli mihi adest consilium & prudentia:
Sum autem ego sapientia, & mihi robur est non infirmum.

Sceptrigeri reges, per me regnant,
Et jura decernunt meo instinctu principes.
Consilio meo latè-imperantes reges
Omnes sceptrum tenent, & principes, & qui leges
Ex me tuentur, consiliarii viri terræ.
Eos qui me amant, ego animitus amo,
Et manè me diligenter quærentes invenient.
Opulentia & honor apud me, & divitiæ multæ,

Ἔμπεδα χρήματ' ἔασι, δίκη δ' ἅμα τοῖσιν ὀπηδεῖ.
19 Καρπὸς ἐμὸς χρυσοῦ κρείσσων, χρυσοῦ ἐριτίμου,
Ὀβρύζου, κέρδος τ' ἐμὸν ἀργύρου ἐξαίτοιο.
20 Εὐνομίης ἰθεῖαν ἐγὼ ὁδὸν ἡγεμονεύω,
Εὐδικίης μέσσησιν ἐνὶ στείχουσα κελεύθοις.
21 Κλῆρον ὅπως βίοτόν τε πολὺν, καὶ κτήματ' ὀπάσσω
Ἀνδράσιν, οἵ με φιλεῦσι, δόμους τ' ἐμπλήσω ἐάων.
22 Κτησάμενός με Θεὸς πάλαι ἧς ὁδοῦ εἶχεν ἐν ἀρχῇ,
Πρὶν τεῦξαι τὰ ἃ ἔργα, πάρος τ' αἰῶνα γενέθλης.
23 Αἰὲν ἀπ' ἀρχῆθεν, πρό τε πασάων γενεάων
Ἱδρύνθην, πρὶν γαῖαν ἀθέσφατον ἐστηρῖχθαι.
24 Ἠέρα πολὺ πρῶτον γέγονα, πρὶν βένθεά τ' εἶναι,
Βένθεά τ' εὐρύστερνα, καὶ ὑγρὰ θέμεθλα θαλάσσης,
Καὶ πηγὰς ποταμῶν, καὶ φρείατα καλλιρέεθρα.
25 Φημὶ δ' ἐγὼ βουνῶν πρεσβυτέρη ἔμμεναι ἄκρων,
Πετρέων τ' ἠλιβάτων· πρὶν οὔρεα μακρὰ τετύχθαι
Ῥίζῃσι χθονίῃσιν ἀρηρότα, φημὶ γενέθλης·
26 Ὄφρ' ἔτι μὲν χάος ἔσκε, καὶ οὔπω γαῖαν ἔτευξεν,
Οὐδὲ πλημμύρας, καὶ πίσεα ποιήεντα,
Οὐδέ πω ἀρχέγονον κονίην χθονὸς εὐρυοδείης.
27 Πὰρ δ' ἔστην καὶ ἔγωγε, ὅτ' οὐρανὸν αἰγλήεντα
Ἄστρασι ποικίλλων τεχνήσατο, βένθεά τ' ἄκρα
Ξέσσεν ἐπισταμένως, καὶ ὑπεὶρ ἅλα κύκλον ἔθηκε,
Κύκλον ὑπεὶρ ἅλα θῆκε περίδρομον αἰθέρα δῖον,
Ὃς πάντῃ περὶ πόντον ἀπείριτον ἐστεφάνωτο.
28 Ὄφρα θ' ὑπουράνια στῆσεν νέφεα σκιόεντα,
Ὕψι μάλα κρεμάσας· πηγάς θ' ἁλὸς ἀτρυγέτοιο,
Βένθεά τ' εὖ κάρτυνε, καὶ ἐρρίζωσεν ἔνερθεν.
29 Ὄφρ' ἁλὶ πείρατ' ἔπηξε, καὶ ὕδασι θεσμὸν ἔδωκε,
Μή ποθ' ὑπερβαίνοντα δίκην ληθοίατ' ἐφετμέων
Κύμασι θαρσαλέοις, μινύθοι δέ τε ἔργ' ἀνθρώπων·
Ὄφρα τ' ἀπειρεσίης ἔστησε θεμείλια γαίης·

Τόφρα

Firmæ divitiæ ſunt, juſtitia autem eas unà comitatur.
Fructus meus auro præſtantior, auro pretioſo,
Obryzo, lucrúmq; meùm argento eximio.
Æquitatis viam ego rectam præeo,
Juſtitiæ mediis ambulans in ſemitis.
Ut hæreditatem ſubſtantiámq; multam, & poſſeſſiones præbeam
Hominibus, qui me amant, domos autem repleam bonis.
Poſſidens me Deus olim ſuæ viæ habebat in principio,
Priuſquam faceret ſua opera, & priuſquam ſeculum fieret.
Semper à principio, & ante omnes generationes
Erecta fui, priuſquam terra ingens ſtabiliretur.
Certè longè primùm procreabar, antequam & abyſſi eſſent,
Abyſſi latos ſinus-habentes, & humida fundamenta maris,
Et fontes fluviorum, & ſcaturigines pulchri-fluæ.
Dico autem me jugis antiquiorem eſſe ſummis,
Petríſque excelſis: antequam montes longi fabricati eſſent
Radicibus terrenis compacti, dico me genitam fuiſſe:
Cùm adhuc chaos eſſet, & nondum terram fabricâſſet,
Neque arva, & prata herboſa,
Neque adhuc primigenium pulverem terræ latæ
Adſtabam autem & ego, quando cœlum ſplendidum
Stellis exornans artificioſè-fecit, & abyſſos in-ſuperficie
Polivit ſcienter, & ſuper mare circulum poſuit,
Circulum ſuper mare poſuit orbiculârem ætherem divinum,
Qui undique pontum vaſtum circumambit.
Et quando ſub cœlo conſtituit nubes umbroſas,
In ſublimi admodum ſuſpendens, fontéſque maris ſterilis,
Et abyſſos bene roboravit, & radicavit ſubtus.
Quando mari limites fixit, & aquis legem dedit,
Nè unquam tranſgredientes jus, oblivíſcerentur mandata
Fluctibus audacibus, minuerentur autem opera hominum:
Et quando immenſæ ſtatuit ſundamina terræ.

30 Τόφρα πάρεδρος ἐγὼν ὡς σύντροφος ἡλικιῶτις,
Χάρμα δ' οἱ ἦν, ὁ δέ μοι τέρφθη φρένας ἤματα πάντα,
Αὐτὰ δ' ἔθεν καὶ ἔγωγε, καὶ ἔνδοθι θυμὸν ἰάνθην·
31 Πολλὰ δ' ἐφ' ἐνὶ γαίῃ ἀγαλλομένη φρέν' ἐτέρφθην,
Ἡ βροτοὶ οἰκία ναῖον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,
Χάρμα τέ μοι καὶ ἄθυρμα μετ' ἀνδρῶν ἦε γενέθλη.
32 Κλῦτέ μευ ἐν, φίλα τέκνα, καὶ εὖ φράζεσθ' ἐνὶ θυμῷ,
Νῦν γὰρ πίθεσθε καὶ ὕμμες, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον·
Οἱ γὰρ ἐμὰς ἐφύλαξαν ἀταρπούς, ὄλβιοί εἰσι.
33 Κλίνατε δ' οὔατα νῦν ὑποθημοσύνῃσιν ἐμῇσι,
Καὶ πεπνυμένοι ἔστ', ἰδὲ μὴ ἀθερίζετε βουλήν.
34 Τρὶς μάκαρ ἐστ' ἀνὴρ καὶ τετράκις, ὅς μευ ἀκούῃ,
Ἐν προθύροισιν ἐμοῖς πανδέγμενος ἤματα πάντα,
Μίμνων τ' ἐν προδόμῳ, καὶ ἐμῇσι φλιῇσι παρεστάς.
35 Ζωὴ γὰρ παρ' ἐμοί· εὑρὼν δέ με καὶ βίον εὗρε,
Καί ἑ Θεὸς τιμήσει, ἐπεὶ κεχαρισμένος ἔσται.
36 Αὐτὰρ ὅ κέν μ' ἀλίτηται, ἑὸν δηλήσατο θυμόν·
Καί μ' ἐχθαίροντες θάνατον καὶ κῆρα φιλεῦσιν.

ΚΕΦ. θ'.

1 Ἡ φρόνις οἶκον ἔδειμε, καὶ ἔξεσε κίονας ἑπτά·
2 Ἱρεῖα μῆλ' ἔσφαξε, κέρασσε δ' αἴθοπα οἶνον,
Καὶ ὡπλίσσατο δόρπον, ἑήν τ' ἐτάνυσσε τράπεζαν,
Εἴδατα πόλλ' ἐπιθεῖσα, χαριζομένη παρεόντων.
3 Ἀμφιπόλους προέηκεν ἑὰς ἐπὶ δαῖτα καλέσσαι
Δαιτυμόνας· στῆ δ' αὐτὴ ἐν ἀκροτάτοισι πόληος,
Ἤϋσέν τε διαπρύσιον, καὶ μῦθον ἔειπεν·
4 Ὅς φρεσὶ νήπιός ἐστιν ἐν ἀνδράσιν, ὧδε παρέλθοι·
Ἄφρονα δ' ὅν κε νοήσῃ, εὖ φρονέουσα προσηύδα·
5 Δεῦρ' ἄγ' ἰών, ὦ ξεῖνε, πρὸς ἡμέτερόνδε δόμονδε,
Σῖτόν τ' ἀσπασίως ἐμὸν ἔσθιε. πῖνέ τε οἶνον,
Τῆ, πίε, ἄπλα πέπον, τὸν ὀπάζω σοι κεράσασα.

6 Λεῖπ'

Tunc assestrix ego, tanquam connutrita, coæva,
Voluptásque ei fui, ille autem me delectabatur in animo omnibus (diebus,
Coram autem illo & ego, & intus animo lætabar:
Multùm autem ejus in terra exultans mente gaudebam,
Ubi mortales domos habitabant in terra alma,
Gaudiúmq; mihi, & oblectamentum cum hominum fuit generatione.
Audite me igitur, chari filii, & bene perpendite animo,
Nunc autem parete & vos, quoniam parere melius est:
Qui enim meas custodiunt semitas, beati sunt.
Inclinate autem aures monitis meis,
Et sapientes estote, & nè contemnite consilium.
Ter beatus hic vir, & quater, qui me audit,
In vestibulo meo expectans diebus omnibus,
Manénsque in porticu, & mearum valvarum postibus adstans.
Vita enim apud me: me autem inveniens, vitam invenit,
Et eum Deus honorabit, quandoquidem acceptus (illi) erit.
Sed qui in me peccat, suam lædit animam:
Et qui me oderunt, mortem, & fatum amant.

CAP. IX.

SApientia domum suam ædificavit, & excîdit columnas septem.
Pinguia pecora mactavit, miscuit autem rubrum vinum,
Et apparavit cœnam, suámque extendit mensam,
Edulia multa apposuit, gratificans de præsentibus.
Famulas misit suas ad convivium vocare
Convivas: stat verò ipsa in summis partibus civitatis,
Clamátque extensâ voce, & verbum dicit:
Qui mente stolidus est inter homines, huc accedat:
Insipientem autem quem animadverterit, rectè sapiens (eum) allo- (quitur.
Huc age adveniens, ô hospes, ad nostram domum,
Cibúmq; jucundè meum ede, & bibe vinum,
Cape, bibe, amice suavissime, quod præbeo tibi postquā miscuerim.
Relin-

6 Λεῖπ' ἀνόυς, ζῆθι δέ τε ζωὴν, μηδέ σφιν ὁμίλει,
Στεῖχε δ' ὁδὸν πινυτῆς, φρενὸς τε μετ' ἴχνια βαῖνε.
7 Λώβη οἱ γέρας ἐστ', ὃς ἐνείκοι λωβητῆρα,
Ὅς τ' ἐνένιπεν ἀλιτρὸν, οἱ αὐτῷ μῶμον ἔχουσιν.
8 Ἐμπαίκτην μὴ ἔλεγχ', ἵνα μή τοι ἐχθοδοπήσῃ·
Νείκεε δ' αὖ πινυτὸν, φιλέει δέ σε κηρόθι μᾶλλον.
9 Εὖ ὑπόθευ πινυτῷ, ἔτι δὲ φρεσὶ φέρτερος ἔσται·
Ἄνδρα δίδασκε δίκαιον, ὁ δ' ἰδρείην κεν ὀφέλλοι.
10 Ἀρχὴ μὲν σοφίης πέλεται φόβος Ἀθανάτοιο·
Ἡ δέ τ' ἐχεφροσύνη τὸν Ἀκήρατον ἐστι γινώσκειν.
11 Καὶ γὰρ ἐμοῦ ἰότητι πεντήκοντα ἐνιαυτῶν,
Ἤματα πολλὰ βίου, μακρὴ δέ τοι ἔσσεται αἰών.
12 Εἰ μὲν πέπνυσαι, τόδε τοι καὶ κέρδιον ἔσται·
Εἰ δ' αὖ μὴ φρονέεις, κατὰ δὲ φρονέεις ἐνὶ θυμῷ,
Αὐτὸς σοὶ μετόπισθ' ἄχος ἔσσεται, οὐδέ τι ἄλλῳ.
13 Ἀφραίνουσα γυνὴ πέλει ἄθρασος, αὐίαχός τε·
Νηπίη, οὐδέ τι οἶδεν ἐνὶ φρεσὶν, οὐδ' ἐνόησεν.
14 Ἧσται γὰρ ῥ' ἀναφανδὸν ἐνὶ προθύροισιν ἑοῖσιν,
Ἐν κλισμῷ δὲ καθίζει, ἐπ' ἀκροτάτοισι πόληος·
15 Ξείνους ὄφρα καλέσσῃ, ὁδῷ ἔνι ἰθὺ κιόντας,
Αἱμυλίοισι λόγοισι παραπλάζουσα κελεύθου.
16 Ὃς φρεσὶ νήπιός ἐστι, καὶ οὐ πεπνυμένα εἰδὼς,
Δεῦρ' ἴτω ἡμέτερόνδε, παρὲξ ὁδοῦ ἴχνια κλίνας.
Τῷ τε χαλίφρονι φωτὶ διαβαλλήδην ἀγορεύει.
17 Ὅ, τι πιὼν τις ἔκλεψε, πέλει γλυκερώτερον ὕδωρ,
Ἄρτος θ' ὅς τε κρυφηδὸν ἐδήδοται, ἐστὶ μάλ' ἡδύς.
18 Ἀλλ' οὐδ' ἀνὴρ οὐκ οἶδεν ὅτ' αὐτόθι εἰσὶ καμόντες,
Τῆς δὲ ξεῖνοι ἔνερθε, καὶ εἰν ἀΐδαο βερέθροις.

ΚΕΦ ι'.

1 Αἰνοὶ τοῦ Σολομῶντος ἀγακλειτοῦ βασιλῆος·
Χάρμα πατρὸς παῖς ἐσθλός· ὁ δ' ἄφρων μητρὸς ἀνίη.
Μὴ

Relinque fatuos, diúque vives, neque cum illis converſare :
Calca autem viam ſapientiæ, prudentiæque poſt veſtigia incede.

Probrum ei præmium eſt, qui objurgat deriſorem,
Quique increpat improbum, ſibi ipſi labem affundit.

Irriſorem nè reprehende, ut nè te odio habeat :
Objurga autem è contra ſapientem, amat te autem corde magis.

Rectè admone ſapientem, adhuc autem mente melior erit:
Virum doce juſtum, hic autem ſcientiam augebit.

Principium ſapientiæ eſt timor Immortalis.
Prudentia autem eſt (Sanctum illum &) Integrum cognoſcere.

Etenim meo arbitrio volventibus annis,
Dies multi vitæ, longum autem tibi erit ævum.

Siquidem ſapiens ſis, hoc è re tuâ fuerit :
Si autem non ſapis, ſed contemnis in animo,
Ipſi tibi in poſterum dolor erit, nec alii cuiquam.

Inſipiens mulier eſt obſtrepera, & clamoſa:
Stulta, neque quidquam novit in mente nec intelligit.

Sedet enim palàm in veſtibulo ſuo,
In cathedra autem ſedet, in ſummis partibus urbis,

Peregrinos ut vocet, in via recta progredientes,
Blandis ſermonibus ſeducens à tramite:

Qui animo ſtolidus eſt, & non res prudentes ſciens,
Huc accedat noſtram ad domum, è via greſſus flectens:
Et inſipientem hominem vafrè alloquitur:

Quam bibens quis furatur, eſt dulcior aqua,
Paníſque qui clàm editur, eſt valdè jucundus.

Sed hic homo ignorat quod ibi ſunt mortui,
Ejus autem hoſpites ſubtùs ſunt, & in inferni barathro.

C A P. X.

PRoverbia Solomonis, inclyti regis.

Gaudium patris eſt filius bonus: ſtultus autem matris mœror.

2 Μὴ πλουτεῖν ἀδίκως· κακὰ κέρδεα ἴσ' ἄτῃσι,
Πλοῦτός θ' ὑβριστέων ἀχρήϊος, οὐδ' ὀνίνησι
Κρήματα τόσσ' ἁρπακτά, θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω·
Ἥ τε δίκη θανάτοιο δυσηχέος ἐξανέλυσε.
3 Λιμῷ ἀποθνήσκειν Θεὸς οὐκ εἴασε δικαίους·
Δυσσεβέων δ' ἀνδρῶν βίοτον προθέλυμνον ὄλεσσε.
4 Πτωχεύειν οἱ ἀνάγκη, ὅου χεὶρ ἐστὶ μυθήμων·
Ἔργα δ' ὃς εὖ κομέει, ἄφενος μέγα χερσὶν ὀφέλλει.
5 Ὅσπερ ἀγείρει θέρους, υἱὸς σοφός· ὃς δ' ἦ καθεύδει
Ὥρῃ ἐν ἀμήτου, ὅδ' ἐλέγχεα θῆκε τοκεῦσι.
6 Πολλαὶ ἐπ' εὐσεβέων χάριτες πίπτουσι κάρηνα·
Ὕβρεις δ' ἀργαλέη στόμ' ἀλειτέων ἀμφεκάλυψεν.
7 Εὐσεβέων μνήμη μακαρίζεται· οὔνομ' ἀλειτέων
Πύθεται, αἰσχρόν τ' ἐστὶ καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.
8 Δέξετ' ἐφημοσύνας πινυτὸς φρεσίν· αἶψα δ' ὀλεῖται
Ἄφρων, ὃς μάλα πολλὰ καὶ οὐ πεπνυμένα βάζει.
9 Ἀσφαλέεσσι πόδεσσι, κεῖ' ἀνήρ, ὅσπερ ὁδεύει
Ἴχνεσιν ἰθυπόροισι, καὶ εὐθικίῃσι νόοιο·
Ὃς δέ τ' ἀτασθαλίης σκολιὰς ἐπάτησε κελεύθους,
Λοξοβάτης, γνωτός τ' ἔσσεται καὶ ἐπόψιος ἄλλων.
10 Ὃς μύει ὀφθαλμόν, πόλλ' ἀνδράσιν ἄλγε' ἔθηκεν·
Ὃς δέ τ' ἀμετροεπὴς καὶ νήπιος, αἶψα πεσεῖται.
11 Πηγὴ μὲν βιότου στόμ' ἀμύμονος ἀνέρος ἐστί,
Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης φυσίζοον ἔρρεεν ὕδωρ·
Ὕβρεις δ' ἀργαλέη στόμ' ἀλιτέων ἀμφεκάλυψε.
12 Τίκτει θυμοβόρους ἔριδας καὶ νείκεα λυγρὰ
Ἔχθος ἐν ἀνθρώποισι· φιλοφροσύνη δ' ἐρατεινὴ
Κρύψεν ἀτασθαλίην, καὶ ἁμαρτάδα πᾶσαν ὄλεσσε.
13 Ῥεῖα κέ τις σοφίην πινυτοῦ ἐνὶ χείλεσιν εὕροι·
Ὧ δ' ἄνοος κραδίη, νώτῳ ἔπι ῥάβδος ἑτοίμη.
14 Ἰδρείην ταμίευσαν, ὅσοι πεπνυμένοι ἄνδρες,
Ἐν κραδίῃ· στόμα δ' ἠλιθίων σχεδὸν ἐστὶν ὀλέθρῳ.

Ἀνέρος

Nè ditescas injustè: mala lucra æqualia damnis,
Opésque oppressorum inutiles, neque prosunt
Divitiæ tot raptæ, à Deo datæ multò meliores:
Et justitia à morte malè-sonante liberat.

Fame perire Deus non patitur justos:
Impiorum autem hominum substantiam funditùs perdit.

Mendicare ei est necesse, cujus manus est remissa:
Opera autem qui benè curat, opes magnas manibus auget.

Qui congregat in æstate, filius est sapiens: qui autem dormit
Tempore messis, hic opprobria affert parentibus.

Multa in piorum gratiæ cadunt capita:
Violentia autem gravis os transgressorum tegit.

Piorum memoria benedicitur: nomen peccatorum
Putrescit, turpéque est posteris auditu.

Accipiet mandata sapiens in mente: statim autem peribit
Stultus, qui admodum multa, & non prudentia loquitur.

Tutis pedibus incedit vir, qui ambulat
Gressibus directis, & in rectitudine mentis:
Qui autem nequitiæ tortuosas calcat semitas,
Obliquè iens, notúsque erit, & aspectabilis aliis.

Qui nictat oculo, multos hominibus dolores affert:
Qui autem garrulus (est) & stultus, statim cadet.

Fons vitæ os integri viri est,
Ejúsque à lingua vitalis fluit aqua:
Violentia autem gravis os transgressorum tegit.

Parit animum rodentes lites, & contentiones graves
Odium inter homines: amicitia autem amabilis
Tegit improbitatem, & peccatum omne perdit.

Facilè quis sapientiam prudentis in labiis inveniet:
Cui autem insipiens cor, (ejus) tergo virga parata est.

Scientiam recondunt, quicunque viri prudentes sunt,
In corde: os autem fatuorum propè est ad interitum.

15 Ἀνέρος ἀφνειοῦ ὀχυρὴ πόλις ἔπλετο πλοῦτος·
Πτωχῶν δ' ὀλομένη πενίη θανατηφόρος ἐστί.
16 Αἰεὶ μὲν κάματος βιοτήσιός ἐστι δικαίων·
Δυσσεβέων δέ τε καρπὸς ἀτασθαλίῃσιν ὀπηδεῖ.
17 Ζωῆς οἶμον ὅδευσεν, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ὃς δέ τ' ἔλεγξιν ἀναίνηται, ὅδε πλαγκτὸς ἐτύχθη·
18 Ὅς τε ψευδαλέοις ὑπὸ χείλεσιν ἔχθος ἔκευσεν,
Αἱμύλα κωτίλλων, κακὰ δὲ φρεσὶ βυσσοδομεύων,
Ὅς δέ τ' ὄνειδος ἔβαζε, παρήοροι ἀνέρες ἄμφω.
19 Ὅστις ἀμετροεπὴς, ὅδ' ἁμαρτοεπής τε τέτυκται,
Πολλοῖσιν γὰρ ἔπεσσιν ἀλιτροσύνη ἔνι πολλή·
Κεῖνος δ' αὖ πέπνυται, ὃς ἰσχάνει ἕρκος ὀδόντων.
20 Γλώσσης μὲν θησαυρὸς ἐν εὐσεβέεσσιν ἄρειος,
Ἀργύρεος ὥς, πλείστη δὲ χάρις, τιμή τε μεγίστη·
Δυσσεβέων δ' ἀνδρῶν κραδίη τίνος ἀξίη ἐστί;
21 Πολλοὺς ποιμαίνουσι δικαίων χείλεα φωτῶν,
Καὶ γὰρ ἀπὸ γλώσσης θρεψιώρα γῆρας ἱκοῦσιν·
Ἄφρονες αὖ θνήσκουσι χαλιφροσύνῃσι νόοιο.
22 Δῶρα Θεοῦ πέλεται τὰ χρήματα, τοὺς γὰρ ἕκητι
Εὖ ζώουσι βροτοὶ, ὁ δέ τ' οὐχ ἅμα πένθος ἔθηκεν.
23 Ὡς ὅτε παῖς ποίησεν ἀθύρματα νηπιέῃσιν,
Ὣς ἄφρων κάκ' ἔοργε· σοφὸς δ' εὖ οἶδε νοῆσαι.
24 Ῥεῖα κιχήσετ' ἀλιτρὸν, ὃ ἐν φρεσὶ δείδιε λίην·
Ἀνέρος αὖτ' ἐσθλοῦ τετελεσμένον ἔσσετ' ἐέλδωρ.
25 Ῥίμφα μάλ' ὥστε θύελλα παρέρχεται, οὐκέτι δ' ἐστὶ
Φαῦλος ἀνήρ· ἀγαθὸς δὲ θεμείλιον ἀσφαλὲς αἰεί.
26 Οἷά περ ὄξος ὀδοῦσι, καὶ ὄμμασι καπνὸς ἀμαυρός·
Ἄγγελος ὧς νωθὴς πέλει ἀνδράσιν, οἵ μιν ἔπεμψαν.
27 Ἀθανάτοιο φόβος μακρὸν αἰῶνα τίθησι·
Δυσσεβέων δ' ὀλίγος τε βίος, παῦροί τ' ἐνιαυτοί.
28 Ἐλπωρὴ ἀγαθῶν, ὅ, τι κεν ποτιδέγμενοι εἶεν,
Ἔσσεται σφιν μέγα χάρμα· κακῶν δέ τε ἐλπὶς ὀλεῖται.

29 Ἰθυνο-

Viri divitis munita civitas ſunt divitiæ :
Pauperi autem perniciosa paupertas lethifera eſt.
Semper labor vitalis eſt juſtorum:
Impiorum autem fructus nequitiam comitatur.

Viæ vitam ingreditur, qui bene loquenti obtemperat:
Qui autem reprehenſionem recuſat, hic erro evadit.
Quique mendacibus ſub labiis odium occultat,
Blandè garriens, mala autem in mente intùs machinans,
Quique opprobrium loquitur, ſtolidi viri (ſunt) ambo.
Qui in-ſermone multus, hic in ſermone peccans eſt,
Multis enim verbis tranſgreſſio ineſt multa :
Is autem è contrà ſapit, qui cohibet ſeptum dentium.

Linguæ theſaurus in piis optimus,
Sicut argentum, plurima autem gratia, honórque maximus:
Impiorum autem hominum cor quid valet ?
Multos paſcunt juſtorum labia virorum,
Etenim à lingua almam vocem mittunt.
Stulti autem è contra moriuntur inſipientiâ mentis.
Dona Dei ſunt opes, hujus enim voluntate
Proſperè vivunt mortales, hic autem non ſimul dolorem addit.
Sicut quando puer facit ludicra præ imprudentia,
Sic ſtultus malè agit : ſapiens autem bene novit intelligere.
Facilè inveniet peccatorem, quod in mente metuit valdè:
Viri è contrà boni perfectum erit deſiderium.
Celeriter admodum veluti procella tranſit, & non amplius eſt
Malus homo: bonus autem fundamentum firmum ſemper.
Veluti acetum dentibus, & oculis fumus obſcurus:
Nuncius ſic tardus eſt hominibus, qui eum miſerunt.

Immortalis (Dei) timor longam vitam facit :
Impiorum autem exiguáque vita, paucíque anni.
Spes improborum, quodcunque expectaverint,
Erit iis magnum gaudium: malorum autem ſpes peribit.

29 Ἰθυνόοισι Θεοῖο ὁδὸς μένος ἐστὶ καὶ ἀλκή·
Δυσσεβέεσσι δ', οἷς αἰὲν ἀήσυλα ἔργα μέμηλε,
Πήματί τε κύρσουσι, κακὸς δέ τε ἵξετ' ὄλεθρος.
30 Αἰὲν ἀκίνητοι, μάλα τ' ἔμπεδοί εἰσι δίκαιοι·
Ἀλλ' οὐ δηρὸν ἀλεῖται ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν.
31 Εὐσεβέων λαιμὸς τίκτει φρόνιν ἱμερόεσσαν·
Γλῶσσαν δὲ σκολιήν τις ἀποτμήξειε σιδήρῳ.
32 Ἐσθλῶν χείλεα οἶδεν ἑαδότα μῦθον ἐνισπεῖν,
Ἔβλυεν οὖν χαρίτεσσι· κακὸς δ' ἀποφώλια βάζει.
Στρεπτὴ δ' οἱ γλῶσσ' ἐστίν, ἀταρτηροὶ δ' ἐνὶ μῦθοι.

ΚΕΦ. ιά.

1 Πλάστιγξ μὲν δολόεσσα Θεῷ συγερωτάτη ἐστίν·
Ὃς δὲ δίκης ἔραται, τέρπει δέ μιν ἶσα τάλαντα.
2 Ὁππότ' ἀγηνορίη ἔλθῃ, ἅμα τ' ἔρχεται αἰδώς·
Μῆτις δέ σφιν ὀπηδεῖ, ὅσοι τ' ἀγανόφρονές εἰσιν.
3 Ἀνδράσιν ἰθυπόροις σφετέρη δίκη ἡγεμονεύσει·
Δυσσεβέες δὲ σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὀλεῦνται.
4 Χρήματα τί χραισμεῖ, ὅτε νηλεὲς ἦμαρ ἱκάνῃ;
Ἡ δ' ἀρετὴ πολλοῖσιν ἐπήρκεσε κῆρα μέλαιναν.
5 Ἀνέρος εὐδικίη τὰ ἃ ἴχνια ῥεῖα κυβερνᾷ
Ἰθυνόου· ὁ δ' ἀλιτρὸς ἑῇ κακότητι πεσεῖται.
6 Ἐσθλῶν εὐσεβίη σφέας ῥύσεται· αὐτὰρ ἀλεῖται
Ἁλόντες σφετέρῃσι κακορραφίῃσιν ὀλεῦνται.
7 Τεθνεῶτος κακοῦ ἀνδρός, ὅσπερ ποτιδέγμενος ἦε,
Κάτθαν' ὅμως· καὶ δυσσεβέων πᾶσ' ἐλπὶς ὄλωλεν.
8 Ἐσθλὸς ὑπ' ἐξ ἄτης ἀναδύεται, ἀντὶ δὲ κείνου
Φαῦλος ἀνὴρ ὑπέδεκτο, καὶ ἵστατο τοῦδ' ἐνὶ μοίρῃ.
9 Ὅστις ὕπουλος ἔῃ, γλώσσῃ ἀπόλεσσεν ἑταῖρον·
Ἐσθλὸς δ' αὖ σόος ἔσται ἐπιφροσύνῃσι νόοιο.
10 Χάρμα μέγ' ἐστὶ πόληϊ, ὅτ' εὐθενέωσι δίκαιοι·
Θεσπέσιος δ' ἀλαλαγμός, ὅτε φθινύθωσιν ἀλεῖται.
11 Ἐσθλῶν εὐλογίῃσι πόλις σύμπασα τέθηλε·

Δυσσεβέων

Rectè ambulantibus Dei via fortitudo est & robur;
Impii autem, quibus semper nefaria opera curæ-sunt,
In damnum utique incident, & ad improbos perveniet exitium.
Semper immobiles, valdéque firmi sunt justi:
Sed non diu peccatores in terra habitant.
Piorum guttur parit sapientiam desiderabilem:
Linguam autem perversam aliquis abscindet ferro.
Bonorum labia nôrunt placentem sermonem dicere,
Scatent igitur gratiis: malus autem inepta loquitur,
Perversa autem lingua est, asperi autem insunt sermones.

CAP. XI.

Bilanx dolosa Deo odiosissima est:
Ille autem justitiam amat, delectant autem eum æqua pondera
Cùm superbia venerit, simul & venit ignominia:
Prudentia autem eos comitatur, quotquot mites sunt.
Hominibus autem rectè incedentibus, sua justitia viam præibit:
Impii autem suis sceleribus peribunt.
Divitiæ quid prosunt, quando immitis dies venerit?
Virtus autem à multis propulsat mortem atram.
Viri æquitas sua vestigia facilè gubernat
Justi: peccator autem suâ malitiâ peribit.
Bonorum pietas eos liberabit: sed transgressores
Capti suis malis machinationibus peribunt.
Mortuo malo homine, quicquid expectavit,
Moritur simul: & impiorum omnis spes perit.
Bonus è calamitate emergit, & pro illo
Malus vir (eam) subit, & stat ejus in vice.
Qui dissimulator est, linguâ perdit socium:
Bonus autem è contrà salvus erit sapientiâ mentis.
Gaudium magnum est civitati, quando prosperè-agunt justi:
Ingens autem jubilatio, quando pereunt improbi.
Bonorum benedictionibus urbs tota floret:

Δυσσεβέων δ' ἀνδρῶν γλώσσῃ περιθέλυμνος ὄλωλεν.
12 Ὃς φρεσὶ νήπιός ἐστ', ἑοῦ οὐκ ἀλέγιζεν ἑταίρου·
Ὃς δέ τε πέπνυται, σιγῇ ποτιδέγμενος ἧσται.
13 Ἀνὴρ σπερμολόγος κεκρυμμένα μήδεα φαίνει·
Ἔργα δ' ἐνὶ φρεσὶ κεύθει, οὗ νόος ἔπλετο πιστός.
14 Εἰ μὴ μῆτις ἔην, πόλις ὤλετο, πίπτε δὲ λαός·
Σώζετο δ', εἰ πολλοὶ συμφραδμόνες ἄνδρες ἔασι.
15 Ξεῖνον ὃς ἐγγυόωτο, μέγ' οἱ κακὸν ἔσσετ' ὀπίσσω
Ἀντ' εὐεργεσίης, ὁ γὰρ ἔγγυος ἐγγύθεν ἄτης·
Ἀπηνθὴς δὲ μάλ' ἐστιν, ᾧ οὐ φίλον ἐγγυάασθαι.
16 Ἐν τιμῇ χαρίεσσα γυνή, ὡς πότνια μήτηρ·
Καὶ μάλα καρτεροὶ ἄνδρες ἀθέσφατον ὄλβον ἔχουσιν.
17 Ἀνὴρ ἠπιόθυμος ἑὴν ψυχὴν ὀνίνησιν·
Ὃς δέ τ' ἀπηνής ἐστ', ἑοῦ τ' αὐτοῦ σάρκας ἀμύσσει.
18 Φαῦλος ἀνὴρ δόλιον καὶ ἐπίκλοπον ἔργον ἔρεξεν·
Ὃς δὲ δίκην σπείρει, μισθός κέν οἱ ἔμπεδος εἴη.
19 a Ὥστε ποτὶ ζωὴν ἀρετὴ ὁδὸν ἡγεμονεύει·
Ὣς κακὸν ὅς τ' ἐδίωξε, μόρον κατέμαρψε διώκων.
20 Ἔχθιστοι μὲν ἔασι Θεῷ σκολιόφρονες ἄνδρες·
Χάρμα δ' οἱ ἰθυπόροι, καὶ σφέας περὶ κῆρι φίλησεν.
21 Εἴ νύ περ ἀλλήλων ἐνὶ χείρεσι χεῖρας ἔχωσιν,
Οὐκ ἔτ' ἀθῷοι ἔσονται ἀτασθαλίης θεράποντες,
Οὐδέ τ' ἀτιμώρητοι, ἐπεὶ Θεὸς οἶδε δικάζειν·
Εὐσεβέων δὲ γένος ῥύσαιτό κεν ἐκ κακότητος.
22 Ὡς ὅτε χρύσεος ὅρμος ὑὸς ποτὶ ῥινὶ κάθηται·
Οὕτω καὶ καλὴ θυγάτηρ, ἀτὰρ οὐκ ἐχέθυμος.
23 Ἀνδρῶν ἰθυνόων ἀγαθὸν μόνον ἐστὶν ἐέλδωρ·
Δυσσεβέεσσι δὲ μῆνις ἐη τομένοισιν ἐπῆλθεν.
24 Ὃς μὲν ἅλις σκεδάει, καὶ ὅμως ἑὸν οἶκον ὀφέλλει·
Ὃς δ' ὑπὲρ αἶσαν ἐρύκει, ὅμως χρειώ μιν ἱκάνει.
25 Πρόφρασσα ψυχὴ καὶ ἐναίσιμα δῶρα διδοῦσα,
Πιαλέη, λιπαρή τε γενήσεται εὐλογίῃσιν·

Ὃς

Impiorum autem hominum linguâ radicitùs perit.

Qui mente ſtolidus eſt, ſuum non curat ſocium:
Qui autem ſapit, tacitè expectans ſedet.

Homo loeutelcius arcana conſilia revelat:
Opera autem in mente celat, cujus mens eſt fidelis.

Niſi ſit conſilium, civitas perit, cadit autem populus:
Servatur autem, ſi multi conſiliarii viri ſunt.

Qui pro peregrino ſponſor eſt, magnum ei malum erit in-poſterum
Pro beneficio; ſponſor enim prope eſt ad damnum;
Tutus autem valde eſt, cui non libet ſponſorem eſſe.

In honore (eſt) gratioſa mulier, ceu veneranda mater:
Et valde fortes viri magnas divitias tenent.

Vir clemens ſuæ animæ prodeſt:
Qui verò erudelis eſt, ſuam ipſius carnem lacerat.

Improbus vir doloſum, & verſutum opus facit:
Qui autem juſtitiam ſeminat, merces ei firma erit.

Ut ad vitam virtus viam præit:
Sic & malum qui ſequitur, mortem aſſequitur perſequens.

Odioſiſſimi ſunt Deo perverſæ-mentis homines:
Voluptas autem ei rectè-incedentes, & eos animitùs diligit.

Etiamſi alter alterius in manibus manus teneant,
Non adhuc erunt inſontes nequitiæ famuli,
Neque etiam impuniti, quoniam Deus novit judicare:
Piorum autem genus (is) liberabit à malo.

Sicut quando aureum monile porci in naribus ſedet:
Sic & pulchra filia, ſed non prudens,

Virorum juſtorum bonum ſolummodo eſt deſiderium:
Impiis autem ira expectantibus ſupervenit.

Alius abunde diſſipat, & tamen ſuam ſubſtantiam auget:
Alius autem præter fas detinet, & tamen egeſtas eum invadit.

Prompta anima & quæ convenientia dona dat,
Pinguis, & renidens fiet benedictionibus:

Quiq-

Ὅς θ' ἕτερον δεύει ἐπιδεύεα, δεύεται αὐτός.
26 Σχέτλιος, ὃς σῖτον λαῶν ἄπο νόσφιν ἐρύκει,
Τῷ δὲ καταρῶνται πληθὺς πόλλ' ἄλγε' ὀπίσσω·
Ὃς δέ τε πιπράσκει, χάρις οἱ ἀνὰ δῆμον ἅπαντα
Ἔσσετ' ἐπὶ κρατὸς, πολλοὶ δέ μιν ἐσθλὸν ἔειπον.
27 Ὁ σπουδῇ ἀγαθὸν διζήμενος ἔμμορε τιμῆς·
Ὃς δὲ κακὸν ζήτησεν, ἐπίσπαστον κακὸν ἕξει.
28 Ὁ πλούτῳ πίσυνος, καὶ χρήμασιν οἷσι, πεσεῖται·
Ἀνθήσει δὲ δίκαιος ἐπηεράτῳ ἔρνει ἶσος.
29 Οἶκον ἑὸν κυκόων, κλῆρον μεταμώλιον ἕξει,
Μοῖρα δὲ μαψαῦραι, ἄφρων δέ οἱ ἔσσετ' ἀήτης·
Ὅς τε παρήορος ᾖ, πεπνυμένῳ ἔσσεθ' ὑποδμώς.
30 Δένδρεον ἡδὺ βίοιο δικαίων ἔπλετο καρπός·
Ψυχὰς δ' ὃς ζώγρησεν, ὅδ' αὖ πεπνυμένος ἀνήρ.
31 Ὧν γὰρ ἔοργε, δίκαιος ἐπὶ χθονὶ τίσει ἀμοιβήν·
Ἦ ῥα νυ καὶ πολὺ μᾶλλον ἁμαρτίνοος καὶ ἀλείτης.

ΚΕΦ. ιβ'.

1 ΟΣ διδαχὴν φιλέει, φιλέει φρόνιν ἱμερόεσσαν·
Κεῖνος δ' αὖ νενίηλος, ᾧ οὐ φίλος ἐστὶν ἔλεγχος.
2 Ὃς μέν τ' ἐσθλὸς ἔῃ, Θεός οἱ χάριν ἐγγυάλιξε·
Καδδὲ δίκην ἐρέει κακομηχάνου ἀνδρὸς ἀλείτεω.
3 Ἧσιν ἀτασθαλίῃσιν ἀνὴρ ἕδος οὐδέποθ' ἕξει
Ἀσφαλές· εὐσεβέων δὲ θεμείλιον ἀστυφέλικτον.
4 Κεδνὴ εἰδυῖα γυνὴ στέφανος πέλει ἀνδρὸς ἑοῖο·
Ἡ δέ μιν αἰσχύνει, φθόη ὣς, πάντ' ὀστέα σήπει.
5 Ἐσθλὰ μὲν ἰθυνόων καὶ ἀμύμονα μήδεά εἰσι·
Δυσσεβέων δὲ κακὴ βουλή, δολόεσσά τε μῆτις.
6 Μῦθοι ἁμαρτινόων ὀλοφώϊοι· ὡς γὰρ ἔειπον,
Ἐρχώμεσθα λόχονδε, φόνον καὶ κῆρα φυτεύειν·
Ἰθυνόων δὲ γλῶσσα κακοῦ σφέας ἐξαναλύσει.
7 Πρόχνυ, κακῶς, στρεφέλιχθεν ἀτάσθαλοι, οὐδ' ἔτ' ἔασιν·

Quique alium rigat indigentem, rigabitur ipse.

Miser, qui frumentum à populo seorsum detinet,
Huic autem imprecatur plebs multos dolores in posterum:
Qui autem vendit, gratia ei apud omnem populum
Erit super caput, multi autem de eo bonum dicent.

Qui diligenter bonum quærit, sortitur honorem:
Qui autem malum quærit, ultrò-accersitum malum habebit.

Qui opibus fretus est, & divitiis suis, cadet:
Florebit autem justus pulchro germini similis.

Qui domum suam perturbat, hæreditatem inanem habebit,
Sors autem auræ leves, substantia autem ei erit ventus.
Quique insipiens fuerit, sapientis erit famulus.

Arbor dulcis vitæ justorum est fructus:
Animas autem qui capit, ille etiam prudens vir.

Eorum, quæ fecit, justus in terra luet pœnam:
Certè multò magis peccator, & transgressor.

CAP. XII.

Qui doctrinam amat, amat prudentiam amabilem:
Ille autem è contra insipiens, cui non jucunda est reprehensio

Qui probus est, Deus illi gratiam præbet:
Condemnat autem mala-machinantem hominem improbum.

Suâ nequitiâ vir sedem nunquam habebit
Firmam: piorum autem fundamentum (erit) immotum.

Proba sciens mulier corona est viri sui:
Quæ autem eum dedecorat, tabes ceu, omnia ossa putrefacit.

Bona justorum, & integra consilia sunt:
Impiorum autem malum consilium, & dolosa consultatio.

Sermones peccatorum sunt exitiales: sic enim dicunt,
Veniamus ad insidias, ad cædem & fatum struendum:
Justorum autem lingua à malo eos liberabit.

Funditùs malè disturbati sunt improbi, neque ampliùs sunt:

Homi-

Ἀνδρῶν δ' εὐσεβέων ἀτίνακτος στήσεται οἶκος.
8 Οἷον ἀνὴρ πέπνυται, ἐπαινήσουσί μιν ἄλλοι·
Τὸν δ' ἀθερίσουσι, σκολιόφρων ὅς κεν ἔῃσι.
9 Κρείσσων ὃς θεράποντος ἀτίμητός περ ἀνάσσει,
Ἢ βροτὸς, ὅς ῥ' αὐτὸν τιμᾷ σίτοιο χατίζων.
10 Ἐσθλὸς ἀνὴρ ψυχὴν οὗ κτήνεος ἐφράσατ' αὐτὸς,
Εὖ ἀλέγων, κομέων τ', ἐπεί οἱ νόος ἔστ' ἐλεήμων·
Σπλάγχνα δὲ δυσσεβέων ἀτέραμνα, καὶ οἶκτος ἀπηνὴς,
Αὐτῶν τε κραδίῃ πέλεκυς ὥς ἐστιν ἀτειρής.
11 Νειὸν ἑὴν ἀρόων ἄρτου κεκορημένος ἔσται·
Ἄφρων δ', ὃς κενεοῖσι μετ' ἀνθρώποισιν ὁμαρτεῖ.
12 Φαῦλος ἀνὴρ ἀδίκων ποθέει λίνον· ἡ δὲ δικαίων
Ῥίζα τελεσφόρος ἐστὶ, καὶ ἡδέα καρπὸν ἐνῆκεν.
13 Ἧσιν ἀτασθαλίῃσι κακὸς βρόχῳ ἔμπεσε λυγρῷ
Λαβραγόρης, οἷόν μιν ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.
Ὃς δὲ δίκαιος ἔῃ, ὑποδύσεται ἐκ κακότητος.
14 Γλῶσσ' ἀγαθὴ μέγα κέρδος, ἐπεὶ μάλ' ὀνήσεται ἀνὴρ
Εὐεπίῃσιν ἑῇσιν, ἄλις δέ οἱ ἔσσεθ' ἐάων·
Ἀνέρι δ' ὧν ἔργων ἀντάξιος ἔσσετ' ἀμοιβή.
15 Ἄφρων ἐστὶ δίκαιος ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἑοῖσιν·
Ὃς δ' ἐπεπείθετο βουλῇ, ὅδε φρεσὶν ᾗσιν ἄρηρεν.
16 Αὐτίκ' ἀειγνώτη ἀεσίφρονος ἀνέρος ὀργή·
Ἀλλ' ἐκάλυψεν ὄνειδος, ὃς εὖ πέρι οἶδε νοῆσαι.
17 Ὃς νημερτέα εἴπῃ, δίκαιά τε πολλά τ' ἔδειξεν
Ἀμφαδά· μάρτυρος αὖ ψευδὴς ἀπατήλια βάζει.
18 Ὡς ὅτε τις ξίφος ὀξὺ διὰ στήθεσφιν ἐλάσσῃ,
Τοῖα τινῶν ἔπε' ἐστί· σοφῶν δέ τε γλῶσσ' ὑγίεια.
19 Χείλεα, τοῖς φίλον ἐστὶν ἀληθέα μυθήσασθαι,
Εἰς αἰῶνα μένει· ψευδὴς δέ τε γλῶσσα μίνυνθα.
20 Ἐν κραδίῃ δόλος ἐστὶν ἀτάσθαλα μητιοώντων·
Εἰρήνης δ' ἴδρις συμφραδμόνας ἵκετο χάρμα.
21 Οὔ τις ἀμείλιχος αἶσα κιχήσεται ἄνδρα δίκαιον,

Ἀλλ'

Hominum autem piorum inconcussa stabit domus.
Prout homo sapit, laudabunt eum alii:
Illum verò contemnent, qui perverso-animo fuerit.
Melior, qui servo, inhonoratus licèt, imperat,
Quàm homo, qui seipsum honorat, cibo indigens.
Bonus vir animam sui jumenti considerat ipse,
Bene curans, alénsque, quandoquidem ei mens est misericors.
Viscera autem impiorum dura, & misericordia crudelis,
Eorúmque cor securis veluti est obfirmum.

Qui novale suum arat, pane saturatus erit:
Stultus autem (est,) qui vanos homines sectatur.

Malus vir impiorum desiderat rete: justorum autem
Radix fructifera est, & dulcem frugem fert.
Suâ improbitate malus in laqueum incidit funestum
Loquax, eò-quòd-tale ei verbum fugit septum dentium:
Qui autem justus est, emerget ex ærumna.
(tem capiet vir
Lingua bona magnum lucrum, quandoquidem magnam utilita-
Ex bono sermone suo, satis autem ei erit bonorum:
Homini autem suis operibus par erit compensatio.

Stultus est justus in oculis suis:
Qui autem obtemperat consilio, sapiens est.
Statim cognita (est) stolidi viri iracundia:
Sed tegit ignominiam, qui bene admodum novit intelligere.
Qui vera dicit, justáque multáque ostendit
Palàm: testis è-contrà falsus dolosa loquitur.
Sicut quando quis gladium acutum per pectus adigit,
Talia nonnullorum verba sunt: sapientum autem lingua sanitas.
Labia, quibus jucundum est vera edicere,
In seculum manent: falsa autem lingua paulisper.
In corde dolus est nefaria molientium:
Pacis autem sacræ consiliarios advenit gaudium.
Nullum inclemens fatum apprehendet virum justum,

Sed

Ἀλλ' ὅγ' ἄτερ τε πόνου ἔσται, καὶ ὀϊζύος αἰνῆς·
Μέλλουσιν δέ τ' ἀλιτροῖσι ἄδην ἐλάαν κακότητος.
22 Χείλεα μὲν στυγέρ' ἐστὶ Θεῷ, ἃ ψεύδεα βάζει·
Τέρπεται δ', οἷσι μέμηλεν ἀληθείη χαρίεσσα.
23 Ἀνὴρ ἀγχίνοος πυκινὰ φρεσὶ μήδεα κεύθει·
Κῆρ δ' ἀνόων ἀντικρὺ χαλιφροσύνην ἀναφαίνει.
24 Χερσὶν ὃς ὀτραλέως σπεύδων τὰ ἃ ἔργα πονεῖται,
Σημανέει ἄλλοισι· φόρον δέ τε τίσει ἀεργός.
25 Πένθος ἐνὶ στήθεσσι κατηφέα θυμὸν ἔθηκεν
Ἀνέρος ἀχνυμένοιο· ἔπος δέ μιν ἐσθλὸν ἰαίνει.
26 Κρείσσων οὗ ἑτάρου καὶ φέρτερός ἐστι δίκαιος·
Ἐκ δ' ἀπάτησε κακοὺς σφετέρη ὁδός· οἱ δ' ἀλόωνται.
27 Νωθρὸς ἀνὴρ οὐχ εὗρεν, ὅπερ θηρώμενος εἷλεν·
Ὀτρηροῦ δ' οἶκός τε μέγας, βίοτός τ' ἐρίτιμος.
28 Ζωὴ ἐν ὁδῷ ἐστι δικαιοσύνης ἐρατεινῆς,
Οὐδέ τις ἔπλετο πότμος ἐν ἀτραπιτοῖσιν ἑῇσι.

ΚΕΦ. ιγ'.

1 Βουλὴν πατρὸς ἑοῖο μάλ' ἔκλυεν υἱὸς ἐχέφρων·
Ὃς δ' ὑπέροπλος ἔῃσιν, ὅδ' οὐκ ἀΐεσκεν ὁμοκλῆς.
2 Ἐσθλοῖο στόματος βρώσει μελιηδέα καρπὸν
Ἀνήρ, ὅς ἀγόρευε· βίην δέ τε θυμὸς ἀλιτρέων.
3 Γλῶσσαν ὃς εὖ ἐφύλαξεν, ἑὴν ζωήν τε φύλαξεν·
Ὃς δ' ὑπὲρ αἶσαν ἀνοίγει ἃ χείλεα, πάμπαν ὀλεῖται.
4 Πολλῶν ἐν φρεσὶ νωθρὸς ἐέλδεται, ἀλλὰ καὶ ἔμπης
Οὐδὲν ἔχει, πενίη γὰρ ἀεργῷ ἄμμορος ἀνδρί·
Σπουδαίου δέ τε πῖαρ, ἐπεὶ μάλα μυθὸν ἔξει.
5 Ἐσθλὸς ἀνὴρ τὸ ψεῦδος ἀπέστυγε· αὐτὰρ ἀλείτης
Πᾶσιν ἀπεχθάνεται, πολλὸν δέ μιν αἶσχος ἰαίνει.
6 Ὃς ποσὶν ἀκλινέεσσι δίκης ἐπάτησε κελεύθους,
Τόνδε δίκη ἐφύλαξε· κακὸν δ' ἀπόλεσσεν ἀμαρτίης.
7 Ὃς μέν, ὅτ' οὐδὲν ἔχει, μάλα πλούσιος εὔχεται εἶναι·

Ὃς

Sed ille absque dolore erit, & ærumnâ gravi:
Peccatores autem abundè exantlaturi sunt miseriæ.

Labia invisa sunt Deo, quæ mendacia loquuntur:
Delectatur autem (iis) quibus curæ-est veritas gratiosa.

Vir solers prudentia mente consilia occultat:
Cor autem insipientium palàm stultitiam ostendit.

Qui manibus diligenter festinans sua opera perficit,
Imperabit aliis: tributum autem pendet ignavus.

Dolor in pectore dejectum animum facit
Viri mœsti: verbum autem eum bonum lætificat.

Melior suo socio, & præstantior est justus:
Decipit autem malos sua via: illi autem errant.

Segnis homo non assat, quod venando cepit:
Diligentis autem substantia magna, victúsque pretiosus.

Vita in via est justitiæ amabilis,
Nec ullus est interitus in semitis ejus.

CAP. XIII.

Admonitioni patris sui valdè auscultat filius prudens:
Qui autem insolens est, ille non audit increpationem.

Boni oris comedet dulcem fructum
Vir, eò-quòd-sic locutus est: violentiam autem (edet) anima transgressorum.

Linguam qui bene custodit, suam etiam vitam custodit:
Qui autem præter fas aperit sua labia, prorsus peribit.

Multa in animo ignavus concupiscit, sed tamen
Nihil habet, paupertas enim segni socia viro:
Diligenti autem pinguedo, quandoquidem valdè medullam habebit

Bonus vir mendacium abhorret: sed transgressor
Omnibus odio est, multa autem ad eum ignominia accedit.

Qui pedibus non-declinantibus justitiæ calcat vias,
Eum justitia servat: malum autem (hominem) perdit peccatum.

Alius quidem, quando nihil habet, valdè divitē se esse profitetur:
Alius,

Ὃς δ' ὁ πένης φῆ ἔμμεν, ὅδ' οἱ πολὺς ὄλβος ὀπηδεῖ.
8 Χρήματα μὲν ψυχῆς μὲν ποτὶ λύτρα ἐστὶν ἄποινα·
Ἀλλὰ πένης ἀπιθέων, καὶ οὐκ ἐπάκουσεν ἐλέγχου.
9 Ἀνδρῶν εὐσεβέων γαίυται φάος ἀγλαΐῃφι·
Δυσσεβέων δὲ λύχνος τ' ἔσβη, καὶ φλὸξ ἐμαράνθη.
10 Μύνη ἀγνωσίη ἔριδας καὶ νείκεα τίκτει·
Πὰρ δέ τε οἱ φρένες εἰσὶν, ὃς εὖ πείθεσθε νοῆσαι.
11 Χρήματ', ἅ τις ματίῃσι καὶ οὐ κατὰ κόσμον ἄγειρε,
Ῥεῖά κ' ἀποφθινύθοι, μινύθοι δέ τε κέρδεα λυγρά.
Ὃς δ' ὁ πόνῳ συνάγειρεν, ὅ κεν μέγαν ὄλβον ὀφέλλοι.
12 Ἐλπὶς ἀναβληθεῖσα μάλ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύσσει·
Δένδρον δὲ ζωῆς τετελεσμένον ἐστὶν ἐέλδωρ.
13 Ὃς κεν ἀτιμάζῃσι λόγον, προθέλυμνος ὀλεῖται·
Αὐτὰρ ἐφημοσύνης ἐμπαζόμενος γέρας ἕξει.
14 Θεσμὸς τοῦ πινυτοῦ φυσίζοος ἔπλετο πηγή,
Χάζεσθαι ἀπονόσφι λίνων μέλανος θανάτοιο.
15 Ἐσθλὸς μὲν νόος ἀνδρὶ χάριν καὶ κῦδος ὄρεξεν·
Ἔργα δ' ὑποφιάλων τε καὶ ἤθεα ἐστ' ἀτέραμνα.
16 Ἔρδει εἰδήσιν πινυτὸς φρεσὶν, ὅ, ττι κεν ἔρδοι·
Ἄφρων δ' αὖ ἀναφανδὸν χαλιφροσύνην προέηκεν.
17 Ὃς κακὸς ἄγγελός ἐστι, τάχ' οἱ μέγα πῆμα κυλινδῇ·
Πιστὸς δὲ πρέσβυς καὶ ἐτήτυμός ἐσθ' ὑγίεια.
18 Ὃς κεν ἀνήνηται βουλὴν, πενίη μιν ἱκάνει,
Αἰδώς θ', ἡ πενίης κακοείμονός ἐστιν ἑταίρη·
Ὃς δέ τ' ἐλεγχόντων ὄθεται φρεσὶν, ἔμμορε τιμῆς.
19 Ὡς γλυκερὸν ψυχῇ, ὅτε τις τελέσειεν ἐέλδωρ·
Ἄφροσιν αὖ στυγέουσιν ἀποκλῖναι κακότητος.
20 Ὃς κεν ὁμιλήσῃ πινυτοῖς, πεπνυμένος ἔσται·
Ἀνδρῶν δ' ἀφραδέων συνέειδος πάμπαν ὀλεῖται.
21 Δυσσεβέας θεράποντα κακὸν μετόπισθε διώκει·
Καλὴ δ' εὐδικίης ὑποφήτην ἵξετ' ἀμοιβή.
22 Κάλλιπεν ἐσθλὸς ἀνὴρ κλῆρον παίδεσσιν ἑοῖσι,

Καὶ

Alius autē pauperem dicit se esse, quando ei multæ divitiæ adsunt.
Divitiæ animæ humanæ sunt redemptionis-pretium:
Sed pauper non-obtemperat, & non audit reprehensionem.
Hominum piorum renidet lux præ splendore:
Impiorum autem lucerna extinguitur, & flamma marcescit.
Sola superbia lites, & jurgia parit.
Apud eum autem prudentia est, qui bene admodum novit intelligere.
Divitiæ, quas quis per vanitatem, & non cum ratione collegit,
Facilè dilabentur, minuentúrque lucra mala:
Qui autem labore colligit, is magnas opes augebit.
Spes dilata valdè intus animum cruciat:
Arbor autem vitæ perfectum est desiderium.
Qui contemnit sermonem funditùs peribit:
At qui præceptum curat, præmium habebit.
Lex sapientis vitalis est fons,
Recedere seorsim à retibus atræ mortis.
Bona mens viro gratiam, & gloriam præbet:
Opera autem transgressorum, & mores sunt duri.
Facit prudenti animo sapiens, quodcunque fecerit:
Insipiens autem è contrà palàm stoliditatem profert.
Qui malus nuncius est, citò in eum magnum malum devolvitur:
Fidelis autem legatus & verus, est sanitas.
Qui recusat admonitionem paupertas cum invadit,
Pudórque, qui paupertatis malè vestitæ est socius:
Qui autem reprehendentes curat in animo, consequitur honorem.
Quàm dulce (est) animæ, quando aliquis compleverit desiderium!
Stulti verò etiam oderunt declinare à malitia.
Qui versatur cum sapientibus, sapiens erit:
Virorum autem imprudentium socius prorsus peribit.
Impietatis ministrum malum postea persequitur:
Pulchra autem justitiæ professori adveniet retributio!
Relinquit bonus vir hæreditatem natis suis,

Καὶ παίδων παίδεσσιν, ὅσοι μετόπισθε γένωνται·
Χρήματα δ' αὖτε κακοῦ, ἐσθλῷ κειμήλια κεῖται.
23 Πολλάκι μὲν πολύκαρποι ἄρουραί εἰσι πενιχρῶν
Ἐξ εὐθημοσύνης, φείσει δέ τε πυρὸς ἀν' ὄγμους·
Ἔσθ' ὅ, τε λιμῷ ὄλωλεν ἀϊδρείῃσι νόοιο.
24 Ὃς ῥάβδου μὲν φείδετ', ἀπεχθαίρει ἑὸν υἷα·
Πρωῒ δέ μιν μαστίζει ὅ, τις περὶ κῆρι φίλησεν.
25 Ἐσθλὸς ἀνὴρ γλυκεροῖς ἐκορέσσατο θυμὸν ἐδωδῆς·
Χρεὼ δ' ἵκετ' ἀλιτρὸν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός.

ΚΕΦ. ιδ'.

1 Πᾶσα πύκα φρονέουσα γυνὴ ἑὸν οἶκον ἔδειμεν·
Ἄφρων δὲ πρόῤῥιζον ἀνέτρεπε χερσὶν ἑῇσιν.
2 Ὅς κ' εὐθὺς ἔῃ, Θεὸν ἅζεται αἰὲν ἐόντα·
Ὃς δ' αὐτοῦ ἀπίθησε λόγοις, ἔθεν οὐκ ἀλεγίζει.
3 Ῥάβδος ἀγλωσσίης πέλει ἂν στόμα νηπυτίοιο·
Χείλεα δ' αὖ πινυτῶν σφέας ἐν πάντεσσι φυλάξει.
4 Φάτνη ἄνευθε βοῶν κενεὴ, μινύθει δέ τε σῖτος
Χήτει τῶνδε· βοὸς δ' ἀλκὴ μέγα κέρδος ὀπάζει.
5 Ψευδὸς ῥ' οὐκ ἐρέει, ὃς μάρτυρος ἔπλετο πιστός·
Λυγρὸς δὲ κλέπτει, καὶ ψεύδεα πόλλ' ἀγορεύει.
6 Ἐμπαίκτης πινυτὴν διζήμενος οὔπω ἔτετμεν·
Ῥεῖα δέ κ' ἰδρείην εὕροι πεπνυμένος ἀνήρ.
7 Ἠλιθίου ἀλέεινε πρόσωπα, μηδ' οἱ ὁμίλει
Πάμπαν, ἐπεὶ ἐνόησας ὅτ' οὐ πεπνυμένα βάζει.
8 Κερδοσύνη πινυτοῖο, ἑὴν ὁδὸν εὖ νοῆσαι·
Ἀφραδέων δ' ἀεσιφροσύνη δόλος ἐστ' ἀλεγεινός.
9 Ἀμπλακίην ποιεῦσ' ἀθύρματα νήπιοι ἄνδρες·
Ἐν δὲ δικαίοισιν χάρις ἱμερόεσσα τέθηλεν.
10 Ἐν φρεσὶν οἶδεν ἕκαστος ἑοῦ κακὰ κήδεα θυμοῦ·
Οὐδέ τις ἄλλος ἑῇσιν ἐϋφροσύνῃσιν ἐμίχθη.
11 Οἶκός κεν πρόῤῥιζος ἀμαλδύνηται ἀλιτρῶν.

Ἐσθλῶν

Et filiorum filiis, quicunque postea nati fuerint :
Divitiæ autem è-contra mali bono cimelia reponuntur.

Sæpenumero quidem fructuosi agri sunt pauperum
Ex bona-rerum digestione, horret autem triticum per sulcos:
Est & qui fame perit præ-justitia mentis.

Qui virgæ parcit, odit suum filium :
Manè autem eum flagellat, quisquis animitùs diligit.

Bonus vir dulci satiatur in animo cibo :
Indigentia autem invadit peccatorem, vexat autem (ejus) ventrem (fames.

CAP. XIV.

Unaquæque sapiens mulier suam domum ædificat :
Stulta autem funditùs evertit manibus suis.

Qui benignus est, Deum veretur æternum :
Qui autem ejus non obtemperat sermonibus, eum non curat.

Virga superbiæ est in ore stulti :
Labia autem prudentium eos in omnibus custodient.

Præsepe sine bobus vacuum est, deficit autem frumentum
Præ-inopia horum: bovis autem robur magnum lucrum præbet.

Mendacium non dicet, qui testis est fidelis ;
Malus autem fallit, & mendaciá multa loquitur.

Derisor prudentiam quærens non invenit :
Facilè autem scientiam inveniet sapiens vir.

Fatui fuge conspectum, neque cum eo versare
Omnino, postquam noveris quòd non prudentia loquitur.

Solertia prudentis suam viam est intelligere:
Stultorum autem stultitia dolus est miserabilis.

Peccatum faciunt ludos stulti homines :
Inter justos autem gratia amabilis florescit.

In mente novit unusquisque sui malos dolores animi :
Nec quisquam alius ejus gaudiis se-intermiscet.

Domus funditùs evertetur peccatorum :

Ἐσθλῶν δ' ἡ κλισίη τεθαλυῖα, καὶ ὀλβιοδαίμων.
12 Βεβ' ὁδὸς, ἢ τ' ἰθεῖα καὶ αἰσίμη εἴδεται εἶναι·
Τῆς δὲ τέλος θάνατόν τε φέρει, καὶ κῆρα μέλαιναν.
13 Εἰσὶ μὲν, οἳ γναθμοῖσι γελώων ἀλλοτρίοισι,
Μέσσῳ τ' ἐνὶ γέλῳ κῆρ ἄχνυτο, σὺν δέ τις αὐτῆς
Πικρὴ παρμέμβλωκεν ἐϋφροσύνῃσιν ἀνίη.
14 Πίμπλαται ὧν ἔργων, ᾧ ἀπόστροφος ἔπλετο θυμός·
Πίμπλατ' ἀνὴρ ἀγαθός τε, κόρος τέ μιν οἴκοθεν αἱρεῖ·
Ὡς ἄλις ἐς ἀμφοῖν, ἄμφω κεν ἀροίατο μισθὸν
Οἷά ποτ' εἰργάζοντ', ἠμὲν κακὸς, ἠδὲ καὶ ἐσθλός.
15 Νήπιος ὅ, τι ἀκούοι ἔπος, νημερτὲς ὀΐει·
Ὃς δέ τε πέπνυται, πεφυλαγμένος ἴχνια πάντα
Ἐν φρεσὶ βάλλεται ᾗσι, καὶ ἐστί τις οὐ ταχυπειθής.
16 Δείδιε μὲν πινυτὸς, καὶ ὑπ' ἐκ κακοῦ ὂν πόδα θῆκεν·
Ἄφρων δ' αὖ θύει, μάλα τε θρασυκάρδιός ἐστιν.
17 Ὦ τάχα οἰδάνεται κραδίην χόλῳ, ἀφραδίῃσιν
Εἴκει· ὁ δ' ἔχθιστος πάντων κακομήχανος ἀνήρ.
18 Νήπιοι ἀφροσύνην ἑὴν ἠΰτε κλῆρον ἔχουσι·
Ἴδρειν δὲ νόοιο περίφρονες ἐστεφάνωνται.
19 Ὀκλάζουσι κακοὶ, ἱκέται ὡς γοῦνα λαβόντες
Εὐσεβέων, καὶ ἀλεῖται ἐνὶ προθύροισι δικαίων.
20 Πτωχὸς ἀνὴρ ἐχθρὸς καὶ ἑοῖσι παρ' ἐστὶν ἑταίροις·
Πολλοὶ δ' ἀφνειοῖο φίλοι, ἑταροί τε πέλονται.
21 Ἤμβροτεν, ὃς κεν ἑταῖρον ἀτιμίῃσιν ἰάλλῃ·
Ἄνδρα δ' ὃς οἰκτείρει κακχημόνον, ὄλβιός ἐστιν.
22 Οὐκ ἄρα πλάζονται, οἳ ἀτάσθαλα μηχανόωνται;
Οἳ δ' ἀγαθὰ φρεσὶν ἔργα καὶ αἴσιμα μητιόωσι,
Τοῖς παρά τ' ἔσ' ἔλεος, παρά τ' ἀτρεκίη τεθαλυῖα.
23 Παντὶ πόνῳ ὄφελος, καμάτῳ δ' ἅμα κέρδος ὀπηδεῖ·
Ἀλλὰ τί μύθων ἦδος, ἐπεὶ χρειώ σε κιχάνει;
Ἐν γὰρ χερσὶ τέλος πενίης, ἐπέων δ' ἐνὶ βουλῇ.
24 Πλοῦτος μὲν πινυτῶν στέφανος σφίσι κάλλιμός ἐστιν·
Ἀφραδέων

Bonorum autem tabernaculum florens, & felix.
Est via, quæ recta, & justa videtur esse :
Ejus autem finis mortémque fert, & fatum nigrum.
Sunt, qui maxillis rident alienis,
Medióq; in risu cor mœstum est, unà autem cum ipsis
Amara intercedit gaudiis tristitia.
Impletur suis operibus, cui aversus est animus:
Impletur & vir bonus, satietas etiam eum è proprio occupat:
Sic satis est utrisque, ambo ferent præmium,
Eò-quòd talia fecerint, cùm malus, tum bonus.
Stultus, quodcunque audit verbum, verum existimat :
Qui autem sapit, cautus gressus omnes
In mente perpendit sua, & est non facilè credulus.
Timet sapiens, & extra malum suum pedem ponit:
Stultus autem è contrà furit, & valdè audax est.
Cui citò intumescit cor irâ, (is) stultitiæ
Cedit: odiosissimus autem omnium (est) mala machinans homo.
Stulti stultitiam, suam veluti hæreditatem tenent:
Scientiâ autem mentis prudentes coronantur.
Ingeniculant se mali, tanquam supplices genua prehendentes
Piorum, & improbi in vestibulo justorum.
Pauper vir exosus etiam suis est sodalibus :
Multi autem divitis amici, sociíque sunt.
Peccat, qui sodalem suum dedecore afficit :
Viri autem qui miseretur pauperis, felix est.
Nonne utique errant, qui mala machinantur ?
Qui autem bona in animo opera, & honesta meditantur,
Aderit iis & misericordia, aderítque veritas florida.
Omnem operam commoditas, laborem autem lucrum comitatur:
Sed quæ verborum utilitas, postquam egestas te occupat ?
In manibus enim finis paupertatis, verborum autem in consilio.
Divitiæ sapientium corona iis pulchra est :

Ἀφραδέων δὲ χαλιφροσύνη μάτιν ἀλεγεινή.
25 Πολλὰς μὲν ψυχὰς ἐῤῥύσατο μάρτυρος ἐσθλὸς
Εἰπὼν ἀτρεκέως· δολερὸς δὲ ψεύδεα βάζει.
26 Σὺν φόβῳ Ἀθανάτοιο μάλ᾽ ἔμπεδον ἀνέρα θάρσος
Ἵκετο· καί κεν ἑοῖσι τέκεσσιν φυκτὰ πέλοιντο.
27 Ἀθανάτοιο φόβος φυσίζοος ἔπλετο πηγὴ,
Χάζεσθαι ἀπονόσφι λίνων μέλανος θανάτοιο.
28 Τιμὴ μὲν βασιλῆος ἐνὶ πληθυῖ πέλεν ἀνδρῶν·
Εἰ δ᾽ ὑπολίζονές εἰσιν, ὅδ᾽ ὤλετο χήτεϊ λαῶν.
29 Πολλὸν ἀνὴρ πέπνυται, ὃς οὐ κεχολώσεται αἶψα·
Ἀλλ᾽ ὅγε νήπιός ἐστιν, ὃς ἀσπερχὲς χαλεπαίνει.
30 Κῆρ ὑγιὲς, σαρκῶν τε βίος, καὶ μυελὸς ἀνδρῶν·
Ἶσα δὲ τηκεδόνι στυγερῇ φθόνος ὀστέα σήπει.
31 Πτωχὸν ὃς ὑβρίζεσκεν, ἑὸν λωβήσατο πλάστην·
Ὃς δὲ Θεὸν περὶ κῆρι τίει, ἐλέησε πενιχρόν·
32 Ἀμπλακίῃσιν ἑῇσιν ἀτάσθαλος ἐστυφελίχθη·
Ἐλπὶς δ᾽ εὐσεβέεσσι καὶ ἐν θανάτοιό περ αἴσῃ.
33 Ἡ σοφίη πινυτοῦ ἐν στήθεσιν ἔνδοθι κεῖται·
Ἀλλὰ τάχ᾽ εἶσι φόωσδε, τὸ νήπιος ἐν φρεσὶ τίκτει.
34 Εὐσεβίῃσι πόλις μέγ᾽ ἀέξεται· αὐτὰρ ἁμαρτὰς
Λώβην τε λαοῖσι, καὶ ἔθνεσιν αἶσχος ἔθηκε.
35 Κεδνὸς μὲν θεράπων κεχαρισμένος ἐστὶν ἄνακτι·
Ὃς δ᾽ αἰσχρῷ χαλέπηνε, χόλος τε οἱ ἔμπεσε θυμῷ.

ΚΕΦ. ιε΄.

1 Μῆνιν ἀπέτρεψεν μαλακὸς λόγος, ἔσχε δὲ θυμόν·
Ἀργαλέος δ᾽ ἐφέηκε πολύφρονά περ χαλεπῆναι·
Θυμοδακὴς γὰρ μῦθος ὀρίνεται, ὅς κεν ἀκούῃ.
2 Γλῶσσα πολυφραδέων φρεσὶν εὖ κέχρητ᾽ ἀγαθῇσι·
Χείλεα δ᾽ ἠλιθίων βρύει ἀφραδίῃσι νόοιο.
3 Πάντα ἰδὼν Θεοῦ ὀφθαλμὸς, καὶ πάντα νοήσας·
Πάντη ὀπιπτεύει ἠμὲν κακὸν, ἠδὲ καὶ ἐσθλόν.

Γλῶσσ᾽

Stultitia autem stultorum est vanitas miserabilis.

Multas animas liberat testis bonus
Locutus veré: dolosus autem mendacia loquitur.

Cum timore Immortalis valde firma hominem fiducia
Accedit: & ejus liberis refugium erit.

Immortalis (Dei) timor vitalis est fons,
Recedere seorsum à laqueis atræ mortis.

Honor regis est in multitudine virorum;
Sin autem pauci fuerint, is perit præ inopia populorum.

Multùm vir sapit, qui non irascetur subitó:
Verùm ille insipiens est, qui continuò succenset.

Cor sanum, carnísque vita est, & medulla hominum:
Instar autem tabis infestæ livor ossa putrefacit.

Pauperem qui contumeliâ afficit, suo convitiatur formatori:
Qui verò Deum in corde honorat, miseretur pauperis.

Per peccata sua improbus deturbatur:
Spes verò (est) piis vel in mortis conditione:

Sapientia prudentis in pectore intùs jacet:
Sed statim prodibit in lucem (id) quod stultus in mente parit.

Pietate civitas multùm promovetur; sed peccatum
Probrúmque populis, & gentibus ignominiam affert.

Prudens famulus acceptus est regi:
Ille verò turpi succenset, iráque ei incidit in animum.

CAP. XV.

IRam avertit molle responsum, compescit autem furorem;
Durum autem impellit sapientem etiam irasci.
Animum-mordens enim est (ejusmodi) sermo; commovetur quicunq; audierit.

Lingua prudentium mente rectè utitur bonâ:
Labia autem stultorum scaturiunt insipientiâ mentis.

Omnia cernens Dei oculus est, & omnia percipiens;
Ubique intuetur tum malum, tum bonum.

4 Γλῶσσ᾽ ὑγιὴς ξύλον ἐστὶ βίου· ἣ δ᾽ ἄσυλα βάζει,
Ἥ τε διέστραπται, κλάσις ἀνέρος ἐσ᾽ ἐνὶ θυμῷ.
5 Ἄφρων πατρὸς ἑοῖο ἐφημοσύνην ἀθερίζει·
Πέπνυται δέ τε κεῖνος, ὃς ἐν φρεσὶ βάλλετ᾽ ἐνιπήν.
6 Θησαυρὸς πολὺς ἐστὶν ἐνὶ μεγάροισι δικαίων·
Δυσσεβέων δ᾽ οἶκος καὶ κλήματα πάντα ταράχθη.
7 Χειλέων ἐκ πινυτῶν ἅλες ἔῤῥεεν ἔνθα καὶ ἔνθα
Ἰδμοσύνη· κραδίη δὲ χαλίφρονος οὔποτε τοίη.
8 Ἱρὰ κακῶν Θεῷ ἐχθρά, καὶ οὐ κεχαρισμένα δῶρα·
Ἰθυπόρων δὲ λιτῇσι καὶ εὐχωλῇσιν ἐτέρφθη.
9 Οἶμον ἁμαρτινόου στυγέει Θεὸς, ἄσυλά τ᾽ ἔργα·
Ὃς δὲ δίκην ἐφέπει, μάλα οἱ πεφιλημένος ἐστί.
10 Μάστιξ οἱ χαλεπή, ὅ, τ᾽ ἀποκλίνησιν ὁδοῖο·
Οὐδ᾽ ὑπὸ κῆρας ἀλύξει, ὅ, τ᾽ ἐχθαίρῃσιν ἔλεγχον.
11 Τάρταρος ἠδέ τ᾽ ὄλεθρος ἐναντίον εἰσὶ Θεοῖο·
Πῶς οὐκ ἀνθρώπων κραδίη καὶ θυμὸς ἁπάντων;
12 Οὔτοι ἐπιπλήσσοντα φιλεῖ ὑπερήφανος ἀνήρ·
Φεύγει δὲ φρονέοντα, καὶ οὐ πινυτοῖσιν ὁμιλεῖ.
13 Γηθοσύνη κραδίην ἱλαρὴν ποίησεν ὀπωπήν·
Πένθει δ᾽ ἐν στήθεσσι κατεκλάσθη φίλον ἦτορ.
14 Ἰδμοσύνην ζητεῖ κραδίη πεπνυμένου ἀνδρός·
Δαίνυτο δ᾽ ἀφραδέων στόμα νηπιέην ἀλεγεινήν.
15 Ἀνδρὸς ὀϊζυροῖο κακὰ ἤματα, λυγρά τε πάντα·
Εἰλαπίνη δ᾽ ἄλληκτος ἐνὶ φρεσὶ γηθοσύνου κῆρ.
16 Βέλτερόν ἐσ᾽ ὀλίγον τι φόβῳ ἅμα Ἀθανάτοιο,
Ἠὲ χρήματα πόλλ᾽ ἅμ᾽ ὀϊζυῖ καὶ κακότητι.
17 Δεῖπνόν τ᾽ ἐκ λαχάνων, φιλότης δέ τε ὄψον ἐπ᾽ αὐτῷ,
Βέλτερον ἢ βοῦς ἐκ φάτνης ἅμα ἔχθει λυγρῷ.
18 Ἀνὴρ μὲν ταχύμηνις ἀεικέα δῆριν ὀρίνει·
Ὃς δ᾽ οὐ ῥεῖα χολοῦται, ἔριν καὶ νείκεα παύει.
19 Ὡς ὅτε κάρχαρον ἕρκος ἅπαν πέφρικεν ἀχέρδῳ,
Ἀμφὶ δ᾽ ἄρ᾽ αἱμασιαί, χαλεποὺς ἄνδρεσσι φέρουσαι,

Ἐν

Lingua sana arbor est vitæ: quæ autem prava loquitur,
Quæque perversa est, fractura hominis est in animo.
Stultus patris sui mandatum contemnit:
Sapit autem ille, qui in animo perpendit objurgationem.
Thesaurus multus est in ædibus justorum:
Impiorum verò substantia, & possessiones omnes conturbantur.
Labiis ex sapientibus ubertim fluit huc & illuc
Scientia: anima autem insipientis neutiquam talis.
Sacrificia malorum Deo invisa (sunt,) & non grata dona:
Rectè-incedentium verò precibus & votis delectatur.
Viam peccatoris abominatur Deus, scelestáque opera:
Qui verò justitiam prosequitur, valdè ei dilectus est.
Flagellum illi grave (est) qui declinat à viâ:
Neque fatum effugiet, qui odit reprehensionem.
Infernum & perditio in conspectu sunt Dei:
Quomodo (ergò) non hominum cor & animus omnium?
Nequaquam increpantem amat insolens homo:
Fugit verò prudentem, neque cum sapientibus versatur.
Lætum cor hilarem facit vultum:
Dolore autem in pectore frangitur charum cor.
Scientiam quærit cor prudentis viri:
Vescitur autem stultorum os insipientiâ miserandâ.
Viri calamitosi mali sunt dies, molestíque omnes:
Convivium autem juge in animo (est) lætum cor.
Melius est exiguum quiddam simul cum timore Immortalis,
Quàm divitiæ multæ unà cum miseria, & ærumna.
Prandiúmque ex oleribus, amórque condimentum cum illo,
Melius (est) quàm bos ex præsepi unà cum odio gravi.
Homo celer-ad-iram indecoram litem concitat:
Qui autem non facilè irascitur, contentionem & jurgia sedat:
Sicut quando aspera sepes totà horret spinis,
Undiq; autem sunt sentes, quæ lacerationes hominibus serunt,

19 Ἐν δὲ βάτοι ἄβατοι· τοίη ὁδὸς ἀνδρὸς ἀργοῦ·
Ἐσθλῶν δὲ λείη τε καὶ εὔβατός ἐστι κέλευθος.
20 Παῖς πινυτὸς οὗ πατρὸς ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἰαίνει·
Μητέρα δ' ἣν ἀθερίζει ἀνὴρ ἀποφώλια εἰδώς.
21 Τέρπεται ἀφραδίῃσιν, ᾧ οὐ φρένες ἔμπεδοί εἰσιν·
Ὃς δέ τ' ἐχέφρων ἐστί, κί' ἰθυπόροισι πόδεσσιν.
22 Αἰὲν ἄνευ βουλῆς ἀνεμώλιοί εἰσι μενοιναί·
Ἔνθα δ' εὐσταθίη, πολλοὶ ὅθι βουλεύουσιν.
23 Ἧς γλώσσης ἀπόνηται ἀνήρ, ὅς τ' αἴσιμα εἴπῃ,
Χαίρων οἱ ἀπάμειπτο· λόγος δ' ὡς καλὸς ἐν ὥρῃ.
24 Ὑψιτενὴς ὁδός ἐστι βίου πεπνυμένῳ ἀνδρὶ
Βήμεναι, ὄφρ' ἀΐδην τε φύγοι καὶ κῆρας ἔνερθεν.
25 Ἐρράισεν Θεὸς οἶκον ὑπερφιάλων ἀνθρώπων·
Χηράων δ' ἵδρυσε δόμον, καὶ τέρματ' ἀρούρης.
26 Ἐχθρά τε καὶ στυγερ' ἐστὶ Θεῷ μενεδήματ' ἀλείτρων·
Τερπνοὶ δ' εἰσὶ λόγοι καθαρὰ φρεσὶ μήδε' ἐχόντων.
27 Οἴκῳ ἑῷ μέγα πῆμα κυλίνδει κερδαλεόφρων·
Ὃς δέ τ' ἀπεχθαίρει δῶρα, ζωοῖσι μετέσται.
28 Πῶς κεν ὑποκρίναιτο, μετὰ φρεσὶ μέμβλεται ἐσθλῷ·
Λαβραγόρης δὲ κακός, καὶ ἀτάσθαλα πόλλ' ἀνερεύγει.
29 Τῆλ' ἀπὸ δυσσεβέων ἔστη Θεός, οὐδὲ πελάζει·
Ἔκλυε δ' εὐσεβέων φωνῆς, καὶ ἄκουσε λιτάων.
30 Ὀφθαλμῶν γε φάος τέρψε φρένα· καὶ φάτις ἐσθλὴ
Μυελὸν εἰν ὀστέοισιν, ἰδὲ γλυκὺ πῖαρ ἔθηκεν.
31 Ὅς γὰρ ἐλέγχεισι ζωῆς ἑὸν οὖας ἐρείδει,
Ναίει σὺν πινυτοῖσιν, ὁμοίης τ' ἔμμορε τιμῆς.
32 Ὅς γὰρ ἀναίνετ' ἔλεγξιν, ἑὴν ψυχὴν ἀθερίζει·
Ὃς δ' ἐπιπείθετ' ἐνιπῇ, ὅδ' ἂν λέλαχε φρένας ἐσθλάς.
33 Δεῖμα Θεοῦ ὑποθημοσύνη πινυτῆς ἐρατεινῆς·
Ἥ τ' ἀγανοφροσύνη τιμῆς προπάροιθε βέβηκε,
Καὶ χθαμαλὰ φρονέων τάχ' ὑπέρτερον ἤρατο κῦδος.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Infunt autem rubi qui-per meari-vix-poſſunt: talis eſt via homi- (nis ignavi;
Bonorum autem plana, & pervia eſt ſemita.

Filius prudens ſui patris intùs animum exhilarat;
Matrem verò ſuam ſpernit homo ſtolida ſciens.

Delectatur ſtultitiâ (ille) cui non mens firma eſt.
Qui autem ſapiens eſt, incedit rectè euntibus pedibus.

Semper ſine conſilio irritæ ſunt cogitationes:
Ibi verò ſtabilitas, multi ubi conſultant.

Ex ſuâ linguâ fructum-percipit vir qui recta dixerit,
Gaudens quòd ſic reſpondit, verbum autem quàm pulchrum in tem- (pore!

In altum-tendens via eſt vitæ viro prudenti
Incedere, ut infernum fugiat, & fatum ſubtùs.

Diſperdit Deus domum ſuperborum hominum:
Viduarum autem ſtabilit ædes, & limites agri.

Odioſæ & abominatæ ſunt Deo cogitationes tranſgreſſoris:
Delectabiles verò ſunt ſermones pura in animo conſilia habentium

Domui ſuæ magnum damnum advolvit avarus:
Qui verò odit munera, vivis intererit.

Quomodo reſpondeat, in animo curæ-eſt viro bono:
Loquax autem eſt malus, & nefaria multa eructat.

Procul ab impiis ſtat Deus, neque appropinquat:
Audit verò piorum vocem, & auſcultat precibus.

Oculorum lux oblectat animum: & rumor bonus
Medullam in oſſa, & dulcem adipem immittit.

Qui reprehenſionibus vitæ ſuam aurem applicat,
Habitat cum ſapientibus, parémque ſortitur honorem.

Qui reſpuit correctionem, ſuam animam contemnit:
Qui autem obtemperat increpationi, ille è contrà nactus-eſt intel- (ligentiam bonam.

Timor Dei inſtructio ſapientiæ amabilis;
Et manſuetudo ante honorem incedit,
Et humilia ſapiens mox ſuperiorem acquirit gloriam.

ΚΕΦ. ις΄.

1 Ἀνδρὸς ἐπιχθονίου πολλὰ φρεσὶν ὁρμαίνουσα
Πορφύρει κραδίη βουλή τέ οἱ ἐστὶν ἑτοίμη·
Ἀλλ᾽ ἔπος ἐκ Θεοῦ ἐστιν, ὅ, τε γλώσσησιν ἀνάσσει.
2 Πάντα κέλευθα βροτοῦ δοκέει οἱ ἀμύμονα εἶναι
Φραζομένῳ· ὁ Θεὸς νόον ἐν στήθεσσι ταλαντεῖ.
3 Ἀθανάτῳ μάλ᾽ ἕκηλος ἐπίτρεψον τὰ σὰ ἔργα·
Εὖ δέ τε χωρήσουσι τεοῦ μελεδήματα θυμοῦ.
4 Ἦ μάλα πάντα Θεὸς ἕθεν αὐτοῦ εἵνεκ᾽ ἔτευξε·
Καὶ τὸν ἀλείτην ἄνδρα κακὴν ἐπ᾽ ὀϊζύος ὥρην,
Καὶ ἐπὶ νηλεὲς ἦμαρ, ὅθ᾽ οἱ σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.
5 Ἐχθροὶ πάντες ἔασι Θεῷ, ὁ δέ τ᾽ ἔστυγεν αὐτοὺς,
Ὅσσοι ἐνὶ στήθεσσιν ὑπέρβιον ἦτορ ἔχουσιν·
Οὐδ᾽ ἄρα τοὶ νήποινοι ἀτάσθαλοι ἄνδρες ἔσονται,
Οὐδὲ περ ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχοντες.
6 Ἀμπλακίην ἐκάθηραν ἀληθείη τε καὶ δίκηος·
Καὶ φόβῳ Ἀθανάτοιο παρὲκ κακοῦ ἄνδρες ἔκλιναν.
7 Εὖθ᾽ ὁδοὶ ἀνθρώποιο Θεῷ καταθύμιοί εἰσι,
Τῷ ἐχθρὸν περ ἐόντα φίλα φρονέειν ἀνέηκε.
8 Βέλτερόν ἐστ᾽ ὀλίγον περ ἅμ᾽ εὐδικίῃσι νόοιο,
Ἢ πόλλ᾽ ὑβριστέων κειμήλιά τε πρόβασίς τε.
9 Ἀνέρος ὁρμαίνει κραδίη φρεσὶν, ὁππόθι βαίνοι·
Ἂν δ᾽ ὁδὸν ἐλθόντος Θεὸς ἴχνια πάντα κυβερνᾷ.
10 Θεσπεσίη ῥέεν ὀμφὴ ἀπὸ γλώσσης βασιλῆος·
Οὐδ᾽ ἔκλεψε δίκην, ὁσίας δ᾽ ἔκρινε θέμιστας·
11 Ἐκ Θεοῦ ἰθεῖα πλάστιγξ, σταθμός τε δίκαιος·
Τοῦ δ᾽ ἔργον πάντες τε λίθοι, ψῆφοι δέ τε πᾶσαι,
Πάντα τε ἶσα τάλαντα, τά τ᾽ ἐν πήρῃφι τίθενται.
12 Δεινὸν ἀνάκτεσσιν κακὰ ῥέζειν· εὐσεβίη δὲ
Σκήπτρου ἐστὶν ἔρεισμα, δίκῃ τ᾽ ἀνθεῦσι πόληες,
Καὶ θρόνος ἱδρύνθη βασιλῆος εὐνομίῃσι.
13 Τερπωλὴ βασιλεῦσι λόγος καὶ γλῶσσα δικαίη·

CAP. XVI.

Viri terrestris multa in animo volvens
Agitat cor: consiliúmq; illi est paratum;
Sed responsum ex Deo est, qui & linguis imperat.
Omnes viæ hominis videntur illi inculpabiles esse;
Considerans verò Deus animum in pectore ponderat.
Immortali valdè quietus permitte tua opera:
Bene autem succedent tui cogitationes animi.
Certè quidem omnia Deus sui ipsius causâ fecit;
Etiam improbum virum malum in miseriæ tempus,
Et in immitem diem, quando illi certa gravis perditio.
Invisi omnes sunt Deo, is autem abominatur illos,
Quotquot in pectore superbum cor gerunt:
Et nullatenus impuniti improbi homines erunt,
Ne alter quidem alterius ad volam manus tenentes.
Peccatum purgant veritas & misericordia,
Et præ timore Immortalis à malo homines declinant.
Quando viæ hominis Deo gratæ sunt,
Illi inimicum priùs exsistentem, amica sapere efficit.
Melius est vel exiguum cum æquitate mentis,
Quam multi injuriosorum thesauri-reconditi, & proventus.
Viri deliberat cor in animo, quò vaderet:
Per viam autem incedentis Deus gressus omnes gubernat.
Divina fluit sententia à lingua regis:
Neque celat judicium, sancta verò edicit jura.
A Deo recta bilanx, Jugúmque justum:
Ejus autem opus omnésque lapides, calculíque omnes,
Omniáque æqua pondera, quæ in sacculo ponuntur.
Grave regibus mala facere; pietas autem
Sceptri est fulcrum, justitiâque florent civitates,
Et thronus stabilitur regius æquitate.
Voluptas regibus sermo, & lingua justa:

Iíque

Οἱ τ' ἄρα μιν φιλέουσιν, ὅ, τις χρηστὰ μοῖραν ἔειπη.
14 Δεινὸς μὲν βασιλεὺς, ὅτε χώσηται ἀνδρὶ χέρηϊ·
Τοῦ δὲ χόλος χαλεπὸς πέλει, ἄγγελοι ὡς θανάτοιο,
Δειλοῖς ἀνθρώποισι φόνον καὶ κῆρα φέροντες,
Μῆνίς τ' ἀργαλέη· παύσει δέ μιν ὅστις ἐχέφρων.
Φέγγος ἀνακτορέης φυσίζοον ἐστὶν ὀπωπῆς·
15 Τῆς δὲ χάρις νέφος ὡς βρύον ὑετοῦ ὀψὲ ῥέοντι.
16 Ὡς μέγα λώϊτερον πινυτὴν ἢ χρυσὸν ἑλέσθαι·
Καί κε τὸ βουλοίμην, καί κεν πολὺ κέρδιον εἴη
Κτᾶσθαι ἐχεφροσύνην, ἢ ἀργυρέοιο τάλαντα.
17 Ἰθυνόων τεῖχος ἐστὶν, ὑπ' ἐκ κακοῦ ἴχνος ἐρείδειν·
Ὅς θ' ὁδὸν ἣν ἐφύλαξεν, ἑὴν ψυχὴν ἐσάωσεν.
18 Ἡ θ' ὑπεροπλίη προπάροιθε βέβηκεν ὀλέθρου·
Πότμου τ' ἀργαλέοιο προήλυθε θυμὸς ἀγήνωρ.
19 Βέλτερόν ἐστ' ἀγανοῖσι μετ' ἀνδράσιν ἤπιον εἶναι,
Ἢ μεθ' ὑπερφιάλοισι λαχεῖν ἀπὸ ληΐδος αἶσαν.
20 Ἔργον ὃς εὖ ἰθύνει ἰδυίῃσι πραπίδεσσιν,
Εὑρήσει ἀγαθόν· μάκαρ οὗ, Θεῷ ὅς κε πεποίθῃ.
21 Ὅς κραδίῃ πέπνυται, ἐχέφρονά μιν καλέουσιν·
Ἡδυεπὴς δὲ γλῶσσα δαημοσύνην μέγ' ὀφέλλει.
22 Πηγὴ ἀποβλύζουσα βίου φρένες ἐστὶν ἔχοντι·
Βουλὴ δ' ἀφραδέων ἀεσιφροσύνη ἀλεγεινή.
23 Τοῦ πινυτοῦ κραδίη στόμα μήδεα πυκνὰ διδάσκει·
Κεδνὰ ἔπεα γλώσσῃ τε δίδοι, καὶ μῆτιν ἀέξει.
24 Τερπνὴ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέει αὐδή·
Μειλίχιοί τε λόγοι ὡς κηρίον εἰσὶ μελίσσης,
Ἀμφότερον, θυμῷ θ' ἑδανοὶ, ὀστέοις θ' ὑγιεινοί.
25 Ἔσθ' ὁδὸς, ἥ τ' ἰθεῖα καὶ αἰσίμη εἴδεται εἶναι·
Τῆς δὲ τέλος θάνατόν τε φέρει, καὶ κῆρα μέλαιναν·
26 Οἱ αὐτῷ ἐμόγησεν ἀνὴρ, ὃς πόλλ' ἐμόγησε
Κάμνων, ὄφρα κε σῖτον ἔχοι, στόμα γάρ μιν ἀνώγει,
Γαστήρ θ', ἥ τε κελεύει ἐὸ μνήσασθαι ἀνάγκης.

Φαῦλος

Iíque illum amant, quiſquis rectè dixerit.

Terribilis (eſt) rex quando iraſcitur viro inferiori:
Ejuſque ira gravis eſt, nuncii ceu mortis,
Miſeris mortalibus cædem & fatum ferentes,
Furórque difficilis: ſiſtet autem eum quiſquis eſt ſapiens.

Lumen regii vitale eſt vultûs:
Ejus autem favor nubes ceu ſcatens pluviâ ſerotinâ.

Quàm multò melius ſapientiam quàm aurum eligere!
Utique hoc mallem, & multò utilius eſſet
Acquirere prudentiam, quàm argenti talenta.

Juſtorum callis eſt, extra malum veſtigium figere:
Qui autem viam ſuam cuſtodit, ſuam animam ſalvat.

Superbiáque præcedit perditionem:
Ruinámque gravem anteit animus inſolens.

Satius eſt cum manſuetis hominibus mitem eſſe,
Quàm cum ſuperbis conſequi de præda portionem.

Opus qui bene ordinat peritâ mente,
Inveniet bonum: beatus etiam, in Deum qui confidit.

Qui in corde ſapit, prudentem eum vocabunt:
Suaviloqua autem lingua doctrinam multùm auget.

Fons ſcaturiens vitæ, prudentia eſt habenti:
Conſilium autem inſipientium ſtultitia miſeranda.

Sapientis cor os conſilia prudentia docet:
Scitáque verba linguæ dat, & intelligentiam auget.

Delectabilis à lingua melle dulcior fluit oratio:
Placidíque ſermones ſicut favus ſunt apis,
Utrumque, animóque jucundi, oſſibúsque ſalubres.

Eſt via, quæ & recta, & conveniens videtur eſſe:
Ejus autem finis mortémque fert, & fatum nigrum.

Sibiipſi laborat vir, qui multùm laborat
Fatigans-ſe, ut cibum habeat, os enim illum inſtigat,
Ventérque, qui hortatur ſui meminiſſe ex neceſſitate.

Improbus

Ἀφραδίων δὲ χαλιφροσύνη ματίη ἀλεγεινή.
25 Πολλὰς μὲν ψυχὰς ἐῤῥύσατο μάρτυρος ἐσθλός·
Εἰπὼν ἀβεκέως· δολερὸς δὲ ψεύδεα βάζει.
26 Σὺν φόβῳ Ἀθανάτοιο μάλ' ἔμπεδον ἀνέρα θάρσος
Ἵκετο· καί κεν ἑοῖσι τέκεσσιν φυκτὰ πέλοιντο.
27 Ἀθανάτοιο φόβος φυσίζοος ἔπλετο πηγή,
Χάζεσθαι ἀπονόσφι λίνων μέλανος θανάτοιο.
28 Τιμὴ μὲν βασιλῆος ἐνὶ πληθυῖ πέλεν ἀνδρῶν·
Εἰ δ' ὑπολίζονές εἰσιν, ὄλωλε τὸ χῦτε λαῶν.
29 Πολλὸν ἀνὴρ πέπνυται, ὃς οὐ κεχολῶσθαι αἶψα·
Ἀλλ' ὅγε νήπιός ἐστιν, ὃς ἄπερ χὲς χαλεπαίνει.
30 Κῆρ ὑγιὲς, σαρκῶν τε βίος, καὶ μυελὸς ἀνδρῶν·
Ἶσα δὲ τηκεδόνι συγερῇ φθόνος ὀστέα σήπει.
31 Πτωχὸν ὃς ὑβρίζεσκεν, ἐὸν λωβήσατο πλάστην·
Ὃς δὲ Θεὸν περὶ κῆρι τίει, ἐλέησε πενιχρόν.
32 Ἀμπλακίῃσιν ἑῇσιν ἀτάσθαλος ἐξωρίχθη·
Ἐλπὶς δ' εὐσεβέεσσι καὶ ἐν θανάτοιο περ αἴσῃ.
33 Ἡ σοφίη πινυτοῦ ἐν στήθεσιν ἔνδοθι κεῖται·
Ἀλλὰ τάχ' εἴσω φόως δὲ, τὸ νήπιος ἐν φρεσὶ τίκτει.
34 Εὐσεβίῃσι πόλις μέγ' ἀέξεται· αὐτὰρ ἁμαρτὰς
Λώβην τε λαοῖσι, καὶ ἔθνεσιν αἶσχος ἔθηκε.
35 Κεδνὸς μὲν θεράπων κεχαρισμένος ἐστὶν ἄνακτι·
Ὃς δ' αἰσχρῶς χαλέπτῃσι, χόλος τοῖ ἔμπεσε θυμῷ.

ΚΕΦ. ιϛ΄.

1 ΜΗνιν ἀπέτρεψεν μαλακὸς λόγος, ἔσχε δὲ θυμόν·
Ἀργαλέος δ' ἐφένικε πολύφρονά περ χαλεπῆναι·
Θυμοδακὴς γὰρ μῦθος ὀρίνεται, ὅς κεν ἀκούῃ.
2 Γλῶσσα πολυφραδέων φρεσὶν εὖ κέχυντ' ἀγαθῇσι·
Χείλεα δ' ἠλιθίων βρύει ἀφραδίῃσι νόοιο.
3 Πάντα ἰδὼν Θεοῦ ὀφθαλμὸς, καὶ πάντα νοήσας·
Πάντῃ ἐπιπλεύει ἠμὲν κακὸν, ἠδὲ καὶ ἐσθλόν.

Γλῶσσ'

Stultitia autem stultorum est vanitas miserabilis.
Multas animas liberat testis bonus
Locutus veré: dolosus autem mendacia loquitur.
Cum timore Immortalis valde firma hominem fiducia
Accedit: & ejus liberis refugium erit.
Immortalis (Dei) timor vitalis est fons,
Recedere seorsum à laqueis atræ mortis.
Honor regis est in multitudine virorum;
Sin antem pauci fuerint, is perit præ inopia populorum.
Multùm vir sapit, qui non irascetur subitó:
Verùm ille insipiens est, qui continuò succenset.
Cor sanum, carnísque vita est, & medulla hominum:
Instar autem tabis infestæ livor ossa putrefacit.
Pauperem qui contumeliâ afficit, suo convitiatur formatori:
Qui verò Deum in corde honorat, miseretur pauperis.
Per peccata sua improbus deturbatur:
Spes verò (est) piis vel in mortis conditione:
Sapientia prudentis in pectore intùs jacet:
Sed statim prodibit in lucem (id) quod stultus in mente parit.
Pietate civitas multùm promovetur; sed peccatum
Probrúmque populis, & gentibus ignominiam affert.
Prudens famulus acceptus est regi:
Ille verò turpi succenset, iráque ei incidit in animum.

CAP. XV.

IRam avertit molle responsum, compescit autem furorem;
Durum autem impellit sapientem etiam irasci.
Animum-mordens enim est (ejusmodi) sermo; commovetur qui-(cunq; audierit.
Lingua prudentium mente rectè utitur bonâ:
Labia autem stultorum scaturiunt insipientiâ mentis.
Omnia cernens Dei oculus est, & omnia percipiens;
Ubique intuetur tum malum, tum bonum.

4 Γλώσσ' ὑγιὴς ξύλον ἐστὶ βίου· ἣ δ' ἄσυλα βάζει,
Ἥ τε διέστραπται, κλάσις ἀνέρος ἐστ' ἐπὶ θυμῷ.
5 Ἄφρων πατρὸς ἑοῖο ἐφημοσύνην ἀθερίζει·
Πέπνυται δ' ἔτε κεῖνος, ὃς ἐν φρεσὶ βάλλετ' ἐνιπήν.
6 Θησαυρὸς πολύς ἐστιν ἐνὶ μεγάροισι δικαίων·
Δυσσεβέων δ' οἶκος καὶ κτήματα πάντα ταράχθη.
7 Χειλέων ἐκ πινυτῶν ἄλις ἔρρεεν ἔνθα καὶ ἔνθα
Ἰδμοσύνη· κραδίη δὲ χαλίφρονος οὔποτε τοίη.
8 Ἱρὰ κακῶν Θεῷ ἐχθρὰ, καὶ οὐ κεχαρισμένα δῶρα·
Ἰθυπόρων δὲ λιτῆσι καὶ εὐχωλῇσιν ἐτέρφθη.
9 Οἶμον ἁμαρτινόου στυγέει Θεὸς, ἄσυλά τ' ἔργα·
Ὃς δὲ δίκην ἐφέπει, μάλα οἱ πεφιλημένος ἐστί.
10 Μάστιξ οἱ χαλεπὴ, ὅ, τ' ἀποκλίνησιν ὁδοῖο·
Οὐδ' ὑπὸ κῆρας ἀλύξει, ὅ, τ' ἐχθαίρησιν ἔλεγχον.
11 Τάρταρος ἠδέ τ' ὄλεθρος ἐναντίον εἰσὶ Θεοῖο·
Πῶς οὐκ ἀνθρώπων κραδίη καὶ θυμὸς ἁπάντων;
12 Οὔτοι ἐπιπλήσσοντα φιλεῖ ὑπερήφανος ἀνήρ·
Φεύγει δὲ φρονέοντα, καὶ οὐ πινυτοῖσιν ὁμιλεῖ.
13 Γηθοσύνη κραδίη ἱλαρὴν ποίησεν ὀπωπήν·
Πένθει δ' ἐν στήθεσσι κατεκλάσθη φίλον ἦτορ.
14 Ἰδμοσύνην ζητεῖ κραδίη πεπνυμένου ἀνδρός·
Δαίνυτο δ' ἀφραδέων στόμα νηπιέην ἀλεγεινήν.
15 Ἀνδρὸς ὀϊζυροῖο κάκ' ἤματα, λυγρά τε πάντα·
Εἰλαπίνη δ' ἄληκτος ἐνὶ φρεσὶ γηθόσυνον κῆρ.
16 Βέλτερόν ἐστ' ὀλίγον τι φόβῳ ἅμα Ἀθανάτοιο,
Ἠὲ χρήματα πόλλ' ἅμ' ὀϊζύϊ καὶ κακότητι.
17 Δεῖπνόν τ' ἐκ λαχάνων, φιλότης δέ τε ὄψον ἐπ' αὐτῷ,
Βέλτερον ἢ βοῦς ἐκ φάτνης ἅμα ἔχθει λυγρῷ.
18 Ἀνὴρ μὲν ταχύμηνις ἀεικέα δῆριν ὀρίνει·
Ὃς δ' οὐ ῥεῖα χολοῦται, ἔσεν καὶ νείκεα παύει.
19 Ὡς ὅτε κάρχαρον ἕρκος ἅπαν πέφρικεν ἀχέρδῳ,
Ἀμφὶ δ' ἄρ' αἱμασιαὶ, χαλεποὺς ἄνδρεσσι φέρουσαι,

Ἐν

Lingua sana arbor est vitæ: quæ autem prava loquitur,
Quæque perversa est, fractura hominis est in animo.
Stultus patris sui mandatum contemnit:
Sapit autem ille, qui in animo perpendit objurgationem.
Thesaurus multus est in ædibus justorum:
Impiorum verò substantia, & possessiones omnes conturbantur.
Labiis ex sapientibus ubertim fluit huc & illuc
Scientia: anima autem insipientis neutiquam talis.
Sacrificia malorum Deo invisa (sunt,) & non grata dona:
Rectè-incedentium verò precibus & votis delectatur.
Viam peccatoris abominatur Deus, scelestáque opera:
Qui verò justitiam prosequitur, valdè ei dilectus est.
Flagellum illi grave (est) qui declinat à viâ:
Neque fatum effugiet, qui odit reprehensionem.
Infernum & perditio in conspectu sunt Dei:
Quomodo (ergò) non hominum cor & animus omnium?
Nequaquam increpantem amat insolens homo:
Fugit verò prudentem, neque cum sapientibus versatur.
Lætum cor hilarem facit vultum:
Dolore autem in pectore frangitur charum cor.
Scientiam quærit cor prudentis viri:
Vescitur autem stultorum os insipientiâ miserandâ.
Viri calamitosi mali sunt dies, molestíque omnes:
Convivium autem juge in animo (est) lætum cor.
Melius est exiguum quiddam simul cum timore Immortalis,
Quàm divitiæ multæ unà cum miseria, & ærumna.
Prandiúmque ex oleribus, amórque condimentum cum illo,
Melius (est) quàm bos ex præsepi unà cum odio gravi.
Homo celer-ad-iram indecoram litem concitat:
Qui autem non facilè irascitur, contentionem & jurgia sedat:
Sicut quando aspera sepes tota horret spinis,
Undiq; autem sunt sentes, quæ lacerationes hominibus ferunt,

Insunt

19 Ἐν δὲ βάτοις ἄβατοι· τοίη ὁδὸς ἀνδρὸς ἀργοῦ·
Ἐσθλῶν δὲ λείη τε καὶ εὔβατός ἐστι κέλευθος·
20 Παῖς πινυτὸς οὗ πατρὸς ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἰαίνει·
Μητέρα δ' αὖ ἀθερίζει ἀνὴρ ἀποφώλια εἰδώς.
21 Τέρπεται ἀφραδίῃσιν, ᾧ οὐ φρένες ἔμπεδοί εἰσιν·
Ὅς δέ τ' ἐχέφρων ἐστὶ, κί' ἰθυπόροισι πόδεσσιν.
22 Αἰὲν ἄνευ βουλῆς ἀνεμώλιοί εἰσι μενοιναί·
Ἔνθα δ' εὐσταθίη, πολλοὶ ὅθι βουλεύουσιν.
23 Ἧς γλώσσης ἀπόνηται ἀνὴρ, ὅς τ' αἴσιμα εἴπῃ,
Χαίρων οἱ ἀπάμειπτο λόγος δ' ὡς καλὸς ἐν ὥρῃ.
24 Ὑψιτενὴς ὁδὸς ἐστι βίου πεπνυμένῳ ἀνδρὶ
Βήμεναι, ὄφρ' ἀΐδην τε φύγοι καὶ κῆρας ἔνερθεν.
25 Ἐρράισεν Θεὸς οἶκον ὑπερφιάλων ἀνθρώπων·
Χηράων δ' ἵδρυσε δόμον, καὶ τέρματ' ἀρούρης.
26 Ἐχθρά τε καὶ στυγέρ' ἐστι Θεῷ μηδήματ' ἀλείτρων·
Τερπνοὶ δ' εἰσὶ λόγοι καθαρὰ φρεσὶ μήδε' ἐχόντων.
27 Οἴκῳ ἑῷ μέγα πῆμα κυλίνδει κερδαλεόφρων·
Ὅς δέ τ' ἀπεχθαίρει δῶρα, ζώοισι μετέστω.
28 Πῶς κεν ὑποκρίναιτο, μετὰ φρεσὶ μίμβλεται ἐσθλῷ·
Λαβραγόρης δὲ κακὸς, καὶ ἀτάσθαλα πόλλ' ἀγορεύει.
29 Τῆλ' ἀπὸ δυσσεβέων ἔστι Θεὸς, οὐδὲ πελάζει·
Ἔκλυε δ' εὐσεβέων φωνῆς, καὶ ἄκουσε λιτάων.
30 Ὀφθαλμῶν γε φάος τέρψε φρένα· καὶ φάτις ἐσθλὴ
Μυελὸν ἐν ὀστέοισιν, ἰδὲ γλυκὺ πῖαρ ἔθηκεν.
31 Ὅς περ ἐλέγχοισι ζωῆς ἐὸν οὖας ἐρείδει,
Ναίει σὺν πινυτοῖσιν, ὁμοίης τ' ἔμμορε τιμῆς.
32 Ὅς περ ἀναίνετ' ἔλεγχιν, ἑὴν ψυχὴν ἀθερίζει·
Ὅς δ' ἐπιπείθετ' ἐνιπῇ, ὅδ' ἂν λάβε γε φρένας ἐσθλάς.
33 Δεῖμα Θεοῦ ὑποθημοσύνη πινυτῆς ἐρατεινῆς·
Ἠ τ' ἀγανοφροσύνη τιμῆς προπάροιθε βέβηκε,
Καὶ χθαμαλὰ φρονέων τάχ' ὑπέρτερον ἥρατο κῦδος.

Insunt autem rubi qui-per meari-vix-possunt: talis est via homi-
Bonorum autem plana, & pervia est semita. (nis ignavi;

Filius prudens sui patris intùs animum exhilarat:
Matrem verò suam spernit homo stolida sciens.

Delectatur stultitiâ (ille) cui non mens firma est.
Qui autem sapiens est, incedit rectè euntibus pedibus.

Semper sine consilio irritæ sunt cogitationes:
Ibi verò stabilitas, multi ubi consultant.

Ex suâ linguâ fructum-percipit vir qui recta dixerit,
Gaudens quòd sic respondit, verbum autem quàm pulchrum in tem-
In altum-tendens via est vitæ viro prudenti (pore!
Incedere, ut infernum fugiat, & situm subtùs.

Disperdit Deus domum superborum hominum:
Viduarum autem stabilit ædes, & limites agri.

Odiosæ & abominatæ sunt Deo cogitationes transgressoris:
Delectabiles verò sunt sermones pura in animo consilia habentium

Domui suæ magnum damnum advolvit avarus:
Qui verò odit munera, vivis intererit.

Quomodo respondeat, in animo curæ-est viro bono:
Loquax autem est malus, & nefaria multa eructat.

Procul ab impiis stat Deus, neque appropinquat:
Audit verò piorum vocem, & auscultat precibus.

Oculorum lux oblectat animum: & rumor bonus
Medullam in ossa, & dulcem adipem immittit.

Qui reprehensionibus vitæ suam aurem applicat,
Habitat cum sapientibus, parémque sortitur honorem.

Qui respuit correctionem, suam animam contemnit:
Qui autem obtemperat increpationi, ille è contrà nactus-est intel-
Timor Dei instructio sapientiæ amabilis; (ligentiam bonam.
Et mansuetudo ante honorem incedit,
Et humilia sapiens mox superiorem acquirit gloriam.

CAP.

ΚΕΦ. ις'.

1 Ἀνδρὸς ἐπιχθονίου πολλὰ φρεσὶν ὁρμαίνουσα
Πορφύρῃ κραδίη βουλή τέ οἱ ἐστιν ἑτοίμη·
Ἀλλ' ἔπος ἐκ Θεοῦ ἐστιν, ὅ, τε γλώσσῃσιν ἀνάσσει.
2 Πάντα κέλευθα βροτοῦ δοκέει οἱ ἀμύμονα εἶναι·
Φραζόμενος δ' ὁ Θεὸς νόον ἐν στήθεσσι ταλαντοῖ.
3 Ἀθανάτῳ μάλ' ἕκηλος ἐπίτρεψον τὰ σὰ ἔργα·
Ευ δέ τε χωρήσουσι τεοῦ μελεδήματα θυμοῦ.
4 Ἡ μάλα πάντα Θεὸς ἔθεν αὐτοῦ εἵνεκ' ἔτευξε·
Καὶ τινὰ λείτην ἄνδρα κακὴν ἐπ' ὀϊζύος ὥρην,
Καὶ ἐπὶ νηλεὲς ἦμαρ, ὅθ' οἱ σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.
5 Ἐχθροὶ πάντες ἔασι Θεῷ, ὁ δέ τ' ἔσυχον αὐτοὺς,
Ὅσσοι ἐνὶ στήθεσσιν ὑπέρβιον ἦτορ ἔχουσιν·
Οὐδ' ἄρα που νήποινοι ἀτάσθαλοι ἄνδρες ἔσονται,
Οὐδὲ περ ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχοντες.
6 Ἀμπλακίην ἐκάθηραν ἀληθείη τε καὶ δίκη·
Καὶ φόβῳ Ἀθανάτοιο παρὲκ κακοῦ ἄνδρες ἔκλιναν.
7 Εὖθ' ὁδοὶ ἀνθρώποιο Θεῷ καταθύμιοί εἰσι,
Τῷ ἐχθρὸν πρὶν ἐόντα φίλα φρονέειν ἀνέηκε.
8 Βέλτερόν ἐστ' ὀλίγον περ ἅμ' εὐδικίῃσι νόοιο,
Ἢ πόλλ' ὑβρισταὶ κειμήλιά τε πρόσοδοί τε.
9 Ἀνέρος ὁρμαίνει κραδίη φρεσὶν, ὅπποθι βαίνοι·
Ἀν δ' ὁδὸν ἐλθόντος Θεὸς ἴχνια πάντα κυβερνᾷ.
10 Θεσπεσίη ῥέεν ὀμφὴ ἀπὸ γλώσσης βασιλῆος·
Οὐδ' ἔκλεψε δίκην, ὁσίας δ' ἔκρινε θέμιστας·
11 Ἐκ Θεοῦ ἰθεῖα πλάστιγξ, σταθμός τε δίκαιος·
Τοῦ δ' ἔργον πάντες τε λίθοι, ψῆφοί δέ τε πᾶσαι,
Πάντα τε ἶσα τάλαντα, τά τ' ἐν πήρῃφι τίθενται.
12 Δεινὸν ἀνάκτεσσιν κακὰ ῥέζειν· εὐσεβίη δὲ
Σκήπτρου ἐστὶν ἔρεισμα, δίκη τ' ἀνθεῦσι πόληες,
Καὶ θρόνος ἱδρύνθη βασιλῆϊος εὐνομίῃσι.
13 Τερπωλὴ βασιλεῦσι λόγος καὶ γλῶσσα δικαίη·

Οἱ

CAP. XVI.

Viri terrestris multa in animo volvens
Agitat cor: consiliúmq; illi est paratum;
Sed responsum ex Deo est, qui & linguis imperat.
Omnes viæ hominis videntur illi inculpabiles esse;
Considerans verò Deus animum in pectore ponderat.
Immortali valdè quietus permitte tua opera:
Bene autem succedent tui cogitationes animi.
Certè quidem omnia Deus sui ipsius causâ fecit;
Etiam improbum virum malum in miseriæ tempus,
Et in immitem diem, quando illi certa gravis perditio.
Invisi omnes sunt Deo, is autem abominatur illos,
Quotquot in pectore superbum cor gerunt:
Et nullatenus impuniti improbi homines erunt,
Ne alter quidem alterius ad volam manus tenentes.
Peccatum purgant veritas & misericordia,
Et præ timore Immortalis à malo homines declinant.
Quando viæ hominis Deo gratæ sunt,
Illi inimicum priùs exsistentem, amica sapere efficit.
Melius est vel exiguum cum æquitate mentis,
Quam multi injuriosorum thesauri-reconditi, & proventus.
Viri deliberat cor in animo, quò vaderet:
Per viam autem incedentis Deus gressus omnes gubernat.
Divina fluit sententia à lingua regis:
Neque celat judicium, sancta verò edicit jura.
A Deo recta bilanx, Jugúmque justum:
Ejus autem opus omnésque lapides, calculíque omnes,
Omniáque æqua pondera, quæ in sacculo ponuntur.
Grave regibus mala facere; pietas autem
Sceptri est fulcrum, justitiâque florent civitates,
Et thronus stabilitur regius æquitate.
Voluptas regibus sermo, & lingua justa:

Οἱ τ' ἄρα μιν φιλέουσιν, ὅ, τις κατὰ μοῖραν εἴπῃ.

14 Δεινὸς μὲν βασιλεὺς, ὅτε χώσηται ἀνδρὶ χέρηϊ·
Τοῦ δὲ χόλος χαλεπὸς πέλει, ἄγγελοι ὡς θανάτοιο,
Δειλοῖς ἀνθρώποισι φόνον καὶ κῆρα φέροντες,
Μῆνίς τ' ἀργαλέην παύσει δέ μιν ὅστις ἐχέφρων.
15 Φέγγος ἀνακτορέης φυσίζοον ἐστὶν ὀπωπῆς·
Τῆς δὲ χάρις νέφος ὡς βρύον ὑετοῦ ὀψὲ ῥέοντι.
16 Ὡς μέγα λώϊτερον πινυτὴν ἢ χρυσὸν ἑλέσθαι·
Καί κε τὸ βουλοίμην, καί κεν πολὺ κέρδιον εἴη
Κτᾶσθαι ἐχεφροσύνην, ἢ ἀργυρέοιο τάλαντα.
17 Ἰθυνόων τεῖχος ἐστὶν, ὑπ' ἐκ κακοῦ ἴχνος ἐρείδειν·
Ὅς θ' ὁδὸν ἣν ἐφύλαξεν, ἑὴν ψυχὴν ἐσάωσεν.
18 Ἡ θ' ὑπεροπλίη προπάροιθε βέβηκεν ὀλέθρου·
Πότμου τ' ἀργαλέοιο προήλυθε θυμὸς ἀγήνωρ.
19 Βέλτερόν ἐστ' ἀγανοῖσι μετ' ἀνδράσιν ἤπιον εἶναι,
Ἢ μεθ' ὑπερφιάλοισι λαχεῖν ἀπὸ ληΐδος αἶσαν.
20 Ἔργον ὃς εὖ ἰθύνει ἰδυίῃσι πραπίδεσσιν,
Εὑρήσει ἀγαθόν· μάκαρ αὖ, θεῷ ὅς κε πεποίθῃ.
21 Ὃς κραδίην πέπνυται, ἐχέφρονά μιν καλέουσιν·
Ἡδυεπὴς δὲ γλῶσσα δαημοσύνην μέγ' ὀφέλλει.
22 Πηγὴ ἀποβλύζουσα βίου φρένες ἐστὶν ἔχοντι·
Βουλὴ δ' ἀφραδέων ἀεσιφροσύνη ἀλεγεινή.
23 Τοῦ πινυτοῦ κραδίη στόμα μήδεα πυκνὰ διδάσκει·
Κέδν' ἔπεα γλώσσῃ τε δίδοι, καὶ μῆτιν ἀέξει.
24 Τερπνὴ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέει αὐδή·
Μειλίχιοί τε λόγοι ὡς κηρίον εἰσὶ μελίσσης,
Ἀμφότερον, θυμῷ θ' ἑδανοὶ, ὀστέοις θ' ὑγιεινοί.
25 Ἔσθ' ὁδὸς, ἥ τ' ἰθεῖα καὶ αἰσίμη εἴδεται εἶναι·
Τῆς δὲ τέλος θάνατόν τε φέρει, καὶ κῆρα μέλαιναν.
26 Οἱ αὐτῷ ἐμόγησεν ἀνὴρ, ὃς πόλλ' ἐμόγησε
Κάμνων, ὄφρα κε σῖτον ἔχοι, στόμα γάρ μιν ἀνώγει,
Γαστήρ θ', ἥ τε κέλευσεν ὑπὸ μνήσασθαι ἀνάγκη.

Φαῦλος

Iíque illum amant, quisquis rectè dixerit.
Terribilis (est) rex quando irascitur viro inferiori:
Ejusque ira gravis est, nuncii ceu mortis,
Miseris mortalibus cædem & fatum ferentes,
Furórque difficilis: sistet autem eum quisquis est sapiens.
Lumen regii vitale est vultûs:
Ejus autem favor nubes ceu scatens pluviâ serotinâ.
Quàm multò melius sapientiam quàm aurum eligere!
Utique hoc mallem, & multò utilius esset
Acquirere prudentiam, quàm argenti talenta.
Justorum callis est, extra malum vestigium figere:
Qui autem viam suam custodit, suam animam salvat.
Superbiáque præcedit perditionem:
Ruinámque gravem anteit animus insolens.
Satius est cum mansuetis hominibus mitem esse,
Quàm cum superbis consequi de præda portionem.
Opus qui bene ordinat peritâ mente,
Inveniet bonum: beatus etiam, in Deum qui confidit.
Qui in corde sapit, prudentem eum vocabunt:
Suaviloqua autem lingua doctrinam multùm auget.
Fons scaturiens vitæ, prudentia est habenti:
Consilium autem insipientium stultitia miseranda.
Sapientis cor os consilia prudentia docet:
Scitáque verba linguæ dat, & intelligentiam auget.
Delectabilis à lingua melle dulcior fluit oratio:
Placidíque sermones sicut favus sunt apis,
Utrumque, animóque jucundi, ossibúsque salubres.
Est via, quæ & recta & conveniens videtur esse:
Ejus autem finis mortémque fert, & fatum nigrum.
Sibiipsi laborat vir, qui multùm laborat
Fatigans-se, ut cibum habeat, os enim illum instigat,
Ventérque, qui hortatur sui meminisse ex necessitate.

27 Φαῦλος ἀνὴρ ἀνόρυξε κακὸν, μέγα πῆμα φυτεύων
Τῦ δ' ἐνὶ χείλεσιν οἷα πυρὸς μῦθ@ αἰθομένοιο.
28 Ὁ σκολιόφρων ἐστὶν, ἔειν ᾗ μῶμον ἀνῆψε·
Κεδνοτάτες ἢ φίλες διά τ' ἐσκέδασ' ὁ ψιθυρισής·
29 Ἀνὴρ ὀβριμοεργὸς, ὃς ἐκ ὄθετ' αἴσυλα ῥέζων,
Ὃν φίλον ἐξαπάτησε, κακῆς δ' ἐπέβησε κελεύθε.
30 Ὀφθαλμοῖσι μύων σκολιὰ φρεσὶ μήδεῖ ἔργα·
Χείλεσι ἢ κνίζων κακὰ ῥέζει ἀταθαλίῃσιν.
31 Εὐκλειὴς σέφανος πολιὸν κάρη ἐσὶ γερόντων,
Εἴ γε δικαιοσύνη πολλοῖσιν ἔτεσσιν ὀπηδεῖ.
32 Κρείσσων ἐς' ἀγανὰ φρονέων ἢ ἄλκιμος ἀνήρ·
Ὅς τ' ἐκ αἶψα χολῦται, ἢ ὅς κρατέει προβέβηκε,
Καὶ θυμὸν δαμάσας, ἢ περ πόλιν ἐξαλαπάξας.
33 Κόλπῳ ἔνι κλῆρον βάλον ἀνέρες, ὅς κε λάχῃσιν·
Ἐκ ἢ Θεοῦ δίκη ἐσὶ, πάλον δ' ὅγε πάντα ἰθύνει.

ΚΕΦ. ιζ΄.

1 Πύργος βέλτερός ἐστι μεθ' ἡσυχίης ἐρατεινῆς,
Ἢ οἶκος πίων ἔειδος μετ' θυμοβόροιο.
2 Ἄργυρος ἐν χοάνῳ δοκιμάζεται, ἐν ἢ καμίνῳ
Ὁ χρυσός· καρδίην ἢ Θεὸς, ᾗ θυμὸν ἐτάζει.
3 Παιδὸς ἀνιηρῦ, ὅς τ' αἶχος ἔθηκε τοκεῦσι,
Δμῶς πινυτὸς κρατέει· τῷ ὁππότε δασμὸς ἵκηται,
Ἔσεται ὥσπερ ἀδελφὸς, ὁμοίης δ' ἔμμορεν αἴσης.
4 Χειλέων ψευδαλέων ἀειήκοός ἐστιν ἀλείτης·
Ἠδὲ κακῇ γλώσσῃ ψεύσης ἐὸν ὖας ἐρείδει.
5 Ὅς λώβεῖσι πενιχρὸν, ἐὸν μωμήσατο πλάσην·
Οὐδέ πυ ἔσσετ' ἀθῷος, ὃς ἄλλων πήμασι χαίρει.
6 Παῖδες μὲν παίδων σέφανος τελέθυσι γερόντων·
Χάρμά τε γὰρ πατέρων παῖδες, τέκνων τε γονῆες.
7 Ἄφρονι μὲν τ' ὐκ ἔσιν ἀειπρεπὲς ἐσθλ' ἀγορεύειν·
Μή τι γε κοιράνῳ ἀνδρὶ ἔοικε ψεύδεα βάζειν·

Μάργαρον

Improbus homo effodit malum, magnum damnum moliens,
Ejus autem in labiis veluti ignis vis ardentis.

Qui perverso-animo est, litem ac jurgium accendit:
Fidelissimos autem amicos dissipat susurro.

Homo facinorosus qui non curat nefaria patrans,
Suum amicum fallit, malámque inducit in viam.

Oculis connivens obliqua in animo meditatur opera:
Labiis autem vellicans improba facit præ nequitia.

Gloriosa corona canum caput est senum,
Si modò justitia multos annos comitatur.

Præstantior est mitem-animum-habens, quàm fortis vir;
Et qui non statim irascitur, quàm qui robore excellit,
Et spiritum qui domat (suum), quàm qui civitatem expugnat.

In sinum sortem projiciunt homines, cuicunque contigerit:
A Deo auté determinatio est, sortilegium autem ille totum dirigit.

CAP. XVII.

FRustum-panis melius est cum quiete amabili,
Quàm domus pinguis cum lite animum-rodente.

Argentum in vase fusorio probatur, in fornace autem
Aurum, cor verò Deus, & animum examinat.

Filio molesto, qui opprobrium affert parentibus
Famulus prudens dominabitur: igitur cùm divisio venerit,
Erit sicut frater, æqualem verò (cum eo) sortitur portionem.

Labiis mendacibus valdè-attentus est peccator:
Atq; malæ linguæ mendax suam aurem applicat.

Qui contumeliâ afficit pauperem, suo conviciatur formatori:
Neque erit impunitus qui aliorum damnis lætatur.

Filii quidem filiorum corona sunt senum:
Gaudium enim patrum liberi, liberorúmque parentes.

Sculto non est decorum bona proloqui:
Ne-dum principi viro par-est mendacia dicere.

8 Μάργαρον ὥς τελέθει δῶρον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἔχοντος
Τιμῆεν, χαρίεν τ', ἀρετᾷ δὲ μάλ' ᾗ κε τράποιτο,
Ῥεῖά τ' ἐπέγναμψεν νόον ἀνέρος ὅν κεν ἱκάνοι.
9 Θρέψε φιλοφροσύνην, ὃς ἀτασθαλίην ἐκάλυψεν·
Ὃς δ' ἔπος αὖθ' ἀνέφηνε, φίλους ἐκέδασσεν ἑταίρους.
10 Ἀνέρος ἀγχινόοιο μάλα φρένας ἵκετ' ἐνιπή·
Ὃς καὶ ἅπαξ ἐπιπλησσόμενος πολὺ μᾶλλον ἐπείσθη,
Ἢ ἑκατὸν πληγῆσι τυπεὶς ἐπὶ νῶτα χαλίφρων.
11 Μοῦνον ἀποστασίην ζητεῖ κακομήχανος ἀνήρ·
Τοὔνεκά τ' ἀντίος αὐτοῦ ἀπηνὴς ἄγγελος εἶσιν.
12 Ἄρκτος ἀτεμβομένη τεκέων βροτῷ ἀντιβολήσαι·
Οὔτω γὰρ κεν ἄμεινον, ἢ ἄφρων ἀφραδίῃσιν.
13 Ὃς κακὸν ἀντ' ἀγαθοῦ χαλεπὴν ἀπέτισεν ἀμοιβήν,
Αὐτοῦ ἐνὶ μεγάροισι κακοῦ οὐκ ἔσσετ' ἐρωή.
14 Ὡς ὅτε τις τὸ κατάντες ὕδωρ προέηκε φέρεσθαι
Ῥοιζηδόν, τὸ δέ τ' ὦκα κατειβόμενον κελαρύζει,
Χώρῳ ἐνὶ προαλεῖ, πολλὸν δέ τε συρφετὸν ἕλκει,
Οὐδ' ἄρα ἕρκεά μιν καὶ ἔχματα ἰσχανόωσι·
Τοίη νείκεος ἀρχὴ ἐν ἀνθρώποισιν ὄρωρε·
Τοὔνεκα λῆγ' ἔριδος, πρὶν ἐνὶ νείκεσσι μιγῆναι.
15 Ὅς ῥα δίκαιον ἔφη ἄδικόν τ', ἄδικόν τε δίκαιον
Ἔμμεναι, ἀμφότεροι ἐχθροὶ Θεῷ εἰσιν ὁμοίως.
16 Τίφθ' ἄλις ἔσθ' ἐνὶ χειρὶ χαλίφρονος, ᾧ κε δύναιτο
Ἄρκιον ὦνον δοὺς ἀγοράζεμεναι φρένας ἐσθλάς,
Τῷ δ' οὐ τοῦτο μέμηλε, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοινᾷ;
17 Ἤματα πάντα φίλος, διά τ' ἀμπερὲς ἀμφαγαπάζει·
Ἀλλὰ κασίγνητος γεγόνει ἐπ' ὀϊζύος ὥρην.
18 Ὅρκια πολλὰ πέλει, καὶ δεξιαὶ, ᾗσι πέποιθεν
Ἄφρων, ῥεῖα γὰρ ἐστὶν ὑπέγγυος ἀντὶ φίλοιο.
19 Ὧ περ ἔρις φίλη ἐστὶ, φίλη τέ οἱ ἐστὶν ἁμαρτάς·
Ὃς δ' ὑπεροπλίῃσι θύρας μεγάροισιν ἑοῖσιν
Ὑψηλὰς ἐπέθηκεν, ὃ δίζετ' αἰπὺν ὄλεθρον.

Ὧ

Gemma veluti eſt donum in oculis habentis
Pretioſum, gratioſúmque, ſuccedit autem quocunque ſe vertat,
Faciléque flectit animum viri, ad quem pervenerit.

Nutrit amicitiam qui iniquitatem tegit:
Qui verò dictum iterum revelat, charos disjungit ſocios.

Viri ſagacis valdè animum attingit objurgatio:
Qui & ſemel reprehenſus multò magis perſuadetur,
Quàm centum verberibus cæſus in tergo ſtultus.

Solummodo defectionem quærit mala-machinans homo:
Quare adverſarius illi crudelis nuntius ibit.

Ursa orbata catulis homini occurrat:
Sic enim melius eſſet, quàm ſtultus in ſua ſtultitia.

Qui malum pro bono, gravem rependit compenſationem,
Ejus in ædibus mali non erit ceſſatio.

Sicut cùm quis pronam aquam emittit ferri.
Cum ſtrepitu, illa autem ſtatim diffluens immurmurat,
Loco in declivi, multáſque ſordes attrahit,
Neque prorſus ſepta illam & obices cohibent:
Tale contentionis principium inter homines oritur:
Quamobrem deſiſte à lite priuſquàm contentionibus te-immiſceas

Qui juſtum dicit injuſtum, injuſtúmque juſtum
Eſſe, ambo odioſi Deo ſunt ſimiliter.

Quare ſatis eſt in manu ſtulti, quo poſſit
Sufficiens pretium dans emere prudentiam,
Illi autem hoc non curæ-eſt, animus verò ei alia cogitat?

Diebus omnibus amicus, & perpetuò diligit:
Verùm frater natus eſt in calamitatis tempus.

Pacta multa ſunt, & dextræ, quibus confidit
Stultus, facilè enim eſt ſponſor pro amico.

Cui contentio amica eſt, amicum etiam ei eſt peccatum;
Qui autem præ ſuperbia januam ædibus ſuis
Excelſam apponit, is quærit gravem ruinam.

20 Ὢ σκολιὸς νόος ἐστὶν, ὃ μὴ κακὸν εὗρεν ὀπίσσω·
Ὢ ἡ στρεπτὴ γλῶσσ', ἄτῃ ἐνέκυρσε βαρείῃ.
21 Οἱ αὐτῷ τέκε πένθος, ὃς ἄφρονα γείνατο παῖδα·
Οὐδὲ γέγηθε πατὴρ ἀποφώλιον υἷα φυτεύσας.
22 Φάρμακον ὡς ἐσθλὸν πέλεν ἀνέει γηθόσυνον κῆρ·
Ὀστέα δ' αὐαίνει κατακλώμενον ἔνδοθεν ἦτορ.
23 Ἐκ κόλποιο κρυφηδὸν ἐδέξατο δῶρον ἀλιτρὸς,
Ὄφρα δίκην κλέπτων σκολιὰς κρίνησι θέμισας.
24 Πὰρ πινυτὸν φρόνις ἦλθε, καὶ ἀντίον ἵστατο φωτός·
Ἀνδρὸς δ' ἠλιθίοιο, καὶ ἄφρονα θυμὸν ἔχοντος
Ὀφθαλμοὶ φοιτῶσιν ἐπ' ἔσχατα πείρατα γαίης.
25 Πατρὸς ἑοῦ ὀδύνη πέλε παῖς ἀποφώλια εἰδὼς,
Μητέρι δ' ἢ πικρόν τε χόλον καὶ πένθος ἔθηκεν.
26 Οὐκ ἀγαθὸν θωὴν ἐπιθέσθαι ἀνδρὶ δικαίῳ·
Οὐδέ τευ ἀρχὸς πλῆξαι ἐπ' ἰθείησι δίκῃσιν.
27 Ἀνήρ ἐστ' ἐχέμυθος, ὃς εὖ περὶ οἶδε νοῆσαι·
Καὶ πινυτῷ ἀγαθός τε καὶ ἤπιος ἔπλετο θυμός.
28 Ἄφρων, ἕως σιγᾷ, φρεσὶν ἄρτιος εἴδεται εἶναι,
Νηπύτιός περ ἐὼν, δοκέει δέ τε οὐκ ἀπινύσσειν·
Ὅς τ' ἀκέων τέτληκε νόῳ μελεδήματα κεύθων
Ἀσφαλέως, δοκέει πεπνυμένος ἔμμεναι ἀνήρ.

ΚΕΦ. ιη'.

1 Ὅς τις ἐὸν κατὰ θυμὸν ἀπ' ἄλλων νόσφι λιάσθη,
Μήδεα παντοῖα φρεσὶ πολυκλίμησιν ἐρευνᾷ,
Καὶ πᾶσαν πινυτὴν, τῇ τ' οἷος ἐὼν περ ὁμιλεῖ.
2 Νήπιος οὔποτε τέρπετ' ἐχεφροσύνῃ ἐρατεινῇ·
Ἥδετο δ' ὡς ἀνέφηνεν ἑοῦ μελεδήματα θυμοῦ.
3 Ὁππότ' ἀτάσθαλος ἦλθεν, ὄνειδος ἅμ' ἦλθε καὶ αἰδώς,
Αἰδώς τε, λώβη θ', ἣ ὀνείδεός ἐστιν ἑταίρη.
4 Ἀνέρος ἐν λαιμοῖο ῥέει ἔπε' ὡς βαθὺ ὕδωρ·
Πηγή τε φρόνιος ποταμῷ πλήθοντι ἔοικεν.

Οὐκ

Cui obliqua mens eſt, ille malum invenit poſtmodum :
Cui autem perverſa lingua, (ille) in ærumnam incidit gravem.

Sibiipſi genuit dolorem, qui ſtolidum generavit filium :
Neque gaudet pater qui inſipientem filium procreavit.

Medicamentum veluti bonum eſt homini lætum cor :
Oſſa autem exſiccat fractum intùs cor.

E ſinu clanculum, accipit donum improbus,
Ut jus celans obliqua ferat judicia.

Ad prudentem ſapientia venit, & coram ſtat viro :
Hominis autem ſtolidi, & inſipientem animum habentis
Oculi itant in extremas oras terræ.

Patris ſui mœror eſt filius inepta-ſciens.
Matri autem ſuæ amarum luctum & dolorem affert.

Non bonum (eſt) mulctam imponere viro juſto :
Neque principes percutere ob recta judicia.

Vir eſt ſermonis-continens, qui bene novit intelligere :
Et prudenti bonus & lenis eſt ſpiritus.

Stultus, dum ſilet, mente ſanus putatur eſſe,
Et inſipiens licèt ſit, videtur tamen non deſipere :
Quíque mutus ſuſtinet in animo cogitationes celans
Tutò, videtur prudens eſſe vir.

CAP. XVIII.

Qui ſuo ex animo ab aliis ſeorſim ſeparat-ſe,
Conſilia omnigena animo prudenti ſcrutatur,
Et omnem ſapientiam, quâcum, ſolus quantumvis ſit, converſatur.

Stultus nunquam delectatur prudentiâ amabili :
Lætatur autem quamprimùm oſtenderit ſui cogitationes animi.

Quando improbus venit, opprobrium ſimul venit & dedecus,
Dedecus, & ignominia, quæ opprobrii eſt ſocia.

Hominis è gutture fluunt verba quaſi profunda aqua :
Fónſque ſapientiæ fluvio torrenti ſimilis eſt.

5 Οὐκ ἀγαθὸν χαρίσασθαι ἀλιτρῷ εἰνὶ δίκησιν,
Ἐσθλόν τε βλάψαι, σκολιὰς κεῖναί τε θέμιστας.
6 Χείλεα νηπυτίοιο κακὴν ἔριδα προφέρονται,
Πληγάς τε προκαλίζονται, καὶ ἕλκεα λυγρά,
Θυμοδακὴς γὰρ μῦθος ἔνι, στόμα τ' ἐγκεκύδοιμον.
7 Ἄφρων δ' ἴσι λόγοισιν ἐπίσπαστον κακὸν ἕξει,
Γλῶσσά θ' οἱ ἀκριτόμυθος ἀεικέα πότμον ἐπῶρσε,
Χείλεά τε ψυχῇ παγίδα στονόεσσαν ἔθηκεν.
8 Ὡς ὁπότ' ἄνθρωποι βεβλήαται ὀξέϊ χαλκῷ,
Τοῖαι ἐπισβολίαι φιλοκερτόμου ἀνδρὸς ἔασιν,
Αἱ διά τ' ἔγκατα πάντα, μέσην δέ τε γαστέρ' ἔλασσαν.
9 Ὅσπερ νωθής ἐστι, καὶ ἐν ἔργοισι ἀθύμων,
Οὗτος ἀσώτῳ ἀνδρὶ κασίγνητος καὶ ἑταῖρος.
10 Εἶλαρ τ' ἄρρηκτον, πύργος τ' ὄνομ' ἐστὶ Θεοῖο·
Εἰς ὃ φυγὼν σόος ἦλθε, καὶ οὐκ ἀπόλωλε δίκαιος.
11 Πλούσιος ἀκρόπολιν τὰ ἃ χρήματα, καὶ μέγ' ἔρεισμα,
Τεῖχός θ' ὑψηλὸν φῇ ἔμμεναι, ᾧ κε πεποίθῃ.
12 Κῆρ ὑπερηφανέον πρὸ μὲν ἦλθεν ὀϊζύος αἰνῆς·
Τιμῆς δὲ προπάροιθεν ἐπηείη ἐρατεινή.
13 Ὅς κεν ὑποκρίναιτο πρὶν ἂν σάφα μῦθον ἀκούσῃ,
Λώβη οἱ τόδε γ' ἐστὶ, χαλιφροσύνη τε νόοιο.
14 Τλητὸν μὲν μοῖραι θυμὸν θέσαν ἀνθρώποισιν,
Ὅς κακὰ κήδεα μοῦνος ἀνέσχετο πολλὰ μογήσας·
Τίς δέ κεν οὐ τάμβλυον τλαίη, κλασθέντα τε θυμόν;
15 Ἔμμορεν ἰδρείης κραδίη πεπνυμένου ἀνδρὸς·
Οὔατα δ' ἰδμοσύνην καὶ κήδεα πυκνὰ μεταλλᾷ.
16 Δῶρον, ὅ τις κεν δῶσι, παράγγελός ἐστιν ἄειστος·
Εὖ δ' ὁδόν οἱ λεῖπε, καὶ ἀντίον ἷζε μεδόντων.
17 Μή τι δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς·
Ὅς γὰρ πρῶτος ἔειπε, δοκεῖ μέγ' ὑπέρτερος εἶναι·
Τῷ δ' ἔπι δεύτερος ὦρτο, δίκας δ' ὅγε μᾶλλον ἐρευνᾷ.
18 Κλήρῳ μὲν πεπαλάχθαι, ἔριν θυμαλγέα παύσει.

Λύσει

Non bonum est gratificari improbo in judicio,
Bonúmque lædere, & perversa ferre judicia.

Labia stolida malam litem proponunt,
Verberáque provocant & vulnera sæva,
Mordax enim sermo inest, ósque tumultum excitans.

Stultus suis sermonibus ultrò contractum malum habebit,
Linguáque ei garrula malum fatum incitat,
Labiáque animæ rete exitiale ponunt:

Sicut quando homines sauciantur acuto ferro,
Talia dicteria conviciatoris hominis sunt,
Quæ per intestina omnia, mediúmque ventrem penetrant.

Qui segnis est, & in operibus remissus,
Hic prodigo viro frater & socius.

Propugnaculum firmum, turrísque nomen est Dei:
In quam sospes venit, nec perit justus.

Dives arcem suas divitias, & magnum fulcrum,
Murúmque altum profitetur esse, cui confidat.

Cor insolens præcedit ærumnam gravem:
Honorem autem anteit humilitas amabilis.

Qui respondet priusquam clarè sermonem audiverit,
Opprobrium ei hoc est, stultitiáque mentis.

Tolerantem quidem fata animum dederunt hominibus,
Qui malos dolores solus sustinet, multa perpessus:
Quis autem vulneratum ferat fractúmque animum?

Sortitur scientiam cor prudentis viri:
Aures autem cognitionem, & consilia solertia scrutantur.

Donum quod quis dederit prænuntium est optimum:
Benéque viam ei complanat, & statuit (eum) coram principibus.

Nè causam judices priusquàm amborum sermonem audiveris:
Qui enim prior dixit, videtur longè superior esse:
Post illum autem secundus oritur, judicia verò ille magis investigat.

Sorti rem-committere contentionem acerbam sistit,

 Dirimítque

Λῦσέ τε νείκεα λυγρὰ μετ' ἀνδράσιν ἰφθίμοισι,
Καί σφιν ἐριζόντεσσι συνημοσύνας ἐφύτευσε.
19 Θυμὸς μὲν μέγας ἐστὶν ἀδελφοῦ χωομένοιο,
Οὐδὲ τάχ' ἐγνάμφθη, ῥᾷόν νύ κεν ἄστυ ἁλῴη·
Τῶν δὲ κασιγνήτων ἔριδες καὶ νείκεα λυγρὰ,
Ὡς πύργου στιβαροῖο σιδήρεοί εἰσιν ὀχῆες.
20 Γλῶσσα μὲν ἀνθρώπου οἱ ἐοικότα μισθὸν ὀρέξει,
Καρπόν τε σπόρῳ ἶσον, ἅλις δέ οἱ ὅσον ἔειπε,
Καὶ κορέσει μιν, ὅ,τι προφέροι χείλεσσιν ἑοῖσι.
21 Γλῶσσ' ἀγαθόν τε κακόν τε δίδωσι, δύναται δὲ μάλ' ἄμφω,
Ἢ ζωὴν ἄνδρεσσι φέρειν, ἢ κῆρα μέλαιναν·
Ὁπποῖόν κ' εἴπησθα ἔπος, τοῖον δέ τε γλώσσης
Καρπὸν ἀποδρέψεις, ἠμὲν κακὸν, ἠδὲ καὶ ἐσθλόν.
22 Ἦ μάλ' ἀνὴρ ἀγαθὸν κτῆμ' εὗρεν, ὃς εὗρε γυναῖκα,
Καί ἑ Θεὸς φιλέει· ἀγαθὸν γάμος ἐστὶ βροτοῖσιν.
23 Ἐλλιτάνευσε πένης, ἱκέτης δέ τε εὔχεται εἶναι·
Ἀφνειὸς δ' ἀπαμείβετ' ἀταρτηροῖς ἐπέεσσι.
24 Χρὴ τὸν ἔχοντα φίλους, φίλα τε φρονέειν ἐνὶ θυμῷ,
Ἠδ' ἐπίηρα φέρειν· ἐπεί νυ κασιγνήτοιο
Πολλάκι πρότερος, καὶ φίλτερός ἐστιν ἑταῖρος.

ΚΕΦ. ιθ΄.

1 ΚΡείσσων ἐστὶ πενιχρὸς ἀνὴρ, καὶ ἀμύμονα εἰδὼς,
Ἢ ἄφρων καὶ ἁμαρτοεπὴς, πολλὰ κτεατίσσας.
2 Οὐκ ἀγαθὸν ψυχὴν ἰδρείης ἄμμορον εἶναι·
Ἤμβροτε δ', ὃς λίην σπεύδει κραιπνοῖσι πόδεσσιν.
3 Οὐκ ἀρετᾷ βροτοῦ ἔργα χαλιφροσύνῃσιν ἕῃσιν·
Ἀλλ' ὅγε νηπιέῃσι κακῷ, ἐπὶ πήματι κύρσας,
Σκυζόμενος Θεῷ αὐτοῦ, ἔφη μιν οἱ αἴτιον εἶναι.
4 Πολλοὺς ἀνδρὶ φίλους ἄφενος καὶ πλοῦτος ἔθηκεν·
Οἰώθη δὲ πένης, ἑτάρου τ' ἀπονόσφι λιάσθη·
5 Μάρτυρος ὅς κεν ἔῃ ψεύστης, οὐκ ἔσσετ' ἀθῷος·

Οὐδὲ

Dirimítque lites sævas inter viros potentes,
Et ipsis certantibus pacta generat.
Animus gravis est fratris irascentis,
Neque citò flectitur, faciliùs vel urbs capi queat:
Fratrum autem contentiones & jurgia sæva,
Sicut turris firmæ ferrei sunt vectes.
Lingua hominis ei convenientem mercedem præbebit,
Fructúmque sementi æqualem, satísq; illi (erit) quale dixerit.
Et satiabit illum, quod protulerit labris suis.
Lingua bonúmque malúmque dat, potest enim certè utrumque,
Vel vitam hominibus ferre, vel mortem atram;
Qualecunque dixeris verbum, talem linguæ
Fructum decerpes, sive malum, sive bonum.
Certè vir bonam possessionem invenit, qui invenit uxorem,
Et illum Deus amat: Bonum nuptiæ sunt hominibus.
Obtestatur pauper, suppléxque profitetur esse:
Dives autem respondet asperis verbis.
Oportet habentem amicos, amica cogitare in animo,
Et (iis) gratificari: quandoquidem fratre
Sæpè fidelior, & amicior est sodalis.

CAP. XIX.

MElior est pauper vir, & integra sciens,
Quàm stultus, & in sermonibus-peccans multa possidens.
Non (est) bonum animam scientiæ expertem esse:
Peccat autem qui nimiùm festinat velocibus pedibus.
Non succedunt hominis opera stultitiâ suâ:
At ille stoliditate in malum damnum incidens,
Irascens Deo ipsi, dicit illum sibi in causa esse.
Multos homini amicos opes & divitiæ parant:
Solus autem relinquitur pauper, & à socio longè separatur.
Testis qui fuerit mendax, non erit insons:

Neque

Οὐδὲ δίκην ὑπαλύξει ἀνὴρ, ὃς ψεύδεα βάζει.
6 Πολλοὶ μὲν λίσσονται ἄνακτ', ἵνα μείλιχος εἴη·
Αὐτὰρ δῶρα διδόντι φίλα φρονέουσιν ἅπαντες.
7 Πτωχὸς ἀπήχθετο πᾶσι κασιγνήτοισιν ἑοῖσιν·
Ἦ νύ κε μᾶλλον ἑταῖροι ἀπ' αὐτοῦ τῆλε φύγοιεν·
Τοὺς δὲ μεταστρέψαι μεμαὼς ἐπέεσσι διώκει,
Ἀλλ' οὔ οἱ πάρα μὲν κεῖνοι, χατέοντί περ ἔμπης.
8 Ἣν ψυχὴν φιλέει, ὅς τε φρένας ἔλλαχεν ἐσθλάς·
Εὑρήσει τ' ἀγαθὸν, ὃς ἐϋφροσύνην ἐφύλαξεν.
9 Οὔποτε νήποινος ψευδὴς ἐπιμάρτυρος ἔσται·
Ψεύδεά θ' ὃς βάζει ἀνεμώλια, πάμπαν ὀλεῖται.
10 Νηπίῳ οὐκ ἐπέοικεν ἐϋφροσύνης ἐπιβῆναι,
Τῷ πωλῇς τ' ἐρατῆς· οὔτ' αἴσιμον οὖν θεράποντι
Σημαίνειν ἀρχοῖσι, καὶ ἰφθίμοισιν ἀνάσσειν.
11 Ὀψὲ χόλος πινυτὸν δύνει φρένας, οὔ τι μάλ' ὦκα·
Τῷ δ' ὡς καλὸν ἔοικεν ὑπερβασίην παραμείβειν.
12 Ὥστε λέων βλοσυρὸς δεινὴν ἀνερεύγετο φωνὴν
Οὔρεος ἐν βήσσῃς, ἔκαθεν δέ τε γίγνετ' ἀκουή,
Θῆρες ἄφαρ τρομέουσι, μέμυκεν δ' ἄσπετος αἰθήρ·
Τοῖος μὲν χόλος ἐστὶν ὑπερμενέος βασιλῆος·
Τοῦ δὲ χάρις τεθαλυῖα, πρόσωπά τε μειδιόωντα
Ἕρσης ὡς ῥαθάμιγγες ἐπὶ νεοθηλέα ποίην.
13 Ἄτη πατρὸς ἑοῖο πέλει ἀποφώλιος υἱός·
Νείκεα δ' αὖ ἀλόχου ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχὴς ὥς·
14 Οἶκος καὶ ζωὴ κλῆρος πατρῷός εἰσι·
Δῶρον δ' Ἀθανάτοιο γυνὴ πέλε κέδν' εἰδυῖα·
15 Ὄκνος ἄγει βαθὺν ὕπνον, ἀδελφειὸν θανάτοιο,
Λυσιμελῆ· λιμὸς δέ τ' ἀργῷ σύμφορος ἀνδρί.
16 Θυμὸν ἑόν τ' ἐφύλαξεν, ὅ, τις τ' ἐφύλαξεν ἐφετμήν·
Ὃς δ' ἀθέριζεν ὁδοὺς, οὐδ' ἐφράσατ' ἔργα, θανεῖται.
17 Δῶρον, ὅ τις πτωχῷ δοίη, Θεῷ ἐστι δάνειον·
Ὅς τέ οἱ ὧν ἔργων θήσει χαρίεσσαν ἀμοιβήν.

Παῖδα

Neque judicium vitabit homo, qui mendacia loquitur.
Multi orant regem, ut mitis sit:
Verùm dona danti amicos se præbent omnes.
Pauper odio-habetur ab omnibus fratribus suis:
Certè magis socii ab illo longè fugiunt:
Quos ille convertere cupiens verbis prosequitur,
At non ei adsunt isti, indigenti quantumvis.
Suam animam amat, qui intelligentiam nactus est bonam:
Inveniétque bonum, qui sapientiam custodit.
Nunquam impunitus falsus testis erit:
Mendaciáque qui loquitur vana, omnino peribit.
Non convenit stulto ad lætitiam pervenire
Gaudiúmque amabile: neque decorum igitur famulo
Dominari principibus, & fortibus imperare.
Tardè ira prudentis animum subit, neque valdè citó:
Illi autem quàm pulchrum videtur transgressionem præterire.
Sicut leo torvus terribilem eructat vocem
Montis in convallibus, longè verò fit auditio,
Feræ statim tremunt, remugit autem ingens æther:
Talis quidem ira est præpotentis regis:
Illius autem favor floridus, vultúsque arridens
Roris veluti guttulæ suprà recens-virentem herbam.
Calamitas patris sui est stultus filius:
Jurgia autem uxoris sicut pluvia aquæ continua.
Domus & substantia hæreditas paterna sunt:
Donum autem Immortalis uxor est prudens.
Pigritia ducit profundum somnum, fratrem mortis,
Membra-solventem: fames autem ignavo comes (est) viro.
Animam suam servat, quicunque servat mandatum Dei:
Qui autem contemnit vias (ejus) neque considerat opera, morietur.
Donum quod quis pauperi dederit, Deo est mutuum:
Qui & ei suorum operum reponet gratiosam talionem.

Filium

18 Παῖδα τεὸν κολάσῃς, εἵως ἔτι ἐλπίδος αἶσα·
Μηδέ τι σοὶ φειδωλὴ ἔπι φρεσὶ, κἂν μινυρίζῃ.
19 Ἀνήρ κεν βαρύμηνις ἀεικέα μισθὸν ἄροιτο·
Εἰ γάρ μιν ῥύσαιο, πάλιν δέ τε πήματι κύρσει.
20 Κέκλυθι νῦν βουλῆς, ὑποθημοσύνην τε δέδεξο,
Ὄφρα γέ σοι πινυτός τε νόος μάλιστα γένηται.
21 Πολλὰ μὲν ἐν κραδίῃ ἀνδρὸς μηδήματ' ἔασι,
Μήδεά τ' ἐν φρεσὶ πυκνά· Θεοῦ δ' ἐτήτυμον ἔπλετο βουλή.
22 Βέλετ' ἀνὴρ εὐεργὸς ἔμεν· τὸ δ' οἱ ἐστὶν ἐέλδωρ·
Παῦλος δὲ ψεύστου πολὺ φέρτερός ἐστι πενιχρός.
23 Ἀθανάτου φόβος ἐστὶ φερέσβιος· ὃς δέ μιν εἶχε,
Πάντων οἱ κέρδος ἔσται, ὅσα φρεσὶν ᾗσι μενοινᾷ·
Οὐδέ τι οἱ κακὴ αἶσα παρέσσεται, οὐδέ τ' ὄλεθρος.
24 Κακκρύψας ὀκνηρὸς ἀνὴρ ἔχε χεῖρ' ὑπὸ κόλπῳ·
Οὐδὲ τόσον τόλμησεν, ὅσον ποτὶ μάστακ' ἀεῖραι.
25 Πλήξῃς ἐμπαίκτην, τότε δὲ φρένας ἠλεὸς ἔσται
Κερδαλέος, πληγῇσι γὰρ ἀλλοτρίῃσι διδαχθείς·
Νεικέσῃς πινυτὸν, πολυΐδρείην τε νοήσει.
26 Ὃς πατρὸς βίοτόν τ' ὄλεσεν, καὶ μητέρ' ἀπῶσεν,
Ὃν γένος ᾔσχυνεν, καὶ ἐλέγχιστος πέλεν υἱός.
27 Χάζεο, τέκνον ἐμὸν, μὴ σωώθεο, μηδ' ἐπάκουσον
Τῆσδ' ὑποθημοσύνης, ἐπέων ἢ τ' ἤμβροτεν ἐσθλῶν,
Ἤ τε παρέπλαγξεν νόον ἀνέρος ἰδμοσυνάων.
28 Καὶ δὲ δίκην γελάσειν μάρτυς κακὸς, ἠδὲ θέμιστας·
Δυσσεβέων δ' ἀνδρῶν στόμ' ἀλιτροσύνην κατέδαψε.
29 Πολλὰ κάκ' ἐμπαίκτῃσι, καὶ αἴσιμον ἦμαρ ἕτοιμον,
Καὶ πληγαὶ νώτοισι χαλίφρονα θυμὸν ἐχόντων.

ΚΕΦ. κζ.

1 Ἐμπαίκτης οἶνος, μέθυ μαίνεται· ὃς δέ θ' ὑπ' αὐτοῦ
Πλάγχθη, νήπιός ἐστι, καὶ οὐ φρεσὶν ἄρτια εἰδώς.
2 Ὡς ὁπότε βρύχημα βαρυφθόγγοιο λέοντος

Filium tuum castiga, dum adhuc spei locus:
Neque tibi condonatio sit in animo, etsi vagiat.

Homo, cujus gravis est ira acerbam pœnam feret:
Si enim illum liberes, rursus in infortunium incidet.

Audi nunc consilium, admonitionémque recipe,
Ut tibi sapiens animus tandem fiat.

Multæ in corde hominis cogitationes sunt,
Curæque in animo frequentes: Dei autem impletur consilium.

Vult homo beneficus esse: hoc ei est desiderium:
Quolibet autem mendaci multò præstantior est pauper.

Immortalis(Dei)timor est vitam afferens:qui autem illum habet,
Omnium ei satietas erit, quæ in animo suo optat:
Neque illi mala sors aderit, neque exitium.

Abscondens piger homo tenet manum sub sinu:
Neque tantum sustinet, quantum ad os attollere.

Percutias derisorem, tum autem animo stultus erit
Solers, verberibus etiam alienis doctus:
Increpes sapientem, scientiámque intelliget.

Qui patris substantiam perdit, & matrem abigit,
Suum genus dedecorat, & probrosissimus est filius.

Abscede fili mi, nè attende, neque audi
Hanc admonitionem, quæ verbis aberrat rectis,
Quæque errare facit animum viri à scientia.

Justitiam irridet testis malus, & leges:
Impiorum autem hominum os nequitiam devorat.

Multa mala derisoribus, & fatalis dies paratus,
Et plagæ tergis insipientem animum habentium.

CAP. XX.

DErisor vinum (est,) merum insanit; qui autem per illud
Seductus fuerit, insipiens est, nec in animo recta sciens.

Sicut quando rugitus grandisoni leonis

Oritur,

Ὠρώρει· τοῖον βασιλῆος χωομένοιο
Δεῖμα πέλει· ἐς δ' αὐτὸν ὅγ' ἤλιτεν, ὅς κ' ἐρέθῃσι.
3 Ληγέμεναι ἔριδος καὶ νεικομηχάνου αἰνέει καλόν·
Ὅσσοι δ' ἠλίθιοι, πολυπράγμονές εἰσιν ἅπαντες.
4 Οὐκ ἀρόσει ναύτης ὑπὸ χείματος ἀργαλέοιο·
Τῷ τε πτωχεύσει θέρεος κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Σχέτλιος, οὐδέ τις οἱ κοτύλην καὶ πύρνον ὀρέξει.
5 Μῆτις ἐνὶ κραδίῃ βαθεῖ ὕδατί ἐστιν ὁμοίη·
Τὴν δέ κεν ἐξαρύσσειεν, ὃς εὖ πέρι οἶδε νοῆσαι·
6 Ἀνέρες ὡς τὰ πλεῖστα διαγγελέουσι καὶ αὐτοὶ
Σφὰς εὐεργεσίας· πιστὸν δέ κε τίς βροτὸν εὕροι;
7 Ἐσθλὸς ἀνὴρ περιβέβηκεν ἐν εὐδικίῃσι νόοιο·
Παῖδες ἑοὶ μάκαρες καὶ ὄλβιοί εἰσι μετ' αὐτόν.
8 Σκηπτοῦχος βασιλεύς, ὃς ἐνὶ θρόνῳ ἵζε δικάζων,
Ὀφθαλμοῖο βολῇσι κακῶν ἐσκέδασεν ὁμίχλην.
9 Τίς κ' εἴπῃσι βροτός, Καθαρόν νύ μοι ἦτορ ἔθηκα,
Νῦν δέ τ' ἀναίτιος εἰμι, καὶ ἄμμορος ἀμπλακιάων;
10 Πολλὰ μὲν, ἄλλο καὶ ἄλλο, τάλαντά τε, μέτρα τε πολλά,
Ἄμφω ἀπόβλητ' ἐστὶ Θεῷ, ὃ δέ τ' ἔστυγεν ἄμφω.
11 Ῥεῖα δ' ἀρίγνωτος πέλεται παῖς οὗ ἔοργεν,
Ἢ μὲν ἀμύμονα ἔργα καὶ αἴσιμα, ἠὲ καὶ οὐκί.
12 Οὖς ἀΐον, καὶ ὄμμα βλέπον, Θεὸς ἔπλασεν ἄμφω.
13 Μὴ σὺ φίλυπνος ἔῃς, ἵνα μὴ πτωχός τε γένηαι·
Ὀφθαλμοὺς σοῦ ἄνοιξον, ἅλις δέ τοι ἔσσεται ἄρτου.
14 Ἔστι κακὸν, κακόν ἐστιν, ἀνάξιον, οὐδενόσωρον·
Ὣς ἔφατ' ὠνητὴς, ξύλε πρίατ', αὐτὰρ ὄπισθεν
Ἐξ ἀγορῆς ἄψορρον ἔβη κεχαρηότι θυμῷ
Οἴκαδ', ἀγαλλόμενος, ποτὲ δ' εὔχεται οὗ ἔρεξεν,
Οἷόν τε κτέρας εὗρε, καὶ οὐ μέγαν ὦνον ἔδωκεν.
15 Ἔστιν ἄδην χρυσοῖο, λίθων δέ τε τιμηέντων·
Γλῶσσα δὲ καὶ πινυτὴ ἐρίτιμος μαργαρίτης.
16 Τοῖο χιτῶνα λάβοις, ὃς ὑπέγγυος ἀλλοδαποῖο

Γίνεται,

Oritur: talis Regis irati
Terror est: contra seipsum autem peccat, qui provocat.
Cessare à contentione mala-machinante homini pulchrum:
Quotquot autem stolidi (sunt,) multis-negotiis-se-immiscent omnes.
Non arabit piger præ frigore duro:
Quapropter mendicabit in æstate validam ob necessitatem,
Miser, nec quisquam ei poculum-aquæ, & frustum-panis præbebit.
Consilium in corde profundæ aquæ est simile:
Sed illud depromet, qui bene admodum novit intelligere.
Viri ut plurimùm enuntiabunt etiam ipsi
Sua beneficia: fidelem autem quis hominem invenire queat?
Justus vir progreditur in justitia mentis;
Filii ejus felices & beati sunt post ipsum.
Sceptriger Rex qui in throno sedet judicans,
Oculi jactu malorum dissipat caliginem.
Quis dicere queat mortalis, Purum mihi cor feci,
Nunc autem insons sum, & expers peccatorum?
Varia, aliud & aliud, pondera, mensuræque multæ,
Ambo abominatur Deus, ille autem odit ambo.
Facilè autem innotescit puer, cò quòd tale fecerit,
Sive justa opera, & æqua, sive non.
Aurem audientem, & oculum videntem Deus formavit utrunque.
Nè somnolentus sis, nè pauper etiam fias:
Oculos tuos aperi, satis autem tibi erit panis.
Est malum, malum est, indignum (pretio) contemptibile,
Sic ait empor, dum emit: verùm postea
E foro regreditur læto animo
Domum, exultans, tum autem gloriatur, quale fecit,
Qualémque possessionem acquisivit, & non magnum pretium dedit.
Est satis auri lapidúmque pretiosorum:
Sed & lingua sapiens pretiosa margarita.
Ejus tunicam sume, qui sponsor peregrini

Fit

Γίνεται, ἀλλοδαπῆς ὅς τ' ἔγγυός ἐστι γυναικὸς,
Ῥύσια τοῖο λάβοις, μή πως χρεῖος ὑπαλύξας
Οἴχηται φεύγων, πρὶν αἴσιμα πάντ' ἀποτίσαι.
17 Ἀνέρι μὲν γλυκὺς ἄρτος, ὅν οἱ πόρε κέρδεα λυγρά·
Τὸ στόμα δ' οἱ μετόπισθεν ἐνίπλεον ψαμάθοιο.
18 Βουλῆσιν πυκινῇσι νοήματα πάντα τελεῖται·
Βουλαῖς δ' εὖ βέλδε, ὅταν πόλεμον πολυπεύῃς.
19 Ἀκριτόμυθος ἀνὴρ κεκρυμμένα δήνεα φαίνει,
Καί τι ἔπος προέηκεν, ὅπέρ τ' ἄρρητον ἄμεινον·
Τῷ δὲ σὺ μήποτε ὁμίλει, ὃς αἱμυλίοισι λόγοισι
Παρπεπιθὼν ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων.
20 Ὅς γε καταρᾶται πατέρι ὧ, ἠὲ τεκούσῃ,
Αὐτοῦ λύχνος ἀπέσβη ἐνὶ ζόφῳ ἠερόεντι.
21 Εἴπέρ τις ταχέως τὰ τάχα κλήρεια λάχησιν,
Εἰς ἄφενος σπεύδων, ἀτὰρ οὐκ ἀπονήσετ' ὀπίσσω.
22 Μὴ σὺ κακὸν φαίης ἀποτισέμεν· Ἀθανάτῳ δὲ
Ἔργον ἐπιτρέψαις· ὃ γὰρ ὕβρεος ἐξαναλύσει.
23 Ἐχθρὰ Θεῷ περὶ κῆρι τάλαντά τε ἄλλο καὶ ἄλλο·
Οὔτ' ἀγαθὸν πλάστιγξ ἑτερόρροπος, ἠδ' ἀπατηλή.
24 Ἐκ Θεοῦ ἴχνια φωτὸς ἢ ἔνθ', ἢ ἔνθα κιόντος·
Πῶς ἂν δῆμον ἑὸν δειλὸς βροτὸς αὐτὸς ἀνέγνω;
25 Ὅστις ἐδάρδαψε χρῆμ' ἱερὸν ἄφρονι λύσσῃ,
Νήπιος ἧ ψυχῇ παγίδα στονόεσσαν ἔθηκεν·
Ὅς τε μετ' εὐχωλὰς διά τ' εἴρεται ἠδὲ μεταλλᾷ
Πῶς κεν ἀποτείσαι, ὅ δ' ὁμοίης ἔμμορεν αἴσης.
26 Δυσσεβέας σκέδασεν βασιλεὺς πεπνυμένα εἰδὼς,
Ὡς ὅτε λικμητὴρ λεπτὰς τροχῷ ἐσκέδασ' ἄχνας·
Ὡς τροχὸν ἀμφ' αὐτοῖσι βαλὼν, ὀδυνήσιν ἔδωκεν.
27 Πνεῦμα μὲν ἀνθρώπου ἱρὸν δαῖος ἐστὶ Θεοῖο·
Λάμπει δ' ἐν στήθεσσι, μυχοὺς δέ τε γαστρὸς ἐρευνᾷ.
28 Μειλιχίη τε καὶ ἀτρεκίη φρουρεῦσιν ἄνακτα·
Μειλιχίη τε θρόνου βασιλῆος ἐστὶν ἔρεισμα.

Ἀλκὴ

Fit, & qui peregrinæ ſponſor eſt mulieris,
Pignora ejus accipe, nè debito elapſus
Abeat fugiens, priusquam æqua omnia perſolverit.

Homini quidem dulcis panis, quem ei præbuerunt fraudes malæ:
Os autem ei poſteà plenum ſabulo.

Conſiliis prudentibus cogitationes omnes perficiuntur:
Conſilia autem bene agita, cùm bellum conficias.

Garrulus homo occulta conſilia oſtendit,
Et aliquod verbum emittit, quod non dictum meliùs:
Cum illo autem nè verſare, qui blandis ſermonibus
Pelliciens fallit animum quantumvìs prudentium.

Qui execratur patrem ſuum, aut matrem,
Ejus lucerna extinguitur in caligine obſcurà.

Etiamſi quis primùm citò hæreditatem nactus fuerit,
Ad divitias feſtinans, tamen non(ex ea)fructum capiet poſtmodùm.

Nè tu malum dicas (te) remuneraturum: Immortali autem
Rem committas: ille enim ab injuria liberabit.

Odioſa Deo in corde pondera, aliud, & aliud:
Neque bonum bilanx in alteram partem vergens, & fallax.

Ex Deo greſſus hominis, ſive huc, ſive illuc euntis:
Quomodo igitur viam ſuam miſer mortalis ipſe novit?

Quicunque devorat rem ſacram ſtolidâ rabie,
Inſipiens, ſuæ animæ laqueum funeſtum ponit:
Qui autem poſt vota inquirit, & interrogat,
Quomodo ſubtrahat, ille par obtinet fatum.

Impios diſſipat rex prudentia ſciens,
Sicut quando ventilator tenues rotâ diſſipat paleas:
Sic rotam illis injiciens, cruciatibus (eos) afficit.

Spiritus hominis ſacrum lumen eſt Dei:
Lucet autem in pectore, & penetralia ventris ſcrutatur.

Clementia & veritas cuſtodiunt regem:
Clementiâque throni regalis eſt ſuſtentaculum.

29 Ἀλκὴ χάρμα νέων· πολιαὶ δέ τ᾽ ἄγαλμα γερόντων.
30 Σμώδιγγές τε καὶ ὠτειλαὶ κακὸν ἐξεκάθηραν·
Ὡς πληγαὶ ἀκέσαντο μυχοίτατα μήδεα θυμοῦ.

ΚΕΦ. κα΄.

1 Τοῖος μὲν νόος ἐστὶν ἐπιχθονίου βασιλῆος,
Οἷον ἐπ᾽ ἦμαρ ἄγῃσιν ἄναξ ὃς ἐν αἰθέρι ναίει·
Αὐτοῦ γὰρ κραδίη ἐνὶ χείρεσίν ἐστι Θεοῖο,
Ὅς μιν ὅπως ἐθέλει, ῥεῖα τρέπει ἔνθα καὶ ἔνθα,
Ὡς ὀχετηγὸς ἀνὴρ ὕδατος ῥόον ἡγεμονεύων.
2 Πᾶσ᾽ ὁδὸς ἀνθρώποιο δοκεῖ μάλ᾽ οἱ ἔμμεναι ἐσθλή·
Ἀλλὰ Θεὸς κραδίας σταθμήσατο, καὶ φρένας ἀνδρῶν.
3 Αἴσιμα ἔργα δίκην τε θέλει Θεὸς, ἠὲ περ ἱρὰ,
Εὐνομίη θ᾽ οἱ μᾶλλον ἅδε φρεσὶν, ἠὲ θυηλή.
4 Ὄμμ᾽ ὑπερηφανέον, κραδίη θ᾽ ὑπερηνορέουσα,
Ἀμφω ἀλιτροσύνη· ἄροτος δὲ κακῶν σφιν ὅμοιος.
5 Αἰὲν ἄοκνος ἀνὴρ μελέτῃ μέγαν οἶκον ὀφέλλει·
Χρειοῖ δ᾽ ἔμπεσε μούνῃ, ὅ, τι θράσει προβέβηκε.
6 Γλώσσῃ ψευδαλέῃ ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀγείρειν,
Οὐλόμενον κακόν ἐστι, κενοφροσύνη τε νόοιο,
Πλαγχθεῖσ᾽ εἰνὶ βροτοῖσι λιλαιομένοις θανέεσθαι.
7 Τρεῖς δυσσεβέων σφιν ἐοικότα πότμον ἐφήσει·
Οὕνεκ᾽ ἀπηνήναντο δίκην, καὶ αἴσιμα ἔργα.
8 Πολλῶν ἀνθρώπων σκολιαὶ φρένες, ἔργα θ᾽ ἑλικτά·
Ὃς δέ τε ἁγνὸς ἔῃ καὶ ἀμύμων, αἴσιμα ῥέζει·
9 Μυνὰξ εἰνὶ μυχῷ τέγεος ναίειν μέγ᾽ ἄμεινον,
Ἢ δόμῳ ἐν μεγάλῳ μετ᾽ ἀταρτηροῖο γυναικὸς,
Ἥ τ᾽ αἰεὶ ἐριδές τε φίλαι, καὶ νείκεα λυγρά.
10 Φαῦλος ἀνὴρ κακοεργίην φρεσὶν ἧσι μενοινᾷ·
Οὐδ᾽ ὁ πέλας περ ἐὼν κεχαρισμένος ἔπλετο θυμῷ,
Οὔτε μιν ἐσθλὸν ἔοργ᾽, οὔθ᾽ οἱ φίλα δήνεα οἶδεν.
11 Ὁππότε λωβητῆρι τίσις καὶ μοῖρα γένηται,

Καὶ

Robur gloriatio juvenum:canicies autem (est) ornamentũ senum.
Vibices, & vulnera malum expurgant:
Sic verbera sanant penitissimas cogitationes animi.

CAP. XXI.

Talis animus est terrestris regis,
Qualem indies inducit rex, qui in cœlo habitat.
Ejus enim cor in manibus est Dei,
Qui id, prout vult, vertit huc, & illuc,
Sicut aquæ-ductor homo aquæ rivum ducens.
Omnis via hominis videtur ei valdè esse bona:
Sed Deus corda ponderat, & mentes virorum.
Justa opera, judiciúmque mavult Deus, quàm sacrificia,
Æquitásque ei magìs placet in animo, quàm victima.
Oculus superbus, & cor elatum,
Ambo iniquitas: aratio autem malorum iis similis.
Semper impiger homo curâ magnam substantiam auget:
In egestatem autem incidit solam, qui temeritate excedit.
Linguâ mendaci opes & divitias colligere
Perniciosum malum est, vanitásque mentis,
Huc illuc jactata inter homines cupientes mori.
Violentia impiorum ipsis meritam mortem afferet:
Quoniam recusârunt judicium, & justa opera.
Multorum hominum obliqua mens, perversáque opera:
Qui autem purus fuerit & integer, recta agit.
Solitarium in angulo tecti habitare multò melius,
Quàm domo in magna cum molesta muliere,
Cui semper contentiones gratæ, & jurgia sæva.
Improbus homo maleficentiam in animo suo meditatur:
Neque vel proximus ejus gratus est animo,
Neque illi bene-facit, neque illi amica consilia novit.
Quando conviciatori pœna & fatum contingit,

Καί τε χαλιφρονέοντα σαοφροσύνης ἐπίβησεν·
Ἰδμοσύνην δ' ἄρ ἔδεκτο διδασκόμενός τε περίφρων.
12 Εὖ ἐνόησε δίκαιος ἐνὶ φρεσὶν οἶκον ἀλείτεω·
Δυσσεβέας δ' ἀνέτρεψε Θεὸς σφετέρης ἕνεκ' ἄτης.
13 Πτωχοῦ λευγαλέοιο ὃς οὐκ ὦτ' εὖτ', οὐδ' ἀλεγίζει,
Ἀλλ' ἐὰν οὖας ἔβυσε, καὶ οὐκ ἐπάκουσε λιτάων
Λισσομένου, καί τ' αὐτὸς ὁμῶς μετόπισθε βοήσει,
Οὐδεὶς δὲ περίφρων οἱ ἵλαον οὖας ἐρείσει,
Οὐδ' ἱκέτεω ὅπα ἀκούσει, ὅτε χρειώ μιν ἱκάνῃ.
14 Δῶρον κρυπτάδιον θέλγει φρένα χωομένοιο,
Καὶ γέρας ἐν κόλπῳ χόλον ἄγριον οἶδεν ἀκεῖσθαι.
15 Αἴσιμα ἔρδοντες λίην κεχάροντο δίκαιοι·
Πότμος δέ σφιν ἐπῆλθ', οἷς σχέτλια ἔργα μέμηλεν.
16 Ὃς πλάγχθη ἀπονόσφιν ὁδοῦ πινυτῆς ἐραθεινῆς,
Κείσεται ἐν ἀΐδαο μέσῳ νεκύων ἐν ὁμίλῳ.
17 Πτωχὸς ἀνὴρ ἔσται, ὃς εὐφροσύνησιν ἐτέρφθη
Λίην· οὐδ' ἀφνειὸς, ὃς οἴνῳ καὶ λίπ' ἐλαίῳ.
18 Ἀντὶ δικαίου ἀνδρὸς ἀτάσθαλός ἐστιν ἄποινον,
Καὶ κακὸς ἀντ' ἀγαθοῖο, καὶ ἴσαται ἢ ἐνὶ μοίρῃ.
19 Βέλτερον ἐς' οἶον ναίειν ἐν ἐρημάδι γαίῃ,
Ἢ μετ' ἀταρτηροῖο καὶ ὀξυχόλοιο γυναικὸς,
Ἥ τ' ἄνδρας νείκεσσεν ὀνειδίοις ἐπέεσσι.
20 Θησαυρὸς καὶ ἔλαιον ἐχέφρονος ἀνδρὸς ἐν οἴκῳ,
Ἱμερόεις θησαυρός· ἐδάρδαψεν δέ μιν ἄφρων.
21 Ἀμφότερον, θαλερὴν τε δίκην, ἔλεόν τε διώκων,
Τιμήν τε, ζωήν τε, δικαιοσύνην τε κιχάνει.
22 Ἰφθίμων ἀνδρῶν πινυτὸς πόλιν εἷλε κατάκρας,
Τείχεά τ' ἐπεμβεβαώς· (βουλὴ δέ τε φερτέρη ἀλκῆς)
Καὶ κράτος ὃν κατέλυσε, καὶ ἕρματα τοῖσι πέποιθεν.
23 Ὃς στόμα τε γλῶσσάν τε περιφραδέως ἐφύλαξεν,
Ἣν ψυχὴν ἐφύλαξε, κακῶν τ' ἐρρύσατο πολλῶν.
24 Οὔνομ' οἱ ἐμπαίκτης, καὶ ὑπερφίαλος, καὶ ἀγήνωρ, Ὃς

Etiam insipientem ad prudentiam adducit:
Scientiámque recipit etiam, cum docetur, sapiens.
Bene observat justus in animo domum improbi:
Impios autem subvertit Deus suam ob noxam.
Pauperem miserum qui non curat neque considerat,
Sed suam aurem obturat, & non audit preces
Orantis, & ipse pariter posteà clamabit,
Nemo autem propensus ei propitiam aurem inclinabit,
Neque supplicis vocem audiet, quando egestas ad eum pervenerit
Donum occultum placat animum irati,
Et præmium in sinu iram ferocem novit sanare.
Honesta facientes admodum lætantur justis
Interitus autem illis supervenit, quibus nefaria opera curæ sunt.
Qui aberrat à via prudentiæ amabilis,
Jacebit in inferno medio mortuorum in cœtu.
Pauper homo erit, qui lætitiâ delectatur
Nimium: neque dives, qui vino & pingui oleo.
Pro justo viro improbus erit redemptionis pretium,
Et malus pro bono, & sistitur ejus vice.
Melius est solum habitare in deserta terra,
Quàm cum molesta & iracunda fœmina,
Qui viros insectatur probrosis dictis.
Thesaurus (est) & oleum sapientis viri in-domo,
Optabilis thesaurus: devorat autem illum stultus.
Utrúmque, florentémq; justitiam, misericordiámque sectans
Honorémque, & vitam, justitiámque invenit.
Fortium virorum sapiens urbem expugnat funditùs,
Murum conscendens (consilium præstantius robore)
Et vim ejus dissolvit, & præsidia, quibus confidit.
Qui os & linguam prudenter custodit,
Suam animam custodit, & à malis liberat multis.
Nomen ei derisor, & superbus, & insolens,

Ὃς θυμῷ εἴκων μεγάλῳ ὑπέροπλον ἔοργεν.
25 Ἀνδρ' ὀκνηρὸν ἔδος πόθος ἔκτανεν, οὕνεκα πολλῶν
Ἦσιν ἐελδόμενός περ ἐνὶ φρεσὶν οὐδὲν ἔχεσκε·
Τοῦ γὰρ χεῖρες ἀεργοὶ, ἀναινόμεναι πονέεσθαι.
26 Πᾶν δ' ἦμαρ ποθέει τι, κόρος δέ μιν· οὔποθ' ἱκάνει
Ἱμέρῳ ἀλλήκτῳ βεβολημένον· ἀλλὰ δίκαιος
Προφρονέως πολλοῖσι χαρίζεται, οὐδ' ἔτι φειδώ.
27 Ἱερὰ δυσσεβέων στυγέει Θεός· ὡς πολὺ μᾶλλον
Ὁππότ' ἀνὴρ ἔρδησιν ἀτασθαλίῃσι νόοιο;
28 Ψευδὴς μάρτυς ὀλεῖται· ὁ δ' οὔασιν οἷσιν ἀκούσας
Φθέγξεται, ᾗ θέμις ἐστὶν, ἀπηλεγέως ἀγορεύων
Νωλεμές· οὔτ' αἰδοῖ ἀκέων ἔσσετ' εἰνὶ δίκῃσιν.
29 Ἀνὴρ μὲν κακοεργὸς ἑὴν κάρτυνεν ὀπωπήν·
Ἐσθλὸς δ' εὖ ἐνόησεν, ἑήν τ' ἴθυνε κέλευθον.
30 Οὐ νόος, οὐ πινυτὴ, οὐδὲ φρένες, οὐδέ τι βουλὴ
Καί νυ περ ἀστεμφὴς χραισμεῖ κατέναντι Θεοῖο.
31 Ἵππος ἐφ' ὑσμίνην καὶ ἀρήϊον ἦμαρ ἕτοιμος·
Νίκη δ' ἐκ Θεοῦ ἐστιν· ὁ γὰρ ταμίης πολέμοιο.

ΚΕΦ. κϐ'.

1 Βέλτερόν ἐστ' ὄνομ' ἐσθλὸν ἔχειν, ἢ χρήματα πολλά·
Ἡ δὲ χάρις χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἐστὶν ἀμείνων.
2 Πλούσιος ἠδὲ πένης ξυμβλήτην ἀλλήλοιιν·
Τοὺς δὲ Θεὸς σύμπαντας ἑῇ τεκτήνατο χειρί.
3 Ῥεῖα κακὸν προϊδώσετ' ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδὼς,
Καὶ λάθεν· ἠλίθιοι δὲ πρόσω κίον, οὐδ' ἐνόησαν,
Βοῦν δὲ κατάντικρυ, καὶ ἀεικέα μισθὸν ἄροντο.
4 Αἰδοῖ, μειλιχίῃ τε, φόβῳ ἅμα τ' Ἀθανάτοιο
Πλοῦτός τε ζωή τε ἰδὲ κλέος ἐσθλὸν ὀπηδεῖ.
5 Ῥάμνοι καὶ παγίδες σκολιόφρονος εἰν ὁδῷ εἰσι·
Τῆλε δ' ἀπ' αὐτῶν ἐσθ' ὃς ἑὴν ψυχὴν ἐφύλαξε·
6 Παῖδ' ἔτ' ἐόντα δίδαχ' ὁδὸν, ᾗ ἐπέοικεν ὁδεύειν·

Qui furori cedens magno arroganter agit.

Pigrum sua cupiditas interficit, propterea quòd multa
Suo appetens in animo nihil habet:
Ejus enim manus ignavæ, recusantes laborare.

Toto die desiderat aliquid, satietas autē illum nunquam occupat:
Cupiditate incessante percitum: sed justus
Lubenter multis gratificatur, neque (illi) adest parsimonia.

Sacrificia impiorum abominatur Deus: quàm multò magis
Quando homo (ea) offert improbitate mentis?

Falsus testis peribit; qui autem auribus suis audivit,
Eloquetur, quatenus fas est, audacter dicens
Continuè; neque præ-pudore tacitus erit in judicio.

Homo maleficus suam obdurat faciem:
Probus autem bene considerat, suámque ordinat viam.

Non mens, non sapientia, neque prudentia, neque consilium
Quantumvis firmum prodest contra Deum.

Equus ad pugnam, & bellicum diem paratus:
Victoria autem à Deo est: ille enim dispensator belli.

CAP. XXII.

MElius est bonum nomen habere, quàm divitias multas:
Et gratia auro atque argento est præstantior.

Dives & pauper occurrunt sibi mutuó:
Hos verò Deus unà-omnes eâdem fabricavit manu.

Facilè malum prævidet vir sapiens,
Et latet: stulti autem ultrà progrediuntur neque considerant,
Eunt autem ex-adverso, & malam mercedem reportant.

Modestiam, mansuetudinémque, timorémque simul Immortalis
Divitiæque, vitáque, & gloria bona comitantur.

Spinæ, & laquei perversa-cogitantis in via sunt:
Procul autem ab illis est qui suam animam custodit.

Puerum adhuc exsistentem doce viam quâ oportet incedere:

Τὴν δ' ὔπω καταλείψει, ὅταν μιν γῆρας ἔχῃσιν.
7 Ἀφνειὸς κρατέει, καὶ κοίρανός ἐστι πενιχρῶ·
Τῷ δὲ δανείζοντι δμωὸς γίνεται ὅς κε λάβῃσι.
8 Ὕβριν ἀνὴρ σπείρων ματίην δολόεσσαν ἀμήσει,
Νήπιος, ὅς ἔοργεν· ἐπὶ δέ τε ῥάβδος ὀλεῖται,
Τῇ τ' ἄλλους ἔπληξ', ὅτε μιν χόλος ἄγριος ᾕρει.
9 Ὅς κ' εὐδρὸς ἔῃ, καὶ μείλιχον ὄμμα τιταίνῃ,
Ὄλβιος· ἄρτεχ' ἐοῦ ἄρτου πτωχοῖσιν ἔδωκε.
10 Χλευαστὴν ἔκβαλλ', ἔξεισι δὲ νεῖκος ἅμ' αὐτῷ,
Ἀλλά γε παύσετ' ἔρεις, κακ' ἐλέγχεά τ' οὐκέτ' ἔσονται.
11 Ὅς φιλέει νόον ἁγνόν, ἄναξ φίλος ἔσσεται αὐτῷ,
Οὕνεκά οἱ τεθαλυῖα χάρις χείλεσσιν ἐρίζει.
12 Ἰδμοσύνην ἐφύλαξε Θεοῦ πανεπίσκοπον ὄμμα·
Ὅς δὲ λόγους ὀλέσασε καὶ ὤλεσεν ἀνδρὸς ἀλείτεω.
13 Εἶπεν ἀεργὸς ἀνὴρ, Λῖς εἰν ὁδῷ ἐγγύθι κεῖται·
Ἐξελθεῖν τρομέω, μή πως οἱ κύρμα γένωμαι.
14 Παλλακίδων λαιμὸς βόθρος βαθύς· ἐν δὲ πεσεῖται
Τῷδε καταφρονῆς, ὃς ἀπήχθετο Παμβασιλῆϊ.
15 Ἀφροσύνη πέλε παιδὸς ἐνὶ φρεσὶ νηπιάχοιο,
Φαίης κεν δεσμοῖσι διηνεκέεσσι δεδέσθαι·
Ἀλλά μιν ἐξελάσει ῥάβδος πύκα πεπληγυῖα.
16 Πτωχὸν ὃς ὑβρίζει, ἵνα οἱ ποθὲν οἶκον ὀφέλλῃ,
Πλουσίῳ ὅς τε δίδοι, χρειοῖ σφέας ἵξεται ἄμφω.
17 Κέκλυθι νῦν μύθους ἀνδρῶν πύκα τοι φρονεόντων,
Ἐσθλά τε μήδεα λέξο, καὶ ἐν φρεσὶ βάλλεο σῇσι·
Καί τ' ἐμέθεν ξύνες ὦκα, φίλον τέκος· οὗτ' ἔρειδε,
Οὔατα καὶ κραδίην πολυϊδρείῃσιν ἐμῇσιν.
18 Εἰ γὰρ ἐνὶ πραπίδεσσι μάλ' ἔνδοθι ταῦτα φυλάσσῃς,
Ἡδέα τ' ἔσσονται, καὶ σῷ κεχαρισμένα θυμῷ,
Θυμῷ, καὶ χείλεσσιν ἀρηρότα πάγχυ τεοῖσιν.
19 Ὄφρά κε γίγνηαι πίσυνος Θεῷ αἰὲν ἐόντι,
Τοὔνεκ' ἐγὼ τάδε σοι, σοὶ σήμερον ὧδ' ἀναφαίνω.

Οὐκ

Eam autem nequaquam relinquet, cùm illum senectus occupaverit.

Dives imperat, & dominatur pauperi:
Mutuum verò danti servus fit qui accipit.

Injuriam homo seminans vanitatem fallacem metet,
Stultus, eò-quòd sic fecerit; ejus autem virga peribit,
Quâ alios percutit, cùm illum ira sæva occupat;

Qui beneficus est, & mitem oculum intendit,
Beatus: quoniam de suo pane pauperibus dat:

Derisorem ejice, exibítque contentio cum illo,
Sic & cessabit lis, maláque probra non ampliùs erunt.

Qui amat mentem puram, rex amicus erit illi,
Quoniam illi florida gratia labris insidet.

Scientiam servat Dei omnium-inspector oculus:
Is autem sermones dissipat & disperdit hominis improbi.

Dicit ignavus homo, Leo in via propè jacet:
Egredi metuo, nè fortè illi præda fiam.

Meretricum guttur fovea profunda est: incidit autem
In eam præceps, qui invisus-fuerit omnium-regi.

Stultitia est pueri in mente parvuli,
Dixeris vinculis continuis (illi) alligatam esse;
Sed illam expellet virga prudenter verberans.

Pauperem qui opprimit, ut sibi alicunde substantiam augeat,
Et diviti qui dat, indigentia illos invadet ambos:

Audi nunc sermones virorum sapientum,
Bonáque consilia accipe, & in animo perpende tuo:
Et mihi attende statim, chare fili; aures applica,
Aures & cor scientiæ meæ.

Si enim in præcordiis omnino intus hæc custodias,
Suaviáque erunt, & tuo grata animo,
Animo, & labris apta prorsus tuis.

Ut sis fretus Deo sempiterno,
Idcirco ego hæc tibi, tibi hodie sic declaro.

An-

20 Οὐκ ἄρα σοι πρόφρων ἐξαίρετα πόλλ' ἀνέγραψα
Βουλῇσιν πυκινῇσι καὶ ἰδρείῃσι νόοιο,
21 Πάνθ' ἵνα σοι ἀναδείξω ἐτήτυμον, ὄφρ' ἐῢ εἰδῇς
Νημερτέας τε λόγους, ὅτ' ἐμπεδόμυθοι ἔασιν,
Ὀφρά τέ σοι πέμψασιν ἀληθείην καταλέξῃς,
Πάντα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύων ὡς ἐπιτέλλω·
22 Μή τι πενιχρὸν ἀφαιρεῖσθαι, ὅτι ἐστὶ πενιχρός,
Μηδέ ποθ' ὑβρισθέντα βιάζεμεν εἰνὶ πύλῃσιν·
23 Ἀθάνατος μὲν γάρ σφι συνήγορος ἐν δίκῃ ἔσται,
Καὶ συλήσαντας συλήσει, θυμὸν ἀπούρας.
24 Μήποτέ σοι ἄνδρα ζάκοτον ποιεῖσθαι ἑταῖρον,
Μήτε φίλα φρονέειν αὐτῷ, μηδ' ὅρκια τέμνειν·
Μηδέ ποτ' ὀξυχόλῳ τε καὶ ἀγρίῳ ἀνδρὶ μελεῖναι·
25 Μὴ φιλέῃς τὰ ἃ ἔργα, μάθῃς δὲ οἱ ἔμμεν ὅμοιος·
Τῷ κε τεῇ ψυχῇ ὄλοον βρόχον ἀμφιβάληαι.
26 Μηδέ τις ἔσσο βροτῶν, οἵ θ' ὅρκια δεξιτερῇσι
Ῥεῖα τάμον, χεῖράς τ' ἔδοσαν, καὶ πιστώσαντο,
Ἔγγυοι ἔσσεσθαι χρείους ἕνεκ' ἀλλοτρίοιο.
27 Τίπτε γάρ, εἰ μὴ ἔχεις ἀποτίσαι, τίπτε δανείσῃς
Καί κέν σου ἀφέλοιτο τεὸν λέχος, ᾧ ἔπι εὕδεις;
28 Μηδέ ποτ' ἀρχαῖον μετακινεῖν ὅρον ἀρούρης,
Τὸν πατέρες στήσαντο πάλαι σημήϊον εἶναι.
29 Ἦ ῥά νύ που ὀτρηρὸν ἄοκνόν τ' ἄνδρα νόησας
Ἐν ἔργοισιν ἑοῖσιν; ὅγε δμῶας ἕστετ' ἀνάκτων,
Οὔτε τοῖς ἐκ δήμου, ᾧ μὴ βίοτος πολὺς εἴη.

ΚΕΦ. κγ'.

1 Εἴ σέ ποτ' ἀρχὸς ἀνὴρ καλέσῃ ἐπὶ δαῖτα θάλειαν,
Εὖ φράζευ, ἅ, τ' ὀνείαθ' ἕτοιμα προκείμενα ἧσι.
2 Θὲς δὲ λάρυγγι μάχαιραν, ἔπειγε δὲ γαστέρα μάργην,
Εἰ γε μολοβρός τ' ἐσσί, φιλεῖς δέ τε ἔδμεναι ἄδδην·
3 Ἴσχεο, μηδέ σ' ἐῶν θαλιάων ἵμερος αἱρεῖ·

Εἴδατα

An-non utique tibi libens eximia multa descripsi
Consiliis prudentibus, & peritiâ mentis,
Omne ut tibi ostendam verum, ut rectè scias
Veros sermones, quique firmiter-dicti sunt,
Ut ad te mittentibus veritatem nuncies,
Omnia valdè veraciter prædicans ut mando?

Nihil pauperi eripias, quia est pauper,
Nec unquam oppressum affige in porta:
Immortalis enim illis advocatus erit in judicio,
Et spoliantes spoliabit, (eorum) animam auferens.
Nunquam tibi virum iracundum fac amicum,
Neque amica sapias illi, neque fœdus ferias:
Neve unquam ad-iram-præcipiti, & feroci cum viro converseris;
Nè (fortè) ames illius opera, & discas ei esse similis;
Adeóque tuæ animæ exitialem laqueum injicias.
Neque sis ex numero hominum qui fœdera dextris
Facilè feriunt, manúsque dant, & fidem faciunt,
Sponsores esse debito pro alieno.
Quare enim, si non habes quod reddas, quare creditor
Etiam tibi auferet vel lectum tuum, in quo dormis?
Nevè unquam antiquum dimoveas limitem agri,
Quem patres statuerunt olim signum esse.
Num alicubi sedulum impigrúmque virum animadvertisti
In operibus suis? servus ille erit regum,
Haud cujusquam è plebe, cui non facultates multæ sint.

CAP. XXIII.

Si te unquam princeps vir vocaverit ad convivium floridum,
Bene considera, quæ fercula parata apposita sint.
Appone gutturi tuo cultrum, reprime autem ventrem insanum,
Si vorax sis, amásque edere affatim:
Facesse, neque te illius deliciarum appetitus capiat:

Cibi

Εἴδατα γὰρ δολόεντα, καὶ οὐκέτι πιστὰ πέλονται.
4 Ἄνχεο, μηδέ τι πολλὸν ἐέλδεο πλούσιος εἶναι,
Μηδ' ἄφετος παθέων κάμνε φρένα, μηδέ τι χεῖρας·
Λῆγε δὲ κερδοσύνης τε τεῆς, πινυτῆς τ' ἀλεγεινῆς.
5 Ἦ ἐπὶ οὐκέτ' ἐόντα μετήορος, ὄμματα πήξεις;
Χρήμασι γὰρ πτερά τ' εἰσί, τά τ' ἀνέρας ὦκα λιπόντα
Οἴχεται, ὑψιπέτης ὡς αἰετὸς οὐρανόθι πρό,
Ὅς μάλα ῥίμφ' οἴμησε διὰ νεφέων ἐρεβεννῶν.
6 Μήτε φιλοκτεάνοιο, κακὰ ὁσσομένοιό τε φωτὸς
Ἄρτον ἔδειν, τοῦδε γλυκέρ' εἴδατα μήτε μενοινᾶν·
7 Ὡς γὰρ ἐνὶ φρεσὶν ᾗσιν ὀΐετο, τοῖος ἐτύχθη,
Οὐχ οἷος δοκέει· μάλα γὰρ δειδέχατ' ἐπέεσσι,
Χαῖρε, λέγων, ὦ ξεῖνε, καὶ ἔσθιε δῖα παρέστι,
Πῖνέ τε, καὶ μέγα τέρπευ, ἐπεὶ κεχαρισμένος ἦλθες·
Ὣς φάτο μειλιχίοις, δίχα δὲ φρονέει ἐνὶ θυμῷ·
Γλῶσσα φέρει ἐπίηρα, νόος δέ οἱ οὐ μετὰ σεῖο.
8 Ψωμὸν δ' ἐξεμέσεις, ὃν λαυκανίης κατέηκας·
Οὐδέ τι μύθων ἦδος, ὄλωλε δέ σοι ὀαριστὺς
Ἡδυεπής, ἣ δαιτὶ συνήορός ἐστι θαλείῃ.
9 Μή τι χαλίφρονι φωτὶ πιφαύσκεο, μήτ' ἀγόρευε,
Ὅς κε λόγοις ἀθερίζοι, ὅσους πινυτῇ περ ἔειπες.
10 Ὃν ῥ' ἄνδρες πρότεροι θέσαν ἔμμεναι οὖρον ἀρούρης,
Λᾶαν μὴ κινεῖν· μήτ' ὀρφανοῦ ἀγρὸν ἐσελθεῖν.
11 Καὶ γὰρ καρτερός ἐστ', ὅ σφεας κακοῦ ἐξαναλύσει,
Ὅ σφι συνηγορέων σέθεν ἐν δίκῃ ἀντίος εἶσιν.
12 Ἀλλ' ὑποθημοσύνῃ κραδίην καὶ θυμὸν ἔρεξε,
Οὔατα δ' ἐρείησι νόου, πυκινοῖσί τε μύθοις.
13 Μή τοί τις φειδὼ πίνυσθαι παῖδα φίλον περ·
Οὐ μὲν γάρ κε θάνοι, ὅτε ῥάβδῳ μιν τετύπηται.
14 Αὐτὸν μὲν ῥάβδῳ τύψεις, πληγῇσι δαμάζων·
Ψυχὴν δ' ἐξ ἀΐδαο ἅμα ῥύσαι, ἠδὲ σαώσεις.
15 Ὦ τέκος, εἰ σὺ περὶ φρεσὶ ποικιλομήτισι κέκασσαι,
Γηθήσει

Cibi enim dolosi, & non ampliùs fidi sunt (eæ)!
Sustine, neque multùm desidera dives esse,
Neque opibus inhians labora animo, neque manibus:
Desiste autem à versutia tuâ, sapientiáque miserandâ.
Num in ea quæ non ampliùs sunt, solicitus oculos figes?
Opibus enim & alæ sunt, quæ homines citò relinquentes
Abeunt, alti-volans sicut aquila in aere suprà,
Quæ valdè celeriter fertur per nubes obscuras.
Neque avari, & malè-intuentis viri
Panem ede, & ejus suaves cibos nè appetas:
Sicut enim in mente suâ existimat, talis est,
Non qualis videtur: valdè enim comiter excipit,
Salve dicens, ô hospes, & ede quæ adsunt,
Bibe & magnopere hilaris esto, quandoquidem gratus advenisti:
Sic ait blandis (sermonibus), aliter autem sentit in animo,
Lingua gratificatur, animus autem ejus non (est) tecum.
Buccellam autem evomes, quam per guttur demisisti:
Neque ulla (erit) verborum utilitas, periit autem tibi confabulatio
Suaviloqua, quæ convivio comes est florenti.
Nihil stolido viro dic, nec loquere:
Qui sermones spernet, quos etiam prudenter dixeris.
Quem viri priores posuerunt esse limitem arvi,
Lapidem nê move: neque orphani agrum ingredere.
Etenim fortis est, qui eos à malo liberabit,
Qui illis patrocinans contra te in judicio adversarius ibit.
Sed instructioni cor, & animum applica,
Auréfque scientiæ mentis, & prudentibus dictis.
Nè parcas punire filium, charum licèt:
Non enim morietur, quando virgâ eum percusseris:
Eum virgâ feries, verberibus domans:
Animam autem ab inferno simul liberabis, & servabis.
O fili, si tu præ aliis mente prudenti ornatus es,

Gau-

Γηθήσει μοι θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοισι,
Καὶ μάλα μοι κραδίη κεχαρήσεται εἵνεκα σεῖο·
16 Γηθοσύνῃ δέ τ' ἐμοὶ μέγα κεν κεχαροίατο νεφροὶ,
Μύθῳ ἀγαλλόμενοι, εἴ πως κατὰ μοῖραν ἔειπες,
Χείλεσσι φραδέεσσιν ἐναίσιμον, ἐσθλ' ἀγορεύων.
17 Μήποτ' ἀλιτροῖσι φθονέοις ζηλήμονι θυμῷ·
Ἀλλὰ πανημέριόν σε ἔχοι φόβος Ἀθανάτοιο.
18 Ἢ μὲν γὰρ τέλος ἐστὶ, καὶ οὔ σοι μισθὸς ὀλεῖται,
Τὸν ποτιδέγμενος εἶς, ἔπι τοι καὶ ἐλπίδος αἶσα.
19 Εἶδ' ἄγε, τέκνον ἐμὸν, σὺ δὲ σύνθεο, καί μευ ἄκουε·
Καὶ πεπνυμένος ἔσσο, καὶ εἰν ὁδῷ ἦτορ ἴθυνε·
20 Χάζεο, μηδέ ποτ' ἴσθι μετ' ἀνδράσιν οἰνοποτῆρσιν,
Οἷς φίλον ἔπλετο χανδὸν ἑλεῖν, μήτ' αἴσιμα πίνειν·
Αἰεὶ δ' ἐν δαίτῃσι καὶ εἰλαπίνῃσι παρόντες
Ἥατο δαινύμενοι κρέα τ' ἄσπετα, καὶ μέθυ ἡδύ.
21 Ζωροπότης γὰρ ὁμοῦ καὶ ἀδηφάγος ἔμπεσον ἄτῃ,
Ἠδὲ τάχ' ἔσσονται κεχρημένοι ἀνέρες ἄμφω·
Ὅς τε φίλυπνος ἔῃσι κακὰ χροῒ εἵματα ἕξει,
Ῥωγαλέα, ῥυπόωντα, ῥάκος τε μιν ἀμφικαλύψει.
22 Πείθεο πατρὶ φίλῳ, τοῦ τε ξύνες ὅς σε φύτευσε·
Μηδ' ἀθέριζε τεκοῦσαν, ὅτ' ἵκετο γήραος οὐδόν.
23 Κτῆσαι ἀληθείην, δὸς δ' ὦνον, μήποτε περνὰς,
Καὶ πινυτὴν, καὶ μῆτιν, ἐχεφροσύνην θ' ἅμ' ἀδελφήν.
24 Ἀνέρος ἰθυνόοιο πατὴρ μέγα κεν κεχάροιτο,
Οἷον τέκνον ἔχει· ὅ, τ' ἐχέφρονα γείνατο παῖδα,
Γηθήσει δέ τε θυμῷ, ἀγαλλόμενος τέκει ᾧ.
25 Γηθήσει μὲν σεῖο πατὴρ, καὶ πότνια μήτηρ,
Μήτηρ, ἥ σε ἔτικτε, γανύσσεται εὐφροσύνῃσι.
26 Δός μοι σὴν κραδίην, φίλε τέκνον· ἐμὰς δὲ κελεύθους
Φράζεό τ' ὀφθαλμοῖσι, καὶ ἐν φρεσὶ βάλλεο σῇσι·
27 Βόθρος γάρ τε βαθὺς μάχλος γυνὴ, ἥ τ' ἀλιτήμων,
Πόρνη τε στεινὴ κάπετος, καὶ τάφρος ὀρυκτή·
28 Ἧσται δὲ χρύσειον λοχόωσ', ἵνα ληΐδ' ἕλῃται,

Gaudebit mihi animus in pectore charo,
Et valdè mihi cor lætabitur tui gratiâ:
Præ lætitia autem mihi magnopere gestient renes,
Ob sermonem exultantes, sicubi rectè dixeris,
Labiis cautis probè, bona loquens.
Nè unquam peccatoribus invideas æmulo animo:
Sed per totum diem te teneat timor (Dei) Immortalis.
Certè enim finis est, & non tibi præmium peribit,
Quod expectas, adhuc tibi etiam spei portio.
Age, fili mi, tu autem attende, & me audi,
Et prudens esto, & in via cor dirige.
Recede, nè unquam sis cum viris vinolentis,
Quibus gratum est abundanter capere, nec decenter bibere:
Semper autem in epulis, & conviviis præsentes
Sedent, epulantes carnes multas, & vinum dulce.
Meribibulus enim simul, & gulosus incidunt in miseriam,
Et citò erunt pauperes viri ambo:
Quique somno-deditus est, malas circa corpus vestes habebit,
Laceras, sordidas, panniculúsque eum involvet.
Obtempera patri charo, eíque ausculta, qui te genuit:
Neque sperne genitricem, quando pervenit senectutis ad limen.
Acquire veritatem, da autem pretium, nunquam vendens,
Et prudentiam, & consilium, & sapientiam simul sororem.
Viri justi pater multùm gaudebit,
Quòd talem filium habeat: & qui sapientem genuit filium,
Gaudebit in animo, exultans de prole sua.
Lætabitur tuus pater, & reverenda mater,
Mater, quæ te peperit, exultabit lætitiâ.
Da mihi cor tuum, chare fili: meas autem vias
Observa oculis, & in mente perpende tua.
Fovea enim profunda (est) libidinosa mulier, quæque peccatrix,
Scortúmque angustus puteus, & fossa egesta:
Sedet autem clam insidians, ut prædam capiat Tan-

Ὡς κλέπτης· πολλοὺς δὲ μετ' ἀνδράσι θῆκεν ἀλιτρούς.

29 Τίς δ' ἔχεν οἰμωγήν; τίς ἄχος; τίς νείκεα λυγρά;
Τίς τ' ἔπι οὐ κατὰ κόσμον, ἀεικέλιόν τε κολῳόν;
Τίς πληγὰς νηποινί; τίς ὀφθαλμῶν μέγ' ἔρευθος;

30 Ἀνθα παρήμενοι οἴνῳ, ἐρευνῶντες μέθυ ἡδύ,
Οἷς τ' αἰεὶ φίλον ἐστὶ κεράσσαι αἴθοπα οἶνον.

31 Μὴ ἐσίδῃς οἴνοιο ἐρευθιόωσαν ὀπωπήν,
Ὄφρα τ' ἀπὸ κρητῆρος ἐπήρατον ἄνθος ἴησιν,
Ἡδύ τι μειδιόων, καὶ πινόμενον ἄνδρας ἀνώγει,
Εὖ δέ τ' ἀναθρώσκει, γάνυται δέ τε ἀγλαΐῃφι.

32 Τρώει δ' αὖ μετόπισθε, καὶ ὡς ὄφις ἀνέρα δάκνει,
Ὥς τ' ἀσπὶς τύπτει, τῆς καὶ θανατηφόρος ἰός.

33 Σοί τ' ἐπεὶ ἐν οἴνος βλάψε φρένας, ὤλεσέ τ' αἰδῶ
Πᾶσαν ἀπ' ὀφθαλμῶν, ἔσσαι τάχα παρθενοπίπης,
Εἴκων μαχλοσύνῃσιν, ὀπιπεύσεις τε γυναῖκας
Παλλακίδας· σέο δ' ἦτορ ἄκοσμά τε πολλά τ' ἐρεύξει.

34 Ἔσσεαι ὥστε μέσῃ τις κείμενος εἰνὶ θαλάσσῃ,
Ἤ τις ἐπ' ἀκροτάτῳ νηὸς καταλέγμενος ἱστῷ.

35 Τόφρ' ἐρέεις, Πλῆξάν με, καὶ οὐκ ἄχος οὐταμένῳ περ,
Οὔτέ τις ἦν ὀδύνη· τύψαν με, καὶ οὐκ ἐνόησα.
Ἀλλὰ πότ' ἐγρήσω; ὅ μοι ἄλις ὃ πρὶν ἔχεσκον,
Ἄψ ἀπονοστήσω, ὅτι με γλυκὺς ἵμερος αἱρεῖ.

ΚΕΦ. κδ'.

1 Ἀνδράσι μὴ φθονέῃς, οἳ ἀτάσθαλα μηχανόωνται,
Μηδ' ἐθέλῃς αὐτοῖσι μετέμμεναι, οὐδὲ μιγῆναι.

2 Καὶ γὰρ λοίγια ἔργα ἐνὶ φρεσὶ μητιόωσιν·
Ὕβριν δ' ἀργαλέην γλώσσῃ προφέρουσι καὶ ἄτην.

3 Φραδμοσύνῃσι νόοιο τετυγμένον ἔπλετο δῶμα,
Καὶ δεδμημένον ἐστὶν ὁμῶς φρεσὶ πευκαλίμῃσιν.

4 Ἰδρείῃ θάλαμοι κειμήλια πολλὰ καὶ ἐσθλά,
Κτήματά θ' ἕξουσι τρίγληνά τε καὶ μορόεντα,

Στίλβον

Tanquam fur: multos autem inter homines facit peccatores.

Quis habet ejulatum? quis dolorem? quis rixas sævas?
Quis verba non secundùm ordinem, indecorúmque tumultum?
Quis vulnera gratìs? quis oculorum magnum ruborem?

Diu assidentes vino, inquirentes merum dulce,
Quibúsque semper volupe est miscere rubrum vinum.

Nè inspicias vini rubentem faciem
Quando è cratere amabilem florem mittit
Suave quid ridens, & bibere homines suadet,
Rectéque exilit, exultátque splendore:

Vulnerat autem posteà, & veluti serpens hominem mordet,
Et sicut aspis pungit, cujus est mortiferum virus.

Tibi igitur quando vinum læserit animum, perdiderítq; pudorem
Omnem ab oculis, eris statim virginum-inspector,
Cedens libidini, intueberísque mulieres
Pellices, tuum autem cor immodesta, & multa effutiet:

Erísque veluti medio quis jacens in mari,
Vel quis in summa navis recumbens malo.

Tunc dices, Percusserunt me,& non ægritudo(mihi) vulnerato li-(cet,
Nec ullus erat dolor; verberarunt me & non sensi:
Sed ecquando evigilo? non mihi satìs quod priùs habui,
Iterum redibo, quoniam me dulcis cupido tenet.

CAP. XXIIII.

Hominibus nè invideas qui nefaria machinantur,
Neque cupias cum iis esse neque conversari.

Etenim pestifera opera in animis meditantur:
Injuriam autem perniciosam linguâ proferunt, & noxam:

Prudentiâ mentis condita est domus:
Et exstructa stat animo solerte.

Scientiâ cubicula thesauros multos, & bonos,
Possessionésq; habebunt spectabiles & elaboratas,

Στίλβοντ' ἀγλαΐῃ καὶ ἐμπλήσουσιν ἐάων.
5 Ἦ μάλα καρτερός ἐστιν ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς·
Ὅς δέ τε καὶ πολύϊδρις ἔῃ, μέγα κάρτος ὀφέλλει.
6 Χρεὼ βουλῆς πυκινῆς σε, ὅταν πόλεμον πολεμίζῃς·
Ὁππόθι γὰρ πολλοὶ βουληφόροι ἄνδρες ἔασιν,
Ἔνθα φόως πολέμοιο, καὶ ἄσπετον ἔπλετο κῦδος.
7 Νήπιος οὐ δύναται φρένιν ἱμερόεσσαν ἱκάνειν,
Ὑψηλὴ γάρ οἱ ἐστί· τοῦ ἐν πύλῃ οὐ στόμ' ἀνοίγει,
Οὔτε ποτ' εἰν ἀγορῇ ἐναρίθμιος, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ,
Ἀλλ' ἀκέων ἕστηκε, καὶ ἄλλων μῦθον ἀκούει.
8 Ὃς κακὰ μήδεται ἔργα, καὶ οὐκ ὄθετ' αἴσυλα ῥέζων,
Πάντες μιν καλέουσιν ἀτασθαλίης θεράποντα.
9 Ἔστιν ἀλιτροσύνη μενοεινήματα νηπίου ἀνδρός·
Ὃς δ' ἐμπαίκτης ἦσι, σαοφροσύνην τ' ἀθερίζῃ,
Πᾶσιν ἀπεχθάνεται, τὸν τε ξυνέουσι μάλιστα.
10 Εἴ τοι θάρσος ὄλωλεν ὀϊζύος ἤματι λυγρῷ,
Ἔσσ' ἀλαπαδνὸς ἀνήρ, ὀλίγη δέ τοι ἶς ἐνὶ θυμῷ.
11 Εἰ μὴ ῥύσεαι ἄνδρας οἰομένους θανέεσθαι,
Οἳ βίῃ οὔτι δίκῃσι κακὰς ἐπὶ κῆρας ἄγονται,
Μηδ' ὑπάγειν μέλλεις ῥυστακτύος ἐξ ἀλεγεινῆς,
Μηδ' ἐθέλεις θανάτοιο δυσηχέος ἐξαναλῦσαι·
12 Εἰ οὕτω μετ' ἔειπες, Ἴδ' ἡμεῖς οὐ πυθόμεσθα,
Οὐκ ἄρα τοῦτ' ἐνόησεν, ὃς ἀνδρῶν θυμὸν ἐτάζει;
Οὐκ ἄρα τοῦτ' ἔγνω, ψυχὴν ὃς σεῖο φυλάσσει;
Οὐχ ὅδε μισθὸν ὀρέξει ἑκάστῳ, οἷ' ἔοργε;
13 Τέκνον ἐμὸν, μέλι χλωρὸν ἔδοις, ὅτι ἐσθλὸν ἐτύχθη,
Κηρία τε γλυκερὰ, χαδόνας δέ τε ἡδὺ ῥεούσας,
Ἔργα μελισσάων κεχαρισμένα σῇ ὑπερῴῃ.
14 Τοίη σῷ θυμῷ δῖα φρόνις, ὄφρα μιν ἔγνως·
Ὡς οὐδὲν γλύκιον πινυτῆς πέλει ἱμερόεσσης·
Ὄφρα μιν ἐξεῦρες, τότε καὶ τάχα μισθὸν ἄροιο·
Οὐδέ σοι ἐλπωρὴ ἀποκόψεται, οὐδὲ θ' ὀλεῖται.

Ἴσχε.

Fulgentes ſplendore; & implebuntur bonis.

Certè admodum fortis eſt vir prudens:
Quíque multiſcius eſt, magnum robur auget.

Opus eſt tibi conſilio ſapienti, cùm bellum geris:
Ubi enim multi conſiliarii viri ſunt,
Ibi ſalus belli, & ingens eſt gloria victoriæ.

Fatuus non poteſt ad ſapientiam optabilem pervenire,
Alta enim (nimis) illi eſt; quare in porta os non aperit,
Nec unquam in concione numerandus, neque in conſilio,
Sed tacitus ſtat, & aliorum ſermonem audit.

Qui mala meditatur opera, nec curat ſcelerata patrans,
Omnes illum vocabunt improbitatis famulum.

Sunt nequitia cogitationes ſtulti hominis:
Qui autem deriſor fuerit, ſapientiámque contemnit,
Omnibus odio eſt, illúmque abominantur maximé.

Si tibi confidentia periit calamitatis in die triſti,
Es debilis homo, parúmque tibi robur in animo.

Niſi liberes homines expectantes mori,
Qui vi, non jure malam ad mortem ducuntur,
Neque ſubtracturus es à vexatione miſera,
Neque vis à morte lugubri ſolvere.

Si ſic dicis, Ecce nos (id) non intelleximus,
Nonnè utique hoc conſiderat, qui hominum animum ſcrutatur?
Nonnè hoc novit, qui animam tuam cuſtodit?
Nonnè hic mercedem dabit unicuique, eò quòd tale fecit?

Fili mi, mel recens edas, quia bonum eſt,
Favóſque dulces, & cereas cellas ſuave ſtillantes,
Opera apum grata tuo palato.

Talis tuæ animæ divina prudentia, cùm illam noveris:
Adeò nihil dulcius ſapientiâ eſt amabili.
Quando illam inveneris, tunc ſtatim mercedem accipies:
Neque tibi ſpes excindetur, neque peribit.

Σπήλαιον τ' ἀγλαΐῃ καὶ ἐμπλήσουσιν ἐάων.
5 Ἡ μάλα καρτερός ἐστιν ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς·
Ὅς δέ τε καὶ πολύϊδρις ἔῃ, μέγα κάρτος ὀφέλλει.
6 Χρεὼ βουλῆς πυκινῆς σε, ὅταν πόλεμον πολεμίζῃς·
Ὁππόθι γὰρ πολλοὶ βουληφόροι ἄνδρες ἔασιν,
Ἔνθα φόως πολέμοιο, καὶ ἄσπετον ἔπλετο κῦδος.
7 Νήπιος οὐ δύναται φρένιν ἱμερόεσσαν ἱκάνειν,
Ὑψηλὴ γάρ οἱ ἐστί· τοῦ ἐν πύλῃ οὐ στόμ' ἀνοίγει,
Οὔτε ποτ' εἰν ἀγορῇ ἐναρίθμιος, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ,
Ἀλλ' ἀκέων ἕστηκε, καὶ ἄλλων μῦθον ἀκούει.
8 Ὃς κακὰ μήδεται ἔργα, καὶ οὐκ ὅθετ' αἴσυλα ῥέζων,
Πάντες μιν καλέουσιν ἀταθαλίης θεράποντα.
9 Ἔστιν ἀλιτροσύνη μενοινήματα νηπίου ἀνδρός·
Ὃς δ' ἐμπαίκτης ἦσι, σαοφροσύνην τ' ἀθερίζῃ,
Πᾶσιν ἀπεχθάνεται, τοῖς τε συγγενέσι μάλιστα.
10 Εἴ τοι θάρσος ὄλωλεν ὀϊζύος ἤματι λυγρῷ,
Ἔσσ' ἀλαπαδνὸς ἀνήρ, ὀλίγη δέ τοι ἴς ἐνὶ θυμῷ.
11 Εἰ μὴ ῥύσεαι ἄνδρας οἰομένους θανέεσθαι,
Οἳ βίῃ ἔπι δίκῃσι κακῶς ἐπὶ κῆρας ἄγονται,
Μηδ' ὑπάγειν μέλλεις ῥυσακτύος ἐξ ἀλεγεινῆς,
Μηδ' ἐθέλεις θανάτοιο δυσηχέος ἐξαναλῦσαι·
12 Εἰ οὔπω μὲν εἴπῃς, Ἴδ' ἡμεῖς οὐ πυθόμεσθα,
Οὐκ ἄρα τοῦτ' ἐνόησεν, ὃς ἀνδρῶν θυμὸν ἐτάζει;
Οὐκ ἄρα τοῦτ' ἔγνω, ψυχὴν ὃς σεῖο φυλάσσει;
Οὐχ ὅδε μισθὸν ὀρέξει ἑκάστῳ, οἷα ἔοργε;
13 Τέκνον ἐμόν, μέλι χλωρὸν ἔδοις, ὅτι ἐσθλὸν ἐτύχθη,
Κηρία τε γλυκερά, χαδόνας δέ τε ἡδὺ ῥέουσας,
Ἔργα μελισσάων κεχαρισμένα σῇ ὑπὸ λαυκανίῃ.
14 Τοίη σῷ θυμῷ δία φρένις, ὄφρα μιν ἔγνως·
Ὡς οὐδὲν γλύκιον πινυτῆς πέλει ἱμερόεσσης·
Ὄφρα μιν ἐξεῦρες, τότε καὶ τάχα μισθὸν ἄροιο·
Οὐδέ σοι ἐλπωρὴ ἀποκόψεται, οὐδὲ δ' ὀλεῖται.

Ἴχνο

Fulgentes splendore; & implebuntur bonis.

Certè admodum fortis est vir prudens:
Quíque multiscius est, magnum robur auget.

Opus est tibi consilio sapienti, cùm bellum geris:
Ubi enim multi consiliarii viri sunt,
Ibi salus belli, & ingens est gloria victoriæ.

Fatuus non potest ad sapientiam optabilem pervenire,
Alta enim (nimis) illi est; quare in porta os non aperit,
Nec unquam in concione numerandus, neque in consilio,
Sed tacitus stat, & aliorum sermonem audit.

Qui mala meditatur opera, nec curat scelerata patrans,
Omnes illum vocabunt improbitatis famulum.

Sunt nequitia cogitationes stulti hominis:
Qui autem derisor fuerit, sapientiámque contemnit,
Omnibus odio est, illúmque abominantur maximè.

Si tibi confidentia periit calamitatis in die tristi,
Es debilis homo, parúmque tibi robur in animo.

Nisi liberes homines expectantes mori,
Qui vi, non jure malam ad mortem ducuntur,
Neque subtracturus es à vexatione misera,
Neque vis à morte lugubri solvere.

Si sic dicis, Ecce nos (id) non intelleximus,
Nonnè utique hoc considerat, qui hominum animum scrutatur?
Nonnè hoc novit, qui animam tuam custodit?
Nonnè hic mercedem dabit unicuique, eò quòd tale fecit?

Fili mi, mel recens edas, quia bonum est,
Favósque dulces, & cereas cellas suave stillantes,
Opera apum grata tuo palato.

Talis tuæ animæ divina prudentia, cùm illam noveris:
Adeò nihil dulcius sapientiâ est amabili.
Quando illam inveneris, tunc statim mercedem accipies:
Neque tibi spes excindetur, neque peribit.

15 Ἴσχεο, ἄνερ ἀλιτρὲ, ἰδὲ μὴ κακὰ ῥάπτε δικαίῳ·
Μηδὲ δ' ὕφαινε δόλους, λοχόων δ' οἶκόν τε καὶ αὐτόν·
Μηδὲ διαρραίσῃς εὐνὴν, ὅθι κεῖται ἔκηλος.
16 Ὅττι δίκαιος ἀνὴρ πίπτει ἑπτάκις, αὖτε δ' ἀνέστη·
Δυσσεβέες δὲ κακῇ αἴσῃ καὶ πήματι κύρσαν.
17 Μηδέ ποτ' ἐν θυμῷ χαίρῃς ἐχθροῖο πεσόντος,
Μηδέ τοι εὐφρανθῇ κῆρ αὐτοῦ σφαλλομένοιο·
18 Μὴ Θεῷ εἰσορόωντι ἀφανδάνοι ὅττ' ἔρεξας,
Μηνιθμὸν δέ τ' ἀπορρίψας οἱ ἵλαος εἴη.
19 Μὴ νεμέσα κακοεργοῖσιν, μήτ' αἰνὰ χολωθεὶς
Σὴν ἔδεο κραδίην, μήτε ζήλωσον ἀλείτας.
20 Οὔτε γὰρ ἀνδρὶ κακῷ ἐσθλὸν τέλος, οὔτέ τι μισθός·
Δυσσεβέες δ' ἀπολοῦνται ἐνὶ ζόφῳ ἠερόεντι,
Οὐδέ τι πάγχυ φόως λύχνου σφι σβεννυμένοιο.
21 Εἰ δ' ἄγε, τέκνον ἐμὸν, Θεὸν ἅζεο, καὶ βασιλῆα·
Μηδέ ποτ' ἀνθρώποισιν ὁμίλει ἀλλοπροσάλλοις,
Οἷς αἰεί τε νεοχμὰ μετὰ φρεσὶν ἔργα μέμηλε.
22 Τοῖς γὰρ ἄφαρ κακὸς ὄλεθρος ὀρώρεται ἀπροτίοπτος,
Ἐξαπίνης δ' ὀλέκοντο· τίς οἶδεν ἀεικέα πότμον
Ἀμφοῖν, ὅς τε Θεοῖο, καὶ ὃς βασιλῆος ἀπέστης
23 Ταῦτα καὶ ἐν θυμῷ πεπνυμένοι ἄνδρες ἔχουσιν·
Οὐ χρὴ, οὐδὲ ἔοικε χαρίζεσθ' ἀνθρώποισιν,
Οὐδ' ἐπίηρα φέρειν, ὅτε τις κρίνησι θέμιστας.
24 Ὅσπερ ἀμπνυδὸν εἶπεν, Σὺ μὲν ἐσσὶ δίκαιος,
Τῷ δὲ καταρῶνται λαοὶ πόλλ' ἄλγε' ὀπίσσω
Ἔχθεος ἐξ ὀλοοῦ, στυγέει δέ ἑ φῦλ' ἀνθρώπων.
25 Οἳ δὲ κατ' αἶσαν ἀλιτρὸν ἐνείκεσαν, οἷ' ἔοργε,
Τοὺς τέρψις καὶ χάρμα καὶ ἄσπετος ἵξεται ὄλβος
Εὐλογίῃσι Θεοῖο, καὶ εὐνομίης ἕνεκα σφῆς.
26 Ὅς περ ἀμειβόμενος μῦθον κατὰ μοῖραν ἔειπε,
Χείλεά μιν κύσσουσι φιλοφροσύνῃσιν ἑταῖρος.
27 Εὖ μὲν ἐπισταμένως τε τὰ σαυτοῦ ἔργα κόμιζε

Ἐκτὸς

Desiste, vir improbe, & nè mala struas justo:
Neque texe dolos, insidians domui ejus, & ipsi,
Neque perdas cubile ubi jacet quietus.
Quia justus vir cadit septies, rursus autem resurgit:
Impii verò in malum fatum & damnum incidunt.
Haud unquam in animo læteris cùm inimicus ceciderit,
Neque tibi exhilaretur cor ipso titubante:
Nè Deo intuenti displiceat eò quòd sic feceris,
Irámque deponens, illi propitius sit.
Nè invideas malè agentibus, neque graviter succensens
Tuum macera cor, neque æmulare improbis.
Neque enim homini malo bonus finis, neque merces:
Impii autem peribunt in caligine obscura,
Neque omnino lux (erit) lucernâ iis extinctâ.
Eia, agè, mi fili, Deum verere, & regem:
Nec unquam cum hominibus conversare mutationi deditis.
Quibus semper nova in animo opera curæ sunt.
Illis enim statim mala calamitas oritur improvisa,
Subitò autem pereunt; quis novit malum interitum
Amborum, quíque à Deo, & qui à rege desciscit?
Hæc etiam in animo sapientes viri habent:
Non oportet, neque par est gratificari hominibus,
Neque favorem indulgere, cùm quis judicat causas.
Quicunque peccatori dixerit, Tu quidem es justus,
Illi imprecantur populi multos dolores posteà
Odio præ diro, detestantur autem illum nationes hominum.
Qui autem improbum meritò objurgant, quòd tale fecerit,
Ad illos delectatio, & gaudium & immensa perveniet felicitas
Benedictione Dei, & justitiam ob suam.
Qui respondens verbum rectè dixerit,
Labia illi osculabuntur præ amore unusquisque.
Bene & scienter tuiipsius opera cura

Ἐκτὸς ἐν ἀγροῖσιν, πελέτω δέ τοι ἄρμενα πάντα,
Εἶτα καὶ ἵδρυε δῶμα, τεήν τ' ἔντυνε καλιήν.
28 Μὴ ὕβρει εἴκων ἄλλῳ κατὰ μάρτυρος ἔσω·
Μήτι μιν ἐξαπάφισκε δόλῳ, χείλεσί τε λυγροῖς.
29 Μὴ εἴπης, Τὸν ἐγὼ κακὰ ῥέξω, διά μ' ἔοργεν,
Ἀνέρι δ' ὧν ἔργων δώσω ἐπιεικέ' ἀμοιβήν·
Αἴκε πάθῃ τά τ' ἔρεξε, δίκη κ' ἰθεῖα γένοιτο.
30 Εἶδον πῦ παριὼν ὀκνηροῦ ἀνδρὸς ἄρουραν,
Τοῦδε τ' ἀλωὴν, ὅς τε νοήματος ἤμβροτεν ἐσθλοῦ·
31 Ὡς δ' ἴδον, ὡς ἐνόησα μέγα βρίθεσαν ἀκάνθης,
Ἐν δέ τ' ἔσαν ῥάμνοι τε καὶ ἀσπάλαθοι κομόωντες,
Ἐξ ἀκομιστίης, βρύε δὲ κνίδησιν ἅπασα,
Αἱ δέ θ' ἅλις πεφύασιν, ὅλην τε μιν ἀμφεκάλυψαν,
Ὤλετο δὲ θριγκὸς, λύτο δ' ἑρκίον ὃ πρὶν ἔχεσκε,
Καὶ λίθοι ἐσκίδναντο, καὶ οὐκέτι εἶλαρ ἐπ' ὄρχῳ,
Πάντα δὲ λυγρὰ γένοντο μεθημοσύνῃσιν ἄνακτος.
32 Ταῦτ' εὖ αὐτὸς ὄπωπα, καὶ ἐν φρεσὶν εὖ ἐνόησα,
Ὡς δ' ἴδον, ὡς ἔδάην, μᾶλλον δέ τε μῦθον ἐδέγμην.
33 Ἀλλ' ἔτι βαιὸν εὕδειν, ἔτι δὲ βραχὺν ὕπνον ἰαύειν,
Ἀλλ' ἔτι νυστάζειν, ὕπνος δ' ὀλίγος τε, φίλος τε·
Κεῖσθαι εἰν εὐνῆφι μίνυνθά περ, ἔτι μάλα δηρὸν,
Χεῖρας σὺν τε πλέκων ἐνὶ κόλπῳ οἷα καθεύδων.
34 Οὕτω κεν πενίη σοι ὁδοιπόρος ὥς τις ἐπέλθοι,
Χρειώ δ' ὡς ἀνὴρ κεκορυθμένος αἴθοπι χαλκῷ.

ΚΕΦ. κς΄.

1 Αἶνοι καὶ τοίδ' εἰσὶν ἀγακλειτοῦ Σολομῶντος
Ἱεροὶ οὓς θεράποντες ἀμύμονος Ἐζεκίαο
Ἀρχοῦ Ἰουδαίης ἐχάραξαν θέσπιδι βίβλῳ.
2 Ἔργον ἀποκρύπτειν τε Θεῷ, βασιλεῦσί τ' ἐρευνᾶν,
Ἀμφοῖν καλόν τ' ἐστὶ, καὶ εὐκλεὲς ἐστὶ μάλ' ἀμφοῖν.
3 Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν, ἔνερθε δὲ γαῖα βαθεῖα·

Οὕτω

Extrà in agris, ſint autem tibi parata omnia,
Deinde conſtrue domum, tuúmque appara nidum.
Nè injuriæ cedens contra alium teſtis ſis,
Neque illum decipe dolo, labiíſque perniciosis.
Nè dicas, Hunc ego malè tractabo, prout me tractavit,
Viro autem ſuorum operum retribuam juſtam mercedem:
Si patiatur quæ fecerit, jus æquum fuerit.
Vidi alicubi præteriens ignavi hominis agrum,
Ejúſque vineam, qui mente aberravit ſanâ:
Ut autem vidi, animadverti multùm oppletam ſpinis,
In ea autem erant rhamni & ſentes luxuriantes,
Ob defectum curationis, ſcatebat autem urticis tota,
Quæ ubertim ſuccreverant, totámque illam obtexerant,
Perierat a. ſeptum, diſſolutus a. erat murus qui priùs eam continu-(erat,
Et lapides diſperſi,&non ampliùs munimentum ſupererat viridario,
Omnia autem peſſum ibant ex negligentia domini.
Hæc igitur ipſe aſpexi, & in animo bene perpendi,
Ut autem vidi, ut didici, magíſque ſapientiam amplexus ſum.
Verùm adhuc dicis te dormiturum, adhuc brevem ſomnum ca-(pturum,
Et adhuc dormitaturum,ſomnus exiguus,& ſuavis;
Jacebis in lecto pauliſper tantùm, neque valdè diu,
Manus complicans in ſinu quaſi dormiens.
Sic paupertas tibi viator ceu quis ſuperveniet,
Indigentiáque ficut vir armatus fulgido ære.

CAP. XXV.

PRoverbia etiam hæc ſunt inclyti Solomonis
Sacra, quæ famuli inſignis Ezekiæ
Principis Judææ deſcripſerunt divino libro.
Rem abſcondere Deo, regibúſque explorare,
Utriſque pulchrum eſt,& glorioſum valdè utriſque.
Cœlum latum ſuprâ, ſubtùs autem terra profunda:

Οὕτω καὶ βασιλεῦσιν ἀμέτρητος νόος ἐστὶ,
Καὶ ἀνεξεύρητος κραδίη· χαλεπὸν δὲ γινώσκειν
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι, Θεὸς δέ τε πάντα ἴσησι.
4 Πρῶτον ἀκίβδηλον θέμεναι ἄργυρον, ἔυ τε καθῆραι·
Καὶ τότε κεν τέκτων ἄγγος κάμοι ἰδμοσύνῃσι.
5 Νόσφιν ἀπ' ὀφθαλμῶν βασιλῆος χρείατ' ἀλιτροὺς,
Καί νύ κεν ἱδρυνθείη ἑὸς θρόνος εὐδικίῃσι.
6 Μήποτε τοῦ βασιλῆος ἐναντίον εὐχετάασθαι,
Μηδέ ποθ' ἡρώεσσιν ὁμοιωθήμεναι ἄντην,
Μήτε μέγα φρονέειν, μήθ' ἵζειν τῶνδ' ἐν ἕδρεσσιν·
7 Ὄφρα κέ σοι εἴπῃσι βροτῶν τότε τις παρεόντων,
Ὦ φίλε, δεῦρ' ἄγ' ἰὼν, ἀναβὰς δέ τε ὧδε κάθιζε·
Οὕτω γάρ κεν ἄμεινον, ἢ ὑψόθεν ἐσυρελῖχθαι,
Καὶ βασιλῆος ἔναντι, τὸν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπας.
8 Μὴ σπεύδειν ἀγορήνδε, δίκης εἵνεκα προφέρεσθαι,
Μὴ εἴπῃς, ὅτε σοι ἕταρος κακὸν αἶσχος ἔθηκεν,
Ὤ μοι ἐγὼ τί πάθω; τί νύ μοι μήκιστα γένηται;
9 Μούνῳ ἐριδμαίνειν ἑτάρῳ, ὅτε νεῖκος ἐν ὔμμιν
Ὤρετο, μήτε τεοῦ κεκρυμμένα μήδεα θυμοῦ
Ἄλλῳ ἀπαγγέλλειν, μήτ' ἀμφαδὰ ἔργα γένοιτο·
10 Μή τοι ἐλεγχείην καταχεύῃ, ὅς κεν ἀκούσῃ,
Ἀντία λωβεύων, αἶσχος δὲ σὸν οὔποτ' ὄληται.
11 Οἷα χρύσεα μῆλα ἐν ἀργυρέοις πινάκεσσι,
Τοῖον καὶ ἔπος ἐστὶν, ὅ τις κατὰ μοῖραν ἔειπεν.
12 Ὥς τε χρύσειος ὅρμος, ἄγαλμά τε καλὸν ἰδέσθαι,
Παμφαῖνον, χρυσοῖο τετυγμένον ἐκ καθαροῖο·
Ὡς ἐπιτιμητὴς ἀειήκοον οὖας ἔχοντι
Κεδνὸς, ἐπεί ἑ κατ' αἶσαν ἐνείκεσεν, οὐδ' ὑπὲρ αἶσαν.
13 Ὥστε χιὼν θέρεος ποτῷ ἐν κρητῆρι μιγεῖσα
Θυμὸν ἀναψύχει, ὅτε γούνατα σείριος ἄζει·
Τοῖός μιν πέμψαντι καὶ ἄγγελος αἴσιμα εἰδὼς,
Πιστὸς, ἀναψύχων κραδίην καὶ θυμὸν ἀνάκτων.

Ὃς

Sic etiam regibus immensurabilis mens est,
Et inscrutabile cor, difficile autem (est id) cognoscere
Hominibus mortalibus, Deus autem omnia novit.
  Primò sincerum fac argentum, benéque purga:
Et tunc faber vas elaboret perité.
  Longè ab oculis regis inhibeantur improbi,
Et stabilietur ejus thronus justitiâ.
  Nunquam coram rege gloriare,
Nec unquam heroibus compares te coràm,
Neque te jactes, neque sedeas illorum in sedilibus:
  Ut tibi dicat hominum tunc aliquis præsentium
O amice, huc ades, ascende autem & hic sede:
Sic enim melius, quàm ab alto deturbari
Etiam coram rege, quem oculis vidisti.
  Nè festina ad forum, juris litem intentare.
Nè (forte) dicas, quando tibi socius malum probrum dedit,
Hei mihi! quid mihi accidit? quid me tandem fiet?
  Cum solo contende socio, quando controversia inter vos
Oritur, neque tui occulta consilia animi
Alii declara, neque palam opera fiant.
  Ne te pudore suffundat, qui audiverit,
Coràm exprobrans, dedecus autem tuum nunquam pereat.
  Qualia aurea mala in argenteis picturis,
Tale & verbum est quod quis commodè & opportunè dixerit.
  Sicut aureum monile, ornamentúmque pulchrum visu,
Splendens, auro fabricatum ex puro:
Sic reprehensor attentam aurem habenti
Prudens, quandoquidem illum jure increpat, non injuriâ.
  Sicut nix æstate cum potu in poculo mixta
Animum refocillat, cùm genua sirius exiccat:
Talis illum mittentibus nuncius honesta sciens,
Fidelis, refocillans cor & animum dominorum (suorum.)

Qui

14 Ὅς κε μέγ' εὐχετόωτο διδοὺς ποτε δῶρον ἄδωρον,
Ἢ μὴ ὑποσχεσίην τελέσας, νεφέλῃσιν ἔοικε,
Κεινῇσιν νεφέλῃσιν, ἀνύδροισίν τ' ἀνέμοισι.
15 Δηρὸν ἀνασχόμενος πείθει φρένα ποιμένι λαῶν·
Γλῶσσά τε μειλιχίη κρατερὸν ὀστέα τ' ἔνδον ἀράσσει
Θέλγουσα, στερεόν τε νόον μαλακοῖσι λόγοισιν.
16 Εὑρὲς που μέλι χλωρόν; ἔδοις ὅ, τι σοι ἅλις εἴη·
Ὄφρα μὴ ἐξεμέσῃς αὖθις κακορημένος ἄδδην.
17 Μή τι δαμιζέμεναι λίην εἰς οἶκον ἑταίρου·
Μήποτε σεῖο κόρος μιν ἕλοι ἀδινὸν παρεόντος,
Τῷ καί οἱ ἐκ θυμοῖο πέσοις, ἐχθρός τε γένοιο.
18 Ὅς δέ κε μαρτυρέησι κατ' ἄλλου ψεύδεα βάζῃ,
Ῥαιστήρ, καὶ ξίφος ὀξὺ πέλει, καὶ πικρὸς ὀϊστός.
19 Ὅς δέ τε ἀνδρὶ πέποιθεν ὑπερφιάλῳ καὶ ἀπίστῳ,
Ἤματι τῷ, χαλεπὴ ὅτ' ὀϊζὺς ἤλυθεν, ἐόντι
Νήπιος ἀγνυμένῳ, ποσσὶ λυομένῳ τε πέποιθεν.
20 Ὡς ὅτε τις τε χιτῶν' ἀφέληται χείματος ὥρῃ,
Ἢ ὄξος νίτρῳ ἐπιχεύῃ, ἠδὲ κεράσσῃ·
Τοῖος ἀοιδιάων λιγυρὸν μέλος ἀχνυμένῳ κῆρ·
Μὰψ· ὁ μὲν ᾄσμ' ἀείδει, ὁ δ' οὐ φρένα τέρπετ' ἀκούων,
Οὐδέ τι κηλεῖται, κρατερὸν γὰρ ἔ πένθος ἀμύσσει.
21 Ἐχθρῷ πεινάοντι δὸς ἄρτον, ὅι ἔμμεν ἐδωδήν·
Πίνειν δ' ἱεμένῳ δὸς ὕδωρ, δίψης ἀλεωρήν·
22 Ὡς οἱ ὑπὸ κεφαλῆς πυρὸς ἄνθρακας αἰθομένοιο
Νηήσεις· μισθὸς δέ σοι ἐκ Θεοῦ ἄρκιος ἔσται.
23 Τοῦτον ὡς ῥιπὴ αἰθρηγενέος Βορέαο,
Κέρτομον ὣς γλῶσσαν δεινὴ ἀπέλασσεν ὀπωπή.
24 Βέλτερόν ἐστι μυχὸν ναίειν τέγευς θαλάμοιο,
Ἢ δόμον εὐρύχορον, γυνὴ ἣν φιλόνεικος ἔχῃσιν.
25 Ὡς τε ψυχρὸν ὕδωρ, ὅτε δίψῃ γυῖα κέλωνται·
Ὡς εὐαγγέλιον γαίης ἀπὸ τηλόθ' ἐούσης.
26 Καδδὲ πεσὼν ἀνὴρ ἀγαθὸς προπάροιθεν ἀλειτέων

Ὡς

Qui multùm gloriatur dans quandóque donum non-donum,
Vel non promissionem præstans, nubibus similis est,
Vacuis nubibus, & sine-pluvia ventis.

Qui diu sustinet persuadet animum pastori populorum:
Linguáque blanda valida ossa intùs refringit
Mulcens, durúmque animum mollibus verbis.

Invenisti alicubi mel dulce? edas quod tibi satis sit:
Nè evomas iterum saturatus abundè.

Nè frequentes nimium domum socii:
Nè quando tui satietas eum capiat crebrò præsentis,
Adeóque illi ex animo decidas, inimicúsque fias.

Qui in testimoniis contra alium mendacia loquitur,
Malleus, & gladius acutus est, & acerba sagitta.

Qui homini confidit superbò & infido,
Die illo, gravis cùm calamitas venerit, denti
Stultus fracto, pedíque luxato confidit.

Veluti cùm quis tunicam aufert hyberno tempore,
Vel acetum nitro superfundit, & permiscet:
Talis (est) cantans suavem cantilenam mœrenti in corde:
Frustrà; hic quidem belle cantat, ille autem non in animo delecta-
Neque mulcetur, validus enim eum dolor pungit. (tur audiens,

Inimico esurienti da panem, ut sit ei victus:
Bibere autem cupienti, da aquam ad sitem propulsandam:
Sic ei super caput ignis prunas ardentis
Cumulabis: præmium autem tibi ex Deo sufficiens erit.

Pluviam sicut impetus sudum-inducentis boreæ,
Conviciatricem sic linguam tetricus abigit vultus.

Satius est in angulo habitare excelsi cubiculi,
Quàm domum amplam, mulier quam contentiosa tenet.

Sicut frigida aqua, quando siti membra solvuntur:
Sic bonum nuncium à terra longinqua.

Decidens vir bonus coram peccatoribus

Ὡς πηγὴ θολερή τε πέλει, κρηνός τε σεσηπώς.

27 Οὐκ ἀγαθὸν μέλι πολλὸν ἔδειν· οὐδ' ἀνδράσι καλὸν,
Οὐδὲ ἔοικ' αὐτοὺς σφέτερον κλέος ἐξερεείνειν.

28 Ὅς ῥ' ἔθεν οὐ κρατέει, οὐδ' ὃν μῦθος ἐντὸς ἐέργει,
Οὐδέ τι πείθεταί οἱ κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ,
Περθομένῃ ὅδ' ἔοικεν, ἀτειχίστῳ τε πόληϊ.

ΚΕΦ. κϛʹ.

1 ὩΣ τε χιὼν θέρεος καὶ ὑετὸς οὐ κατὰ μοῖραν
Ὥρῃ ἐν ἀμήτου· ὣς οὔτε χαλίφρονι τιμή.

2 Ὡς ὄρνις ἀλάληται, ἀποπταμένη τε χελιδὼν
Ὤχετο μαψιδίως· κακὴ ὣς ᾤχετ' ἐπαρή,
Μὰψ, ἀτὰρ οὐ κατὰ κόσμον, ἐπεὶ φύγεν ἕρκος ὀδόντων,
Τὴν ἄνεμός τε φέρει, οὐδ' ἄπρηκτος ἔπλετο μῦθος.

3 Ἵππῳ τε μάστιξ, ὄνῳ ἡνίον, ἄφρονι ῥάβδος,
Ῥάβδος πεπληγυῖα μετάφρενον ἠδὲ καὶ ὤμους.

4 Ἢν κατὰ νηπιέην μὴ ἀμείβεο νήπιον ἄνδρα,
Μή ποτε καὶ σύ περ αὐτὸς ὅμοιος τῷδε γένηαι.

5 Ἢν κατὰ νηπιέην ἀπαμείβεο νήπιον ἄνδρα,
Μή ποτέ οἱ αὐτῷ δοκέῃ πεπνυμένος εἶναι.

6 Ἶσον, ὃς ἀγγελίην διὰ νηπίου ἀνδρὸς ἔπεμψεν,
Ὅς τ' ἀπέκοψε πόδας, καὶ ὕδωρ ὣς ὕβριν ἔπινε.

7 Χωλὸς ἄνισα βιβάς· κνῆμαι δέ οἱ οὐκ ἀραρυῖαι·
Ὣς οὐδ' ἄφρονας αἶνον ἀνὰ στόμ' ἔχειν ἐπέοικεν.

8 Ὡς ὅτε τις τε λίθον δήσας ἐν σφενδόνῃ ἧκε,
Τοῖος ὃς ἠλιθίῳ τιμὴν καὶ κῦδος ὄρεξεν.

9 Ὡς ὅτε τις τρηχεῖαν ἔχων ἐνὶ χερσὶν ἄκανθαν,
Οἰνοβαρής, οὐκ οἶδεν ὅ μιν δάκνει· οὐ δέ τ' ἀμύνει,
Ῥεῖα τε δάκτυλα πείρει, ἐπεὶ φρένας ἄασεν οἶνος·
Ὣς τε παροιμίη ἀνδρὸς ἀνὰ στόμα νηπυτίοιο.

10 Παμβασιλεύς, ὃς πάντα σοφῇ τεχνήσατο χειρί,
Ἄφρονι μισθὸν ἔδωκε, καὶ ἀνδράσιν, ὅστις ἁμάρτῃ.

Ὡς

Sicut fons turbidus eſt, & ſcaturigo putreſcens;

Non bonum (eſt) mel multum edere: neque viris pulchrum,
Neque decet ipſos ſuam gloriam inquirere.

Qui ſibi non imperat, neque ſuam vim intùs reprimit,
Neque omninò obtemperat ei cor, & animus inſolens,
Vaſtatæ hic ſimilis eſt, & muris-carenti urbi.

CAP. XXVI.

SIcut nix æſtate, & pluvia non conveniens
Tempore in meſſis: ſic neque ſtulto honor.

Sicut avis vagatur, & avolans hirundo
Abit cum-levibus-ventis: mala ſic evaneſcit imprecatio,
Fruſtrà, & non ſecundùm ordinem, poſtquam fugit ſeptum dentium,
Eámque ventus fert, neque firmum eſt verbum.

Equo flagellum, aſino frænum, inſipienti virga,
Virga percutiens dorſum & humeros.

Suam ſecundùm ſtultitiam nè reſpondeas ſtulto homini,
Nè quando & tu ipſe ſimilis ei fias.

Suam ſecundùm ſtultitiam reſponde ſtulto homini,
Nè quando ſibi ipſi videatur ſapiens eſſe.

Perinde (facit) qui nuntium per ſtultum hominem mittit, [1]
Ac qui abſcindit pedes, & velut aquam violentiam bibit.

Claudus inæqualiter incedit: tibiæ autem ejus non (ſunt) bene (compactæ
Sic neque ſtultos parabolam in ore habere convenit.

Veluti cùm quis lapidem ligans in fundam imponit,
Talis eſt qui fatuo honorem, & gloriam præbet.

Sicut quando aliquis acutam in manibus tenens ſpinam,
Vino-gravis non percipit, quòd eum mordet; hæc autem pungit,
Et facilè digitos penetrat, poſtquam mentem læſit vinum:
Sic proverbium viri in ore inſipientis.

Omnipotens qui omnia ſapienti fabricavit manu,
Stulto præmium dat, & hominibus, quicunque peccaverit.

Sicut

11 Ὥς τε κύων ἑὸν εἰς ἔμετον νόστησεν ἀναιδής,
Οὕτως ἀφροσύνην ἐς ἑὴν νόστησε χαλίφρων.
12 Ἄνδρ' ἴδες, ὃς πεπνῦσθαι ἐνὶ φρεσὶν ᾗσιν οἴεται·
Ἐλπωρὴν σύ κε μᾶλλον ἔχοις περὶ νηπυτίοιο.
13 Εἶπεν ἀεργὸς ἀνήρ, Λῖς εἰν ὁδῷ ἐγγύθι κεῖται,
Πῶς ἂν ἴω κατ' ἄστυ, λέων ἐπεὶ ἐστ' ἐν ἀγυιῇς;
14 Ὥς τε θύρη ἀμφιστρέφεται θαιρέοισιν ἑοῖσιν,
Ὣς ὀκνηρὸς ἀνὴρ κατακείμενος ᾧ ἐνὶ λέκτρῳ
Ἀμφιπεριστρέφεται, καὶ ἑλίσσεται ἔνθα καὶ ἔνθα.
15 Πᾶς ὑπὸ κόλπῳ χεῖρας ἔχων ἔκρυψεν ἀεργός·
Ἤχθετο δ', ὁσσάκις αὖτε ποτὶ στόμ' ἄειρεν ἀνάγκη.
16 Ἀνὴρ ὀκνηρὸς φησὶ φρονιμώτερος εἶναι
Ἤ περ ἑπτ' ἄλλοι λόγον εἰδότες εὖ ἀποδοῦναι.
17 Ὃς παριὼν νείκεσσιν ἐν ἀλλοτρίοισιν ἐμίχθη,
Νήπιος, ὡσεὶ περ κύνα κάρχαρον ἔλλαβεν ὤτων.
18 Ὡς ὅτε τις κρατερῷ λύσσης βεβολημένος οἴστρῳ
Αἰθομένας δαΐδας προΐει, θάνατόν τε, καὶ ἰούς·
19 Τοῖος ἀνήρ, ὃς ἑταῖρον ἑὸν δόλῳ ἐξαπαφίσκει,
Φησὶ δὲ παίγνιον εἶναι, ὃ δὴ κακὸν ἔργον ὑφαίνει.
20 Ἢ ξύλον οὐκ ἔστιν, πῦρ ἔφθιτο, φλόξ τ' ἐμαράνθη,
Ἢ περ δ' οὐκ ἔστι ψιθυριστής, νείκεα παύθη.
21 Ἄνθρακες ὡς δαλοῖσι, πυρὶ ξύλα τ' αὖ πέλονται·
Τοῖος ἀνὴρ φιλόνεικος ἐγείρειν καὶ μῶμον ἀνάψαι.
22 Ὡς ὁπότ' ἄνθρωποι βεβλήαται ὀξέϊ χαλκῷ,
Τοῖαι ἐπεσβολίαι φιλοκερτόμου ἀνδρὸς ἔασιν,
Αἳ διά τ' ἔγκατα πάντα, μέσην δέ τε γαστέρ' ἔλασσαν.
23 Γλῶσσα μὲν αἱμυλίη, κραδίη δ' ἔνδοθεν ἀλιτρή,
Σκωρίη ὡς κέραμος κεκαλυμμένος ἀργυρέοιο.
24 Ἄλλο μὲν ἐχθρὸς κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ βάζει,
Καί τ' ἔχει ἐν στήθεσσι δόλους, κακὰ βυσσοδομεύων.
25 Ὁππότε σοὶ ἐπέεσσι χαρίζηται μαλακοῖσι,
Μὴ πείθου· ἑπτὰ γάρ οἱ ἀλιτήματα εἴσ' ἐνὶ θυμῷ.

Ὃς

Sicut canis suum ad vomitum redit impudens,
Sic stultitiam ad suam redit stultus.

Hominem vides, qui se sapere in mente sua existimat?
Spem magis habere queas de stulto.

Dicit ignavus homo, Leo in via prope jacet,
Quomodo ire queam per civitatem, quandoquidem leo est in vicis?

Sicut janua circumvertitur cardinibus suis,
Sic piger homo jacens suo in lecto
Circumvertitur, & volvitur huc & illuc.

Unusquisque sub sinu manus habens occultat ignavus:
Ægrè autem fert, quoties ad os attollit præ necessitate.

Homo piger censet sapientiorem se esse,
Quàm septem alii rationem scientes bene reddere.

Qui transiens jurgiis se alienis immiscet,
Insipiens veluti canem asperum prehendit auribus.

Quemadmodum cùm quis valido furoris percitus œstro
Ardentes faces projicit, mortémque, & sagittas:

Talis vir (est) qui socium suum dolo decipit,
Dicit autem jocum esse, quod ei malum opus machinatur.

Ubi lignum non est, ignis extinguitur, & flamma marescit:
Ubi autem non est susurro, lites cessant.

Carbones quemadmodum torribus, & igni ligna arida sunt,
Talis est vir contentiosus litem & jurgium accendere.

Sicut quando homines vulnerantur acuto ferro,
Tales contumeliæ convitiatoris viri sunt,
Quæ intestina omnia, & medium ventrem penetrant.

Lingua blanda, cor autem intùs pravum,
Scoriâ sicut testa obtecta argenti.

Aliud inimicus occultat in mente, aliud autem loquitur,
Et habet in pectore dolos, mala profundè cogitans.

Quando tibi verbis adblanditur mollibus,
Ne credas: septem enim ei transgressiones sunt in animo.

Qui

26 Ὃς πολυκερδείῃ κλέψε φρεσὶν ἔχθεα λυγρά,
Τοῦ κεν ἀτασθαλίη γνωτὴ ἀναφανδὰ γένοιτο
Ἀνδρῶν τε πληθύϊ, παντός τε πάροιθεν ὁμίλου.
27 Ὃς μὲν τ᾽ αὐτὸς ὄρυξεν, ἀνὴρ κακῷ ἔμπεσε βόθρῳ·
Τὸν δ᾽ ἔπι, ὅς τ᾽ ὤθησε, κυλίνδετο λᾶας ἀναιδής.
28 Γλῶσσ᾽ ἀνδρὸς ψεύδεσσι κεκασμένου ἠδὲ δόλοισιν,
Ἀμφότερον, βλάψεν τε καὶ ἤχθηρεν τὸν ἔβλαψε·
Πολλοῖς δ᾽ αἱμύλιον στόμ᾽ ἀεικέα πότμον ἔφηνε.

ΚΕΦ. κζ'.

1 ΜΗ᾽ ἀμβάλλεο ἔργον ἐς αὔριον, οὐ γὰρ ἄμεινον,
Μηδέ τι θαρσήσας μάλα αὔριον εὔχεο ῥέξειν,
Νήπιος, οὐ γάρ πω σάφα οἶδα τί τέξεται ἦμαρ·
Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
2 Σὲ στόμ᾽ ἐπαινείτω μὴ μὲν τεόν, ἀλλότριον δέ·
Ἄλλος σε γλώσσῃ μακαρίζοι, μὴ σύ περ αὐτός.
3 Λᾶας μὲν βριθύς τ᾽ ἐστί, ψάμαθός τε βαρεῖα·
Βριθοσύνῃ δ᾽ ἄμφω νικᾷ χόλος ἀφραδέοντος.
4 Δεινὸν μένος πέλεται· χόλος ἄγριος, οἴδματι θύων·
Τίς δέ κεν ἐστάμεναι ζήλου προπάροιθε δύναιτο;
5 Ἀμφαδίη μέμψις κρυφίης φιλότητος ἀμείνων.
6 Πισταὶ μὲν πληγαί, φίλος ἀνὴρ ἅς κε τιθῆσιν·
Ἐχθροῦ δ᾽ αὖ δολόεντα φιλήματα, λυγρά τ᾽ ἔασιν.
7 Ὃς ῥ᾽ ἤδη γλυκερῆς ἐκορέσσατο θυμὸν ἐδωδῆς,
Καὶ χαλίνα στυγέει, καὶ κηρίον ἡδὺ μελισσέων·
Ἀνδρὶ δὲ πεινάοντι τὰ πικρ᾽ οὐ πικρὰ πέφανται.
8 Ὡς ὄρνις ἀλάληται ἀποπλαγχθεῖσα καλιῆς,
Ὣς καὶ ἀνὴρ ἀλάληται, ἐπεὶ ἕδος ὃν κατέλειψε
Χώρου ἀποπλαγχθείς· οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος.
Πλαγκτοσύνης δ᾽ οὐκ ἔστι κακώτερον ἄλλο βροτοῖσιν.
9 Εὐόδμοισι μύροις, θυέεσσί τε θυμὸς ἰαίνεται·
Ὣς γλυκύθυμος ἀνὴρ φίλα τε φρεσὶ μήδεα εἰδώς
Εὐφραίνει,

Qui præ aſtutia tegit in animo odia acerba,
Hujus nequitia nota propalàm erit
Hominum multitudini, & univerſo coram cœtu.

Qui ipſe fodit vir malam incidit in foveam:
Super illum autem qui protrudit, devolvitur lapis impudens.

Lingua viri mendaciis inſtructi, & dolis,
Utrunque, & lædit, & odit quem lædit:
Multis autem blandum os malàm mortem affert.

CAP. XXVII.

NE differ opus in craſtinum, non enim (id) melius eſt,
Neque confiſus, cras gloriare te facturum:
Stultus, neque enim certò ſcis, quid pariet dies:
Interdum noverca eſt dies, interdum mater.

Te os laudet non tuum, ſed alienum:
Alius te linguâ beatum-prædicet non verò tu ipſe.

Lapis quidem ponderoſus eſt, arenáque gravis:
Pondere autem utrumque ſuperat ira inſipientis.

Acerbus furor eſt; ira crudelis, æſtu fervens:
Quis autem ſtare coram invidiâ poteſt?

Aperta increpatio occultâ amicitiâ melior,
Fidelia ſunt vulnera, quæ amicus homo infligit:
Inimici autem doloſa oſcula, crudeliáque ſunt.

Qui jam dulci ſaturatus eſt in animo victu
Etiam favos faſtidit, & ceream cellam ſuavem apium.
Homini enim eſurienti acerba non acerba videntur.

Sicut avis vagatur, errans à nido:
Ita & homo vagatur, poſtquam ſedem ſuam deſeruit
A loco ſuo errans: domus amica, domus optima;
Vagatione autem non eſt deterius quid mortalibus.

Odoriferis unguentis ſuffimentíſque animus delectatur:
Sic dulcis-animi vir, & amica animo conſilia ſciens

Εὐφραίνει, ὅτε μῆτιν ἀπὸ κραδίης ἀγορεύῃ.
10 Μὴ κατάλειπε φίλον μήτ᾽ ἄρ σέο, μήτέ τι πατρός·
Ἀγχιο, μηδὲ κασιγνήτου εἰς οἶκον ἵκοιο
Ἤματι ὀϊζυρῷ, ὅτε τοι κακὸς οἶτος ἐπέλθῃ,
Ἄτη τ᾽ ἀργαλέη· τηλοῦ γὰρ ἐόντος ἀδελφοῦ
Κρείσσων ἐστὶν ἑταῖρος, ὃς ἐγγύθεν οἰκία ναίει.
11 Τέκνον ἐμὸν, πέπνυσο, φίλον δέ μοι ἦτορ ἴαινε·
Ὄφρά κε λωβητῆρος ἐπεσβόλου ἀντίον εἴπω.
12 Ῥεῖα κακὸν προπόωντ᾽ ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδὼς,
Καὶ λάθεν· ἀφραδέες δὲ προέσω κίον, οὐδ᾽ ἐνόησαν,
Βὰν δὲ καταντικρὺ, καὶ ἀεικέα μισθὸν ἄροντο.
13 Τοῖο χιτῶνα λάβε, ξείνου ὃς ὑπέγγυος ἐστι,
Καὶ παρ᾽ ἕο ξείνης ἔχυρον λάβε ἀντὶ γυναικός.
14 Ἶσον, ὃς ἀντικρὺ φίλον αἰνεῖ καὶ μακαρίζει
Φωνῇ ἀειζήλῃ, ἵνα τ᾽ αὐτὸς ῥεῖα πύθηται,
Πρωῒ μάλ᾽ ἐγρήσσων, μεμαὼς κεχαρισμένα βάζειν·
Ὅς τε καταρᾶται, συνεχές τ᾽ ἐπικέκλετ᾽ ἐρινῦς.
15 Ὡς ὅτε ταρφειαὶ σταγόνες πίπτουσιν ἔραζε
Συνεχὲς, ἤματι τῷ, ὅτε λαβρότατον ῥέει ὕδωρ
Οὐρανόθεν, βρίθει δ᾽ ὑπὸ λαίλαπι πᾶσα περὶ χθών·
Ὡς νεικεῦσα γυνὴ ἔειδος περὶ θυμοβόροιο
Πόλλ᾽ ἐτεά τε καὶ οὐκὶ, χόλος δέ τε καὶ τὰ κελεύει.
16 Ὅς δέ μιν ἔχ᾽ ἀγορέων δαμάσας, ἅμα δῆσεν ἐν ἀσκῷ
Κακκρύψας λιγέων ἀνέμων λαιψηρὰ κέλευθα,
Ἢ εὐώδες ἔλαιον, ὃ οἱ ἐπὶ δεξιτερῆφι,
Κρύψεν ἔχων, ἵνα μή τι ἀποπνεύσῃ ὀλίγον περ,
Ἀλλὰ τόδ᾽ οὐ λάθεν ἄνδρας ἐπὶ μεγάροισιν ἐόντας,
Ῥεῖα δ᾽ ἀείγνωτον πέλεται, ἐκ δ᾽ ἔσσυται ὀδμή.
17 Θήγει, ὀξύτερόν τε σίδηρος θῆκε σίδηρον,
Ἠδὲ φαιδρότερον· φίλος ὣς φίλον ὄμμασι θήγει.
18 Δένδρε᾽ ὃς οὐκ εἴασεν ἄνευ κομιδῆς κατὰ κῆπον,
Συκῆν δ᾽ εὖ ἐφύλαξεν, ἔδοι κεν εὔφρονα καρπόν·

Ὡς

Exhilarat, quando consilium ex corde edit.

Nè relinquas amicum neque tuum, neque patris:
Sustine, neque fratris ad domum eas
Die calamitoso, quando tibi mala ærumna supervenit,
Damnúmque grave: procul enim existente fratre
Melior est socius qui propè habitat.

Fili mi, sape, charum autem mihi cor exhilara,
Ut convitiatori maledico ex-adverso respondeam.

Facilè malum prævidet vir prudens,
Et latet; stulti autem ultrà pergunt, neque considerant,
Procedunt autem obviàm, & malam mercedem referunt.

Ejus vestimentum cape, qui pro peregrino sponsor est,
Et ab eo peregrinâ pignus cape pro muliere.

Perinde (facit) qui coràm amicum laudat, & beatum prædicat
Voce altâ, ut ipse facilè intelligat,
Diluculò valdè surgens, gestiens blanda loqui;
Ac qui execratur, dirásque invocat furias.

Sicut quando crebræ guttæ cadunt in terram
Continuè, die illo quo largissima fluit aqua
De cœlo, gravatur autem sub procella omnis circum terra:
Sic jurgia jactans mulier contentione præ acerba,
Multa vera & non, ira autem & ista jubet.

Qui autem illam reprimit à sermonibus, simul ligat in utre
Occultans stridulorum ventorum celeres vias,
Aut suaveolens unguentum, quod illi in dextera (est,)
Absconditum habet, ut nequid spiret vel minimum,
Sed id non latet homines in ædibus existentes.
Facile autem manifestum est, erumpítque odor.

Acuit, & acutius ferrum reddit ferrum.
Et splendidius; amicus sic amicum oculis acuit.

Arbores qui non finit sine cura in horto,
Ficum autem bene custodit, edet suavem fructum:

Ὡς ὅ, τις ἐυ κομέει ὃν ἄνακτα, τετιμένος ἔσαι.

19 Ὡς ὅτ' ὀπωπὴν ἀνδρὸς ἐν ὕδασι δεῖξεν ὀπωπὴ

Ἀντίτυπος, κραδίη ὡς ἀνέρος ἀνέρα δεῖξεν.

20 Οὔποτε πίμπλανται ἀΐδης καὶ λυγρὸς ὄλεθρος·

Ὡς βροτοῦ ὀφθαλμοὶ ἀκόρητοι πάμπαν ἔασιν.

21 Ἄργυρος ἐν χοάνοισιν ἐτάζεται, ἐν δὲ καμίνῳ

Χρυσὸς, ἀνὴρ δ' αἴνοισιν ἑοῖς, ὅτ' ἐπῄνεσεν ἄλλος.

22 Πυρῷ ὁμοῦ ὑπέρῳ εἴπερ τε χαλίφρονα κόψῃς

Ἐν ὅλμῳ, οὐδ' ὥς μιν παύσεις ἀφροσυνάων.

23 Εὖ τοι ἔχοι μήλων κομιδὴ, οἵας τ' ἐνὶ θυμῷ

Φράζεο, ὡς δασύμαλλοι, εὐτρεφέες τε γένωνται,

Πωεά τοι ἀγέλαι τε ἐπὶ φρεσὶ σῆσι μελόντων.

24 Οὐ γάρ πω μίμνουσι τὰ χρήματα νωλεμὲς αἰεί·

Οὐδὲ δ' ἀπὸ προγόνων σκῆπτρον καὶ σέμματ' ἀνάκτων

Ἀλλήλοις γενεῇσι διαμπερὲς ἑστήκασι.

25 Χόρτος ἀνέδραμε πολλὸς, ἰδ' ἐν λειμῶνι φαάνθη,

Ἐν δ' ἀγροῖσιν ἅλις φύονται τέρεν' ἄνθεα ποίης,

Χλωρή τ' ἄγρωστις, βοτάναι τ' ἐν ὄρεσσι λέγονται.

26 Ἄρνες τοι ἀμαλαὶ μαλακὴν ἐσθῆτα φέρουσιν·

Αἶγες ὀπάζουσίν τ' ἀντάξιον ὦνον ἀρούρης.

27 Σοὶ δ' αἰγῶν ἅλις ἔσσετ' ἐπισταμένον γάλα θῆσθαι,

Σοί τ' αὐτῷ, οἴκῳ τε, καὶ ἀμφιπόλοισι τεῇσιν

Ἀφροσύνη, ἵνα μὴ βιότου ἐπιδευέες ἦτε.

ΚΕΦ. κη'.

1 Δ Τασεβέες φεύγουσιν, ὅτ' οὔτις ὄπισθε διώκει·

Ὡς δὲ λέων κρατερὸς θρασυκάρδιοί εἰσι δίκαιοι.

2 Πολλοὶ κοίρανοί εἰσι καὶ ὄρχαμοι, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ

Εἵνεκ' ἀτασθαλίης πολιητέων· οὔτ' ἄρα τις δὴν

Σκῆπτρον ἔχει, πάντες δὲ μινυνθάδιοι τελέθουσιν·

Ἀνδρὸς δ' αὖ βουλῇσι περίφρονος ἰδμοσύνῃ τε

Ὄλβια πάντα πόληος, ἐπὶ δηρὸν δὲ τέθηλεν

Sic qui benè curat herum, honoratus erit.

Ut quando faciem hominis in aquâ ostendit facies
Repercussa, cor sic hominis hominem ostendit.

Nunquam implentur infernum, & gravis perditio:
Sic hominis oculi insatiabiles semper sunt.

Argentum in vasis-fusoriis probatur, in camino autem
Aurum, vir autem laudibus suis, quando laudat (eum) alius.

Unà cum tritico pistillo licet stultum contuderis
In mortario, neque sic eum cessare-facies à stultitia.

Bene tibi curentur pecora, ovésque in animo
Considera, ut bene-lanosæ & pingues fiant,
Greges tibi & armenta in animo tuo curæ-sint.

Non enim manent divitiæ perpetuò semper:
Nec præpotentum sceptrum, & diademata regum
Indesinentibus seculis perpetuò stant.

Fœnum succrescit multum, & in prato apparet,
In agris autem abundè nascuntur tenera germina herbæ,
Viride autem gramen, & herbæ in montibus colliguntur.

Agni tibi teneri mollem vestem ferunt:
Capræ autem præbent dignum pretium agri.

Tibi autem caprarum satis erit annuum lac ad mulgendum,
Tibíque ipsi, & domui, & ancillis tuis
Abundanter, nè victûs indigentes sitis.

CAP. XXVIII.

Impii fugiunt, quando nemo à-tergo persequitur;
Sicut autem leo fortis audaces sunt boni.

Multi imperatores sunt, & principes, alius post alium
Propter nequitiam civium: nec quisquam diu
Sceptrum tenet, omnes autem brevis ævi sunt:
Viri autem è-contrà consiliis cordati & scientiâ
Prospera omnia sunt civitatis, diu autem (illa) floret

Ἐξ συνηθείης, ἀρετῶσι δὲ λαοὶ ὑπ' αὐτοῦ.
3 Ὡς ὅτ' ἀθέσφατος ὄμβρος ἀπ' οὐρανόθεν παταγήσῃ
Λάβρος ἐπαιγίζων, μινύθει δέ τε ἔργ' ἀνθρώπων,
Οὐδ' ἔτι τις σῖτος· τοῖος κεχρημένος ἀνήρ,
Ὅς θ' ὕβρει εἴκων ἄλλους κακ' ἔοργε πενιχρούς.
4 Οἱ θεσμὸν μεθιεῖσι Θεοῦ, αἰνεῦσιν ἀλείτας·
Οἱ δὲ φυλάσσουσιν, τοῖσίν τ' ἔριδα προφέρονται.
5 Οὔ τι δίκην ἐνόησαν ἐνὶ φρεσὶν ἄνδρες ἀλιτροί·
Οἱ δὲ Θεὸν ζητεῦσι, δαήμονές εἰσιν ἁπάντων.
6 Κρείσσων δὲ πενιχρὸς ἀνήρ, ὅς τ' αἴσιμα ᾔδη,
Ἢ σκολιῇσιν ὁδοῖσι κιών, κἂν πλούσιος εἴη.
7 Θεσμὸν ὃς εὖ ἐφύλαξεν, ὁ μὲν πεπνυμένος υἱός·
Ὃς δέ τε ὀψοφάγοισι καὶ οἰνοποτῆρσιν ἐμίχθη,
Ὃν γένος ᾔσχυνεν, καὶ ὀνείδεα θῆκε τοκεῦσιν.
8 Ὃς τόκῳ ὀλομένῳ ὕβρει θ' ἑὸν οἶκον ὀφέλλει,
Τρώκτης, οὐχ ὁ μὲν αὐτὸς ὀνήσεται, ἀγείρει δ' ἄλλῳ
Χρήματα νηήσει, ὅ κεν οἰκτείρειε πένητα.
9 Ὅσπερ ἀπέτραπεν οὖας, ὅπως μὴ θεσμὸν ἀκούσῃ,
Τοῖο καὶ εὐχωλή, ἄγος ὥς, στυγερωτάτη ἔσται.
10 Ὃς κακῇ εἰνὶ κελεύθῳ ἄλλον ἀγαθοῖσιν ἔθηκεν
Ἀνδράσιν, ἐν βόθρῳ, ὃν τ' αὐτὸς ὄρυξε, πεσεῖται·
Κτήματα δ' ἰθυνόοισιν ἔσονται πολλὰ καὶ ἐσθλά.
11 Πλούσιος οἱ αὐτῷ δοκέει πεπνυμένος εἶναι·
Πτωχὸς δ', ᾧ νόος ἐστὶν ἐνὶ φρεσίν, αὐτὸν ἐρευνᾷ.
12 Εὐσεβέων μὲν ἀγαλλομένων μέγα χάρμα καὶ εὖχος
Ἀνδράσιν· οἱ δ' ἔκρυφθεν, ἀτάσθαλοι ὁππότ' ἀνέσταν.
13 Ὃς μὲν ἐᾷ κρύπτει ἀλιτήματα, πήματι κύρσει·
Ὃς δὲ λέγει, λείπει τε, Θεὸς μάλα τόνδ' ἐλεήσει.
14 Ὄλβιος, ὃς δείδοικε μετὰ φρεσὶ νωλεμὲς αἰεί·
Μή τι κακὸν ῥέξῃ· ὃς δ' ἐν στήθεσσιν ἑοῖσι
Κῆρ ἀτέραμνον ἔθηκεν, ὅδ' ἐν κακότητι πεσεῖται·
15 Ὥστε λέων ὠρυόμενος, καὶ ἄρκτος ἀναιδής,

Πλαζόμενος

Ex recta-rerum-administratione, feliciter autē vivit populus sub ipso

Sicut quando ingens imber è cœlo cum-crepitu-descendit
Largus ingruens, minuuntur autem opera hominum,
Neque amplius cibus est: talis est homo egenus,
Qui injuriæ se-dedens, aliis malefacit pauperibus.

Qui legem deserunt Dei, laudant improbos:
Qui autem eam custodiunt, iis litem intentant.

Non judicium intelligunt in mente peccatores:
Qui autem Deum quærunt, gnari sunt omnium.

Melior est vir pauper, qui recta novit,
Quàm obliqui- viis incedens, licèt dives sit:

Legem qui benè custodit, ille sapiens (est) filius:
Qui autem cum helluonibus, & vini-potoribus versatur,
Suum genus dedecorat, & probro afficit parentes.

Qui fœnore perniciosо, injuriâque suam substantiam auget,
Lucrio, non quidem ipse (ex eo) fructum capiet, viro autem aliī
Divitias congeret, qui miserebitur pauperis.

Qui avertit aurem, ut ne legem audiat,
Hujus oratio, ceu piaculare-crimen, odiosissima erit.

Qui mala in via bonos errare facit
Viros, in foveam, quam ipse fodit, incidet:
Possessiones autem justis erunt multæ, & bonæ.

Dives sibi ipsi videtur sapiens esse:
Pauper autem, cui intelligentia est in mente, eum perscrutatur.

Piis exultantibus magnum gaudium, & gloria est
Hominibus: illi autem occultantur, improbi quando surgunt.

Qui sua abscondit peccata, in malum incidet:
Qui autem ea enarrat, & linquit, Deus valdè ejus miserebitur.

Felix qui timet in animo perpetuò semper
Nequid malum perpetret: qui autem in pectore suo
Cor durum habet, hic in infortunium incidet.

Sicut leo rugiens, & ursus impudens

Πλαζόμϑος λιμῷ, μέγα τε σθένει βλεμεαίνων·
Τοῖ⊕ ἀλιβδὸς ἀνὴρ κρατέων λαοῖο πενιχρῶ,
Δημοβόρος βασιλεὺς, ἐπεὶ ὐτιδανοῖσιν ἀνάσσει.
16 Τρύχει ἀτέρας ἀρχὸς, ὃς ὐ φρεσὶν ἄρτια ἤδη,
Τῶ δ' ὕβρις τε βίη τε σιδήρεον ὐρανὸν ἵκει·
Ὃς ᾗ φιλαργυρίην συγέει, καὶ κέρδεα λυγρὰ,
Αὐτὸς ὁι αἰὼν, δηρὸν ᾗ ζωοῖσι μετέσαι.
17 Ὃς κε μιαιφόν⊕ ᾖσι, χέῃ δέ τε αἷμα βίηφι,
Φεύξε̃ται ἐς βόθρον (μή τις σχέθοι) ἔς τε βέρεθρον·
18 Ἰθυπόρος μὲν ἀνὴρ σόος ἔσαι· πᾶς ᾗ πεσεῖται,
Ὁ σκολιόν τ' οἶμον καὶ σχέτλια ἔργα φίλησε.
19 Ὢ ἀροτὴς κε μεμήλῃ, ἅλις τέ οἱ ἔσσεται ἄρτος·
Ὃς κενεοῖσί τε μίσγεθ', ἅλις τέ οἱ ἔσσετ' ἀνάγκη.
20 Ὃς κεν πιστὸς ἔῃ, τῷ δ' ἄσπετος ὄλβ⊕ ὀπηδεῖ·
Ὃς ᾗ μάλ' εἰς ἄφεν⊕ σπεύδει, ὐκ ἔσσετ' ἀθῷος.
21 Οὐχ ὁσίη ἐπίηρα φέρειν τινὶ εἰνὶ δίκῃσι·
Κεῖνος γὰρ κεν ἀνὴρ πόρνης ἕνεχ' ὧς ἀλίτηται.
22 Ὃς πλούτοιο μεμαὼς φιλοκερδείῃσι τόσοιο
Ἐκ [illegible] σπεύδει, μετὰ δὲ καὶ βάσκανον ὄμμα,
Νήπιος, ὐδ' οἶδεν ὅτι χρεώ μιν ἱκάνει.
23 Ἀνέρα νουθετέων χάριτας ἕξεις ὄπισθεν,
Ἢ θέλγων μαλακοῖσι καὶ αἱμυλίοισι λόγοισιν.
24 [illegible]
[illegible]
25 Ὃς [illegible] ἐγείρει
Ὃς ᾗ [illegible]
[illegible]

Diſcurſans præ fame, & multùm robore fretus:
Talis eſt peccator imperans populo egeno,
Populi-vorator rex, quoniam nullius-pretii viris dominatur.
Affligit homines princeps, qui non in animo recta novit,
Hujus autem injuria, & vis ad ſolidum cœlum pervenit:
Qui autem avaritiam odit, & lucra fraudulenta,
Ingens ei ævum, diu autem vivis intererit.
Qui homicida eſt, & fundit cujuſpiam ſanguinem vi,
Fugiet ad foveam (nequis eum detineat) & in barathrum.
Rectè-incedens vir ſalvus erit: totus autem cadet,
Qui pravam viam, & mala opera amat.
Cui aratio curæ-eſt, ſatìs ei erit panis:
Quique cum vanis hominibus converſatur, ſatìs ei erit neceſſitatis.
Qui fidelis eſt, eum magna felicitas comitatur:
Qui autem valdè ad divitias feſtinat, non erit innocens.
Non fas eſt gratificari alicui in judicio:
Ille enim homo propter fruſtum panis ſic peccaverit.
Qui diteſcere cupiens avaritiâ mentis
Ad divitias feſtinat, malus ei, & invidus oculus;
Stultus, neque conſiderat, quòd paupertas eum invadit.
Virum increpans magìs gratioſus erit poſteà,
Quàm demulcens mollibus & blandis ſermonibus.
Qui, poſtquam patris ſui, aut matris poſſeſſiones ſurripuit,
Negat ſe peccaſſe, ſocius hic eſt deſtructori.
ntem habet ſuperbam, contentionem funeſtam excitat:
co confidit, ill ... voluntate
e, & ei val ... ſolum.
) qui ſuo c ... nfidit:
omo men
t, haudq ... occupabit eum:
cordiam ... vertit faciem,
multi, ... ntur.

Occultantur

28 Κρύφθεν ὑπαὶ φόβου ἄνδρες ἀνισαμένων μὲν ἀλειτέων·
Ὀλλυμένων δέ τ', ἀέξετ' ἐπὶ χθονὶ φῦλα δικαίων.

ΚΕΦ. κθ'.

1 Ὅστις ἐλεγχόμενός περ πολλάκις οὐκέτ' ἐπείθη,
Αὐχένι δὲ στιβαρῷ πινυτῆς ζυγὸν ἐξετίναξεν,
Ἐξαπίνης ἀπολεῖται, ἄκος δ' οὐκ ἔσσετ' ὀπίσσω.
2 Γήθησαν λαοί, ὅτε κοιρανέουσι δίκαιοι·
Ὤμωξαν δέ τε λαοί, ὅτε κρατέουσιν ἀλεῖται.
3 Ὃς πινυτὴν φιλέει, πατρὶ φρένας ἔνδον ἰαίνει·
Οἶκον δὲ τρύχει, ὃς παλλακίδεσσιν ὁμιλεῖ.
4 Ἰθείῃσι δίκῃσιν ἄναξ ἱδρύσατο γαῖαν·
Ὃς δέ τε δωροφάγος πίσσει γέρα, πάμπαν ὄλεσσεν.
5 Ὅς κ' ἄλλῳ μύθοισι χαρίζηται μαλακοῖσιν,
Αἱμύλα κωτίλλων, πέτασε λίνον οἷσι πόδεσσιν.
6 Ἀμπλακίῃ κακοῦ ἀνδρὸς ἔνι βρόχος· ἀλλὰ δίκαιος
Τέρπετ' ἀγαλλόμενος, καὶ εὐφροσύνῃσιν ἀείδει.
7 Ἐσθλὸς ἀνὴρ ἐνόησε δίκην νεῖκός τε πενιχρῶν·
Ἀλλ' οὐκ οἶδεν ἀλιτρὸς ἐνὶ φρεσίν, οὔτ' ἀλεγίζει.
8 Πολλάκις ἐμπλέκεται ἐμπαικτέων ἀμπλακίῃσιν
Ἡ πόλις, ὡς ἄψοισι λίνου ἁλοῦσα πανάγρου·
Μῆνιν δὲ στονόεσσαν ἐχέφρονες ἄνδρες ἔπαυσαν.
9 Νηπίῳ ἢν ἐριδαίνῃ ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς,
Οὔποτέ τι πρήξει, οὐδ' οἱ κατάπαυμα γένοιτο,
Εἴτ' ἂρ ὑπόδρα ἰδὼν χαλεπῷ ἠνίπαπε μύθῳ,
Εἴθ' ὅγε μειδιόων μιν μειλιχίοισι προσηύδα.
10 Αἰὲν ἀπεχθαίρουσιν ἀμύμονα φῶτα δαφοινοί·
Ἐσθλοὶ δὲ ζητεῦσι, λιλαιόμενοι φίλοι εἶναι.
11 Ἄφρων πάντ' ἀγορεύει ἅ, τε φρεσὶν ἦσι μενοινᾷ·
Σιγῇ δ' ἐν στήθεσσιν ἀνὴρ ἔχει ὅστε περίφρων,
Ὄφρ' εἴπῃ μετόπισθεν, ὅθ' ὥρη ἔπλετο μύθων.
12 Εἰ ψεύδεσσιν ἄναξ ἀεικήκοον οὖας ἐρείδει,

Πάντες

Occultantur præ timore viri surgentibus improbis:
Pereuntibus autem, augentur in terra tribus justorum.

CAP. XXIX.

Qui, reprehensus licèt sæpenumero, nondum obtemperat,
Cervice autem rigidâ prudentiæ jugum excutit,
Subitò peribit, remedium autem non erit postea.

Lætantur populi, quando imperant justi:
Plorant autem populi, quando dominantur improbi.

Qui sapientiam amat, patri mentem intùs exhilarat:
Substantiam autem atterit, qui cum meretricibus versatur.

Rectis judiciis rex stabilit terram: (perdit.
Qui autem donorum-vorator, concoquit præmia, funditùs (eam)

Qui alteri dictis gratificatur mollibus,
Blandè garriens, expandit retia ejus pedibus.

In peccato mali hominis est laqueus: sed justus
Delectatur exultans, & præ lætitiâ canit.

Vir bonus considerat jus, litémque pauperum:
Sed non novit improbus in animo, neque curat.

Sæpenumerò illaqueatur derisorum peccatis
Civitas, tanquam nexibus lini capta omnia-venantis:
Iram autem funestam sapientes viri sedant.

Cum stulto si contendat vir prudens,
Nunquam aliquid efficiet, neque illi quies fuerit,
Sive torvè aspiciens aspero objurgaverit sermone,
Sive ille subridens eum placidis (verbis) alloquatur.

Semper odio-habent integrum virum sanguinolenti:
Justi autem quærunt, cupientes ei amici esse.

Stultus omnia profatur, quæ animo suo cogitat:
Tacitè autem in pectore vir continet, qui sapiens (est),
Ut dicat posteà, cùm tempus fuerit sermonum.

Si mendaciis rex attentam aurem applicat,

Πάντες ἑοὶ θεράποντες ἀτάσθαλα μηχανόωνται.
13 Πτωχὸς κερδαλέος τ' ἀλλήλοις ἀντεβόλησαν·
Ἀμφοτέρων δὲ Θεὸς φάος ὀφθαλμοῖσιν ἔδωκε.
14 Κείνου τοῦ βασιλῆος ἀεὶ θρόνος ἔμπεδος ἔσαι,
Ὅς κε μετὰ πτωχοῖσι δίκην ἰθυώτατα εἴπῃ.
15 Πληγαὶ μὲν καὶ ἐνιπαὶ ἐχέφρονα θυμὸν ἔθηκαν·
Μητέρα δ' ἣν ᾔσχυνε παῖς, τόν τ' οὔτις ἐλέγχει.
16 Αὔξεται ἀμπλακίη ἅμ' ἀεξομένοισιν ἀλιτροῖς·
Τῶν δέ τ' ἀεικέα πότμον ἐσαθρήσουσι δίκαιοι.
17 Παῖδα τεὸν κολάσῃς, ὁ δὲ δώσει τοι ἀνάπαυσιν,
Καὶ τέρψει τεὸν ἦτορ ἐϋφροσύνῃσιν ἰαίνων.
18 Ἧχι θεοπροπίη οὐκ ἔπλετο, λαὸς ὄλωλε·
Θέσφατα δ' αὖ θεσμόν τε φυλάσσων ὄλβιός ἐστι.
19 Χρεὼ πληγέων θεράποντ', ἐπεὶ οὐκ ἐπέεσσι δαμάσθη,
Εὖ μὲν γὰρ νοέων περ ἐνὶ φρεσὶν, οὐχ ὑπακούσει,
Στῆ δ' ἀλλοφρονέων, ὡς οὐκ ἀΐοντι ἐοικώς.
20 Ἄνδρ' ἴδες ἀκριτόμυθον, ὅ τε θρασύς ἐς ἀγορητής;
Ἐλπωρὴν νύ κε μᾶλλον ἔχοις περὶ νηπυτίοιο.
21 Δοῦλον ὃς ἐξέτι παιδὸς ἐΰτρεφεν ἠδ' ἀτίταλλε,
Τῷ δ' ὁ μὲν υἱὸς ὄπισθεν, ἄναξ δέ τε ἔσσεται οἴκου.
22 Ἀνὴρ ὀξύχολος τίκτει ἔριν· ὃς δὲ κοτήεις,
Αἴσυλα πόλλ' ἔρδει, καὶ μαίνεται οὐκέτ' ἀνεκτῶς.
23 Ἧσιν ἀγηνορίῃς μινύθει βροτός· ὃς δέ τ' ἐνηὴς,
Καὶ χθαμαλὰ φρονέων, τιμὴ μέγ' οἱ ἔσσετ' ἔρεισμα.
24 Ὁ κλέπτῃ συνέειθος; ὁμιλῷ τέ οἱ ἔλλαχεν αἶσαν,
Οἵ τ' αὐτοῦ ἐχθρὸς, καὶ ἐπίσπαστον κακὸν ἕξει·
Ὅς τ' ἐπεὶ οὖν ἄλλων συνηγορὰς ἤκουσεν ἐπαρὰς,
Οὐκ ἐπέεσσιν ἔφηνεν, ἐπῄνεσεν δὲ σιωπῇ.
25 Ταρβοσύνη, βρόχῳ ὡς, ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ·
Ὃς δὲ Θεῷ πίσυνος, μάλ' ἔκηλος καὶ σόος ἔσαι.
26 Πολλοὶ ἐέλδονται κεχαρισμένοι ἔμμεναι ἀρχῷ,
Τῷ τ' ἐπίηρα φέρουσιν, ἵνα σφίσιν ἵλαος εἴη·

Ἐκ

Omnes ejus famuli improba machinantur.
  Pauper & verſutus ſibi invicem occurrunt:
Amborum autem Deus lumen oculis dedit.
  Illius regis ſemper thronus firmus erit,
Qui inter pauperes jus rectiſſimè dixerit.
  Verbera & increpationes prudentem animum reddunt:
Matrem autem ſuam pudefacit filius, quem nemo reprehendit.
  Creſcit improbitas ſimul cum creſcentibus peccatoribus,
Illorum autem turpem ruinam conſpicient juſti.
  Filium tuum corrigas, ille autem dabit tibi requiem,
Et delectabit cor tuum lætitiâ exhilarans.
  Ubi vaticinium non eſt, populus perit;
Divina autem oracula legémque ſervans felix eſt.
  Opus-eſt verberibus ſervo, quandoquidem verbis non domatur,
Bene enim intelligens licèt in animo, non reſpondet,
Stat autem aliud-agens. tanquam non audienti ſimilis.
  Hominem vides garrulum, quíque audax eſt prolocutor?
Spem potiùs habere-queas de ſtulto.
  Servum qui à puero bene-nutrit, & delicatè educat,
Illi hic filius poſteà, dominúſque erit familiæ.
  Homo bilioſus parit contentionem; quíque iracundus eſt,
Nefaria multa patrat, & inſanit non ampliùs tolerabiliter.
  Suâ ſuperbiâ attenuatur homo: qui autem mitis (eſt,)
Et humilia ſapiens, honor magnum ei erit fulcrum.
  Qui furi comes, parémque cum illo ſortitur portionem,
Sibíque ipſi inimicus (eſt) & ultrò-accerſitum malum habebit,
Qui poſtquam aliorum odioſas audierit imprecationes,
Non verbis oſtendit, approbat verò ſilentio.
  Timor, veluti laqueo, damno implicat gravi:
Qui autem Deo confiſus, valdè quietus, & ſalvus erit.
  Multi ſtudent accepti eſſe principi,
Eíque gratificantur, ut illis propitius ſit:

'Εκ δὲ Θεοῦ δίκη ἐστὶ θεμιστεύοντος ἑκάστῳ.
27 'Ανδρὶ μὲν ἰθυνόῳ συχθρότατός ἐστιν ἀλείτης·
'Ανέρι δ' αὖ τε κακῷ συχθρότατός ἐστιν ἀμύμων.

ΚΕΦ. λ'.

1 ΤΑῦτ' ἔπε' Ἀγούροιο περίφρονος Ἰακίδαο,
Ἡ δὲ θεοπροπίη, ὅδ' ἀνὴρ τοῖον φάτο μῦθον,
Πρός δ' Ἰθίηλον ἔειπ', Ἰθίηλόν τ', Οὐχάλιόν τε.
2 Ἦ μὲν ἐγὼ δειλὸς πάντων πέρι νήπιος ἀνδρῶν,
Κτηνώδης δέ τε εἰμι, νόος δέ μοι οὐδ' ἔνι κόκκος,
'Ουδέ μοι ἀνδρομεαί εἰσι φρένες, οὐδ' ἠβαιόν.
3 'Ουδέ τι μήδεα πύκι' ἐδάην, οὐδὲ φρένας ἐσθλάς,
'Ουδέ μοι ἰδρείη ἔνι, ἣ θ' ὁποίοισιν ὀπηδεῖ.
4 Τίς ῥ' ἀπὸ γῆς ἀνέβη εἰς οὐρανὸν ἀστερόεντα;
'Ηὲ τίς οὐρανόθεν κατέβη ἐς ἀπείρονα γαῖαν;
Τίς δὲ πολυπλάγκτους ἀνέμους συλλέξατ' ἀγοστῷ,
Δεξάμενος βορέαο, καὶ ἄλλων ὅσσοι ἄηται;
Φάρεϊ τίς συνέδησεν ὕδωρ; τίς πείρατα γαίης
Πάντα πέριξ ἵδρυσε; τίς, ἠὲ τί οἱ ὄνομ' ἐστὶν,
'Ει σύ γέ που τόδε οἶσθα; τί δ' οὔνομα παιδὸς ἑοῖο;
5 Πάντα Θεοῦ ἔπε' ἁγνὰ πέλει· ὁ δὲ πᾶσι βροτοῖσιν,
Οἵ τ' αὐτῷ πίσυνοι, ἀσπὶς καὶ ἐπίρροθός ἐστι.
6 Μή τι λόγοισιν ἑοῖς περιβάλλοις, μηδ' ἐπιθείης·
Μή σε ἐλέγχῃσι, ψεύστης τ' ἀναφανδὰ γένηαι.
7 Ταῦτα δύω σ' ᾔτησα, σὺ δ' ἵλαθι, μηδ' ἀνάνευε,
'Εισόκ' ἔτι ζώω, καὶ ὁρῶ φάος ἠελίοιο·
28 Πρῶτ' ἀπ' ἐμοῦ ματίην καὶ ψεύδεα νόσφιν ἔρυκε·
Δεύτερον αὖ μή μοι πενίην δὸς, μηδέ τι πλοῦτον,
Δὸς δέ μοι αἴσιμ' ἔδειν, σῖτός τέ μοι ἄρμενος εἴη
Ἄρκιος, ἁρμαλιή τε κακοῦ λιμοῦ ἀλεωρή.
9 Μή ποτ' ἐμπλησθεὶς σέ τ' ἀνήνωμαι, σά τε δῶρα,
(Τίκτει γὰρ κόρος ὕβριν) ἰδ' εἴπω, Τίς Θεός ἐστιν;

Ex Deo autem jus est moderanti unicuique.

Viro justo abominatus est improbus:

Homini rursus malo abominatus est integer.

CAP. XXX.

HÆc verba sunt Aguri prudentis Iakidæ,

Hæc autem prophetia; iste vir talem locutus est sermonem,

Ad Ithielem autem locutus est, Ithielémque Ucalémque.

Certè ego miser præ omnibus insipiens hominibus,

Brutúsque sum, mentis autem mihi nè granum quidem inest.

Neque mihi humana inest intelligentia, nè vel minimum.

Nec consilia prudentia didici, neque sapientiam bonam,

Nec mihi scientia inest, quæ sanctis adest.

Quis à terra ascendit in cœlum stellatum?

Vel quis cœlitus descendit in immensam terram?

Quis autem multivages ventos collegit pugno,

Apprehendens Boream, & alios quotquot venti (sunt)?

Pallio quis colligavit aquas? quis fines terræ

Omnes undique stabilivit? quis, aut quod illi nomen est,

Si tu fortè hoc nosti? quódve nomen filii ejus?

Omnia Dei verba pura sunt ille autem omnibus mortalibus,

Qui illi confidunt, clypeus, & adjutor est.

Nihil sermonibus ejus adjicias, neque addas,

Nè te redarguat, mendáxque apertè fias.

Hæc duo à te petii, tu autem propitius esto, neq; (ea mihi) abnega

Usquedum vivo, & video lumen solis:

Primùm à me vanitatem, & mendacia longè prohibe;

Deinde etiam neque paupertatem mihi da, neque divitias,

Da autem mihi convenientia edere, victúsque mihi congruus sit

Sufficiens, cibíque-portio malæ famis remedium.

Nè unquam repletus téque abnegem, tuáque dona,

(Parit enim satietas petulantiam) & dicam, Quis Deus est?

Nè

Μήποτε καὶ πενίῃ εἴκων καὶ γαστρὶ πιθήσας
Ἀλλότρια κλέψω, καὶ οὔνομα μὰψ ἀλίτωμαι
Θεῖον· κλεπτοσύνη γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.
10 Μὴ θεράποντά ποτε πρὸς ἄνακτ' ἐὰν αἰτιόω·
Μή σε καταρήσαιτο, σὺ δ' οὐκέτ' ἀναίτιος εἴης.
11 Ἀνθρώπων γένος ἐστὶν, οἳ ἄλγεα πολλὰ καὶ ἄτας
Πατρὶ καταρῶνται, οὐδ' εὐλογέουσι τεκοῦσαν.
12 Ἀνθρώπων γένος ἔσθ' οἵ φασιν ἀμύμονες εἶναι,
Αὐτοί τε σφετέροισιν ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶσθαι
Ἁγνοὶ, ἀμώμητοί τ' ἄντην, καθαροί τε πέλονται·
Ἀλλ' ἔτι σὺν ῥυπόωσιν, ἄνιπτοι πάμπαν ἐόντες.
13 Ἄλλο μὲν οὖν γένος ἔσθ', ἀλλ', ὦ πόποι, ὄμματα κείνων
Ὡς ὑπερήφανά τ' εἰσὶ, καὶ ὡς βλέφαρ' ἠερέθονται.
14 Τέτρατον αὖ γένος ἔσθ', ὧν ὀξέες εἰσὶν ὀδόντες
Ὡς ξίφε' ἀμφήκη, καὶ γομφίοι ὥστε μάχαιραι·
Πτωχοὺς ὄφρ' ὀλέκωσιν ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ἔκ τ' ἀνδρῶν γενεῆς, κατέδωσί τε φῦλα πενιχρῶν.
15 Βδέλλῃ οὐλομένῃ δοιαὶ τελέθουσι θύγατρες,
Σχέτλιαι, αἵματος ἆτοι, Ἄγ', δίσε, φέρ', δίσε, λέγουσαι.
Ἄπληστα τρία τ' εἰσὶ, τὰ καὶ κόρος οὔποθ' ἱκάνει.
Ἀλλά γε τέσσαρ' ἔασιν, ἅ, τ' οὔποτέ φασ', Ἅλις ἐστί·
16 Πρῶτα τάφος, γαστήρ τ' ἄγονος, νῆίς τε τόκοιο,
Γῆ ὑδάτων ἀκόρητος ἐοῦσα, καὶ ἀκάματον πῦρ,
Πῦρ ὀλοὸν τὸ καὶ οὔποτ' ἄδην ἔφατ' ἐδμέναι ὕλης.
17 Ὅς γὰρ πατρί θ' ἑῷ τόλμησεν ἐρεψιάασθαι,
Μητέρα τ' ἠτίμησε, καὶ οὐκ ἐπεπείθετο μύθῳ,
Νήπιος, ὠμησῆσιν ἕλωρ ἔσετ' οἰωνοῖσιν,
Ἐκ δέ οἱ ὀφθαλμοὺς κοράκων κακὰ φῦλα κολάψει
Ἐν βήσσης, δάψουσι δ' ἀναιδέες αἰετιδῆες.
18 Πάντων ὅσσ' ἄγαμαί τε τέθηπά τε πόλλ' ἐνὶ θυμῷ,
Τὰ τρία μοι δοκέει ἐκπαγλότατ' ἔμμεναι ἄλλων·
Ἀλλά γε τέσσαρ' ἔασιν ἅ, τ' οὐκ οἶδ', οὐδ' ὀνόησα,
Οἷα πέλει, θάμβος δέ μ' ἔχει φρεσὶν ὁρμαίνοντα. Ἴχ-

Ne unquam vel paupertati cedens, & ventri obſequens
Aliena ſuffurer, & in nomen fruſtrà peccem
Divinum, furtum enim neceſſitatem propè habitat.
Nè ſervum unquam apud dominum ſuum accuſa,
Nè tibi imprecetur, tu autem non inſons fueris.
Genus hominum eſt, qui dolores multos, & damna
Patri imprecantur, neque benedicunt matri.
Hominum genus eſt, qui profitentur integros ſe eſſe,
Ipſique ſuis in oculis viſu
Mundi, inculpatique coram, purique ſunt,
Sed adhuc ſordibus inquinantur, illoti omnino exiſtentes.
Aliud autem genus eſt; ſed, papæ! oculi illorum
Quàm ſuperbi ſunt, & palpebræ illorum quàm attolluntur!
Quartum rurſus genus eſt, quorum acuti ſunt dentes
Tanquam gladii ancipites, dentéſque-molares tanquam enſes;
Egenos ut perdant de terra ampla,
Et ex hominum genere, devoréntque nationes pauperum.
Hirudini perniciosæ binæ ſunt filiæ
Improbæ, ſanguine inſatiabiles, Age, affer, cedo, fer dicentes:
Inexplebilia quoq; tria ſunt, quibus & ſatietas nunquam contingit:
Imò etiam quatuor ſunt, quæ nunquam dicunt, Satis eſt:
Primò, ſepulcrum (deinde) & venter ſterilis, inſciúsq; fœturæ,
Terra aquâ ſatiari neſcia, & indomitus ignis,
Ignis ſævus, qui nunquam putat ſe ſatis devorare materiæ.
Qui vel patri ſuo auſus-eſt convitiari,
Matrémque contemnit, nec obtemperat ſermoni,
Stultus crudiuoris præda erit volucribus;
Ei autem oculos corvorum malæ gentes exculpent
In convallibus, vorabúntque impudentes aquilarum-pulli.
Omnium quæ miror, ſtupeóque multùm in animo,
Tria mihi videntur maximè mirabilia eſſe præ aliis,
Qualia ſint, admiratio autem me tenet animo cogitantem.
Imò quatuor ſunt, quæ non ſcio, neque intelligo,

19 Ἴχνια τε πτερύγων, ὅταν αἰετὸς αἰθέρα τέμνῃ,
Ολκός τ' αὖ ὄφιος πέτρῃ ἐπὶ παιπαλοέσσῃ,
Τρίχα κἠδ' ὁδά τε νηὸς ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Καὶ ὁδὸς ἠϊθέου μετὰ παρθένου ἱμερόεσσης·
20 Ἡ δίκη δὲ γυναικὸς ἀταρτάλου, ἥ τ' ἀπαφίσκει
Ὃν πόσιν ἀφραδίῃ, λέχος αἰσχύνουσα καὶ εὐνήν·
Ἥ τ' ἐπεὶ οὖν ἄρτον κρύφ' ὅσ' ἤσθιεν ἀλλότριόν περ,
Χείλε' ὀμορξαμένη ἀφαρ εὔχεται οὐκ ἀλιτέσθαι.
21 Τὰ τρία εἰσὶν, ὑφ' οἷσι μέγ' ἔστενε κινυμένη χθὼν·
Ἀλλά γε τέσσαρ' ἔασιν, ἅ, τ' οὐ οἱ ἀνεκτὰ πέλονται.
22 Δοῦλος, ὅτε κρατέει, καὶ γίνεται ὄρχαμος ἀνδρῶν·
Ἄφρων, ὁππότε που ἐκορέσσατο θυμὸν ἐδωδῆς·
23 Μνηστὴ αὖ ἄλοχος, πρὶν ἀπεχθομένη πόσεϊ ᾧ·
Δούλη, δεσποίνης οἶκον κλῆρον τελαχοῦσα.
24 Τέσσαρα μικρὰ πέλονται ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,
Μικρὰ μὲν, ἀλλὰ μάλα μεγάλως πεπνυμένα εἰσί·
25 Πρῶτον μὲν μύρμηξ, οὐ λίην ἄλκιμον ἔθνος,
Ἀλλὰ καὶ αὖ ἅμα θέρευς ζωαγρία σῖτον ἀγείρει,
Σπέρματα καγκρύπτων κοίλης ὑπὸ κεύθεσι γαίης,
Εὖ καὶ ἐπισταμένως, ἵνα μή ποθεν ἄλλοθεν ἄλφοι,
Ὄφρα τ' ἔχοι μετόπισθεν ὅ οἱ ποτιδόρπιος εἴη
Ὥρῃ χειμερίῃ, οἴκῳ τ' ἀπὸ λιμὸν ἀμύνοι·
Ὡς ὅ τε φερέοικων δὲ, καὶ ἴδεις σφεῖν ἀμᾶται
Ὀτραλέως, φῦλον δ' ὀλίγον τελέθει πολύμοχθον.
26 Λαός τ' αὖ ἀλαπαδνὸς ἀκικύς τ' εἰσὶ λαγωοί,
Σπέεσι δ' ἐνὶ γλαφυροῖσι, καὶ ἐν πέτρῃσι βαθείης
Οἰκία τεκτήναντο νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ,
Φηρσὶν ὀρεσκώοις ἵνα μὴ μέγα πῆμα γένωνται.
27 Ἀκρίδες οὔποτ' ἔχουσ' οὐ κοίρανον, οὐδὲ μέδοντα,
Ὁ σφιν σημαίνησιν, ὅμως στιχόωνται ἅπασαι
Ἰλαδὸν εἰς ἀγρὸν, καὶ ὁμηγερέες τε γίνονται.
28 Δράξατο χερσὶν ἔησιν ἀσπιδότητος ἀράχνης,

Vestigia alarum, quando aquila aërem findit,
Sulcúsque serpentis petra in prærupta,
Humidæq; semitæ navis super lata dorsa maris,
Et via juvenis cum puella amabili:

Hic mos est mulieris improbæ, quæ decipit
Suum maritum præ-stultitia, lectum dedecorans & cubile:
Quæ postquam panem clàm edit alienum,
Labia abstergit, & mox profitetur se non peccasse.

Tria sunt, sub quibus multùm ingemiscit commota terra:
Imò quatuor sunt, quæ illi intolerabilia sunt.

Servus, quando dominatur, & fit princeps hominum:
Stultus, cùm satiatus est in animo cibo:
Nupta uxor, priùs exosa conjugi suo:
Serva, dominæ substantiam & hæreditatem nacta.

Quatuor parva sunt super terram almam,
Parva quidem, sed certè magnopere prudentia sunt.

Primùm formica, non admodum valida gens,
Sed mox æstate vitæ-sufficientem cibum colligit,
Semina abscondens cavæ sub foraminibus terræ,
Bene & scienter, ut nè aliunde paret,
Utque habeat postea quod sibi in-cœnam sit
Tempore hyberno, domóque famem propulset:
Sic hæc prudens est, & sciens acervum accumulat
Diligenter, natióque parva est laboriosa.

Populus etiam imbellis & invalidus sunt cuniculi,
Speluncis autem in concavis, & in petris profundis
Domum ædificant mente, & prudenti consilio,
Feris monticolis nè præda fiant.

Locustæ nunquam habent vel principem, vel imperatorem,
Qui illis moderetur, tamen ordine-procedunt omnes
Turmatim in agrum, & congregatæ sunt.

Apprehendit manibus suis in-aere-suspensus araneus,

Μικκύλα μὲν κείνῳ τὰ χερύδρια, πολλὰ δὲ νήθει,
Ναίει δ' ἐν αὐλῇσιν ὑπερμενέων βασιλήων·
Τοῖς ὅγ' ὑπωρόφιος καὶ ἐφέστιος ἱστὸν ὑφαίνει
Λεπτὸν καὶ περίμετρον ἰδυίῃσι πραπίδεσσιν,
Ὕψι μάλα κρεμόων, καὶ δίκτυα λυγρὰ φυτεύει
Κερδοσύνῃ, μυίῃσι φόνον καὶ κῆρα φέροντα.
29 Τὰ τρία καλὰ βιβῶντα, μέγ' ἔπρεπε καὶ διὰ πάντων·
Τέσσαρά γ' εἰ ποσὶ βαίνει, ἀειπρεπὲς ἐστὶν ἰδέσθαι.
30 Πρῶτα λέων σίντης, ὅ τε κρατὸς ἐστὶ μέγιστον
Θηρσὶν ἐν ἀγροτέροις· ὃ δ' ὀρούει ἀλκὶ πεποιθὼς,
Καί τε μένει κολοσυρτὸν ἐπερχόμενον πολὺν ἀνδρῶν,
Γλαυκιόων δ' ἰθὺς φέρεται μένει, οὐδέ τι ταρβεῖ
Ῥεῖα μεταστρεφθεὶς· ἀλλ' εἴποτ' ἀπῶλθε βιασθεὶς,
Οὐ μὲν περιτρομέων φεύγει, κραιπνοῖσι πόδεσσι
Θάρσυνος, ἀλλὰ βάδην ἀπιὼν μεγαλήτορι θυμῷ,
Ἐντροπαλιζόμενός τ' ὀλίγον γόνυ γουνὸς ἀμείβει.
31 Δεύτερον αὖ τε κύων πηρὸς, λαγόνεσσιν ἀραιοὺς,
Λεπταλέῃ ξυνοχῇ κρατερὴν ἐσφιγμένος ὀσφὺν,
Ἔξοχα θηρητὴρ, ὡς κνώδαλα ῥίμφα διώκει
Καρπαλίμοισι πόδεσσι, καὶ ἴχνεσι γὰρ περιῄδη,
Καλὸς δ' εἰσορόασθαι, ὅ οἱ δέμας ἐσφήκωται.
Καὶ τράγος ἠϋγένειος, ἀνήρ τε καὶ ὄρχαμος αἰγῶν·
Καὶ σκηπτοῦχος ἄναξ, τοῦ τε σθένος οὐκ ἐπιεικτὸν,
Οὔτε τις οἱ τλαίη κατεναντίον ὁρμηθῆναι,
Οὕνεκά μιν τίμησε θεὸς, θάμβησε δὲ λαὸς
Ἐρχόμενον ἀνὰ ἄστυ, σέβας δ' ἔχει εἰσορόωντας.
32 Εἰ σύ ποτ' ἀφραίνων ὑπεροπλίῃσι πίθησας,
Ἤ τι ὑπερφίαλον ἔπος ἔκβαλες ἀφραδίῃσιν,
Ἢ κακὰ μήσαο ἔργ', ἐπὶ μάστακα χεῖρα πίεζε.
33 Ὡς ὅτε τις γάλα λευκὸν ἅλις κυκόων συνέπηξε,
Βούτυρον δέ τε πῖον ἐν ἄγγεσι τέτροφ' ἀνάγκῃ,
Ὡς τε ῥέει μέλαν αἷμα πιεζομένων ἀπὸ ῥινῶν·
Ὣς ἔρις ἔκ τε χόλου, ὅτε τις τ' ἄμοτον χαλεπαίνῃ.

Perexiguæ quidem illi manus, multa tamen net,
Incolit autem palatia præpotentium regum.
Eorum ille sub-tecto habitans iisque contubernalis telam texit,
Subtilem & orbicularem sapientibus præcordiis
In sublimi admodum suspendens, & retia funesta struit
Astu, muscis cædem, & fatum ferentia.
Tria pulchrè incedunt, & multùm excellunt inter omnia;
Imò quatuor, si quò eunt, admodum decora sunt visu:
Primùm leo sævus, cujus robur est maximum
Feras inter agrestes: ille autem ingruit robori confisus,
Atque expectat tumultum advenientem magnum hominum,
Ardentibus autem oculis rectà fertur robore, neque timet
Facilè conversus: sed siquando discedit coactus,
Non quidem effuso-cursu fugit, velocibus pedibus
Fretus, sed lento-gradu abiens magnanimo corde,
Subindéque respectans, vix pedem pedi præfert.
Deinde autem canis bene-compactus, ilia succinctus,
Gracili compage validos constrictus lumbos,
Eximius venator, quippe feras ocyùs persequitur
Velocibus pedibus, in vestigiis enim (odorandis) sagacissimus est;
Pulcher autem est aspectu, adeò ei corpus constringitur.
Et hircus bene-barbatus, vírque & dux caprarum:
Et sceptriger rex, cujus robur invictum est,
Nec quis illum audeat adversus insurgere,
Quoniam illum honorat Deus; admiratur autem populus
Incedentem per urbem, veneratio autem tenet intuentes.
Si tu unquam desipiens arrogantiâ fretus-fuisti,
Vel aliquod superbum verbum projecisti stultitiâ,
Si mala meditatus es opera, os manibus opprime.
Quemadmodum cùm quis lac album affatim conturbans coagulat
Butyrum autem pingue in vasis concrescit coactè;
Et sicut stillat ater sanguis pressis è naribus:
Sic contentio ex ira, cùm quis vehementer succenset.

ΚΕΦ. λα'.

1 ΤΑῦτα Λεμουήλου ἔπε' ἔπλετο τοῦ βασιλῆος,
Αἱ δ' ὑποθημοσύναι, ἐδίδαξε δέ μιν τάδε μήτηρ.
2 Ἀλλὰ τί τέκνον ἐμὸν; τί δ' ἐμῆς γαστρὸς φίλε τέκνον;
Τί τεῖλλισε τέκος, καὶ ἐμῶν τέκος εὐχωλάων;
3 Μήποτε σὴν ἀλκὴν δὸς θηλυτέρῃσι γυναιξί·
Μὴ τόδε σοι φίλον ἔστω, ὃ καὶ βασιλῆας ὄλεσσεν.
4 Οὐ βασιλεῦσιν ἔοικε, Λεμουήλ, οἰνοποτάζειν,
Οὐ βασιλεῦσιν ἔοικ'· οὐδὲ χρὴ ἀνέρας ἀρχοὺς
Ἄκρητον μέθυ χανδὸν ἑλεῖν, ἀλλ' αἴσιμα πίνειν·
5 Μή ποτε πίνοντες λελάθωνται πάγχυ δικάων,
Καὶ μετὰ τειρομένοις σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας.
6 Ἀνέρι δὸς μέθυ ἡδὺ ὀϊομένῳ θανέεσθαι,
Δὸς δὲ μελίφρονα οἶνον, ὅσοι νεοπενθέα θυμὸν,
Πικρῇσίν τ' ὀδύνῃσι πεπαρμένον ἦτορ ἔχουσι,
Ζωρότερον δὲ κέραιρε βροτῷ, ὃς πόλλ' ἐμόγησεν,
Εἰπὲ δὲ, Τῆ, πίε οἶνον, ἐπεὶ πάθες ἄλγεα θυμῷ.
7 Πινέτω, οὐ οἱ ἀεικὲς, ἀκηράσιον ποτὸν ἡδὺ,
Νηπενθές τ' ἄχολόν τε κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων·
Ὄφρα καὶ οὐλομένης πενίης φρεσὶν ᾗσι λάθοιτο,
Μηδ' ἔτι που μνήσαιτο δύης καὶ ὀϊζύος αἰνῆς,
Ἥ μιν ἔχασκε πάρος, σκεδάσαι δ' ἀπὸ κήδεα θυμοῦ.
8 Σὺ στόμ' ἄνοιγε, καὶ ἴσθι συνήγορος ἀνέρι δειλῷ,
Ὅς τ' ἀκέων ἕστηκε, καὶ οὐ τόλμησ' ἀγορεύειν·
Τῶν δὲ δίκην δικάσῃς, οἵ τ' ἐγγύθεν εἰσὶν ὀλέθρου.
9 Ἐξαύδα, μὴ κεῦθε δίκην, ὁσίας δὲ θέμιστας
Κρῖνε, συνήγορος ἔσσο κεχρημένῳ ἠδὲ πενιχρῷ,
Εὐδικίας ἀνέχων, καὶ ὑπέρβιον ὕβριν ἀμύνων.
10 Τίς νύ κεν εὕροι ἀνὴρ ἐνὶ θηλυτέρῃσι γυναιξὶν
Ἐσθλήν τ' ἰφθίμην τε, καὶ ἣ κ' εὐβρὸς ἔῃσιν;
Οὐ γὰρ μαργαρά οἱ ἐρίτιμά τις ἰσοφαρίζοι.

Τῇ

CAP. XXXI.

HÆc Lemuelis verba ſunt regis,
Hæc autem monita, docuit autem eum iſta mater.

At quid, fili mi? quid uteri mei chare fili?
Quid, exoptatiſſime fili, & meorum fili votorum?

Nunquam tuum robur des fœminis mulieribus:
Neque hoc tibi volupe ſit, quod & reges perdit.

Non reges decet, Lemuel, vinum-bibere:
Non reges decet: nec oportet principes
Meracum vinum avidè ſumere, ſed moderatè bibere:

Nè quando bibentes obliviſcantur omnino judiciorum,
Et inter oppreſſos obliqua decernant jura.

Homini da vinum dulce expectanti mori,
Da autem ſuave vinum (illis),qui recenti-mœrore-affectum animum
Amarísque doloribus transfixum cor habent,
Meracius autem infunde homini, qui multa perpeſſus eſt, (animo.
Dic autem, Accipe, bibe vinum, quandoquidem toleraſti dolores in

Bibat, haud ei indecorum (eſt), purum potum ſuavem
Qui dolorem tollat, irámq;,& malorum oblivionē inducat omniū:
Ut etiam pernicioſæ paupertatis in mente ſua obliviſcatur,
Nec ampliùs omnino reminiſcatur ærumnæ & miſeriæ gravis,
Quæ eum occupabat anteà, diſſipet autem curas ab animo.

Tu os aperi, & eſto patronus homini miſero,
Qui tacitus ſtat, & non audet eloqui:
Illorúmque cauſam judica, qui propè ſunt ad perditionem.

Eloquere, nè cela juſtitiam, ſanctáque jura
Judica, advocatus eſto egeno & pauperi,
Æquitatem honorans, & inſolentem injuriam propulſans.

Quis invenire-poterit vir inter fœminas mulieres
Probámque fortémque, & quæ bonis-operibus dedita fuerit?
Non enim margaritæ ei pretioſæ æquiparari-queant.

11 Τῇ πίσυνος, θάρσησεν ἀνὴρ φίλος ᾧ ἐνὶ θυμῷ,
Ἀρνειός τ' ἔμμεναι, καὶ ληΐδος οὐκ ἐπιδευής.
12 Ἐσθλόν μιν ῥέξει, οὔτοι κακὸν, εἰσόκ' αὐτὴν
Ἐν στήθεσσι μένῃ, καί οἱ φίλα γούνατ' ὀρώρῃ.
13 Ἔρεια τε λίνα τε ζητεῖ, τά τε χερσὶν ἑῇσιν
Ἀσκεῖ οὐκ ἀέκουσ', ἕο τ' αὐτῆς ἔργα κομίζει.
14 Νηυσὶν δ' ἐμπόρου ἀνδρὸς εὐπλείῃσιν ἔοικεν,
Ὅν τε μελίφρονα σῖτον ἀπόπροθεν οἴκαδ' ἀγινεῖ.
15 Οὐδέ τι παννύχιος εὗδει οἰκουρὸς ἐοῦσα,
Ἦμος δ' οὔτ' ἄρ πω ἠὼς, ἔτι δ' ἀμφιλύκη νὺξ,
Ὀρνυμένη, οἴκῳ τε καὶ ἀμφιπόλοισιν ἑῇσιν
Ἀμφοτέρων, σίτοιο καὶ ἔργου μοῖραν ἔθηκε.
16 Κτήσατο πίονα ἀγρὸν, ὃν ἐφράσατ', εὖ τ' ἐνόησε·
Καὶ ὅτε χρήματα πολλὰ πόνῳ καὶ χερσὶν ἄγειρεν,
Ἔργων ἐξ ἰδίων καλὴν ἐφύτευσεν ἀλωήν.
17 Ζώσατο δ' ἣν ἰξὺν, μεγάλην ἐπιειμένη ἀλκὴν,
Κάρτεΐ τε σθένεΐ τε βραχίονας εὖ πυκάσασα.
18 Καὶ τόδε γὰρ σάφα οἶδεν ἐνὶ φρεσὶ πότνια μήτηρ,
Ὡς ἀγαθὴ πρῆξίς τε, καὶ ὡς ἀρετᾷ τὰ ἃ ἔργα·
Νύκτα δὲ ὀρφναίην, ὅτε θ' εὕδουσι βροτοὶ ἄλλοι,
Λύχνος οἱ οὐκ ἔσβη, καμάτου δ' οὐ γίνετ' ἐρωή.
19 Φῆ χερνῆτις ἔμμεν· πολλὸν γὰρ πόνον πολυπεύει,
Ἄτρακτον στρωφῶσα, καὶ ἠλακάτην τανύουσα·
Χερσὶν ἐποιχομένη πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνει,
Ἀγλαὸν, οὐδέ ποθ' οἱ μεταμώλια νήματ' ὄλοντο.
20 Πτωχῷ λευγαλέῳ ἐλεήμονα χεῖρα πέτασσε,
Χεῖρας ἑὰς ἐτάνυσσε κεχρημένῳ ἀνδρὶ προΐκτῃ.
21 Οὔποθ' ἑῷ οἴκῳ περιδείδιε, μή τι πάθῃσιν
Ἤματι τῷ, ὅτε πέρ τε χιὼν ἐπάλυνεν ἀρούρας,
Χλωροὺς ὑπαὶ ῥίγους· ὅτι εἵματα εἷαθ' ἕκαστος.
Δίπλυχ', ἀλευόμενοι ῥιπὴν στυγεροῦ Βορέαο,
Οὐ μὲν ἀεικέλια, χλαίνας δέ τε φοινικοέσσας

Ἀμφ'

Eâ fretus, confidit conjux charus suo in animo,
Divitem se esse, & prædæ non indigentem,

Bene ei faciet, non malè, dum spiritus
In pectore manet, & ejus chara genua moventur.

Lanámque linúmque quærit, quæ & manibus suis
Exercet non invita, & sui ipsius opera curat.

Navibus autem mercatoris viri bene refertis similis est,
Suúmque dulcem cibum de longinquo domum apportat.

Neque totam noctem dormit domi custos cùm sit,
Cùm autem nondum est aurora, adhuc autem sublustris nox,
Surgens, familiæque & ancillis suis
Utrumque, cibi & operis portionem dat.

Acquirit pinguem agrum, quem consideravit benéq; observavit:
Et cùm opes multas labore, & manibus collegerit,
Operibus ex propriis pulchram plantat vineam.

Accingit autem suos lumbos, magnum induta robur,
Fortitudine, & viribus brachia bene stipans.

Hoc enim certò novit in animo veneranda mater,
Quòd bona(est)negotiatio (sua),& quòd bene-succedunt sua opera.
Noctem per tenebrosam, quando dormiunt mortales cæteri,
Lucerna ei non extinguitur, laboris autem non est cessatio.

Profitetur se manibus esse netricem:multum a. laborem exantlat
Fusum versans, & colum extendens:
Manibus tractans artificiosam telam texit,
Splendidam, nec ei irrita fila pereunt.

Pauperi misero misericordem manum pandit,
Manus suas extendit egeno homini mendico.

Nunquam suæ familiæ timet, nè quid patiatur
Die illo, quando nix conspergit agros,
Pallida præ frigore: quoniam vestimentis induti sunt singuli
Duplicibus, vitantes ictum horrendi boreæ,
Non certè sordidis, sed lænas puniceas

Ἀμφ' ὤμοισιν ἔχουσιν, ἀλεξανέμους, μάλα πυκνάς,
Ἀμφότερον, κόσμον τ' ἔμμεναι, χεῖμά τ' ἀλάλκειν,
Κήδει δεσποίνης, ἐπεὶ διχίτωνες ἔασι.
22 Ῥήγεα δ' οἱ αὐτῇ ποιήσατο σιγαλόεντα,
Θαῦμα ἰδεῖν, μαλακούς τε τάπητας, δῖα γυναικῶν,
Τέχνῃ θεσπεσίῃ, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει.
Ἕννυται εὖ βύσσον, καὶ πορφύρῃ ἀμφεκαλύφθη.
23 Ῥεῖα δ' ἀείγνωτος καὶ ἑὸς πόσις εἰνὶ πύλῃσιν,
Ἀνδρῶν τ' εἰν ἀγορῇ, πάντων τ' ἀειδείκετος ἄλλων·
Ὁππότε δημογέροντες ὁμοῦ ἱερῷ ἐνὶ κύκλῳ
Εἵαται, ἔνθ' ὅγε πᾶσι μεταπρέπει ἀγρομένοισι.
24 Σινδόνα τεχνήσασα, λίνοιό τε λεπτὸν ἄωτον,
Σινδόν' εὔκλωστον, πολυϊδρείῃσι νόοιο,
Πέρνασκ' ἐμπόρῳ ἀνδρὶ, κλέος δ' ἀπελάμπετο πολλὴ
Καιροσέων ὀθονέων· μετὰ δ' οἱ ἐν χερσὶν ἔθηκε
Ζώνας, ἃς κάμεν αὐτὴ, ὁ δ' ἄξιον ὦνον ἔδωκεν.
25 Ἀλκὴν καὶ τιμὴν φαρός τε χιτῶνά τε ἕσο·
Καί κέν οἱ ἦτορ ὀπίσσω εὐφροσύνῃσιν ἰανθῇ.
26 Μῦθον εὐφραδέως πυκινά τε φρονέουσ' ἀγορεύει,
Λίην γὰρ πινυτὴ, καὶ ἐν φρεσὶ μήδεα οἶδεν·
Οὐδέ τι μιν θυμαλγὲς ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων,
Ἀλλ' οἱ ἀπὸ γλώσσης ἀγανοφροσύνης ῥέε θεσμὸς
Θεσπεσίης· πᾶσιν γὰρ ἐπίστατο μείλιχος εἶναι.
27 Εὖ οἱ ἑοῦ οἴκου κομιδὴ ἔχει, εὖ δὲ νόησε
Τέκνα καὶ ἀμφιπόλους, καὶ ἐπίσκοπος ἔπλετο πάντων
Ἐξ οἰκωφελίης· βραδὺν δ' οὐκ ἤσθιεν ὄκνου,
Αὐτάρ οἱ ἔργα μέμηλε, πόνῳ δ' ἅμα σῖτον ὀφέλλει.
28 Τέκνα δέ μιν μακάριζον, ἄγη δ' ἔχεν, ὁππότ' ἀνέσαν,
Οἵην μητέρ' ἐσεῖδον, ἀμύμονά τε κρατερήν τε,
Χάρμα μέγ' ἐυμμενέτῃσιν· ἐπῄνεσεν δέ μιν ἀνὴρ,
Οὕνεκα σὺν μεγάλῃ ἀρετῇ ἐκτήσατ' ἄκοιτιν.
29 Πολλαί εἰσι θύγατρες ἀνὰ χθόνα πουλυβότειραν,
Αἵπερ

Circa humeros habent, ventum-propulſantes, valdè denſas,
Utrunque, & ornamento eſſe, frigúſque abarcere,
Curâ matris-familias, neque ſimplici-tantùm-tunicâ-induti ſunt.

Stragula ſibi ipſi conficit ſplendida,
Mirum viſu, mollé ſque tapetas, inſignis fœmina,
Arte egregiâ, elegantia verò opera perficit.
Induit igitur byſſum, & purpurâ circumtegitur.

Facilè autem notus etiam ejus maritus in portis,
Et virorum in congregatione, & præ omnibus conſpicuus aliis:
Quando populi-ſeniores ſimul ſacro in circulo
Sedent, ibi ille inter omnes eminet congregatos.

Sindonem cùm artificioſè fecerit, & ex lino ſubtile linteum,
Sindonem benè netam, peritiâ mentis,
Vendit mercatori, gratia autem reſplendet multa
Bene-textorum linteorum: tum verò ei in manus tradit
Zonas, quas elaboravit ipſa, ille autem dignum pretium dat.

Robur & honorem tanquam pallam, & tunicam induit:
Et ejus cor in poſterum lætitia exhilarabitur.

Sermonem prudenter, & rectè ſentiens loquitur,
Valdè enim ſapiens (eſt) & bene in animo conſilia callet:
Neque ullum ei acerbum verbum fugit ſeptum dentium,
Sed ei à lingua manſuetudinis fluit lex
Divinæ: omnibus enim novit clemens eſſe.

Bene ei ſuæ familiæ cura habet, bene autem conſiderat
Liberos, & ancillas, & inſpectrix eſt omnium
Ex cura-rei-domeſticæ: cibum autem non edit pigritiæ,
Sed ei opera ſunt-curæ, & ſimul cum labore victum auget.

Liberi autem (ejus) eam beatam-prædicant, admiratio autem eos tenet, cùm aſſurrexerint,
Eò-quòd-qualem matrem cernant, eximiámque & validam,
Gaudium magnum benevolis: laudat autem eam vir (ejus,)
Quoniam cum magna virtute poſſidet uxorem.

Multæ ſunt filiæ in terra alma

Αὐτὰρ ἀριστεύσασαι ἀγακλυτὰ ἔργα τέλεσσαν,
Τάων τε κλέος εὐρὺ, καὶ ἐσσομένοισιν ἀοιδὴ,
Οἷά ποτ' εἰργάζοντο· σὺ δ' ἔξοχα κέδν' εἰδυῖα,
Παντοίης ἀρετῆσι κέκασσαι φῦλα γυναικῶν,
Πασάων περί τ' ἐσσὶ νόον, περί τ' ἐσσὶ καὶ ἔργα.
30 Ψευδαλέη χάρις ἐστὶ, κενὸν δέ τε κάλλος ὀπωπῆς,
Ὤλετο δ' ἥβης ἄνθος, ὅου χαριεστάτη αἴγλη·
Ἀλλὰ θεουδέα πάντες ἐπαινήσουσι γυναῖκα.
31 Ἧς ἀρετῆς ἀπόναιτο, καὶ ἄξιόν οἱ δότε μισθόν·
Αἰνείτω μιν ἃ ἔργα διαμπερὲς εἰνὶ πύλῃσι.

ΤΕ'ΛΟΣ.

Quæ præclarè-rem-gesserunt, & egregia opera perfecerunt,
Quarum & gloria ampla, & apud posteros (erit) præconium
Eò-quòd talia aliquando effecerint:Tu autē præcipuè præ aliis ho-
Omnimodis virtutibus superas nationes mulierum, (nesta sciens,
Omnésque excellis prudentiâ, excellísque operibus.

Fallax gratia est, mendax autem est pulchritudo vultûs,
Perit autem juventutis flos, cujus gratiosissimus splendor:
Sed piam omnes laudabunt mulierem.

Suâ virtute fruatur, & dignam ei date mercedem:
Laudent eam sua opera perpetuò in portis.

FINIS.

ECCLESIASTES
Metricus,

Sive

CONCIO

SOLOMONIS

Græcis versibus

expressa.

Ἐκκλησιαστής.

ΚΕΦ. α'.

1 Κήρυκος θείοιο τάδ' ἱερὰ θέσφατ' ἔασιν,
Ὃς Δαβίδαο μὲν υἱὸς, ἄναξ δ' ἦν Ἱεροσολύμων.
2 Ὦ κενεοφροσύνης ἀφράντου· φησὶν ὁ Κῆρυξ·
Ὦ ματίης, ματίης τε βροτῶν· λῆρός τε, κόνις τε,
Λῆρος πάντα πέλει, καὶ πομφολύγεσσιν ὅμοια.
3 Καὶ τί γὰρ ἀνέει ἦδος ὀϊζυρὸς ὃν ἐμόγησε,
Καὶ πόνου ὃν πολύπονον ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο;
4 Ἀνθρώπων γενεὴ ἡ μὲν φύει, ἡ δ' ἀπολήγει:
Γαῖα δ' ἔνερθε πέπηγε, καὶ ἔστι νωλεμὲς αἰεί.
5 Ὄρνυται ἠέλιος, στείχει τε πρὸς οὐρανὸν εὐρὺν,
Καὶ πάλιν ἠέλιος τερψίμβροτος εἶσ' ὑπὸ γαῖαν,
Χῶρον ἰδεῖν μεμαὼς, ὅθεν ὄρμενος ἐξεφαάνθη,
Τοῦ δὲ περιπλομένου δρόμος ἄνεται ἠθάδι κύκλῳ.
6 Πρὸς νότον ἱέμενος τρέπεται πάλιν ἐς Βορέαο
Δινηθεὶς ἄνεμος, θύει δέ τε συννεχὲς αἰεὶ
Ῥιπῇσι λιγυρῇσι πολυστροφάλιγγος ἀήτεω,
Ἠέρα μαστίζων, ὀχῇσι δ' ἑῇσιν ἑλιχθεὶς
Ῥεῖα μεταστρέφεται· ἡ γὰρ δίκη ἐστ' ἀνέμοιο.
7 Εἰς ἅλα πορφυρέην ποταμοὶ προρέουσιν ἅπαντες,
Ἔνθα δὲ συμβάλλουσιν ἐπήτειμοι ὄβριμον ὕδωρ
Ἠχῇ θεσπεσίῃ· τόσσων δέ τε τῶν περ ἐόντων
Οὐχ ἅλις ἐστὶν ἁλὶ, πλείη τ' οὐκ ἔστι θάλασσα·
Ἀλλ' ἄμυδις ποταμοὶ, ὅθεν ἤλυθον, ἔνθα νέονται·
8 Οὐδὲν ἄτερ καμάτου· πάντη πόνος· ἔργον ἐπ' ἔργῳ·
Οὐκ ἄν τις τόσα κήδε' ἐνίσπῃ, οὐδ' ὀνομήνῃ·
Ὀφθαλμός τε βροτῶν, ὃς γλυκέα πολλὰ δοκεύει,
Παπταίνων ἐμόγησε, κόρον δ' οὐχ εὗρεν ὀπωπῆς,
Οὖς ἀΐον τ' ἐμόγησε, κόρον δ' οὐχ εὗρεν ἀκουῆς.

Ο

Ecclesiastes.

CAP. I.

PRæconis divini hæc sacra Oracula sunt,
Qui Davidis filius, rex autem erat Hierosolymorum.
O vanitatem infinitam! inquit Præco,
O vanitatem, insaniámq; mortalium! nugæq; pulvísq;
Nugæ omnia sunt, & bullis similia.

Ecquid enim homini utilitatis ex ærumna quam tolerat,
Et labore quem conficit sub splendore solis?

Hominum generatio alia oritur, alia autem desinit:
Terra autem subtùs fixa-est, & stat perpetuò semper.

Oritur sol, & vadit ad cœlum amplum,
Et rursus sol delectans-homines it sub terram,
Locum videre gestiens, unde ortus apparuit,
Ejus autem circumeuntis cursus perficitur solito circulo.

Ad Notum tendens vertitur rursus ad Boream
Circumactus ventus, ruit autem continuò semper
Ictibus stridulis versatilis flatûs,
Aërem verberans, gyris autem suis circumvolutus
Facilè convertitur: hic enim mos est venti.

In mare profundum fluvii fluunt omnes,
Ibi verò conferunt densi ingentem aquam
Sonitu magno: tot verò licet hi fuerint,
Non satis est mari, plenúmque non est pelagus:
Utcunque simul fluvii, unde venêrunt, illùc redeunt.

Nihil absque labore: undique negotium: opus post opus:
Haud quisquam tot molestias referre-queat, neque recensere:
Etiam oculus humanus, qui spectatu-digna multa observat,
Circumspiciendo defessus-est, satietatem autẽ non invenit aspectûs,
Aurísq; audiendo fatigatur, satietatem autem non invenit auditûs.

"Ὃ πρὶν ἔην, πάλι τοῦτ', ὅπερ ἔσσεται ὕστερον αὖθις,
Καὶ ὅ, τι γίνεται ἤδη, ὃ καὶ μετόπισθε γένηται,
Οὐδέ τι καινὸν ἐτύχθη ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο.
10 Ἦ ῥά νυ γάρ τι πού ἐστιν, ὅ κέν τις ὁρώμενος εἴποι,
Ἠνὶ δὲ νῦν τόδε καινὸν ἔφυ· τίς τοῖον ὄπωπε;
Θαῦμά μ' ἔχει, ἐπεὶ οὔ τι πάρος τοιοῦτον ἐτύχθη·
Νήπιος, οὐδ' ἐνόησε πάλαι ποτὲ καὶ τὸ γενέσθαι,
Ἀνδράσι τοῖς προτέροισι, πρὶν ἐλθεῖν ἄμμε φόωσδε.
11 Ὅσσα τὸ πρὶν ἐγένοντο, παρῳχήκασιν ἅπαντα,
Οὐδέ τις αὐτῶν μνήμη ἐν ἀνθρώποισι λέλειπται·
Ὅσσα τ' ὄπισθεν ἔσονται ἐν ἐρχομένης γενεῇσιν,
Ὅσσα τε καὶ μετὰ ταῦτα, ἄϊστά τ' ἄπυστά τε πάντα
Ἂν χθόνα, τῶν δ' οὔτις μεμνήσεται, οὐδ' ἐν ὀνείρῳ.
12 Αὐτὸς ἐγὼ Κήρυξ βασιλεὺς ἦν Ἱεροσολύμων,
Ἀβραμιδέων γενεῆς, Ἰσραήλοιό τ' ἀνάσσων.
13 Σπουδῇ δ' ἐν φρεσὶ θῆκα νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
Ζητεῖν εἰσά ποτ' ἐστὶν ὑπ' οὐρανὸν αἰγλήεντα
Πάντα μάλ' ὅσσα τέτυκται, ἐρευνᾶν τ' ἠδὲ μεταλλᾶν·
Τοῦτον γὰρ πόνον αἰπὺν ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι
Δῶκε Θεός, ἵνα τόνδε μογοῦντες πολλὰ πάθωσι.
14 Πάντ' ἴδον ἔργ' ὅσα γίνεθ' ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο,
Πάντα δ' (ἰδού) ματίη τε κακή, ταραχή τε νόοιο.
15 Οὐδέποτ' ὀρθοῦσθαι δύναται, ὃ στρεβλὸν ἐτύχθη·
Οὐδέ τ' ἀριθμεῖσθαι, ὅπερ νύ τις ἐστ' ἐπιδευής.
16 Καὶ τότ' ἐμὸν προσέειπον ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ,
Ἠνὶ δ' ἐγὼ μέγας εἰμί, καὶ ὄλβιος ἐν μερόπεσσι,
Καὶ πάντων προὔχειμι νόον, περί τε φρένας ἐσθλάς,
Ὅσσοι ἐνὶ Σολύμοις πρὸ ἐμεῦ τράφεν, ἠδ' ἐγένοντο.
Κῆρ δέ τε μοι βουλῇσι πεπείρηται πυκινῇσι,
Καὶ πινυτὴν δέδαηκε, καὶ ἰδμοσύνην ἐρατεινήν.
17 Αἶνον δ' ἐν φρεσὶ βάλλον, ὅλος δ' ἐν τοῖσδεσιν ἦα,
Ἰδμὴν ἐχεφροσύνην, καὶ μήδεα πυκνὰ δαῆναι,

Γινώ-

Quod antehac fuit, est hoc quod-etiam erit posteà rursus,
Et quodcunque fit modò, (id) quod in-posterum fiet,
Nec quicquam novum est sub splendore solis.

Nunquid enim uspiam est, quod quis videns dicat,
Ecce nunc, hoc novum exortum-est: quis hujusmodi-rem vidit?
Admiratio me tenet, quippe nihil antehàc tale factum-est:
Stolidus, neq; animadvertit olim quandoq; etiam hoc factum-fuisse,
Homines apud priscos, priusquàm venerimus nos in-lucem.

Quæcunque priùs fuerunt, præterlapsa-sunt omnia,
Nec ulla eorum memoria inter homines relicta-est:
Quæque posthac erunt in venturis seculis,
Quæque etiam post hæc, incognitáque & inaudita omnia
Per terram, eorum autem nemo recordabitur, nec in somnio.

Ipse ego Præco Rex eram Hierosolymorum,
Abramidarum genti, Israelíque imperans.
Sedulò autem in mente posui, animo & prudenti consilio
Inquirere qualia tandem fiunt sub cœlo splendido
Omnia omnino quæ fiunt, investigare etiam & scrutari:
Hunc enim laborem arduum miseris mortalibus
Dedit Deus, ut eum tolerantes multa paterentur.

Omnia vidi opera, quæcunque fiunt sub splendore solis,
Omnia autem (ecce!) vanitásque mala, & perturbatio animi.

Nunquam rectum-fieri potest quod tortuosum est:
Neque (id) numerari, cujus aliquis est indigens.

Et tunc meum allocutus-sum in pectore charum cor,
Ecce ego magnus sum, & felix inter homines,
Et omnes antecello prudentiâ, & mente bonâ,
Quotquot in Solymis ante me educati sunt, & nati.
Cor autem meum consiliorum experientiam-habuit prudentium,
Et sapientiam didicit, & scientiam amabilem.

Vehementer autem animum adjeci, totus autem in his eram,
Ut scirem prudentiam, & consilia solertia cognoscerem,

Γινώσκειν μανίην τε, χαλιφροσύνην τε νόοιο·
Ἔγνων δ' ὡς καὶ τοῦτο κακὸν θυμοφθόρον ἦε.
18 Πολλῇ γὰρ πινυτῇ πολλὴ ἐνὶ τ' ὄζιν ἀνίη·
Ἰδρείην δ' ὃς ἀέξει ἀνήρ, ἅμα πένθος ἀέξει.

ΚΕΦ. β'.

1 ΚΑὶ τότ' ἐμὸν προσέειπον ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ,
Εἶα δ' ἄγε νῦν, κραδίη, πειρήσομαι ὅ, τί σε χρή·
Ἡ πε γηθοσύνη τοι ἅδε φρεσίν, ἢ δέ τε πολλοὺς
Θέλγει· ἄγ' εὖ, τέρπευ, καὶ εὐφροσύνῃσιν ἰαίνευ·
Καὶ τόγ' (ἰδού!) λῆρός τε κακός, ματίη τ' ἀλεγεινή.
2 Εἶπα, Γέλως μὲν μαίνετ'· εὐφροσύνη τί δ' ὄνησιν;
Ἢ καὶ τίς πρῆξις πέλε χάρματος, εἴπε δ' ἱκάνει;
3 Μερμήριξα δ' ἔπειτα κατὰ φρένας, αἴθοπα οἶνον
Ἀσπασίως πέμψαι, (πινυτὴν δ' ἔτι θῆκ' ἐνὶ θυμῷ)
Καί τι χαλιφροσύνης ἐπιδήμεναι, ὄφρ' εὖ εἰδῶ
Ποῖον ἔην τόδε καλὸν ἰδ' αἴσιμον ἀνθρώποισιν,
Ἔρδειν ὅ σφιν ἔοικεν ὑπ' οὐρανὸν ἤματα πάντα
Νωλεμές, εἰσόκ' ἀϋτμὴ ἐνὶ στήθεσσι μένῃσι.
4 Τεῦξα δέ μοι μεγάλ' ἔργα, περικλυτά, θαύματ' ἰδέσθαι,
Ἀσκήσας καὶ ἔδειμα δόμους, ἐφύτευσά τ' ἀλωάς.
5 Κήπους μοι ποίησα, καὶ ὄρχους τηλεθόωντας·
Ἔνθα δὲ δένδρεα καλ' εὐθημοσύνῃσι φύτευσα,
Ὥρῃ παντοίοισιν ἀεὶ βεβριθότα καρποῖς.
6 Τεῦξα δέ μοι κρήνας ὕδατος, φυτὰ πυκνὰ ποτίζειν,
Ὄφρα δ' ἅλις πίνῃ τέμενος, τεθαλυῖά τ' ἀλωή,
Ὕλη τ' ἀρδμὸν ἔχῃ, ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκει.
7 Δμῶας ἔχον, δμωάς τε, καὶ οἰκογενεῖς θεράποντας,
Οἵ μοι ὑπέδρηστον· βίοτος δέ μοι ἄσπετος ἦε,
Πολλαί τε κτηνέων ἀγέλαι, καὶ πώεα μήλων,
Ὧν ῥυδὸν ἀφνειὸς, πολυπάμμων τ' ἦν πέρι πάντων,
Ὅσσοι ἐνὶ Σολύμοις πρὸ ἐμεῦ τράφεν, ἠδ' ἐγένοντο.

Χρυσὸν

Ut intelligerem insaniámque & stultitiam mentis:
Sensi autem quòd & hoc malum mentem-affligens erat,
In multa enim prudentia multa inest tristitia:
Scientiam autem qui auget vir, simul dolorem auget.

CAP. II.

ET tunc meum allocutus-sum in pectore charum cor,
Eia age nunc, O cor, tentabo quid tibi opus sit:
Utique fortasse lætitia tibi placet mente, quæ & multos
Demulcet: age igitur, voluptatibus fruere, & gaudiis exhilarare:
Et hoc (ecce!) nugæque malæ, vanitásque miserabilis.
Dixi, Risus insanit: hilaritas autem quid prodest?
Aut quis effectus est lætitiæ, si quando venit?
Cogitavi autem deinde in animo, nigrum vinum
Libenter bibere, (prudentiam autem adhuc posui in animo)
Et aliquantulum stultitiæ indulgere, ut probe scirem
Quodnam esset illud bonum, & justum hominibus,
Quod illos facere decet sub cœlo dies omnes
Perpetuò, quamdiu spiritus in pectore manserit.
Feci autem mihi magna opera, præclara, mirum visu,
Elaborans: & extruxi domos, & plantavi vineas.
Hortos mihi feci, & quincunces florentes:
Ibi autem arbores pulchras bono-ordine plantavi,
In-tempore variis semper onustas fructibus.
Feci autem mihi fontes aquæ, plantas frequentes irrigare,
Ut affatim biberet nemus, floréñsque viridarium,
Sylváque rigationem habeat, ubi arbores longè crescunt,
Famulos habebam famulásque, & domi-natos servos,
Qui mihi ministrabant: substantia autem mihi ingens erat,
Multáque pecudum armenta, & greges pecorum,
Quorum abundè dives, locuplésque eram supra omnes,
Quotquot in Solymis ante me educati sunt, & nati.

8 Χρυσὸν μοι νήησα, καὶ ἄργυρον ἤλιθα πολλὸν,
Καὶ κειμήλια πόλλ', ὅσ' ἀνάκτων παῖδες ἔχουσιν,
Ὅσσα τ' εὐκλειμένησιν ἀγηγέρατ' ἐν πολίεσι,
Καὶ χώρης, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται.
Οὐδέ ποτε γλυκερῆς θυμός μοι ἐδεύετο μολπῆς,
Οὐδέ τι κηληθμοῖο, ἀοιδοὺς ἢ κλεάπασα,
Ἀνέρας ἠδὲ γυναῖκας ἀειδέσας ὀπὶ καλῇ
Ἡδὺ μάλ', ἄλλα τε ὅσσα βροτῶν θελκτήρια εἰσιν,
Ὄργανά τ' ἠχήεντα, τά τις φρένα τέρπετ' ἀκούων,
Φθογγῆς παντοίης, ἐμπνευστὰ καὶ ἐντά τ' ἔχεσκον.
9 Ὡς μὲν ἐγὼ μέγας ἦν, καὶ ἀεξόμενος πέλε πάντων
Οἱ πρὸ ἐμεῦ ἐγένοντο ἐνὶ Σολύμοισιν ἐρεννοῖς.
Οὐδέ τι νήπιος ἦα, νόος δέ μοι ἐσθλὸς ὄπισθεν.
10 Ὅ, τι καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἐμοῖς κεχαρισμένον ἦε,
Τοῖσιν ὄρεξα φέρων, ἄλιον δ' οὐκ ἦεν ἔεδωρ,
Οὐδέ τι μευ κραδίην ἀποέργαθον εὐφροσυνάων.
Τέρπετο γάρ μοι κῆρ, καὶ ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἰάνθη,
Ἔργων μευ πάντων ἀπονήμενος, ἠδὲ πόνοιο·
Ἠδέ τέ μοι καὶ μοῖρα πέλεν, καμάτοιό τε μισθός.
11 Καὶ τότε πάντ' ἴδον ἔργ' ὅσα χερσὶν ἐμῇσιν ἔρεξα,
Καὶ πόνον, ὃν πολύπευστα πονεύμενος, εὖ ἐνόησα·
Πάντα τ' (ἰδὲ) λῆρος, κακότης δέ τε θυμὸν ἔδουσα,
Οὐδέ τι ἔπλετ' ὄνειαρ ὑπ' ἠέλιον φαέθοντα.
12 Στρεφθεὶς αὖ πινυτὴν μέμονα φρεσὶ θηήσασθαι,
Καὶ μανίην, μανίης τε κασιγνήτην καὶ ἑταίρην
Ἀφροσύνην· τί γὰρ ἔρξαι ἀνὴρ δύναθ', ὅς μετ' ἄνακτα
Τοιόνδ' ὕστερος ἦλθε; τὸ πρὸ καὶ πεὶν τετέλεστο.
13 Καὶ τότε μὲν σάφα οἶδα καὶ ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπα,
Ὅττι σαοφροσύνη φαίνεται ἀφροσυνάων
Τόσσον, ὅσον τε φάος πέλει ἀχλύος ἐς' ἐρεβεννῆς.
14 Ἐν κεφαλῇ ἀνδρὸς πεπνυμένου ὄμματ' ἔασιν,
Ἄφρων δ' ἐν ζόφῳ ἐστὶ, καὶ οὐκ ἴδεν ὁππότε βαίνει,

Ποσσὶν

Aurum mihi cumulavi, & argentum valdè multum,
Et thesauros multos, quos regum filii habent,
Et quæcunque bene-exstructis congesta sunt in urbibus,
Et regionibus, ubi plurima in domibus possessiones jacent:
Neque unquam dulci animus meus egebat cantu,
Neque delinimento, cantores autem acquisivi,
Viros & fœminas cantantes voce pulchrâ
Suave admodum, aliáque quæcunque mortalium oblectamenta sint,
Instrumentáque sonora, quæ quis animo delectatur audiens,
Soni omnimodi, inflata & intenta habebam.

Sic ego magnus eram, & amplificatus præ omnibus
Qui ante me erant in Solymis amœnis:
Neque insipiens eram, intelligentia autem bona mihi aderat.

Quicquid etiam oculis meis gratum erat,
Id illis præbui ferens, vanum autem non erat (eorum) desiderium,
Nec omnino meum cor prohibebam à lætitia:
Delectabatur enim mihi cor, & in mente animus gaudebat,
Ex operibus meis omnibus fructum-capiens, & labore:
Hæc mihi portio erat, laborísque præmium.

Et tunc omnia vidi opera, quæcunq; manibus meis feci,
Et laborem, quem confeci laborans, bene observavi:
Omniáque (ecce!) nugæ, & ærumna animum rodens,
Nec ullum erat emolumentum sub sole splendente.

Conversus deinde sapientiam cupiebam mente perspicere,
Et insaniam, insaniæque germanam, & sociam
Stultitiam: Quid enim facere vir potest, qui post regem
Talem posterior venit? quod & antea factum est.

Et tunc certò novi, & oculis vidi,
Quòd sapientia excellit stultitiam
Tantùm, quantùm lux superat tenebras obscuras.

In capite viri sapientis oculi sunt,
Stultus autem in tenebris est, & non videt quò vadit,

Ποσσὶν ἀλιτεύων, ὅτι μιν σκότος ἀμφεκάλυψεν.
15 Εἶπον ἐνὶ κραδίῃ, Οἵη ἀεσίφρονι φωτὶ
Μοῖρα πέλει, τοίη καὶ ἐμοὶ πινυτῷ περ ἐόντι·
Μάψ· τί γὰρ οὖν πινυτῆς ἦδος; τί δέ μοι μέγ' ὄνειαρ
Μᾶλλον πεπνῦσθαι, περί τε φρένας ἔμμεναι ἄλλων;
Εἶπον δ' ἐν κραδίῃ, Ματίη τόδε τ' ἔστ' ἀλεγεινή.
16 Οὐ γάρ πω τις μνήμη ἐχέφρονος ἀνέρος ἐστὶ
Μᾶλλον ἢ ἠλιθίοιο, διαμπερὲς ἐν μερόπεσσι,
Καὶ γὰρ ὅπερ νῦν ἐστι, παρ' ἐσσομένοισιν ὀλεῖται,
Λήθῃ ἀϊστωθὲν, καὶ οὐκέτι φῆμις ὀπίσσω·
Πῶς δὲ θνήσκει ἀνὴρ πεπνυμένος; ὥστε χαλίφρων.
17 Τοὔνεκά μοι ἐχθρὸς βίος ἔπλετο, τεῖρε γὰρ αἰνῶς
Ἔργον ὅπερ τετέλεσται ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο,
Καὶ πόνος ἀργαλέος, τὸν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Αἰὲν ὀϊζύομεν, μέγα δ' ἄχθομαι, ὅσα μόγησα·
Πάντα γὰρ οὐλομένη ματίη, θυμοῖό τ' ἀνίη.
18 Ἀλλά γε πάντα πόνον, τὸν ὑπ' ἠέλιον τολύπευσα,
Καὶ βίοτον, τὸν ἄγειρα πόνῳ καὶ χερσὶν ἐμῇσιν,
Ἔστυγον, οὔτι λίην ἀπονήμενος, οὕνεκ' ἔμελλον
Ἀνέρι καλλιπέειν, ὃς ὄπισθεν τόνδε λάχῃσι.
19 Τίς δ' οἶδ' εἰ πινυτός τις ὅγ' ἔσσεται, ἠὲ χαλίφρων·
Ἀλλ' ἔμπης οἴκοιο ἄναξ ἔσσεθ' ἡμετέροιο,
Καὶ βιότου, τὸν ἄγειρα πόνῳ, πινυτῇ τε νόοιο,
Φαίνων μήδεα πυκνὰ ὑπ' οὐρανὸν ἠέλιόν τε·
Ὡς ἄρα μὰψ ἔκαμόν τε καὶ ἔτλην, ὅσσ' ἐμόγησα
Ἀλλήκτῳ κραδίῃ· ματίη τόδε γ' ἔστ' ἀλεγεινή·
20 Τοὔνεκ' ἀελπέα θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔθηκα,
Κῆρ δέ μοι οὐκέτ' ἐώλπει ὀϊζυροῖο πόνοιο
Οὐδ' ὀλίγον περ ὄνασθαι, ὑφ' ἥλιον ὃν τολύπευσα.
21 Ἔστιν ὃς ἀμφιπονεῖται ἐϋφροσύνην ἐρατεινὴν,
Ἰδρείην τε δίκην τε, τὰ γὰρ φρεσὶν ἦσιν ἄρηρεν·
Ἀνδρὶ δ' ὅμως μετόπισθεν, ᾧ οὔποτε τοῖα μέμηλε,
Καλλείψει

Pedibus errans, quia eum tenebræ obvolvunt.

Dixi in corde, Qualis insipienti homini
Sors est, talis & mihi sapienti quamvis existenti:
Frustrà: quænam igitur sapientiæ utilitas? quod autem mihi magnum
Magìs sapere, prudentiâque excellere alios? [commodum (est)
Dixi verò in corde, Vanitas etiam hoc est miseranda.

Non enim ulla memoria prudentis viri est
Magìs quàm stolidi, perpetuò inter homines,
Etenim id quod nunc est, apud posteros peribit,
Oblivione abolitum, & non-ampliùs rumor (de eo) posteà:
Quomodo verò moritur vir sapiens? sicut stultus.

Idcircò mihi exosa vita erat, vexabat enim gravitèr
Opus quod fit sub splendore solis,
Et labor difficilis, quem in terra gentes hominum
Semper ærumnosè-exantlamus, valdè autem crucior, eò-quòd-talia
Omnia enim perniciosa vanitas, animíque vexatio. (passus-sum:

Sed & universum laborem, quem sub sole sustinui,
Et substantiam, quam collegi labore & manibus meis,
Odi, haud-quicquam admodum (exinde) fructû percipiens, eò-quòd futurus eram
Homini (eam) relinquere, qui posteà (eam) sortitò-obtineret.
Quis autem novit, an sapiens fortè hic erit, an stultus:
Nihilominus (ille) substantiæ dominus erit nostræ,
Et facultatum, quas congessi labore, prudentiâque mentis,
Ostendens consilia solertia sub cœlo & sole:
Sic utique incassum laboravi, & sustinui, quæcunque perpessus sum
Indefesso corde: Vanitas hoc est miserabilis.

Ideò desperantem animum in pectore posui,
Cor autem meum non amplius sperabat ex ærumnoso labore
Vel tantillùm quidem emolumenti-capere, sub sole quem toleravi.

Est qui laborat-circa sapientiam amabilem,
Scientiámque & justitiam, hæc enim animo ejus conveniunt:
Homini tamen posteà, cui haudquaquam talia curæ sunt,
Relinquet

Καλλείψει ἑὰ ἔργα, καὶ ἄφρονι κλῆρον ὀπάσσει·
Τῦτο μὲν ὖν ματίη τε καὶ ὐλόμενον κακόν ἐςιν.
22 Ἀλλὰ τί γὰρ περίεσι βροτοῖς; τί δέ οἱ μέγ' ὄνειαρ
Ἔκ τε πόνε παντὸς, καὶ ὀϊζύος ἣν ἐμόγησε
Δύσμορος ὃν κατὰ θυμὸν ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο;
23 Καὶ γάρ τ' ἤματα πάντα κακῆς ὀδύνησιν ὁμιλεῖ,
Ἕως ζωοῖσι μέτεσι· πόνον δ' ὀχέων καὶ ὀϊζύν,
Μυρία κήδεα πάσχει ἐπὶ ζείδωρον ἄρυραν
Νωλεμέως, καμάτῳ τε δύῃ τ' ἀρημένος αἰνῇ·
Ἀλλὰ καὶ ἐν λέκτρῳ κεῖται κρατέρ' ἄλγεα πάσχων,
Οὐδέ οἱ ἔς' ἀνὰ νύκτας ἀνάπαυσις κακότητος
Πένθεσι τειρομένῳ, ὐδ' οἱ τότε κεν φίλον ἦτορ
Λωφήσειε κακῶν· ματίη τόδε τ' ἐς' ἐλεεινή.
24 Οὐ τις ἐςὶ βροτοῖς τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
Ἢ ὅταν εὐφροσύνης ἐπιβαίνῃ ὃν κατὰ θυμὸν,
Ἔδων καὶ πίνων, ἔργοισί τε ὕισιν ἰανθεὶς
Τέρπηται, καμάτε ἀπονήμενος, ὃν περ ἀνέτλη·
Τῦτό τι μοι κάλλισον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶ),
Εὖ δέ τε ἴσδον ὅ καὶ δῶρον τῦτ' ἐςὶ Θεοῖο.
25 Τίς γὰρ ἐμεῦ πέρι οἶδεν ὀνείατα πολλὰ καὶ ἐσθλά;
Τίς νύ κεν εἴδατα θᾶσσον ἔχοι, ὅτε θυμὸς ἀνάγκη
Καὶ γαςήρ; τίνι μᾶλλον ἐπὶ χθονὶ σῖτος ἑτοῖμος;
26 Ὅς γάρ τ' ἐσθλὸς ἔοι Θεοῦ ἄντα, καὶ αἴσιμα εἰδὼς,
Τῷγε Θεὸς πινυτὴν, ἰδρείην τ', εὐφροσύνην τε
Ὤπασεν· ὃς δέ τ' ἀλιτρὸς ἔοι, καὶ ἀἴσυλα ῥέζοι,
Τύτῳ ἄλγεα πολλὰ, πόνον τ' ἐχέμεν καὶ ὀϊζὺν
Δῶχ', ἵνα νηήσας καὶ ἀγείρας ἄασετον ὄλβον,
Ἀνδρὶ λίπῃ, ὅ κεν ἐσθλὸς ἐναντίον ᾖσι Θεοῖο.
Καὶ τόδε μὲν κενότης, τόσα μὰψ ἄλλοισιν ἀγείρειν,
Καὶ κακότης, τείρεσά τ' ἀνιάζεσά τε θυμόν.

Relinquet sua opera, & stulto hæreditatem præbebit:
Hoc igitur profectò vanitas, & perniciosum malum est.

Sed quid enim superest homini? quodnam verò ei magnum emolumentum
Ex labore universo, & ærumna quam tolerat
Miser suo in animo sub splendore solis?

Etenim dies omnes cum malis doloribus versatur,
Dum vivis interest; laborem verò sustinens & ærumnam,
Innumerabiles curas concoquit super alma terra
Indesinenter, labore & miseriâ afflictus gravi:
Quin & in lecto jacet validos dolores patiens,
Neque ei est noctu respiratio ab ærumna
Mœroribus cruciato, nec ei vel tum quidem charum cor
Requieverit à malis. Vanitas hoc etiam est miseranda.

Nihil quicquam est homini hoc melius & præstantius,
Quàm eùm lætitiæ indulgeat suo in animo,
Edens & bibens, operibúsque suis delectatus
Gaudeat, labore fruens, quem sustinnit.
Hoc mihi pulcherrimum quid in mente videtur esse,
Bene autem novi quòd & donum hoc est Dei.

Quis enim plusquam ego novit edulia multa & bona?
Quis cibos citiùs habere queat, cùm animus suadet
Et venter? cui magìs in terra victus (est) paratus?

Qui enim bonus fuerit coram Deo, & honesta sciens,
Illi Deus sapientiam, scientiámque & lætitiam
Præbet: qui autem improbus fuerit, & nefaria patraverit,
Huic dolores multos, laborémque habere & miseriam
Dat, ut postquam accumulaverit, & congesserit immensas opes,
Viro (eas) relinquat, qui bonus fuerit coram Deo.
Et hoc quidem vanitas (est), tantas res frustrà aliis colligere,
Et ærumna, vexans affligénsque animum.

CAP.

ΚΕΦ. γ'.

1 Καιρὸς ἁπάντων ἐστὶν, ἐπὶ χθονὶ ὅσσα γίνονται,
Ὥρη τ' ἔργου παντὸς ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο.
2 Ὥρη μὲν γενετῆς, ὥρη δέ τε καὶ θανάτοιο·
Ὥρη κοσμῆσαι πρασιὰς, φυτά τ' ἀμφιλαχῆναι,
Ὥρη τ' ἐκριζῶσαι, ὅ τις τὸ πρὶν ἐφύτευσεν.
3 Ὥρη ἀποκτεῖναι, ὥρη δέ τε ἰήσασθαι·
Ὥρη ἀμαλδῦναι, ὥρη δέ τε οἰκοδομῆσαι.
4 Ὥρη τε κλαυθμοῖο, καὶ ὥρη ἐστὶ γέλωτος·
Ὥρη πενθῆσαι, ὥρη δέ τε ὀρχήσασθαι.
5 Ὥρη ἀποῤῥίψαι τε λίθους, ὥρη δέ τ' ἀγεῖραι·
Ὥρη ἀγκὰς ἑλεῖν, ὥρη δέ τε νοσφίζεσθαι.
6 Ὥρη τε κλήσασθαι, καὶ ὥρη ἐστὶν ὀλέσσαι·
Ὥρη ἀσκυφέως κατέχειν, ὥρη τε προέσθαι.
7 Ὥρη διαζεῦξαι, ὥρη συῤῥαπτέμεναί τε·
Ὥρη μὲν πέλεται σιγῆς, ὥρη δέ τε μύθων.
8 Ὥρη καὶ φιλότητος, ἰδ' ὥρη ἔχθεος αἰνοῦ·
Ὥρη καὶ πολέμοιο, καὶ εἰρήνης ἐρατεινῆς.
9 Καὶ τί γὰρ ἀνέρι ἦδος ὀϊζυροῖο πόνοιο;
Ἢ τί μὲν ἔργον ὀφέλλει, ὅσον κάμεν ἠδ' ἐμόγησεν;
10 Εἶδον ἐγὼ κάματον, Θεὸς ὃν δειλοῖσι βροτοῖσι
Θῆκεν, ὀϊζύειν, καὶ πάσχειν ἄλγεα πολλά.
11 Πάνθ', ὅσα ἐστὶν, ἔτευξεν, ἵν' ὥρῃ καλὰ γένηται·
Ἀνδράσι δ', ὡς φράζοιατ', ἐνὶ φρεσὶ θῆκεν ἃ ἔργα,
Ἐν μὲν γαῖαν ἔθηκ', ἐν δ' οὐρανὸν, ἐν δὲ θάλασσαν·
Ἀλλ' οὔτις δύναται σάφα εὑρεῖν, οὐδὲ νοῆσαι
Ἔργον ὅπερ Θεὸς ἔρξεν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλοσδε.
12 Γινώσκω δ' ὅτι τοῖσιν ἐν οὔτι κρήγυόν ἐστιν,
Εἰ μὴ ἵν' ἀνέρι θυμὸς ἐϋφροσύνῃσιν ἰανθῇ,
Ἕως οὗ ἔτι ζώει, εὐεργεσίη τε μεμήλῃ.
13 Ὄφρα δ' ἕκαστος ἀνὴρ, ὅσοι χθόνα ναιετάουσιν,

Ἔσθοι

CAP. III.

Opportunitas rerum omnium est, in terra quæ geruntur,
Tempúsque negotio unicuique sub splendore solis.

Tempus nativitatis, tempúsque mortis:
Tempus excolendi areolas, plantásque circumfodiendi,
Tempúsque eradicandi (id) quod quis priùs plantavit.
Tempus occidendi, tempúsque medendi:
Tempus subruendi, tempúsque ædificandi.
Tempúsque fletûs, & tempus est risûs:
Tempus lugendi, tempúsque saltandi.
Tempus disjiciendi lapides, tempúsque colligendi:
Tempus amplexandi, tempúsque aversandi.
Tempus acquirendi, & tempus est perdendi:
Tempus firmiter retinendi, tempúsque projiciendi.
Tempus scindendi, tempúsque consuendi:
Tempus est silentii, tempúsque sermonum.
Tempus etiam amoris, & tempus odii gravis:
Tempúsque belli, & (tempus) pacis amabilis.
Quodnam enim homini emolumentum ex ærumnoso labore?
Aut quid ei opus prodest, in-quo laborat, & sudat?
Vidi ego laborem, Deus quem miseris mortalibus
Imposuit, in-ærumna-esse, & pati dolores multos.
Omnia, quæcunque sunt, fecit, ut in-tempore-pulchra sint,
Hominibus autem, ut considerent, in mente posuit sua opera,
Et terram posuit, & cœlum, & mare:
Atqui nemo potest clarè invenire, neque intelligere
Opus quod Deus facit à principio penitùs ad finem.
Scio autem, quòd illis nil boni inest,
Nisi ut homini animus lætitiâ exhilaretur,
Dum adhuc vivit, beneficentiáque curæ-sit.
Et ut unusquisque vir, quotquot terram inhabitant,

Edat

Ἔσθοι καὶ πίνοι, καμάτυ τ᾽ ἀπὸ παντὸς ὄναιτο,
Ὅντιν᾽ ὀΐζυσιν· δῶρον τοῦτ᾽ ἐςὶ Θεοῖο.
14 Οἶδ᾽ ὅτι ἔργα Θεοῖο ἔσονται νωλεμὲς αἰεὶ,
Πάντα μάλ᾽, ὅσσα ἔοργε διαμπερές· ἐδ᾽ ἄρα τοῖσιν
Οὔτέ τι προσθεῖναι δύναται βροτὸς, ἔτ᾽ ἀφελέσθαι·
Τοὔνεκα δ᾽ αὐτὸς ἔοργ᾽, ἵνα μιν θ᾽ ἁζοίατο φῶτες,
Αἰδόμενοι ἔθεν ἄντα, ἔσω τ᾽ ὄπιδα τρομέοντες.
15 Ὅ, τι περ ἦν, νῦν ἐςι, τό, τ᾽ ἐσσόμενον πρὶν ἐτύχθη,
Καὶ ὃ παρῴχηκε, προτέρης πέλε τ᾽ ἐν γενεῇσι,
Τοῦτο Θεὸς ζητεῖ, ἵνα τ᾽ αὖ ψ᾽ ἄνδρεσσι πιθείη.
16 Εἶδον δὴ καὶ ἔπειτα ὑπ᾽ ἠέλιον φαέθοντα
Εὐνομίης ἕδος, ἧχι δικασπόλοι ἄνδρες ἔασι,
Κεῖθι δ᾽ ἀλιτροσύνη, καὶ σχέτλια ἔργα τέτυκτο,
Χῶρόν τ᾽ εὐδικίης, θέμιν ἔμμεναι ἧπερ ἔοικεν,
Ἔνθα δ᾽ ἔσαν ὕβρεις, καὶ ἀτασθαλίη ἀλεγεινή.
17 Εἶπον ἐνὶ κραδίῃ, Θεὸς ἰθείῃσι δίκῃσι
Ἀμφοτέρυς κρινέει, ὅς τ᾽ αἴσιμος, ὅς τ᾽ ἀλιτήμων·
Ἔςαι γάρ ποτε ἦμαρ, ὅτ᾽ ἀμφαδὰ ῥεῖα γένηται
Δήνεα πάντα βροτῶν, ὅ, τι ἔπλετο, ἔργα τε πάντα.
18 Εἶπον ἐνὶ κραδίῃ μεροπηΐῳ ἀμφὶ γενέθλῃ,
Οἷοί τε βροτοί εἰσι, καὶ ἥντινα μοῖραν ἔχυσιν·
Ὅττι Θεὸς σάφα δεῖξε, καὶ ἀμφαδὰ πᾶσιν ἔθηκεν
Ἀνθρώπων γένος οἷον, ἵνα γνώωσι καὶ αὐτοὶ
Οὕνεκα θηρία τ᾽ εἰσὶν, ὁμῆς δέ τε ἔλλαχον αἴσης.
19 Οἵηπερ θηρῶν γενεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν,
Ἴσα γὰρ ἀλλήλοισι λελόγχασιν ἀμμορίην τε,
Μοῖράν τ᾽ ἀμφότεροι, καὶ ὁμὴν βιότοιο τελευτήν·
Κάτθανον ἄμφω ὁμῶς, ἴα δ᾽ ἐν ςήθεσσιν αὐτμὴ
Πᾶσιν ἐνέςακται, ἀπὸ δ᾽ ἔπτατο πᾶσιν ὁμοίως.
Οὐκ ἄρα τι ζώυ ἑτέρυ περιγίνεται ἀνὴρ,
Οὐδέ τι οἱ πλέον· ὅττι σκιᾶς ὄναρ εἰσὶν ἅπαντα.
20 Πάντα μάλ᾽, ὅσσα γίγνονται ὑπ᾽ ὐρανὸν ἀςερόεντα,

Edat & bibat, laboréque omni fruatur,
Quem ærumnosè-tulit: donum hoc est Dei.

Scio quòd opera Dei erunt in perpetuum semper,
Omnia omnino, quæcunque fecit penitùs: nec iis
Vel addere quicquam potest homo, vel detrahere:
Idcircò autem ipse fecit, ut eum venerarentur homines,
Reverentes coram eo, ejúsque vindictam timentes.

Quicquid (anteà) fuit, nunc est, & quod futurum est, prius fuit,
Et quod præteriit, prioribúsque fuit in seculis,
Hoc Deus requirit, ut & iterum hominibus reponat.

Vidi tum etiam deinde sub sole splendente
Æquitatis sedem, ubi judices viri sunt,
Ibi autem nequitia, & scelesta opera perpetrata-erant,
Locúmque justitiæ, jus ubi esse oportuit,
Ibi autem erat injuria, & improbitas gravis.

Dixi in corde, Deus æquo jure
Utrosque judicabit, quique justus (est) quique improbus:
Erit enim aliquando dies, cùm palàm facilè fient
Consilia omnia mortalium, qualia fuerint, operáque omnia.

Dixi in corde genere de humano,
Quales homines sint, & qualem sortem habeant:
Quoniam Deus clarè ostendit, & palàm omnibus fecit
Hominum genus quale (sit,) ut sciant etiam ipsi
Quòd etiam bestiæ sunt, parémq;(cum iis)obtinuerunt conditionem.

Quale bestiarum genus, tale & hominum,
Æquale enim sibi-invicem sortiti sunt infortuniúmque,
Patúmque ambo, eundem vitæ terminum:
Moriuntur ambo similiter, unus-idémque in pectore halitus
Omnibus inspiratur, avolat autem omnibus similiter.
Haud igitur quicquam animali alteri antecellit homo,
Nec ulla ei prærogativa: quia umbræ somnium sunt universa.

Omnia prorsus (animalia,) sunt sub cœlo stellato,

Εἰς ἕνα χῶρον ἴασι, περ μὲν τ' ἄλλ', αὐτὰρ ἐπ' ἄλλο,
Πανδόκον ἐς λειμῶνα ξυνὴν ποιήσοντα κέλευθον·
Ἐκ κόνιος πάντ' εἰσὶ, καὶ ἐς κόνιν αὖτε νέονται.

21 Τίς σάφα γινώσκει ψυχὴν μερόπων ἀνθρώπων,
Ἢ τ' ἐπεὶ ἂν σάρκας τε καὶ ὀστέα κάλλιπ' ἔνερθεν,
Ὑψόσ' ἀειρομένη πέτεται, τάχα δ' αἰθέρ' ἱκάνει;
Ἢ καὶ τὶς ψυχὴν τοῦ κτήνεος ἄιδ' ἐνὶ θυμῷ,
Ἥ τέ που ἐκ ῥεθέων παμμένη πέσε, βῆ δὲ χαμᾶζε;

22 Οἶδ' ἐν, ὡς τοῦ γε κρεῖσσον, καὶ κάλλιον οὐδὲν,
Ἢ ὅταν ἀνὴρ θυμὸς εὐφροσύνησιν ἰανθῇ,
Χαίρων οἷς ἔργοις· τὸ γάρ οἱ γέρας, οὐ δ' ἔοργε·
Τίς γὰρ ἂν οἱ δείξειεν, ἵν' ὀφθαλμοῖσιν ἴδηται,
Ἐσσόμενον μετόπισθεν, ὅτ' αὐτὸν γαῖα καθέξει;

ΚΕΦ. δ'.

1 Εἶδον δ' αὖ κακὰ πάντα, καὶ ἐν φρεσὶν εὖ ἐνόησα,
Ὅσσα βίῃ γίνονται ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο,
Παντοίην ὕβριν τε καὶ αἴσυλα ἔργ' ἀνθρώπων,
Οἱ τ' ἄλλους τεύχουσιν ἀπηνέα θυμὸν ἔχοντες·
Ἔνθα βιαζομένων στοναχὴ ἀλίαστος ὀρώρει,
Δακρυά τ' οἰμωγή τε, καὶ οὐκ ἐπιτάῤῥοθος ἦεν,
Οὐδέ τι θελκτήριον· τῶν μὲν θεὸς οὐκ ἀλαπαδνὸν,
Οἱ σφέας σίνεσκοντο, βίηφί τε φέρτεροι ἦσαν,
Αὐτοῖσιν δὲ πάρ' οὔτις ἐπίῤῥοθον ὕβριν ἀμύνειν.

2 Τοὔνεκ' ἐγὼ νεκύων ἤδη κατατεθνειώτων
Κρείσσονα μοῖραν ἔφην ἔμμεν, ἢ ζωοῖσι μιγέντων,
Οἳ γάρ ἔτι ζώουσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ.
Ἀμφοτέρων δ' ἄρα τῶν γε μακάρτερός ἐστιν ἐκεῖνος.

3 Κρείσσων τ' οὐκ ὀλίγον γάρ, ὃν οὔπω ἐγείνατο μήτηρ,
Οὐδέ πω ἔργον ἀεικὲς ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπεν,
Ὃ βροτοὶ ἄνδρες ἔρεξαν ὑπ' οὐρανὸν ἠέριόν τε.

4 Αὐτὰρ δὲ πόνον μάλα πάντα, καὶ αἴσιμα ἔργ' ἀνθρώπων

Ἐφρα-

Ad unum locum vadunt, aliud quidem antè, aliud autem pòst,
Capacissimum ad portum commune conficientia iter,
Ex pulvere omnia sunt, & in pulverem iterùm revertuntur.

Quis clarè cognoscit animam variis-linguis-loquentium hominum
Quæ pòstquam carnes & ossa reliquit infrà,
Sursum elata volat, mox autem ad ætherem pervenit?
Aut etiam quis animam jumenti scit in animo,
Quæ è membris avolans cadit, descendit autem in terram?

Novi ergo, quòd hoc melius & satius (est) nihil,
Quàm cùm homini animus lætitiâ exhilaretur,
Gaudens suis operibus: id enim illi præmium, eò quòd sic fecit:
Quis enim ei ostendet, ut oculis videat,
Quod futurum est in-posterum, cùm ipsum terra premet.

CAP. IV.

Vidi autem rursùs mala omnia, & in mente benè perpendi
Quæcunque per-vim fiunt sub splendore solis,
Omnimodámque injuriam, & impia opera hominum,
Qui alios opprimunt crudelem animum habentes:
Ibi afflictorum gemitus vehemens oriebatur,
Lachrymæque singultúsque, & non erat adjutor,
Neque solatium: illorum quidem robur non (erat) infirmum,
Qui eos infestabant, vique præstantiores erant,
Illis autem aderat nemo, insolentem injuriam propulsare.

Itaque ego mortuorum qui jam mortui sunt
Meliorem sortem dixi esse, quàm inter vivos versantium,
Qui adhuc vivunt in terra multorum-altrice.

Ambobus autem his felicior est ille,
Præstantiórque non parùm, quem nondum genuit mater,
Necdum opus malum oculis aspexit,
Quod mortales homines faciunt sub cœlo, & sole.

Rursùs autem laborem valdè omnem & recta opera hominum

Ἐφρασάμην ἐνὶ θυμῷ, ὅτι φθόνος ἄνδρα κιχάνει
Ἐκ τούτων συνεχής· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων·
Καὶ τόδε μὲν ματίη, καὶ ἀνίη θυμὸν ἔδουσα.
5 Νήπιος ἃς χεῖρας μετά τ᾽ ἀλλήλῃσιν ἔπλεξεν,
Οὐδέ τι τῇσιν ἔρεξεν, ᾧ οἱ βίοτόν γ᾽ ἅλις ἄλφοι·
Τῷ κ᾽ αὐτὸς βεβρώθοι ἑὸν χρόα, γαστρὶ πιθήσας
Οὐλομένῃ· λιμὸς γὰρ ἀεργήσιν ὀπηδεῖ.
6 Βέλτερόν ἐστ᾽ ὀλίγον περ, ὅσον τις ἐδράξατο χειρί,
Εἴ γε μετ᾽ εἰρήνης τε καὶ ἡσυχίης ἐρατεινῆς·
Ἢ πολὺ πλεῖον, ὅσον τε τις ἀμφοτέρῃσι κεχάνδει,
Εἴ γε μετ᾽ οἴτου ἔῃ, καὶ ἀνίης θυμοβόροιο.
7 Καὶ ματίην πάλιν εἶδον ὑπ᾽ ἠέλιον φαέθοντα.
8 Ἀνὴρ εἷς πέλε μοῦνος, ἰδ᾽ οὔ οἱ δεύτερός ἐστιν,
Οὐ παῖς, οὔτ᾽ ἄρ ἀδελφὸς, ὃς αὐτοῦ κλῆρον ἔχῃσιν·
Ἀλλ᾽ οὔ οἱ μεταπαυσωλὴ καμάτοιο τέτυκται,
Οὐδ᾽ ἄρα οἱ τέλος ἐστὶ πόνου καὶ ὀϊζύος αἰνῆς
Πάσης, ἣν ἐμόγησε καὶ ἔτλη νωλεμὲς αἰεί·
Οὐδέ ποτ᾽ οὐδ᾽ ἅλις οἱ, πλούτου δ᾽ ἀκόρητον ἐέλδωρ
Ὀφθαλμοὺς μιν ἔχει, οὐδ᾽ ὃν πρὸς θυμὸν ἔειπε,
Τοῦ ἕνεκ᾽ ἀργαλέον πόνον ἔτλην; τίπτε δέ με χρεώ;
Τοῦ ἕνεκ᾽ ἀγαλόω, καὶ ἀμέρδω θυμὸν ἐάων;
Ἠὲ τί μοι μέγ᾽ ὄνειαρ, ἐπεὶ κακὰ τόσσα πέπονθα;
Καὶ τόδε μὲν ματίη, καὶ ἄλη, καὶ πῆμα, καὶ ἄλγος.
9 Οὐκ ἀγαθὸν μουνοῦσθαι ἐπιχθόνιον βροτὸν ἄνδρα,
Ἀλλ᾽ ἅμ᾽ ἕποιτο καὶ ἄλλος, ἐπεὶ πολὺ λώϊον οὕτως,
Ἄμφω γάρ κε πόνου μενοεικέα μισθὸν ἄροιντο,
Σύν τε δύ᾽ ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν
Ὅππως κέρδος ἔῃ· μοῦνος δ᾽ εἴπερ τε νοήσῃ,
Ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις.
10 Τοὔνεκά τ᾽ ὄφρα βάτην ὁδὸν ἀνέρε, σὺν δύ᾽ ἐόντε,
Μᾶλλον θαλπωρὴ, καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται·
Εἰ γάρ που πεσέτην, ἄλλος τάχα ἄλλον ἐγείρῃ·

Δύστηνος

Consideravi in animo, quòd invidia hominem assequitur
Ex his infesta: æmulatur autem vicinum vicinus.
Et hoc quidem vanitas, & mœror animum vexans.

Stultus suas manus invicem complicat,
Nec quicquam iis operatur, quo sibi victum sufficientem inveniat;
Quare ipse comedet suam carnem, ventri obsequens
Exitiali: fames enim ignaviam comitatur.

Meliùs est vel tantillum, quantum quis comprehendit manu,
Modò cum pace, & quiete amabili;
Quàm multò plus, quantumq; quis ambabus (manibus) complectitur
Modò cum ærumna sit, & mœrore animum-vorante.

Et vanitatem iterum vidi sub sole splendente.

Vir unus est solus, nec ei secundus est,
Non filius, neque frater qui ejus hæreditatem habeat:
Sed (tamen) non ei intermissio laboris est,
Neque ei finis est operæ, & ærumnæ gravis
Omnis, quam sustinet, & tolerat perpetuò semper:
Neq; unquam satis (est) ei, divitiarum autem inexplebile desiderium
Oculos ejus tenet, neque suo animo dicit,
Cujus gratiâ gravem laborem sustineo? quid mihi opus est?
Cujus gratiâ conturbor, & privo animum bonis?
Aut quodnam mihi magnũ emolumentũ postquã mala tot pertuli?
Et hoc quidem vanitas (est) & anxietas, & damnum, & dolor.

Non bonum (est) solitarium esse terrestrem mortalem hominem,
Sed simul comitetur alius, quoniam multò melius ita (est,)
Ambo enim laboris gratam mercedem accipient,
Duobus enim simul euntibus alter ante alterum observat
Quomodo utile sit: solus autem etiamsi sentiat,
Tamen ei tardior (est) animus, tenuéque consilium.

Igitur dum in via incedunt homines duo simul existentes,
Magis erit solatium, & confidentiùs (se gerent:)
Si enim fortè ceciderint, alter citò alterum eriget:

Καλλείψει ἑὰ ἔργα, καὶ ἄφρονι κλῆρον ὀπάσσει·
Τοῦτο μὲν οὖν ματίη τε καὶ οὐλόμενον κακόν ἐστιν.
22 Ἀλλὰ τί γὰρ πέλεσι βροτῷ; τί δέ οἱ μέγ' ὄνειαρ
Ἔκ τε πόνου παντὸς, καὶ ὀϊζύος ἣν ἐμόγησε
Δύσμορος ὃν κατὰ θυμὸν ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο;
23 Καὶ γάρ τ' ἤματα πάντα κακῆς ὀδύνῃσιν ὁμιλεῖ,
Ἕως ζωοῖσι μέτεστι· πόνον δ' ὀχέων καὶ ὀϊζὺν,
Μυρία κήδεα πάσχει ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν
Νωλεμέως, καμάτῳ τε δύῃ τ' ἠρημένος αἰνῇ·
Ἀλλὰ καὶ ἐν λέκτρῳ κεῖται κρατέρ' ἄλγεα πάσχων,
Οὐδέ οἱ ἔσ' ἀνὰ νύκτας ἀνάπαυσις κακότητος
Πένθεσι τειρομένῳ, οὐδ' οἱ τότε κεν φίλον ἦτορ
Λωφήσειε κακῶν· ματίη τόδε τ' ἔσ' ἐλεεινή.
24 Οὔ τι τοι ἐστὶ βροτῷ τοῦδ' γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
Ἢ ὅταν εὐφροσύνης ἐπιβαίνῃ ὃν κατὰ θυμὸν,
Ἔδων καὶ πίνων, ἔργοισί τε ἧσιν ἰανθεὶς
Τέρπηται, καμάτου ἀπονήμενος, ὅν περ ἀνέτλη·
Τοῦτό τι μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶ),
Εὖ δέ τε οἶδεν ὃ καὶ δῶρον τοῦτ' ἔστι Θεοῖο.
25 Τίς γὰρ ἐμεῦ πέλει οἶδεν ὀνείατα πολλὰ καὶ ἐσθλά;
Τίς νύ κεν εἴδατα θᾶσσον ἔχοι, ὅτε θυμὸς ἀνώγῃ
Καὶ γαστὴρ; τίνι μᾶλλον ἐπὶ χθονὶ σῖτος ἑτοῖμος;
26 Ὅς γάρ τ' ἐσθλὸς ἔοι Θεοῦ ἄντα, καὶ αἴσιμα εἰδὼς,
Τῷγε Θεὸς πινυτὴν, ἰδρείην τ', εὐφροσύνην τε
Ὤπασεν· ὃς δέ τ' ἀλιτρὸς ἔοι, καὶ αἴσυλα ῥέζοι,
Τούτῳ ἄλγεα πολλὰ, πόνον τ' ἐχέμεν καὶ ὀϊζὺν
Δῶχ', ἵνα νήσας καὶ ἀγείρας ἄσπετον ὄλβον,
Ἀνδρὶ λίπῃ, ὅ κεν ἐσθλὸς ἐναντίον ᾖσι Θεοῖο.
Καὶ τόδε μὲν κενότης, τόσα μὰψ ἄλλοισιν ἀγείρειν,
Καὶ κακότης, τείρουσά τ' ἀνιάζουσά τε θυμόν.

ΚΕΦ.

Relinquet sua opera, & stulto hæreditatem præbebit:
Hoc igitur profectò vanitas, & perniciosum malum est.
Sed quid enim superest homini? quodnam verò ei magnum emolumentum
Ex labore universo, & ærumna quam tolerat
Miser suo in animo sub splendore solis?
Etenim dies omnes cum malis doloribus versatur,
Dum vivis interest; laborem verò sustinens & ærumnam,
Innumerabiles curas concoquit super alma terra
Indesinenter, labore & miseriâ afflictus gravi:
Quin & in lecto jacet validos dolores patiens,
Neque ei est noctu respiratio ab ærumna
Mœroribus cruciato, nec ei vel tum quidem charum cor
Requieverit à malis. Vanitas hoc etiam est miseranda.
Nihil quicquam est homini hoc melius & præstantius,
Quàm cùm lætitiæ indulgeat suo in animo,
Edens & bibens, operibúsque suis delectatus
Gaudeat, labore fruens, quem sustinuit.
Hoc mihi pulcherrimum quid in mente videtur esse,
Bene autem novi quòd & donum hoc est Dei.
Quis enim plusquam ego novit edulia multa & bona?
Quis cibos citiùs habere queat, cùm animus suadet
Et venter? cui magìs in terra victus (est) paratus?
Qui enim bonus fuerit coram Deo, & honesta sciens,
Illi Deus sapientiam, scientiámque & lætitiam
Præbet: qui autem improbus fuerit, & nefaria patraverit,
Huic dolores multos, laborémque habere & miseriam
Dat, ut postquam accumulaverit, & congesserit immensas opes,
Viro (eas) relinquat, qui bonus fuerit coram Deo.
Et hoc quidem vanitas (est), tantas res frustrà aliis colligere,
Et ærumna, vexans affligénsque animum.

ΚΕΦ. γ'.

1 Καιρὸς ἁπάντων ἐστὶν, ἐπὶ χθονὶ ὅσσα γίνονται,
Ὥρη τ' ἔργου παντὸς ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο.
2 Ὥρη μὲν γενετῆς, ὥρη δέ τε καὶ θανάτοιο·
Ὥρη κοσμῆσαι πραπὰς, φυτά τ' ἀμφιλαχῆναι,
Ὥρη τ' ἐκριζῶσαι, ὅ τις τὸ πρὶν ἐφύτευσεν.
3 Ὥρη ἀποκτεῖναι, ὥρη δέ τε ἰήσασθαι·
Ὥρη ἀμαλδῦναι, ὥρη δέ τε οἰκοδομῆσαι.
4 Ὥρη τε κλαυθμοῖο, καὶ ὥρη ἐστὶ γέλωτος·
Ὥρη πενθῆσαι, ὥρη δέ τε ὀρχήσασθαι.
5 Ὥρη ἀποῤῥῖψαι τε λίθους, ὥρη δέ τ' ἀγεῖραι·
Ὥρη ἀγκὰς ἑλεῖν, ὥρη δέ τε νοσφίζεσθαι.
6 Ὥρη τε κτήσασθαι, καὶ ὥρη ἐστὶν ὀλέσσαι·
Ὥρη ἀστεμφέως κατέχειν, ὥρη τε προέσθαι.
7 Ὥρη διῤῥηξέμεναι, ὥρη συῤῥαπτέμεναί τε·
Ὥρη μὲν πέλεται σιγῆς, ὥρη δέ τε μύθων.
8 Ὥρη καὶ φιλότητος, ἰδ' ὥρη ἔχθεος αἰνοῦ·
Ὥρη καὶ πολέμοιο, καὶ εἰρήνης ἐρατεινῆς.
9 Καὶ τί γὰρ ἀνέει ἦδος ὀϊζυροῖο πόνοιο;
Ἢ τί μὲν ἔργον ὀφέλλει, ὅπερ κάμεν ἠδ' ἐμόγησεν;
10 Εἶδον ἐγὼ κάματον, Θεὸς ὃν δειλοῖσι βροτοῖσι
Θῆκεν, ὀϊζυέμεν, καὶ πασχέμεν ἄλγεα πολλά.
11 Πάνθ', ὅσα ἐστὶν, ἔταξεν, ἵν' ὥρῃ καλὰ γένηται·
Ἀνδράσι δ', ὡς φράζοιατ', ἐνὶ φρεσὶ θῆκεν ἃ ἔργα,
Ἐν μὲν γαῖαν ἔθηκ', ἐν δ' οὐρανὸν, ἐν δὲ θάλασσαν·
Ἀλλ' οὔτις δύναται πάμπαν εὑρεῖν, οὐδὲ νοῆσαι
Ἔργον ὅπερ Θεὸς ἔρδει ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλοσδε.
12 Γινώσκω δ' ὅτι τοῖσιν ἐν οὔτι κρήγυόν ἐστιν,
Εἰ μὴ ἵν' ἀνέει θυμὸς εὐφροσύνησιν ἰανθῇ,
Ἕως τοῦ ἔτι ζώει, εὐεργεσίη τε μεμήλῃ.
13 Ὄφρα δ' ἕκαστος ἀνὴρ, ὅσσοι χθόνα ναιετάουσιν,

Ἔσθοι

CAP. III.

Opportunitas rerum omnium est, in terra quæ geruntur,
Tempúsque negotio unicuique sub splendore solis.

Tempus nativitatis, tempúsque mortis:
Tempus excolendi areolas, plantásque circumfodiendi,
Tempúsque eradicandi (id) quod quis priùs plantavit.
Tempus occidendi, tempúsque medendi:
Tempus subruendi, tempúsque ædificandi.
Tempúsque fletûs, & tempus est risûs:
Tempus lugendi, tempúsque saltandi.
Tempus disjiciendi lapides, tempúsque colligendi:
Tempus amplexandi, tempúsque aversandi.
Tempus acquirendi, & tempus est perdendi:
Tempus firmiter retinendi, tempúsque projiciendi.
Tempus scindendi, tempúsque consuendi:
Tempus est silentii, tempúsque sermonum.
Tempus etiam amoris, & tempus odii gravis:
Tempúsque belli, & (tempus) pacis amabilis.
Quodnam enim homini emolumentum ex ærumnoso labore?
Aut quid ei opus prodest, in-quo laborat, & sudat?
Vidi ego laborem, Deus quem miseris mortalibus
Imposuit, in-ærumna-esse, & pati dolores multos.
Omnia, quæcunque sunt, fecit, ut in-tempore-pulchra sint,
Hominibus autem, ut considerent, in mente posuit sua opera,
Et terram posuit, & cœlum, & mare:
Atqui nemo potest clarè invenire, neque intelligere
Opus quod Deus facit à principio penitùs ad finem.
Scio autem, quòd illis nil boni inest,
Nisi ut homini animus lætitiâ exhilaretur,
Dum adhuc vivit, beneficentiáque curæ-sit.
Et ut unusquisque vir, quotquot terram inhabitant,

Edat

Ἔσθοι καὶ πίνοι, καμάτυ τ' ἀπὸ παντὸς ὄναιτο,
Ὅν περ ὀΐζυσιν· δῶρον τοῦτ' ἐςὶ Θεοῖο.
14 Οἶδ' ὅτι ἔργα Θεοῖο ἔσονται νωλεμὲς αἰεὶ,
Πάντα μάλ', ὅσσα ἔοργε διαμπερές· ὐδ' ἄρα τοῖσιν
Οὔτέ τι προσθεῖναι δύναται βροτὸς, ὔτ' ἀφελέσθαι·
Τοὔνεκα δ' αὐτὸς ἔοργ', ἵνα μιν θ' ἁζοίατο φῶτες,
Αἰδόμενοι ἔθεν ἄντα, ἐλὼ τ' ὄπιδα τρομέοντες.
15 Ὅ,τι περ ἦν, νῦν ἐςι, τό,τ' ἐσσόμενον πρὶν ἐτύχθη,
Καὶ ὃ παρώχηκε, προτέρης πέλε τ' ἐν γενεῇσι,
Τοῦτο Θεὸς ζητεῖ, ἵνα τ' ἂψ ἄνδρεσσι τιθείη.
16 Εἶδον δὴ καὶ ἔπειτα ὑπ' ἠέλιον φαέθοντα
Εὐνομίης ἕδος, ἧχι δικασπόλοι ἄνδρες ἔασι,
Κεῖθι δ' ἀλιτροσύνη, καὶ σχέτλια ἔργα τέτυκτο,
Χῶρόν τ' εὐδικίης, θέμιν ἔμμεναι ἧπερ ἔοικεν,
Ἔνθα δ' ἔην ὕβρεις, καὶ ἀτασθαλίη ἀλεγεινή.
17 Εἶπον ἐνὶ κραδίῃ, Θεὸς ἰθείῃσι δίκῃσι
Ἀμφοτέρυς κρινέει, ὅς τ' αἴσιμος, ὅς τ' ἀλιτήμων·
Ἔςαι γάρ ποτε ἦμαρ, ὅτ' ἀμφαδὰ ῥεῖα γένηται
Δήνεα πάντα βροτῶν, οἷ ἔπλετο, ἔργα τε πάντα.
18 Εἶπον ἐνὶ κραδίῃ μερόπων ἀμφὶ γενέθλης,
Οἷοί τε βροτοὶ εἰσι, καὶ ἤπια μοῖραν ἔχυσιν·
Ὅτι Θεὸς σάφα δεῖξε, καὶ ἀμφαδὰ πᾶσιν ἔθηκεν
Ἀνθρώπων γένος ὅιον, ἵνα γνῶωσι καὶ αὐτοὶ
Οὕνεκα θηρία τ' εἰσὶν, ὁμῆς δέ τε ἔλλαχον αἴσης.
19 Οἵηπερ θηρῶν γενεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν,
Ἶσα γὰρ ἀλλήλοισι λελόγχασιν ἀμμορίην τε,
Μοῖράν τ' ἀμφότεροι, καὶ ὁμὴν βιότοιο τελευτήν·
Κάτθανον ἄμφω ὁμῶς, ἶα δ' ἐν ςήθεσσιν ἀϋτμὴ
Πᾶσιν ἐνέςακται, ἀπὸ δ' ἔπλατο πᾶσιν ὁμοίως.
Οὐκ ἄρα τι ζώυ ἑτέρυ περιγίνεται ἀνὴρ,
Οὐδέ τι οἱ πλέον· ὅτι σκιᾶς ὄναρ εἰσὶν ἅπαντα.
20 Πάντα μάλ', ὅσσα γίγνονται ὑπ' ὐρανὸν ἀστερόεντα,

Εἰς

Edat & bibat, laboréque omni fruatur,
Quem ærumnosè-tulit: donum hoc est Dei.

Scio quòd opera Dei erunt in perpetuum semper,
Omnia omnino, quæcunque fecit penitùs: nec iis
Vel addere quicquam potest homo, vel detrahere:
Idcircò autem ipse fecit, ut eum venerarentur homines,
Reverentes coram eo, ejúsque vindictam timentes.

Quicquid (anteà) fuit, nunc est, & quod futurum est, prius fuit,
Et quod præteriit, prioribúsque fuit in seculis,
Hoc Deus requirit, ut & iterum hominibus reponat.

Vidi tum etiam deinde sub sole splendente
Æquitatis sedem, ubi judices viri sunt,
Ibi autem nequitia, & scelesta opera perpetrata-erant,
Locúmque justitiæ, jus ubi esse oportuit,
Ibi autem erat injuria, & improbitas gravis.

Dixi in corde, Deus æquo jure
Utrosque judicabit, quique justus (est) quique improbus:
Erit enim aliquando dies, cùm palàm facilè fient
Consilia omnia mortalium, qualia fuerint, operáque omnia.

Dixi in corde genere de humano,
Quales homines sint, & qualem sortem habeant:
Quoniam Deus clarè ostendit, & palàm omnibus fecit
Hominum genus quale (sit,) ut sciant etiam ipsi
Quòd etiam bestiæ sunt, parémq;(cum iis)obtinuerunt conditionem.

Quale bestiarum genus, tale & hominum,
Æquale enim sibi-invicem sortiti sunt infortuniúmque,
Patúmque ambo, eundem vitæ terminum:
Moriuntur ambo similiter, unus-idémque in pectore halitus
Omnibus inspiratur, avolat autem omnibus similiter.
Haud igitur quicquam animali alteri antecellit homo,
Nec ulla ei prærogativa: quia umbræ somnium sunt universa.

Omnia prorsus (animalia,) sunt sub cœlo stellato,

Εἰς ἕνα χῶρον ἴασι, πρὸ μὲν τ᾽ ἄλλ᾽, αὐτὰρ ἔπ᾽ ἄλλο,
Πανδόκον ἐς λευρὰ ξυνὴν πρήσσοντα κέλευθον·
Ἐκ κόνιος πάντ᾽ εἰσὶ, καὶ ἐς κόνιν αὖτε νέονται.
21 Τίς σάφα γινώσκει ψυχὴν μερόπων ἀνθρώπων,
Ἤ τ᾽ ἐπεὶ ἂν σάρκας τε καὶ ὀστέα κάλλιπ᾽ ἔνερθεν,
Ὑψόσ᾽ ἀειρομένη πέτεται, τάχα δ᾽ αἰθέρ᾽ ἱκάνει;
Ἢ καὶ τίς ψυχὴν τοῦ κτήνεος ἦιδ᾽ ἐνὶ θυμῷ,
Ἥ τέ που ἐκ ῥεθέων παμμὴν πέσε, βῆ δὲ χαμᾶζε;
22 Οἶδ᾽ ἂν, ὡς τοῦ γε κρεῖσσον, καὶ κάλλιον οὐδὲν,
Ἢ ὅταν ἀνέει θυμὸς εὐφροσύνῃσιν ἰανθῇ,
Χαίρων οἷς ἔργοις· τὸ γάρ οἱ γέρας, οἷς ἔοργε·
Τίς γὰρ ἂν οἱ δείξειεν, ἵν᾽ ὀφθαλμοῖσιν ἴδηται,
Ἐσσόμενον μετόπισθεν, ὅτ᾽ αὐτὸν γαῖα καθέξει;

ΚΕΦ. δ´.

1 Εἶδον δ᾽ αὖ κακὰ πάντα, καὶ ἐν φρεσὶν εὖ ἐνόησα,
Ὅσσα βίῃ γίνονται ὑπ᾽ αὐγὰς ἠελίοιο,
Παντοίην ὕβριν τε καὶ αἴσυλα ἔργ᾽ ἀνθρώπων,
Οἵ τ᾽ ἄλλους τρύχουσιν ἀπηνέα θυμὸν ἔχοντες·
Ἔνθα βιαζομένων στοναχὴ ἀλίαστος ὀρώρει,
Δακρυά τ᾽ οἰμωγή τε, καὶ οὐκ ἐπιτάρροθος ἦεν,
Οὐδέ τι θυμηγορίη· τῶν μὲν σθένος οὐκ ἀλαπαδνὸν,
Οἵ σφεας σινέσκοντο, βίηφί τε φέρτεροι ἦσαν,
Αὐτοῖσιν δὲ πάρ᾽ οὔτις, ὑπέρβιον ὕβριν ἀμύνειν.
2 Τοὔνεκ᾽ ἐγὼ νεκύων ἤδη κατατεθνειώτων
Κρείσσονα μοῖραν ἔφην ἔμμεν, ἢ ζωοῖσι μιγέντων,
Οἵπερ ἔτι ζώουσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ.
Ἀμφοτέρων δ᾽ ἄρα τῶν γε μακάρτερός ἐστιν ἐκεῖνος.
3 Κρείσσων τ᾽ οὐκ ὀλίγον περ, ὃν οὔπω ἐγείνατο μήτηρ,
Οὐδέ πω ἔργον ἀεικὲς ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπεν,
Ὃ βροτοὶ ἄνδρες ἔρεξαν ὑπ᾽ οὐρανὸν ἠέλιόν τε.
4 Αὐτὰρ δὲ πόνον μάλα πάντα, καὶ αἴσιμα ἔργ᾽ ἀνθρώπων

Ἐφρα-

Ad unum locum vadunt, aliud quidem antè, aliud autem pòst,
Capacissimum ad portum commune conficientia iter,
Ex pulvere omnia sunt, & in pulverem iterùm revertuntur.

Quis clarè cognoscit animam variis-linguis-loquentium hominum
Quæ postquam carnes & ossa reliquit infrà,
Sursum elata volat, mox autem ad ætherem pervenit?
Aut etiam quis animam jumenti scit in animo,
Quæ è membris avolans cadit, descendit autem in terram?

Novi ergo, quòd hoc melius & satius (est) nihil,
Quàm cùm homini animus lætitiâ exhilaretur,
Gaudens suis operibus: id enim illi præmium, eò quòd sic fecit:
Quis enim ei ostendet, ut oculis videat,
Quod futurum est in-posterum, cùm ipsum terra premet.

CAP. IV.

Vidi autem rursùs mala omnia, & in mente benè perpendi
Quæcunque per-vim fiunt sub splendore solis,
Omnimodámque injuriam, & impia opera hominum,
Qui alios opprimunt crudelem animum habentes:
Ibi afflictorum gemitus vehemens oriebatur,
Lachrymæque singultúsque, & non erat adjutor,
Neque solatium: illorum quidem robur non (erat) infirmum,
Qui eos infestabant, vsque præstantiores erant,
Illis autem aderat nemo, insolentem injuriam propulsare.

Itaque ego mortuorum qui jam mortui sunt
Meliorem sortem dixi esse, quàm inter vivos versantium,
Qui adhuc vivunt in terra multorum-altrice.

Ambobus autem his felicior est ille,
Præstantiórque non parùm, quem nondum genuit mater,
Necdum opus malum oculis aspexit,
Quod mortales homines faciunt sub cœlo, & sole.

Rursùs autem laborem valdè omnem & recta opera hominum

Ἐφεσσάμενον ἐπὶ θυμῷ, ὅτι φθόνος ἄνδρα κιχάνει,
Ἐκ τούτων συγγενής· ζῆλος δέ τε γείτονα γείτων·
Καὶ τόδε μὲν ματίη, καὶ ἀνίη θυμὸν ἔδουσα.
5 Νήπιος ὡς χεῖρας μετὰ τ' ἀλλήλῃσιν ἔπλεξεν,
Οὐδέ τι τῆσιν ἔρεξεν, ᾧ οἱ βίοτόν γ' ἄλις ἄλφοι·
Τῷ κ' αὐτὸς βεβρώθοι ἑὴν χρόα, γαστρὶ πιθήσας
Οὐλομένῃ· λιμὸς γὰρ ἀεργήησιν ὀπηδεῖ.
6 Βέλτερόν ἐστ' ὀλίγον περ, ὅσον τις ἐδράξατο χειρί,
Εἴ γε μετ' εἰρήνης τε καὶ ἡσυχίης ἐρατεινῆς·
Ἢ πολὺ πλεῖον, ὅσον τε τις ἀμφοτέρῃσι κιχάνδει,
Εἴ γε μετ' οἴτου ἔῃ, καὶ ἀνίης θυμοβόροιο.
7 Καὶ ματίην πάλιν εἶδον ὑπ' ἠέλιον φαέθοντα.
8 Ἀνὴρ εἷς πέλε μοῦνος, ἰδ' οὐ οἱ δεύτερός ἐστιν,
Οὐ παῖς, οὔτ' ἄρ ἀδελφός, ὅς αὐτοῦ κλῆρον ἔχησιν·
Ἀλλ' οὐ οἱ μεταπαυσωλὴ καμάτοιο τέτυκται,
Οὐδ' ἄρα οἱ τέλος ἐστὶ πόνου καὶ ὀϊζύος αἰνῆς
Πάσης, ἣν ἐμόγησε καὶ ἔτλη νωλεμὲς αἰεί·
Οὐδέ ποτ' οὐδ' ἄλις οἱ, πλούτου δ' ἀκόρητον ἔελδωρ
Ὀφθαλμούς μιν ἔχει, οὐδ' ὃν πρὸς θυμὸν ἔειπε,
Τοῦ ἕνεκ' ἀργαλέον πόνον ἔτλην; τίπτε δέ με χρεώ;
Τοῦ ἕνεκ' ἀγαλλόω, καὶ ἀμέρδω θυμὸν ἐάων;
Ἠὲ τί μοι μέγ' ὄνειαρ, ἐπεὶ κακὰ τόσα πέπονθα;
Καὶ τόδε μὲν ματίη, καὶ ἄλη, καὶ πῆμα, καὶ ἄλγος.
9 Οὐκ ἀγαθὸν μενῦσθαι ἐπιχθόνιον βροτὸν ἄνδρα,
Ἀλλ' ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος, ἐπεὶ πολὺ λώϊον οὕτως,
Ἄμφω γάρ κε πόνου μενοεικέα μισθὸν ἄροιντο,
Σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν
Ὅππως κέρδος ἔῃ· μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
Ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις.
10 Τοὔνεκά τ' ὄφρα βάτην ὁδὸν ἀνέρε, σὺν δύ' ἐόντε,
Μᾶλλον θαλπωρή, καὶ θαρσαλεώτεροι ἔσαι·
Εἰ γάρ που πέσῃσιν, ἄλλος τάχα ἄλλον ἐγείρῃ·

Δύστηνος

Consideravi in animo, quòd invidia hominem assequitur
Ex his infesta: æmulatur autem vicinum vicinus.
Et hoc quidem vanitas, & mœror animum vexans.

Stultus suas manus invicem complicat,
Nec quicquam iis operatur, quo sibi victum sufficientem inveniat:
Quare ipse comedet suam carnem, ventri obsequens
Exitiali: fames enim ignaviam comitatur.

Meliùs est vel tantillum, quantum quis comprehendit manu,
Modò cum pace, & quiete amabili;
Quàm multò plus,quantumq; quis ambabus(manibus) complectitur
Modò cum ærumna sit, & mœrore animum-vexante.

Et vanitatem iterum vidi sub sole splendente.

Vir unus est solus, nec ei secundus est,
Non filius, neque frater qui ejus hæreditatem habeat:
Sed (tamen) non ei intermissio laboris est,
Neque ei finis est operæ, & ærumnæ gravis
Omnis, quam sustinet, & tolerat perpetuò semper:
Neq; unquam satis(est)ei, divitiarum autem inexplebile desiderium
Oculos ejus tenet, neque suo animo dicit,
Cujus gratiâ gravem laborem sustineo? quid mihi opus est?
Cujus gratiâ conturbor, & privo animum bonis?
Aut quodnam mihi magnũ emolumentũ postquã mala tot pertuli?
Et hoc quidem vanitas (est) & anxietas, & damnum, & dolor.

Non bonum(est) solitarium esse terrestrem mortalem hominem,
Sed simul comitetur alius, quoniam multò melius ita (est,)
Ambo enim laboris gratam mercedem accipient,
Duobus enim simul euntibus alter ante alterum observat
Quomodo utile sit: solus autem etiamsi sentiat,
Tamen ei tardior (est) animus, tenuéque consilium.

Igitur dum in via incedunt homines duo simul existentes,
Magis erit solatium, & confidentiùs (se gerent:)
Si enim fortè ceciderint, alter citò alterum eriget:

Δύστηνος δέ τε κεῖνος, ὃς οἶος ἐὼν ἐρείπῃσιν,
Οὐδὲ γάρ οἱ πάρ' ἑταῖρος ἀνὴρ, ὅς κέν μιν ἐγείρῃ.
11 Εἴ γε δύ' ἐν λέκτρῳ κέαται ἅμα, θαλπιόωσιν
Ἀλλήλους· ὁ δέ τις καταλελειμμένος οἶος ἀπ' ἄλλων
Πῶς χεῖρα κεν θερέῃ; πόθεν οἱ ἀλέη τε γένηται;
12 Εἴ γέ τις ἠνορέῃ πίσυνος, καὶ κάρτεϊ χειρῶν
Μουνὰξ ἄνδρα δάμασσε, δύω δ' ἔθεν ἄξιοι εἶεν·
Συμφερτὴ τ' ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν καὶ μάλα λυγρῶν·
Σπάρτον τε τρίπλοον οὐκ ἄν ποτε ῥεῖα ῥαγῇσι.
13 Κρείσσων μὲν παῖς ἐστὶ πένης πεπνυμένα εἰδὼς
Σκηπτούχου βασιλῆος, ὃς οὐ φρεσὶν ἄρτια ᾔδη
Πρεσβυγενής περ ἐὼν, οὔτ' ἄλλων μῦθον ἄκουσεν,
Οὔθ' ὑποθημοσύνην, βουλῇ δ' οὐκ οἶδε πιθέσθαι.
14 Ὃς γὰρ ἀφ' εἱρκτῆφι θρόνον ἐς βασιλήϊον ἦλθεν·
Ὃς δὲ καὶ ἧς γαίης βασιλεὺς γέγον' ἐξέτι πατρῶν,
Τοῖον ἐόντα δ' ὅμως ἀχρημοσύνη μιν ἱκάνει.
15 Εἶδον δῆμον ἅπαντα, ὅσσοι βροτοί εἰσ' ἐπὶ γαίῃ,
Πωλεῦνταί τε ζωοὶ ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο,
Τοὺς ἐγὼ εὖ ἐνόησ', ὅτ' ἄνακτος παῖδα σέβονται,
Δεύτερος οὕνεκα μέλλει ἔχειν πατρώϊον ἀρχήν,
Τῷ ἐφομαρτεῦσίν τε, καί οἱ ἐπίηρα φέρουσιν.
16 Ἀλλὰ τόδ' ἄπρηκτον κακὸν ἐν λαοῖσιν ἐτύχθη
Πᾶσι μάλ'· οὐδὲ τέλος τι πέφανται· ὡς γὰρ ἔρεξαν
Καὶ προτέρης γενεῇσι, καὶ οἱ μετόπισθεν ἔσονται
Οὔ οἱ χαιρήσουσ'· ἡ γὰρ δίκη ἐστ' ἀνθρώπων·
Ἀρχὸς ἐὼν βαρύς ἐστι, νέων δέ τε ἵμερος αἱρεῖ.
Τοῦτο μὲν οὖν ματίη τε κακὴ, θυμοῖό τ' ἀνίη.

ΚΕΦ.

Infelix autem ille qui solus existens cadat,
Neque enim ei adest sodalis, qui eum erigat.

Et si duo in lecto simul cubant, fovent
Se mutuo: qui autem alicubi cubat seorsim ab aliis
Quomodo corpore calefiet? & unde ei tepor erit?

Si quis etiam fortitudine fretus & robore manuum
In singulari certamine hominem superat, duo verò ei pares erunt
Collatæque vires virorum etiam valdè imbellium (prosunt:)
Funísque triplex haudquaquam facilè rumpitur.

Melior puer est pauper prudentia sciens
Sceptrigero rege, qui non in animo sana novit
Grandis-natu licet existens, neque aliorum sermonem audit,
Neque admonitionem, consilio autem nescit obtemperare.

Alter enim à carcere solium ad regium venit:
Alter autem suæ terræ rex est inde à patribus,
Talis tamen etsi fuerit, indigentia ad eum pervenit.

Vidi populum universum, quotquot mortales sunt in terra,
Versantúrque vivi sub splendore solis,
Hos ego bene observavi, quòd regis filium colunt,
Secundus quoniam habebit paternum imperium,
Igitur (eum) sequuntur, & ei gratificantur.

Sed hoc inutile malum inter populos est
Omnes valdè: neque finis aliquis apparet: sic enim fecerunt
Et in prioribus seculis, & qui in posterum erunt
Non eo gaudebunt: hic enim mos est hominum:
Princeps qui est gravis est, novorum autem desiderium (eos) tenet.
Hoc igitur vanitásque mala, animíque mœror.

CAP. V.

PEdem tuum custodi, Dei cùm domum ingrederis:
Esto autem magis paratus audire, quàm offerre
Sacrificia Deo, & dona, stulti qualia dant:
Neque enim illi animadvertunt quòd non rectè faciunt.
Neq; aliquod tibi incommodum verbum fugiat septum dentium,
Neque te animus jubeat præcipitantèr loqui,
Tibi autem valdè curæ-sit quid coràm Deo dixeris:
Etenim in cœlo est Deus, tu autem infrà in terra,
Igitur pauca verba lingua à tua fluant,
Ut nè multi-loquus sis, quandoquidem nec te decet.
Certè enim ex multis negotiis nascitur somnium:
Multísque ex verbis noscitur stulti vox.
Quando aliquod votum Deo nuncupas, statim perficias,
Neque ulla (sit) dilatio: is enim non amat insipientes:
Quapropter tu votum solvas quod promisisti.
Melius (est) ut neque voveas, promitt ásque te daturum,
Quàm ut voveas, & votum non persolvas.
Quamobrem nè futile tibi sit os, neque insipidum,
Nec præ-incogitantiâ verbum projice, quo lædi-queas,
Incassum, & peccator sis, nec coram Angelo dicas,
Erravi, peccavi, menti malesanæ obtemperans,
Vovens autem verbum dixi, quod non-dictum (fuisset) melius:
Cur Deus ob sermones iratus, quòd-sic locutus-feceris,
Funditùs malè perderet tuarum opus manuum?
Multis enim somniis vanitas inest multa,
Et multis verbis: tu autem immortalem Deum verere.
Siquando funesta opera, oppressósque pauperes,
Injuriámque aspicis hominum insolentium
Per-civitatem, quique per-vim iniquo-jure judicant causas,
Nè tu valdè mirare in animo quale factum-est:

ΚΕΦ. ε'.

Τὸν πόδα σεῖο φύλαττε, Θεοῦ ὅταν οἶκον ἐσέλθῃς·
Ἔσσο δὲ μᾶλλον ἑτοῖμος ἀκουέμεν, ἤπερ ἐνεῖκαι
Ἱερὰ Θεῷ, ἢ δῶρα, χαλίφρονες οἷα διδοῦσιν·
Οὐδὲ γὰρ οἱ ἐνόησαν ὃ οὐ κατὰ μοῖραν ἔρεξαν.
2 Μηδέ τι τοι ὑπερφιαλὲς ἔπος φύγοι ἕρκος ὀδόντων,
Μηδέ σε θυμὸς ἀνώγοι ἐπιτροχάδην ἀγορεύειν,
Σοὶ δ' αἰνῶς μελέτω, ὅ, τι κεν Θεοῦ ἀντίον εἴπῃς·
Καὶ γὰρ ἐν οὐρανῷ ἐστι Θεὸς, σὺ δ' ἔνερθ' ἐπὶ γαίῃ,
Τοὔνεκα παῦρ' ἔπεα γλώσσης ἄπο σεῖο ῥεόντων,
Ὡς μὴ λαβραγόρης ἔσσεαι, ἐπεὶ οὐδέ τι σα χρή.
3 Ἢ μάλα γὰρ πολλῶν ἐξ ἔργων γίγνετ' ὄνειρος·
Πολλῶν τ' ἐξ ἐπέων γιγνώσκεται ἄφρονος αὐδή.
Ὀφείλεις τιν' εὐχωλὴν Θεῷ εὔχεαι, αἶψ' ἀποτελέσσαι·
4 Μηδέ τις ἀμβολίη· ὁ γὰρ οὐ φιλεῖ ἀφραδέοντας·
Τῷ σὺ μάλ' εὐχωλὴν ἀποτίσαις, ἥν περ ὑπόσχῃς.
5 Κρεῖσσον ἵν' οὐδ' εὔχηαι, ὑπόσχηαί τε διδώσειν,
Ἤπερ ἵν' εὔχηαί τε, καὶ εὐχὴν οὐκ ἀποτίσῃς.
6 Τῷ μὴ ἁμαρτοεπές τοι ἔοι στόμα, μηδ' ἀσύφηλον,
Μήτ' ἐν ἀφραδίῃσιν ἔπος προέῃς, ᾧ κεν ἀασθῇς,
Μαψ, καὶ ἀλιτρὸς ἔῃς, μήτ' ἀγγέλου ἀντίον εἰπὲ,
Ἤμβροτον, ἀασάμην, φρεσὶ λευγαλέῃσι πιθήσας,
Εὐχόμενος δ' ἔπος εἶπον, ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμει[νον]
Τίπτε Θεὸς μύθων κεχολωμένος, οἷς ἔφησθα,
Πρόχνυ κακῶς ὀλέσειε τεῶν ἔργον παλαμάων;
7 Πολλοῖσιν γὰρ ὀνειρείοισιν ματίη ἔνι πολλή,
Καὶ πολλοῖσιν ἔπεσσι· σὺ δ' ἀθάνατον Θεὸν ἅζ[ευ]
8 Εἴ ποτ' ἴδῃς [illegible], βιαζομένους τε πενιχροὺς,
[illegible] ἀνδρῶν ὑπέρβιον [illegible]
[illegible] σκολιὰς κρίνουσι θέμιστας,
[illegible] ζε μετὰ φρεσὶν, οἷον ἐτύχθη·

CAP. V.

PEdem tuum custodi, Dei cùm domum ingrederis:
Esto autem magis paratus audire, quàm offerre
Sacrificia Deo, & dona, stulti qualia dant:
Neque enim illi animadvertunt quòd non rectè faciunt.

Neq; aliquod tibi incommodum verbum fugiat septum dentium,
Neque te animus jubeat præcipitantèr loqui,
Tibi autem valdè curæ-sit quid coràm Deo dixeris:
Etenim in cœlo est Deus, tu autem infrà in terra,
Igitur pauca verba lingua à tua fluant,
Ut nè multi-loquus sis, quandoquidem nec te decet.

Certè enim ex multis negotiis nascitur somnium:
Multísque ex verbis noscitur stulti vox.

Quando aliquod votum Deo nuncupas, statim perficias,
Neque ulla (sit) dilatio: is enim non amat insipientes:
Quapropter tu votum solvas quod promisisti.

Melius (est) ut neque voveas, promittásque te daturum,
Quàm ut voveas, & votum non persolvas.

Quamobrem nè futile tibi sit os, neque insipidum,
Nec præ-incogitantiâ verbum projice, quo lædi-queas,
Incassum, & peccator sis, nec coram Angelo dicas,
Erravi, peccavi, menti malesanæ obtemperans,
Vovens autem verbum dixi, quod non-dictum (fuisset) melius:
Cur Deus ob sermones iratus, quòd-sic locutus-feceris,
Funditùs malè perderet tuarum opus manuum?

Multis enim somniis vanitas inest multa,
Et multis verbis: tu autem immortalem Deum verere.

Siquando funesta opera, oppressósque pauperes,
Injuriámque aspicis hominum insolentium
Per-civitatem, quique per-vim iniquo-jure judicant causas,
Nè tu valdè mirare in animo quale factum-est:

ΚΕΦ. ε'.

1 Τὸν πόδα σεῖο φύλασσε, Θεοῦ ὅταν οἶκον ἐσέλθῃς·
Ἔσσο δὲ μᾶλλον ἑτοῖμος ἀκουέμεν, ἤπερ ἐνεῖκαι
Ἱερὰ Θεῷ, καὶ δῶρα, χαλίφρονες οἷα διδοῦσιν·
Οὐδὲ γὰρ οἱ ἐνόησαν ὃ οὐ κατὰ μοῖραν ἔρεξαν.
2 Μηδέ τι τοι νηκερδὲς ἔπος φύγοι ἕρκος ὀδόντων,
Μηδέ σε θυμὸς ἀνώγοι ἐπισοχάδην ἀγορεύειν,
Σοὶ δ' αἰνῶς μελέτω, ὅ, τι κεν Θεοῦ ἀντίον εἴπῃς·
Καὶ γὰρ ἐν οὐρανῷ ἐστι Θεός, σὺ δ' ἔνερθ' ἐπὶ γαίῃ,
Τοὔνεκα παῦρ' ἔπεα γλώσσης ἄπο σεῖο ῥεόντων,
Ὡς μὴ λαβραγόρης ἔσσεαι, ἐπεὶ οὐδέ τι σοι χρή.
3 Ἦ μάλα γὰρ πολλῶν ἐξ ἔργων γίγνετ' ὄνειρος·
Πολλῶν τ' ἐξ ἐπέων γιγνώσκεται ἄφρονος αὐδή.
4 Ὄφρα τιν' εὐχωλὴν Θεῷ εὔχεαι, αἶψα τελέσσαις,
Μηδέ τις ἀμβολίη· ὃ γὰρ οὐ φιλεῖ ἀφραδέοντας·
Τῷ σὺ μάλ' εὐχωλὴν ἀποτίσαις, ἥνπερ ὑπέσχης.
5 Κρεῖσσον ἵν' οὐδ' εὔχηαι, ὑπόσχηαί τε διδώσειν,
Ἤπερ ἵν' εὔχηαί τε, καὶ εὐχὴν οὐκ ἀποτίσῃς.
6 Τῷ μὴ ἁμαρτοεπές τοι ἔοι στόμα, μηδ' ἀσίφηλον,
Μήτ' ἐν ἀφραδίῃσιν ἔπος ῥέξες, ᾧ κεν ἀασθῇς,
Μάψ, καὶ ἀλιβδὸς ἐῇς, μήτ' ἀγγέλου ἀντίον εἴπῃς,
Ἤμβροτον, ἀασάμην, φρεσὶ λευγαλέῃσι πιθήσας,
Εὐχόμενος δ' ἔπος εἶπον, ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον·
Τίπτε Θεὸς μύθων κεχολωμένος, οἷς ἔφησθα,
Πρόχνυ κακῶς ὀλέσειε τεῶν ἔργον παλαμάων;
7 Πολλοῖσιν γὰρ ὀνείρεσιν ματίη ἔνι πολλή,
Καὶ πολλοῖσιν ἔπεσσι· σὺ δ' ἀθάνατον Θεὸν ἅζευ.
8 Εἴ ποτε λοίγια ἔργα, βιαζομένους τε πενιχρούς,
Ἴδειν τ' εἰσοράᾳς ἀνδρῶν ὑπερηνορεόντων
Ἀμπόλιν, οἵ τε βίῃ σκολιὰς κρίνουσι θέμιστας,
Μὴ σὺ λίην θαύμαζε μετὰ φρεσίν, οἷον ἐτύχθη·

Καὶ

CAP. V.

PEdem tuum custodi, Dei cùm domum ingrederis:
Esto autem magis paratus audire, quàm offerre
Sacrificia Deo, & dona, stulti qualia dant:
Neque enim illi animadvertunt quòd non rectè faciunt.

Neq; aliquod tibi incommodum verbum fugiat septum dentium,
Neque te animus jubeat præcipitantèr loqui,
Tibi autem valdè curæ-sit quid coràm Deo dixeris:
Etenim in cœlo est Deus, tu autem infrà in terra,
Igitur pauca verba lingua à tua fluant,
Ut nè multi-loquus sis, quandoquidem nec te decet.

Certè enim ex multis negotiis nascitur somnium:
Multísque ex verbis noscitur stulti vox.

Quando aliquod votum Deo nuncupas, statim perficias,
Neque ulla (sit) dilatio: is enim non amat insipientes:
Quapropter tu votum solvas quod promisisti.

Melius (est) ut neque voveas, promittásque te daturum,
Quàm ut voveas, & votum non persolvas.

Quamobrem nè futile tibi sit os, neque insipidum,
Nec præ-incogitantiâ verbum projice, quo lædi-queas,
Incassum, & peccator sis, nec coram Angelo dicas,
Erravi, peccavi, menti malesanæ obtemperans,
Vovens autem verbum dixi, quod non-dictum (fuisset) melius:
Cur Deus ob sermones iratus, quòd-sic locutus-feceris,
Funditùs malè perderet tuarum opus manuum?

Multis enim somniis vanitas inest multa,
Et multis verbis: tu autem immortalem Deum verere.

Siquando funesta opera, oppressósque pauperes,
Injuriámque aspicis hominum insolentium
Per-civitatem, quique per-vim iniquo-jure judicant causas,
Nè tu valdè mirare in animo quale factum-est:

ΚΕΦ. ε'.

1 Τὸν πόδα σεῖο φύλαττε, Θεοῦ ὅταν οἶκον ἐσέλθῃς·
Ἔσσο δὲ μᾶλλον ἑτοῖμος ἀκουέμεν, ἤπερ ἐνεῖκαι
Ἱερὰ Θεῷ, καὶ δῶρα, χαλίφρονες οἷα διδοῦσιν·
Οὐδὲ γὰρ οἱ ἐνόησαν ὃ οὐ κατὰ μοῖραν ἔρεξαν.
2 Μηδέ τι τοι νηκερδὲς ἔπος φύγοι ἕρκος ὀδόντων,
Μηδέ σε θυμὸς ἀνώγοι ἐπισπερχέδην ἀγορεύειν,
Σοὶ δ' αἰνῶς μελέτω, ὅ, τι κεν Θεοῦ ἀντίον εἴπῃς·
Καὶ γὰρ ἐν οὐρανῷ ἐστι Θεὸς, σὺ δ' ἐνθάδ' ἐπὶ γαίῃ,
Τοὔνεκα παῦρ' ἔπεα γλώσσης ἄπο σεῖο ῥεόντων,
Ὡς μὴ λαβραγόρης ἔσσεαι, ἐπεὶ οὐδέ τι σε χρή.
3 Ἦ μάλα γὰρ πολλῶν ἐξ ἔργων γίγνετ' ὄνειρος·
Πολλῶν τ' ἐξ ἐπέων γιγνώσκεται ἄφρονος αὐδή.
4 Ὄφρα τιν' εὐχωλὴν Θεῷ εὔχεαι, αἶψ' ἀποτελέσσαις,
Μηδέ τις ἀμβολίη· ὁ γὰρ οὐ φιλεῖ ἀφραδέοντας·
Τῷ σὺ μάλ' εὐχωλὴν ἀποτίσαις, ἥνπερ ὑπέσχης.
5 Κρεῖσσον ἵν' οὐδ' εὔχηαι, ὑπόσχηαί τε διδώσειν,
Ἤπερ ἵν' εὔχηαί τε, καὶ εὐχὴν οὐκ ἀποτίσῃς.
6 Τῷ μὴ ἁμαρτοεπές τοι ἔοι στόμα, μηδ' ἀσύφηλον,
Μήτ' οὖν ἀφραδίῃσιν ἔπος προέες, ᾧ κεν ἀασθῇς,
Μάψ, καὶ ἀλιτρὸς ἔῃς, μήτ' ἀγγέλου ἀντίον εἴπῃς,
Ἤμβροτον, ἀασάμην, φρεσὶ λευγαλέῃσι πιθήσας,
Εὐχόμενος δ' ἔπος εἶπον, ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον·
Τίπτε Θεὸς μύθων κεχολωμένος, οἷς ἔφησθα,
Πάγχυ κακῶς ὀλέσειε τεῶν ἔργον παλαμάων;
7 Πολλοῖσιν γὰρ ὀνείρεσιν ματίη ἔνι πολλὴ,
Καὶ πολλοῖσιν ἔπεσσι· σὺ δ' ἀθάνατον Θεὸν ἅζευ.
8 Εἴποτε λοίγια ἔργα, βιαζομένους τε πενιχροὺς,
Ὕβριν τ' εἰσοράας ἀνδρῶν ὑπερηνορεόντων
Ἀμπόλιν, οἵ τε βίῃ σκολιὰς κρίνουσι θέμιστας,
Μὴ σὺ λίην θαύμαζε μετὰ φρεσὶν, οἷον ἐτύχθη·

Καὶ

CAP. V.

PEdem tuum custodi, Dei cùm domum ingrederis:
Esto autem magis paratus audire, quàm offerre
Sacrificia Deo, & dona, stulti qualia dant:
Neque enim illi animadvertunt quòd non rectè faciunt.

Neq; aliquod tibi incommodum verbum fugiat septum dentium,
Neque te animus jubeat præcipitantèr loqui,
Tibi autem valdè curæ-sit quid coràm Deo dixeris:
Etenim in cœlo est Deus, tu autem infrà in terra,
Igitur pauca verba lingua à tua fluant,
Ut nè multi-loquus sis, quandoquidem nec te decet.

Certè enim ex multis negotiis nascitur somnium:
Multísque ex verbis noscitur stulti vox.

Quando aliquod votum Deo nuncupas, statim perficias,
Neque ulla (sit) dilatio: is enim non amat insipientes:
Quapropter tu votum solvas quod promisisti.

Melius (est) ut neque voveas, promitt ásque te daturum,
Quàm ut voveas, & votum non persolvas.

Quamobrem nè futile tibi sit os, neque insipidum,
Nec præ-incogitantiâ verbum projice, quo lædi-queas,
Incassum, & peccator sis, nec coram Angelo dicas,
Erravi, peccavi, menti malesanæ obtemperans,
Vovens autem verbum dixi, quod non-dictum (fuisset) melius:
Cur Deus ob sermones iratus, quòd-sic locutus-feceris,
Funditùs malè perderet tuarum opus manuum?

Multis enim somniis vanitas inest multa,
Et multis verbis: tu autem immortalem Deum verere.

Siquando funesta opera, oppressósque pauperes,
Injuriámque aspicis hominum insolentium
Per-civitatem, quique per-vim iniquo-jure judicant causas,
Nè tu valdè mirare in animo quale factum-est:

Δύστηνος δέ τε κεῖνος, ὃς οἶος ἐὼν ἐείπῃσιν,
Οὐδὲ γάρ οἱ πάρ' ἑταῖρος ἀνήρ, ὅς κέν μιν ἐγείρῃ.
11 Εἴ τε δύ' ἐν λέκτρῳ κέαται ἅμα, θαλπόωσιν
Ἀλλήλους· ὁ δέ τις καταλειγμένος οἶος ἀπ' ἄλλων
Πῶς χέρα κεν θερέῃ; πόθεν οἱ ἀλέη τε γένηται;
12 Εἰ γέ τις ἠνορέῃ πίσυνος, καὶ κάρτεϊ χειρῶν
Μουνὰξ ἄνδρα δάμασσε, δύω δ' ἔσθεν ἄξιοι εἶεν·
Συμφερτὴ τ' ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν καὶ μάλα λυγρῶν·
Σπάρτον τε τριπλοῦν οὐκ ἂν ποτε ῥεῖα ῥαγῇσι.
13 Κρείσσων μὲν παῖς ἐστὶ πένης πεπνυμένα εἰδὼς
Σκηπτούχου βασιλῆος, ὃς οὐ φρεσὶν ἄρτια ἤδῃ
Πρεσβυγενής περ ἐών, οὔτ' ἄλλων μῦθον ἀκούσῃ,
Οὐδ' ὑποθημοσύνην, βουλῇ δ' οὐκ οἶδε πιθέσθαι.
14 Ὃς γὰρ ἀφ' εἱρκτῆφι θρόνον ἐς βασιλήϊον ἦλθεν·
Ὃς δὲ καὶ ἧς γαίης βασιλεὺς γεγὼν ἐξέπεσε πατρῴων,
Τοῖον ἐόντα δ' ὅμως ἀχρημοσύνη μιν ἱκάνει.
15 Εἶδον δῆμον ἅπαντα, ὅσοι βροτοί εἰσ' ἐπὶ γαίῃ,
Πωλεῦνταί τε ζωοὶ ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο,
Τοὺς ἐγὼ εὖ ἐνόησ', ὅτ' ἄνακτος παῖδα σέβονται,
Δεύτερος οὕνεκα μέλλει ἔχειν πατρώϊον ἀρχήν,
Τῷ ἐφομαρτεῦσίν τε, καί οἱ ἐπίηρα φέρουσιν.
16 Ἀλλὰ τόδ' ἄπρηκτον κακὸν ἐν λαοῖσιν ἐτύχθη
Πᾶσι μάλ'· οὐδὲ τέλος τι πέφανται· ὡς γὰρ ἔρεξαν
Καὶ προτέροις γενεῇσι, καὶ οἱ μετόπισθεν ἔσονται
Οὔ οἱ χαιρήσουσ'· ἡ γὰρ δίκη ἐστ' ἀνθρώπων·
Ἀρχὸς ἐὼν βαρύς ἐστι, νέων δέ τε ἵμερος αἱρεῖ.
Τοῦτο μὲν οὖν ματίη τε κακή, θυμοῖό τ' ἀνίη.

Infelix autem ille qui solus existens cadat,
Neque enim ei adest sodalis, qui eum erigat.
Et si duo in lecto simul cubant, fovent
Se mutuo: qui autem alicubi cubat seorsim ab aliis
Quomodo corpore calefiet? & unde ei tepor erit?
Si quis etiam fortitudine fretus & robore manuum
In singulari certamine hominem superat, duo verò ei pares erunt
Collatæque vires virorum etiam valdè imbellium (prosunt:)
Funísque triplex haudquaquam facilè rumpitur.
Melior puer est pauper prudentia sciens
Sceptrigero rege, qui non in animo sana novit
Grandis-natu licet existens, neque aliorum sermonem audit,
Neque admonitionem, consilio autem nescit obtemperare.
Alter enim à carcere solium ad regium venit:
Alter autem suæ terræ rex est inde à patribus,
Talis tamen etsi fuerit, indigentia ad eum pervenit.
Vidi populum universum, quotquot mortales sunt in terra,
Versantúrque vivi sub splendore solis,
Hos ego bene observavi, quòd regis filium colunt,
Secundus quoniam habebit paternum imperium,
Igitur (eum) sequuntur, & ei gratificantur.
Sed hoc inutile malum inter populos est
Omnes valdè: neque finis aliquis apparet: sic enim fecerunt
Et in prioribus sæculis, & qui in posterum erunt
Non eo gaudebunt: hic enim mos est hominum:
Princeps qui est gravis est, novorum autem desiderium (eos) tenet.
Hoc igitur vanitásque mala, animíque mœror.

ΚΕΦ. ε'.

1 Τὸν πόδα σεῖο φύλασσε, Θεοῦ ὅταν οἶκον ἐσέλθῃς·
Ἔσσο δὲ μᾶλλον ἑτοῖμος ἀκουέμεν, ἤπερ ἐνεῖκαι
Ἱρὰ Θεῷ, καὶ δῶρα, χαλίφρονες οἷα διδοῦσιν·
Οὐδὲ γὰρ οἱ ἐνόησαν ὃ οὐ κατὰ μοῖραν ἔρεξαν.
2 Μηδέ τι τοι νηκερδὲς ἔπος φύγοι ἕρκος ὀδόντων,
Μηδέ σε θυμὸς ἀνώγοι ἐπιτροχάδην ἀγορεύειν.
Σοὶ δ' αἰνῶς μελέτω, ὅ, τι κεν Θεοῦ ἀντίον εἴπῃς·
Καὶ γὰρ ἐν οὐρανῷ ἐστι Θεὸς, σὺ δ' ἔνερθ' ἐπὶ γαίῃ,
Τοὔνεκα παῦρ' ἔπεα γλώσσης ἄπο σεῖο ῥεόντων,
Ὡς μὴ λαβραγόρης ἔσσεαι, ἐπεὶ οὐδέ τι σε χρή.
3 Ἦ μάλα γὰρ πολλῶν ἐξ ἔργων γίγνετ' ὄνειρος·
Πολλῶν τ' ἐξ ἐπέων γιγνώσκεται ἄφρονος αὐδή.
4 Ὅρρα τιν' εὐχωλὴν Θεῷ εὔξεαι, αἶψα τελέσσαις,
Μηδέ τις ἀμβολίη· ὁ γὰρ οὐ φιλεῖ ἀφραδέοντας·
Τῷ σὺ μάλ' εὐχωλὴν ἀποτίσαις, ἥνπερ ὑπόσχῃς.
5 Κρεῖσσον ἵν' οὐδ' εὔχηαι, ὑπόσχηαί τε διδώσειν,
Ἤπερ ἵν' εὔξηαί τε, καὶ εὐχὴν οὐκ ἀποτίσῃς.
6 Τῷ μὴ ἁμαρτοεπές τοι ἔοι στόμα, μηδ' ἀσύφηλον,
Μήτ' ἐν ἀφραδίῃσιν ἔπος προφέρες, ᾧ κεν ἀασθῇς,
Μάψ, καὶ ἀλιβδὸς ἔῃς, μήτ' ἀγγέλου ἀντίον εἴπῃς,
Ἤμβροτον, ἀασάμην, φρεσὶ λευγαλέῃσι πιθήσας,
Εὐχόμενος δ' ἔπος εἶπον, ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον·
Τίπτε Θεὸς μύθων κεχολωμένος, οἷσι ἔφησθα,
Πάγχυ κακῶς ὀλέσειε τεῶν ἔργον παλαμάων;
7 Πολλοῖσιν γὰρ ὀνείρεσιν ματίη ἔνι πολλή,
Καὶ πολλοῖσιν ἔπεσσι· σὺ δ' ἀθάνατον Θεὸν ἅζευ.
8 Εἴποτε λοίγια ἔργα, βιαζομένους τε πενιχροὺς,
Ὕβρειν τ' εἰσοράας ἀνδρῶν ὑπερηνορεόντων
Ἀμπόλιν, οἵ τε βίῃ σκολιὰς κρίνουσι θέμιστας,
Μὴ σὺ λίην θαύμαζε μετὰ φρεσὶν, οἷον ἐτύχθη·

Καὶ

CAP. V.

PEdem tuum custodi, Dei cùm domum ingrederis:
Esto autem magis paratus audire, quàm offerre
Sacrificia Deo, & dona, stulti qualia dant:
Neque enim illi animadvertunt quòd non rectè faciunt.

Neq; aliquod tibi incommodum verbum fugiat septum dentium,
Neque te animus jubeat præcipitantèr loqui,
Tibi autem valdè curæ-sit quid coràm Deo dixeris:
Etenim in cœlo est Deus, tu autem infrà in terra,
Igitur pauca verba lingua à tua fluant,
Ut nè multi-loquus sis, quandoquidem nec te decet.

Certè enim ex multis negotiis nascitur somnium:
Multísque ex verbis noscitur stulti vox.

Quando aliquod votum Deo nuncupas, statim perficias,
Neque ulla (sit) dilatio: is enim non amat insipientes:
Quapropter tu votum solvas quod promisisti.

Melius (est) ut neque voveas, promittásque te daturum,
Quàm ut voveas, & votum non persolvas.

Quamobrem nè futile tibi sit os, neque insipidum,
Nec præ-incogitantiâ verbum projice, quo lædi-queas,
Incassum, & peccator sis, nec coram Angelo dicas,
Erravi, peccavi, menti malesanæ obtemperans,
Vovens autem verbum dixi, quod non-dictum (fuisset) melius:
Cur Deus ob sermones iratus, quòd-sic locutus-feceris,
Funditùs malè perderet tuarum opus manuum?

Multis enim somniis vanitas inest multa,
Et multis verbis: tu autem immortalem Deum verere.

Siquando funesta opera, oppressósque pauperes,
Injuriámque aspicis hominum insolentium
Per-civitatem, quique per-vim iniquo-jure judicant causas,
Nè tu valdè mirare in animo quale factum-est:

 Etenim

Καὶ γὰρ ὅγ᾽ εὖ ἐσόησ᾽, ὑπάτων δ᾽ ὃς ὑπέρτερός ἐστι,
Κρειόντων θ᾽ ὕπατος· καὶ ὑπέρτερός ἐστιν ἐκείνων.
9 Ζωὴ γαῖα βροτοῖσι, φύει δέ τε καρπὸν ἅπασιν,
Ἐκ κοινωφελίης· τίς οἱ οὐ θρεπτήρει ὀφέλλει;
Σῖτον καὶ βασιλῆϊ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
10 Ἄργυρον ὃς φιλέει, οὐ μὴν κόρος ἀργύρου ἕξει,
Ὅς τε φιλοκτέανος, κἂν ἄσπετον ὄλβον ἀγείρῃ,
Ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὧς ἅλις οἱ, οὐδ᾽ ἄσχεται ὃν κατὰ θυμὸν
Ἐκκοσινήειτ᾽ ἔχων· ματίη καὶ τοῦτ᾽ ἀλεγεινή.
11 Ὡς βίοτος πολύς ἐστι, πολεῖς τε μὲν εἰσὶν ἔδοντες,
Οἴκῳ ἐνὶ μεγάλῳ πολλοί τ᾽ οἰκῆες ἔασι·
Τῷ καὶ ἀνάκτεσσιν τί χραισμεῖ πλοῦτος ἑοῖσιν,
Εἰ μὴ μοῦνον, ὅτ᾽ αὐτὸν ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶνται;
12 Ὕπνος μὲν γλυκερὸς πέλει ἀνέρος ἐργατίναο
Ἀχθότεω, εἴτ᾽ ὀλίγην βρώμην ἔδοι, εἴθ᾽ ὅγε πολλήν·
Ἀφνειὸς δέ τε κεῖται ἄϋπνος νύκτας ἰαύων,
Πολλὰ γὰρ μερμήριξε, κόρος δ᾽ οὐκ εἴασεν εὕδειν.
13 Ἔστι κακὸν, τό περ εἶδον ὑπ᾽ αὐγὰς ἠελίοιο,
Δεινὸν, καὶ χαλεπόν· κειμήλια κείμενα πολλὰ,
Ἄλγος τοῖσι φέροντα καὶ ἄτην, οἷς περ ἔκειντο,
Πλοῦτόν τ᾽, ἀργαλέον πῆμ᾽ ἀνδράσιν, οἵ μιν ἔχεσκον.
14 Ἐφθίαται γὰρ τὰ χρήματ᾽ ἄλῃ καὶ ὀϊζύϊ λυγρῇ·
Ὃς δ᾽ ἄρ᾽ ἔχεν, τέκε παῖδα, καὶ οὔ τι οἱ ἔστ᾽ ἐνὶ χερσὶν,
Αὐτῷ καλλιπέειν· δὴ γὰρ πᾶς οἶκος ὄλωλεν.
15 Ὡς τὰ πρῶτα φόως δ᾽ ἐκ γαστέρος ἦλθε τεκούσης,
Ὡς νεῖται· γυμνὸς μέν τ᾽ ἤλυθεν, εἶσι γὰρ γυμνός,
Οὐδέ τι ὧν ἔργων ἀπονήμενος, οὐδὲ πόνοιο,
Οὐδ᾽ ὅσον ἔνθεν ἑλὼν, ὅ, τε χερσὶν ἔῃσιν ἄροιτο.
16 Καὶ τὸ μὲν οὐλόμενον τυκτὸν κακὸν, οὕνεκα πάντως
Ὡς ἦλθ᾽, ὡς καὶ ἄπεισι, καὶ ἔσσεται οἷος ἔην περ·
Καὶ τί νύ οἱ ὄφελος πέλει, ὅς τ᾽ ἀνεμώλια ῥέζων
Μὰψ ἐμόγησε τάλας, μισθὸς δέ οἱ ἔσσετ᾽ ἀήτης;

Ἀλλὰ

Etenim ille bene observat, supremis qui superior est,
Principúmque summus: & superior est illis.

Communis (est) terra mortalibus, gignítq; fructum omnibus,
Ex publica-utilitate: quis ei non nutritia debet?
Cibum etiam regi fert alma tellus.

Argentum qui amat, non eum satietas argenti tenebit,
Quique lucri-avidus, etiamsi immensas opes congerat,
At neque sic satis ei (erit), neque saturabitur suo in animo
Vicies-tantundem habens: vanitas & hoc (est) molesta.

Ut primùm substantia multa est, multi etiam sunt eam edentes,
Domóque in magnâ multi domestici sunt:
Ideóque dominis quid prosunt divitiæ suis,
Nisi solùm, quòd eas oculis vident?

Somnus quidem dulcis est viri operarii
Rustici, sive exiguum cibum edat, sive is multum:
Dives autem jacet insomnes noctes traducens,
Multa autem in-animo-volvit, satietas autẽ non finit (eum) dormire.

Est malum, quod vidi sub splendore solis,
Grave & molestum: thesauros (scilicet) repositos multos,
Dolorem iis ferentes, & perniciem, quibus etiam repositi erant,
Opésque grave damnum hominibus, qui eas possidebant.

Pereunt autem illæ divitiæ vexatione, & ærumnâ malâ:
Qui autem eas habebat, generat filium, & nihil ei est in manibus,
Illi relinquere: certè enim tota substantia periit.

Quemadmodum primùm in lucem ex utero venit matris,
Sic redibit: nudus quidem venit, redibit autem nudus,
Nihil ex suis operibus commodi-percipiens, neque labore,
Nec tantillum exinde capiens, quod vel manibus suis ferat.

Et hoc quidem perniciosum naturâ-comparatum malum, quippe quod per omnia
Sicut venit, sic & discedet, & erit qualis etiam fuit:
Et quæ illi utilitas est, qui inania operans
Frustrà laboravit miser, merces autem ei erit ventus?

Sed

17 Ἀλλὰ καὶ ἤματα πάντα, ἕως ζωοῖσι μέτεστιν,
Ἐν ζόφῳ, ἠδ' ὀδύνῃ ζόφε ἠερόεντος ἐπαίρῃ
Σῖτον ἔδει, καμάτῳ τε καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
Νωλεμέως κρατεροῖς' ἅμα δ' οἱ νέμεσίς τε χόλος τε
Νοῦσός τ' ἀργαλέη, καὶ ἐρινύες αἰὲν ἕπονται.
18 Ἠνὶ δὲ νῦν, ὃ καὶ αὐτὸς ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπα,
Ὡς τόγε εὖ καλόν τε καὶ αἴσιμον ἀνδρὶ τέτυκται
Ἔσθειν καὶ πίνειν, καὶ ἑῶν ἔργων ἀπόνασθαι,
Καὶ πόνε, ὃν πολύπονθεν ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο,
Καὶ βιότε, τὸν ἄγειρε λαμπρὲς ἤματα πάντα,
Ὄφρα φίλην αἰῶνα δίδωσι Θεός· ἢ γάρ οἱ αἶσα.
19 Εἰ τεῳ ὄλβον ἔδωκε Θεὸς, καὶ χρήματα πολλὰ,
Οἷσίν τ' εὖ ζώεσι βροτοὶ, βιότοιό τ' ὄνασθαι
Δῶκεν, εὐφροσύνην τε, καὶ ἔσθειν οἷα πάρεισιν,
Ὡς μὴ ἀτέμβηται μοίρης, χαίρῃσι δὲ θυμῷ,
Οὕνεχ' ἑοῦ καμάτοιο ἔχει μενοεικέα μισθόν·
Χαιρέτω, ὡς οἱ αἰνικὲς, ἐπεὶ Θεὸς οἱ τόγ' ἔδωκεν·
Οὔτοι ἀπόβλητ' ἐστὶ Θεοῦ ἐρικυδέα δῶρα.
20 Οὐ μάλα γὰρ μεμνήσετ' ὀϊζύος ἣν ἐμόγησεν,
Οὐδὲ βίε χαλεποῦ, ὅσα θ' οἱ πέλεν ἤματα λυγρά·
Οὕνεκα τερπωλὴν δῶκεν Θεὸς, ἠδ' ἀνέηκε
Χάρματα πολλὰ καὶ ἐσθλὰ, τά οἱ κραδίηφιν ἀρήρει.

ΚΕΦ. ς'.

1 Ἄλλο μὲν ἦν κακόν ἐστιν, ὃ ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπα
(Πολλοὶ δ' ἄνδρες ἔχουσιν) ὑπ' ἠέλιον φαέθοντα.
2 Ἀνὴρ, ᾧ Θεὸς ὄλβον ἅλις καὶ πλοῦτον ὄπασσε,
Καὶ τιμὴν, τοῦ δ' οἶκος ὀφέλλεται, οὐδὲ τι οἱ κῆρ
Δεύεται, ὧν ἐθέλει, καὶ ὅσα φρεσὶν ᾗσι μενοινᾷ·
Ἀλλὰ τί οἱ τῶν ἦδος; ἐπεὶ Θεὸς οὐ οἱ ἔδωκεν
Ὧν κλεάτων ἀπόνασθαι, ἔδειν τ' οὐκ εἴασε δαίμων,
Ἄλλος δ' αὖ μετόπισθεν, ὃν ἠγνοίησεν ἐκεῖνος,
Ἔσθίει,

Sed & omnibus diebus, quamdiu in vivis est,
In caligine, & dolore caliginis opacæ socio
Cibum edit, laboréque, & mœroribus animum macerans
Indesinenter validis: simul autem eum indignatio & ira
Morbúsque gravis, & furiæ semper comitantur.

Ecce nunc, quod & ipse oculis vidi,
Quòd hoc quidem bonum & decorum homini est
Edere & bibere, & suis operibus frui,
Et labore, quem confecit sub splendore solis,
Et substantiâ quam colligit continuè dies omnes,
Dum charam vitam dat Deus: hæc enim ei portio.

Si cui opes dedit Deus, & divitias multas,
Quibus bene vivunt homines, & facultatibus frui
Dedit, lætitiámque, & edere qualia adsunt,
Itâ ut non privetur sorte, gaudeat verò in animo,
Quoniam sui laboris habet gratam mercedem:
Gaudeat, non ei indecorum, quandoquidem Deus ei hoc dedit:
Nequaquam aspernanda sunt Dei præclara dona.

Non valdè enim recordabitur ærumnæ quam sustinuit,
Neque vitæ molestæ, & quotquot ei erant dies mali:
Quoniam voluptatem dedit Deus, neque negavit
Gaudia multa & bona, quæ ejus cordi conveniunt.

CAP. VI.

ALiud quidem malum est, quod oculis vidi
(Multi autem homines id habent) sub sole splendente.

Homo cui Deus opes abundè, & divitias præbuit,
Et honorem, ejus autem substantia augetur, nec ullâ re ejus cor
Caret, earum quas vult, & quas animo suo cupit:
Sed quæ ei horum utilitas? quandoquidem Deus ei non dat
Suarum possessionum fructum capere, & edere non permittit genius,
Alius autem vicissim in posterum, quem ignoravit ille,

Ei

Ἔσσεται, ὅς κεν ἐὰν κάματον νήπιον ἔδῃσιν.
3 Εἴπερ ἀνὴρ πολύπαις, ἑκατὸν δέ τε τέκνα τέκῃσι,
Πουλυετής δέ τ' ἔῃσιν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν,
Καὶ δηθὰ ζώοισι μεμιγμένος, ἤματα πολλὰ
Ἐκτελέσῃ, πολλάς τε περιπλομένους λυκάβαντας,
Ἀλλ' εἰ ὃν χρὴ θυμὸν ἐάαν οὐκ ἐνιπλήσθη
Ζωὸς ἐὼν, ψυχὴ δ' οἱ ἀτεμβομένη κίεν ἴσης,
Καὶ ἐπεὶ οὖν τέθνηκεν, ἀκηδὴς κεῖτ' ἐπὶ γαίῃ,
Οὐδέ πω ἔλλαχε τύμβον, ὅπερ γέρας ἐστὶ θανόντων,
Φημὶ κρείσσονα τοῦδε τόκον παναώριον εἶναι.
4 Σαυ ματίη γὰρ ὃ πρῶτον ἐσέρχεται, αἶψα δ' ἀπ' ἀνδρῶν
Οἴχετ' ἄϊστος, ἄπυστος, ἐνὶ ζόφῳ ἠερόεντι,
Ἀχλυόεις, αὐτοῦ δ' ὄνομα σκότος ἀμφικαλύψει.
5 Ἀλλὰ καὶ οὐκ εἶδεν λαμπρὸν φάος ἠελίοιο,
Οὐδέ τι ἔγνω ἧσιν ἐνὶ φρεσὶν, οὐδ' ἐνόησε·
Τῷδε μὲν ἡσυχίη πέλεται πλέον ἤπερ ἐκείνῳ.
6 Εἴπερ καὶ δύο χιλιάδας ζώῃ ἐνιαυτῶν,
Ἀλλ' οὐδ' ὥς ποτ' ἴδεν τι κρήγυον· οὐκ ἄρα πάντες
Εἰς ἕνα χῶρον ἴασι; καὶ οὐκ ἴα πᾶσι τελευτή;
7 Πᾶς πόνος, ὅν τ' ἐμόγησεν ἀνὴρ, πέλεν εἵνεκα γαστρὸς
Οὐλομένης, ἣ πολλὰ κακ' ἀνθρώποισι δίδωσι·
Μὰψ. εἴπερ γάρ τις τε φέρῃ μειλίγματα θυμῷ,
Ἀλλ' οὐδ' ὧς ἄδος οἱ, πλεόνων δέ μιν ἵμερος αἱρεῖ.
8 Τί πλεῖον γὰρ ἔχει πινυτὸς φρεσὶν, ἢ ὁ χαλίφρων;
Ἴση μοῖρ' ἀμφοῖν· τί δ' ἔχει κεχρημένος ἀνὴρ,
Ὃς καὶ ἐπισταμένως βίοιο ζώοισιν ὁμιλεῖν;
Τοῦδ' ὅσπερ ἀφνειὸς, καὶ ὁμοίης ἔμμορεν αἴσης.
9 Κρείσσων ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶν ὅ, τι οἱ φίλον εἴη,
Ἠὲ πολυπλάγκτοιο πόθου δεδονημένος οἴστρῳ·
Τοῦτο μὲν οὖν ματίη τε πέλει, ταραχή τε νόοιο.
10 Κεῖνο τὸ καὶ πάλαι ἔσκε, Θεοῖο μέγ' ἔξοχον ἔργον,
Ἤδη μὲν τόδ' ἔχει κλυτὸν οὔνομα, καὶ πέλει πάντων,
Ῥεῖα

Erit, qui ejus laborem gratìs edet.

Etsi vir prole-abundet, centúmque liberos gignat,
Annosúsque sit super alma terra,
Et diu inter vivos versans, dies multos
Transigat, multósque circumlabentes annos,
Tamen si suo in animo bonis non repletur
Dum in-vivis est, anima autem ei fraudata incedit (suâ)portione,
Et postquam mortuus est, inhumatus jacet super terram,
Nec ullibi obtinet sepulchrum, qui honor est mortuorum,
Dico meliorem illo fœtum omnino-immaturum esse.

Cum vanitate enim hic primùm ingreditur, statim verò ex hominibus
Evanescit obscurus, incognitus, in tenebris opacis,
Ingloriè, ejus verò nomen caligo obteget.

Quinetiam non vidit splendidum lumen solis,
Nec quicquam novit suo in animo, neque intellexit:
Huic requies est plusquam illi.

Quamvis etiam duas chiliades vivat annorum,
Sed neque sic unquam vidit aliquod bonum: non utique omnes
Ad unum locum vadunt? & nonne idem omnibus exitus?

Universus labor, quem tolerat homo, est propter ventrem
Perniciosum, qui multa mala hominibus dat:
Incassum: etsi enim quis ferat lenimenta appetitui,
Tamen neque sic satietas ei, plurium autem eum desiderium capit.

Quid enim plus habet prudens animo, quàm stultus?
Par conditio omnibus: quid autem habet egenus homo,
Qui & prudenter novit inter vivos conversari?
Hoc quod dives, & similem sortitur portionem.

Melior oculis videns, quod ei gratum est,
Quàm vagi desiderii jactatus æstro:
Hoc igitur vanitas etiam est, perturbatióque mentis.

Illud quod & olim erat, inter Dei opera longè præcipuum,
Jam certè hoc habet illustre nomen, & super omnia,

Facilè

Ῥεῖα δ' ἀείγνωτον πέλει, ἄνδρα δέ μιν καλέουσιν,
Ἀλλ' οὐδ' ὡς θέμις οἱ τῷ κρείσσονι κάρτος ἐρίζειν.
11 Πόλλ' ἐπεί ἐστιν, ἃ καὶ ματίην ἄνθρωπον ἀέξει,
Τί σφίσιν οὖν ὄφελος πάντων, ὅσα τ' εἴσ' ἐπὶ γαίαις;
12 Τίς γὰρ ἐνὶ φρεσὶν οἶδε τί κέρδιόν ἐστ' ἀνθρώπῳ
Ζῶντί τε δερκομένῳ τε ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,
Ἤματα πάντα βίοιο διαμπερὲς, ὅνπερ ὅγ' ἀνὴρ
Μαψιδίως ἀνύει, τὰ δέ τε σκιῇ ἶσα πέτονται;
Τίς γὰρ ἂν οἱ περί τε εἴποι, ὅ κεν μετόπισθε γένηται,
Αὐτοῦ τεθνειῶτος, ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο;

ΚΕΦ. ζ'.

1 Φέρτερον οὔνομα καλὸν ἐλαίου ἔστ' ἐριτίμου,
Εὐόδμου, ἐλαφροῦ· κρεῖσσον δέ τε μόρσιμον ἦμαρ
Ἤματός ἐστιν ἐκείνου, ἐν ᾧ τέκεν ἀνέρα μήτηρ.
2 Βέλτερόν ἐστ' εἰς οἶκον ἴμεν κρυεροῖο γόοιο,
Ἢ δαιτὸς ποτὶ δῶμα, καὶ εἰλαπίνης τεθαλυίης·
Ξυνὴ γὰρ πάντεσσι πέλει βιότοιο τελευτὴ,
Τήν τ' ἄνδρες γοόωσιν, ὅταν τις πότμον ἐπίσπῃ·
Ὃς δ' ἄρ' ἔτι ζώει, τόδ' ἐνὶ φρεσὶν ᾗσι βαλεῖται,
Οὕνεκά τε βροτός ἐστιν, ὁμῶς θ' ὑποδέξεται αἶσαν.
3 Πένθος ἐνὶ κραδίῃ πολὺ κάλλιόν ἐστι γέλωτος·
Ὁππότε γάρ τ' ἄχεος νεφέλη ἐκάλυψεν ὀπωπὴν,
Κῆρ κακὸν ἰᾶται, καὶ ἀμείνονα φῶτα τίθησιν.
4 Οἱ πεπνυμένοι εἰσὶ, μετ' ἀνδράσι μυρομένοισι
Πωλεῦνθ', ὡς γάρ σφι κραδίη θυμός τε κελεύει,
Οἴκῳ ἔνι κλαυθμοῖο, γόοιό τε δακρυόεντος·
Οἱ δὲ παρήοροί εἰσι, μετ' ἀνδράσι τερπομένοισι,
Δῶμα δ' εὐφροσύνης αἰεὶ περὶ κῆρι φιλεῦσι.
5 Κρεῖσσον ἀκουέμεναι πεπνυμένου ἀνδρὸς ἐνιπὴν,
Ἢ ὄπα νηπυτίου λίγα περ μάλ' ἀοιδιόωντος.
6 Ὡς γὰρ ὅτ' ἀμβολάδην ζεῖ ὕδωρ ἐν ἤνοπι χαλκῷ,

Θέρ-

Facilè autem notum est, hominem verò ipsum vocant,
Sed neque sic fas ei cum fortiore viribus contendere.

Multa quandoquidem sunt, quæ & vanitatem hominibus augent,
Quæ illis igitur utilitas eorum, quæcunque sunt super terram?

Quis enim in animo novit, quid commodius est homini
Viventi, videntíque in terra ampla,
Dies omnes vitæ jugiter, quam hic homo
Frustrà consumit, hi verò umbræ similes volant?
Quis enim ei prædicere queat (id) quod postea fiet,
Ipso mortuo, sub splendore solis?

CAP. VII.

MElius nomen bonum unguento est pretioso,
Suave-olenti, grato: melior autem mortis dies
Die est illo, in quo peperit virum mater.

Satius est in domum ire tristis luctûs,
Quàm epularum ad domum, & convivii florentis:
Communis enim omnibus est vitæ terminus,
Quem homines lugent, cùm quis mortem obeat:
Qui autem adhuc vivit, hoc in animo suo considerabit,
Quòd (ipse) etiam mortalis est, idémque subibit fatum.

Dolor in corde multò melior est risu:
Quando enim doloris nubes obtegit vultum,
Cor malum sanat, & meliorem hominem reddit..

Qui sapientes sunt, inter homines plangentes
Versantur, sic enim illis cor, animúsque suggerit,
In domo fletûs, luctûsque lacrymosi:
Qui verò stulti sunt, inter homines se-oblectantes,
Domum autem lætitiæ semper in corde amant.

Præstat audire sapientis viri increpationem,
Quàm vocem stulti bellè admodum licèt cantantis.

Sicut enim quando sursum-ebulliendo aqua fervet in splendido (ære,
Calefit

Θέρμεται ἀμφὶ λέβης, ἅμα δὲ ξύλα κάγκανα κεῖται
Αὖα πάλαι, καὶ ἄκανθαι ὑπὸ τρίποδ' ἐμπυριβήτην·
Τάων δὲ φλὸξ ὦρτο, μίνυνθά περ, ἔτι μάλα δῆν,
Σὺν σέλαϊ μικρῷ, πάταγος δέ τε καιομενάων·
Τοῖος νηπυτίοιο γέλως πέλε καγχαλόωντος,
Μὰψ τόσον ἀχρεῖον· ματίη τόδε τ' ἔστ' ἀλεγεινή.
7 Ἄφρονα ποίησεν καὶ ἐπίφρονά περ μάλ' ἐόντα
Ὕβρις· δωτίνη δὲ φρέν' ὤλεσε, καὶ νόον ἀνδρός.
8 Ὅ, ττί κεν ἔρδοι ἀνήρ, ἀρχῆς τέλος ἐστὶν ἄμεινον·
Κρείσσων τε τλήμων, καὶ ἐνὶ φρεσὶν ἤπια εἰδὼς
Ἀνδρὸς ὑπερφιάλου, καὶ ἀγήνορα θυμὸν ἔχοντος.
9 Μή τι ποτ' ἀσπερχὲς κεχολῶσθαι σὸν κατὰ θυμόν·
Μῆνις γάρ τε μένει ἐν στήθεσιν ἀφραδεόντων.
10 Μηδ' εἰπεῖν, Τίπτε πρότερ' ἤματα φέρτερα τούτων;
Οὐ γὰρ ἐπισταμένως τόδ' ἀνείρεαι, οὐδὲ μεταλλᾷς.
11 Καλὸν ἐχεφροσύνη, ὅτε τ' ἀνέει κλῆρος ὀπηδεῖ,
Καί τε πέλει μέγ' ὄνειαρ ἐπιχθονίοισι βροτοῖσιν,
Ὅσσοι τε ζώουσιν ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο·
Κρείσσων γάρ τ' ἀρετή, καὶ τιμηέστερος αὐτὸς,
Ὅς τ' ἔχῃ ἀμφότερον, καὶ χρήματα καὶ φρένας ἐσθλάς.
12 Ἀμφότερον γὰρ ἔρεισμα, κακῶν δέ τε εἶλαρ ἐτύχθη
Πλοῦτος καὶ πινυτή, ῥύεται δέ τε φῦλ' ἀνθρώπων·
Τοῦτο δ' ὅμως πινυτὴ περιγίνεται, ἰδμοσύνη τε,
Οὕνεκ' ἄρα ζωὴν διδοῖ ἀνδράσιν, ὅς κεν ἔχῃσιν.
13 Ἔργον Παμβασιλῆος ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσι·
Τίς γὰρ ἂν ἰθύνοι, σκολιὸν τόπερ αὐτὸς ἔθηκε;
14 Χαίρειν ἤματι τῷ, ὅτε τοι πολὺς ὄλβος ὀπηδεῖ,
Εὖ δὲ φρεσὶ φράζεσθαι ὀϊζύος ἤματι λυγρῷ·
Καὶ τάδε μὲν θῆκεν Θεὸς ἀντίον ἀλλήλοιιν·
Ἰσάζων, καὶ δῶκεν ἀμοιβαδὶς, ἄλλο μετ' ἄλλο,
Ὄφρα μὴ ἐξευρήσειν ἀνὴρ ὅ, ττι ἔσσετ' ὀπίσσω.
15 Πάντ' ἐγὼ ἐφρασάμην, ἐξ οὗ ζώοισιν ἐμίχθην,

Calefit circùm lebes, simul autem ligna arida jacent,
Sicca dudum, & spinæ sub olla igni-imposita,
Harum autem flamma oritur pauxillum quidem, non admodum diu,
Cum fulgore parvo, crepitus autem fit ardentium:
Talis stulti risus est cachinnantis,
Frustrà adeò indecoré: vanitas autem etiam hoc miserabilis.
Amentem facit, licet (quis) valdè prudens fuerit,
Oppressio: donum autem mentem perdit, & intellectum hominis,
Quodcunque fecerit homo, principio finis est melior:
Meliórque patiens, & in mente mitia sciens
Viro superbo, & insolentem animum habente.
Nè unquam præproperè succenseas tuo in animo:
Ira enim manet in pectoribus insipientium.
Neque dicas, Quare priores dies meliores his?
Non enim prudenter hoc inquiris, neque scrutaris.
Bona-res-est prudentia, quando & hòmini hæreditas suppetit,
Et est magnum adjumentum terrestribus hominibus,
Quotquot vivunt sub splendore solis:
Præstantior enim (ei) virtus, & honoratior ipse,
Qui habuerit utrumque, & divitias, & intelligentiam bonam.
Utrumque enim columen, & à-malis tutamen est,
Opulentia, & sapientia, defendítque gentes hominum:
In hoc tamen sapientia superior-est, scientiáque,
Eò quòd vitam dat hominibus, (cuivis sc.) qui eam habeat.
Opus omnium-regis in animo perpende tuo:
Quis enim rectum reddere-potest (id) obliquum quod ipse fecit?
Lætare die illo, cùm tibi multa fœlicitas adest,
Benè autem in-mente considera calamitatis die tristi:
Et hæc quidem posuit Deus ex-adverso sibi-invicem,
Adæquans, & dedit alternatim, aliud post aliud,
Ut nè inveniret homo id quod futurum-est in-posterum.
Omnia ego observavi, ex quo in-vivis versatus-sum,

("Ὅσσά μοι ἤματ' ἐτύχθεν ὀϊζυροῖο βίοιο,
Ἤματα λυγρὰ, μάταια·) τὰ δ' οὖν ἐνὶ τοῖσιν ὄπωπα·
Ἄλλος μέν τε δίκαιος ἀνὴρ πέλει, αἴσιμα τ' εἰδὼς,
Ὅς καὶ ἀπ' αἰῶνος νέος ὤλετο, οὐδέ νύ οἱ περ
Χραῖσμ' ἀρετὴ, ἐπεὶ οὐ οἱ ἐπήρκεσεν ὠκὺν ὄλεθρον·
Ἄλλος δ' αὖ κακός ἐστιν, ἐπὶ δηρὸν δέ οἱ αἰὼν,
Οὐδὲ τὰ αἴσυλα ἔργα μινυνθάδιόν μιν ἔθηκεν,
Οὐδ' ἄφαρ αὐτὸς ἑῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλωλε.
16 Μή τι δίκαιος ἔησθα λίην τίσον, οὐδ' ὑπὲρ αἶσαν,
Μηδὲ λίην πινυτός· τίπτ' οὖν σε καὶ αὐτὸν ὀλέσσειας;
17 Μὴ κακὸς ἴσθι λίην, ἄλλων πέρι τ' αἰὲν ἀλιτρός·
Μηδέ τι νηπιάας ὄχεε φρεσί· τίπτε δέ σε χρεὼ
Πρὶν ὥρῃ θανέειν, καὶ ὑπέρμορα πότμον ἐπισπεῖν;
18 Εἴ γ' οὖν μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναὶ,
Καλόν σοι ἵνα τοῦτο νόῳ καὶ χερσὶ φυλάσσοις,
Ἀμφοτέρῃσί τ' ἔχοις ἀστεμφέως, μηδὲ μεθείης·
Ὅστις γὰρ δείδοικε Θεὸν, κακὰ πάνθ' ὑπαλύξει.
19 Ἕρκος ἐπιφροσύνη πέλεται πεπνυμένῳ ἀνδρὶ
Μᾶλλον, ἢ ἔρμα πόληϊ δέκ' ὄρχαμοι, οἵ τέ μιν ἶφι
Ῥύαται, ἠνορέῃ πίσυνοι καὶ κάρτεϊ χειρῶν.
20 Οὐδὲ γάρ ἐστι δίκαιος ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν,
Ὅς τ' ἀγαθὸν μόνον ἔρξε διαμπερὲς, οὐδέ θ' ἅμαρτε.
21 Μὴ σύ γε πάντ' ἔπεα ξυνίει φρεσὶν, ὅσσα βέβακται,
Πολλὰ δὲ μηδ' ἀλέγῃς, ὡς οὐκ ἀΐοντι ἐοικώς·
Μήποτε καὶ δοῦλον ὅπ' ἀκούσῃς, ὄφρά σοι αὐτῷ
Πολλὰ καταρᾶται, συγκρὰς δ' ἐπικέκλετ' ἐριννῦς.
22 Πολλάκι γάρ τ' εὖ οἶδα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν,
Ὥς καὶ σὺ προέηκας ἐπ' ἄλλοις αὐτὸς ἐπαράς.
23 Τῶνδε πεπείρημαι πάντων φρεσὶ πευκαλίμῃσι·
Φῆν ἄρα ἔσσεσθαι πινυτὸς, πολὺ δ' ἦν ἐπιδευής.
24 Ὅ, ττι δ' ἑκὰς, βαθύ τ' ἐστὶ λίην, τίς κέν μιν ἐφεύροι;
25 Αὐτὸς ἐγὼ μέμονα, σπουδῇ δέ μοι ἤθελεν ἦτορ

Μήδεα

(Quotquot mihi dies fuêre miseræ vitæ,
Dies mali, vani:) hoc igitur inter cætera vidi:
Alius certè justus vir est, honestâque sciens,
Qui & è vitâ juvenis perit, néque vel illi
Profuit virtus,quandoquidem ab eo non propulsat citum interitum:
Alius verò è contrà improbus est,diù tamen ei ævum (durat),
Néque sua scelesta opera brevis-vitæ-hominem eum faciunt,
Néque citò ipse suâ nequitiâ perit.

Nè justus sis nimium adeò, néque supra sortem,
Néque nimis sapiens: utquid teipsum perdes?

Nè malus esto nimis, præque aliis semper improbus:
Nec stultitiam fer in animo: utquid tibi necesse est·
Antequam tempus sit mori, & præter-sortem lethum oppetere?

Si igitur mediocritas optima-res (sit,) excessus autem graves,
Expedit tibi, ut hanc mente & manibus custodias,
Ambabú quæ teneas firmitèr, néque dimittas:
Quisquis enim timet Deum, mala omnia evitabit.

Munimentum sapientia est sapienti viro
Magis, quàm præsidium civitati decem dynastæ,qui ipsam strenuè
Defendunt, fortitudine freti, & viribus manuum.

Néque enim justus est super almam terram,
Qui bonum solummodò facit perpetuò, néque peccat.

Nè tu omnibus verbis attende in-animo, quæ dicuntur,
Multa autem etiam noli curare,tanquam non audienti similis:
Nè fortè & servi (tui) vocem audias, cùm tibi ipsi
Multa imprecatur, infestas autem invocat diras.

Sæpè enim bene nôsti in mente & in animo,
Quòd etiam tu projecisti adversus alios ipse imprecationes.

Hæc tentavi omnia mente prudenti:
Dixi utique me futurum sapientem,multùm autem eram deficiens.

Quod procul, profundúmque est valdè, quis id invenire-queat?

Ipse ego cupiebam, diligentèr autem mihi volebat cor

Μήδεα πυκνὰ δαῆναι, ἐρευνᾷν τ᾽, ἠδὲ μεταλλᾷν,
Ἔργα τ᾽ ἐπίστασθαι, ὅππως, τέο θ᾽ εἵνεκ᾽ ἐτύχθη,
Οἷά τ᾽ ἀτασθάλλουσι χαλίφρονες, ἀφροσύνην τε
Ἀφροσύνην, μανίην τε γινωσκέμεν, ὡς κακόν ἐστιν.
26 Εὗρον δ᾽, ὅττι γυνὴ, ἥ τ᾽ ἀνέρας ἀγρώσσουσα
Σχετλίη ἣν κραδίην ὡς δίκτυα λυγρὰ πέτασσε,
Καὶ παγίδας, καὶ χεῖρας ἀναιδέας ἠΰτε δεσμοὺς,
Ἀῤῥήκτους, ἀλύτους, τοίην εὖ οἶδα γυναῖκα,
Οὕνεκα πικροτέρη πέλεται μέλανος θανάτοιο·
Ὃς φίλος ἐστὶ Θεῷ, μιν ἀλύξει, ὃς δ᾽ ἄρ᾽ ἀλείτης,
Ζωγρηθεὶς, αὐτῇ κεν ἕλωρ καὶ κύρμα γένοιτο.
27 Καὶ τόγ᾽, ἰδοὺ, εὗρόν τε καὶ ἔμμαθον (εἶπεν ὁ Κήρυξ)
Ὡς πυμπαζόμενος πάντα φρεσὶν, ἄλλο μετ᾽ ἄλλο,
Εὖ τε διακρίνων, εἴπου καὶ πεῖραρ ἑλοίμην,
28 Ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὡς ἔτι εὗρον, ὅπερ μάλα δηθὰ μάτευσα·
Εἷς ἀπὸ χιλιάδος τις ἀνήρ μοι ἐτύγχανε πάσης,
Καὶ ἐτεόν γ᾽ ἀνὴρ, εὑρημένος· ἀλλὰ γυναῖκα
Τόσσῃ ἐνὶ πληθυῖ διζήμενος, οὐ μίαν εὗρον.
29 Ἦνὶ δ᾽, ἐγὼ τόδε μοῦνον ἐρευνήσας σάφα οἶδα,
Ὡς βροτὸν ἰθυπόρον τεῦξεν Θεὸς, ἠδὲ δίκαιον,
Οἱ δέ τε κέρδεα πολλὰ, νοήματα πολλά τ᾽ ἐφεῦρον.

ΚΕΦ. η΄.

1 ΤΙς πέλεν ὡς πινυτός; καὶ τίς κεν οἱ ἰσοφαρίζοι;
Τίς τ᾽ ἔργ᾽ οἶδε νοῆσαι, ἰδ᾽ ἄλλοις εὖ καταλέξαι;
Στίλβει ἐν ὀφθαλμοῖσι, καὶ ἀγλαὸν ὄμμα τίθησιν
Ἔνδον περ πινυτή· γάνυται δέ τε ἀνδρὸς ὀπωπὴ
Κάλλεϊ καὶ χαρίτεσσι· σέβας δ᾽ ἔχει εἰσορόωντας·
Οὔτε κατηφής ἐστι λίην πέσσον, οὔτ᾽ ἄρ᾽ ἀναιδὴς,
Ὥς που τὸ πρὶν ἔην, ὅτε οὐ τόσα κήδεα οἶδεν·
Ἀλλὰ μάλ᾽ αἰδοῖος· δεινὴ δ᾽ ἐπιδέδρομεν αἴγλη,
Θάρσος ἐνηείῃ τε μεμιγμένον ἀμφὶ πρόσωπα.

Consilia prudentia scire, investigaréque & scrutari,
Operáque cognoscere, quomodo & quapropter fiunt,
Et in-quibus improbe-se-gerunt insipientes, stultitiámque,
Stultitiam, insaniámque noscere, quàm mala-res sit.
  Inveni autem, quòd mulier, quæ virorum venatrix
Improba suum cor veluti retia mala expandit,
Et laqueos, & manus impudentes sicut vincula,
Firma, insolubilia, talem sat scio fœminam,
Quòd acerbior est atrâ morte:
Qui charus est Deo, eam effugiet, qui autem peccator,
Captivus, ei præda & lucrum fiet.
  Etiam hoc, ecce! inveni & didici (inquit Præco)
Quòd computans omnia animo, unum post aliud,
Et benè discernens, sicubi metam assequi-potuero,
  Attamen néque sic adhuc inveni, quod valdè diu quæsivi:
Unus ex chiliade fortè vir mihi occurrebat totâ,
Et verè vir, inventus: sed mulierum
Tantâ in multitudine perquirens haud unam inveni.
  Ecce, ego hoc solum perscrutando certò cognovi,
Quòd hominem rectum fecit Deus, & justum,
Illi autem machinas multas, notionésque multas excogitârunt.

CAP. VIII.

Quis est ut sapiens ? & quis ei æquiparari potest ?
Quis res novit intelligere, & aliis benè explicare ?
Fulget in oculis, & splendidum vultum reddit
Intus licèt (existens) prudentia: renidet autem hominis facies
Pulchritudine, & gratiis: veneratio autem tenet intuentes:
Neque demisso-vultu est nimis adeò, neque impudens,
Ut priùs erat, quando non tot consilia novit:
Sed valdè reverendus: gravis autem circumfulget splendor,
Confidentiáque cum mansuetudine mixta circa vultum.

N 3 Aliud

[redacted]

2 Ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο, καί μευ ἄκουσον,
Κρήηνον βασιλῆος ἐφετμὰς, μηδ' ἀπίθησον,
Ἀλλὰ Θεοῦ μέγαν ὅρκον ὀπίζεο, τὸν περ ὄμοσσας.
3 Μηδέ μιν ἀσπερχὲς προλίπῃς κεκοτηότι θυμῷ,
Μαψιδίως ὑπὲρ αἶσαν ἐῆς ἀπονόσφιν ὀπωπῆς
Οἰχόμενος, σὺ δὲ παῦε τεὸν μένος, ἴσχε δ' ἐρωὴν,
Μηδὲ κακὴν ἐπὶ, ὥς περ ἐὼν, ἔχῃς ἀτεμφέα βουλήν·
Κρείσσων γὰρ βασιλεὺς, ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ,
Ἔρδει θ' ὅππως μιν κραδίη θυμός τε κελεύει.
4 Οὐχ' ἅλιόν γ' ἔπος ἐστὶν, ὅ κεν βασιλεὺς ἀγορεύοι,
Οὐδ' ἀτελεύτητον· δύναμις δέ τέ οἱ ἔνι μύθοις·
Ἔρξεν ὅπως ἐθέλει· τοῦ γὰρ κράτος ἐστ' ἐνὶ δήμῳ·
Τίς κ' ἄρα οἱ εἴπῃσι, Τί ῥέζεις, ὄρχαμε λαῶν;
5 Ὅς κεν ἐφημοσύνην τελέσῃ, κακοῦ ἄμμορος ἔσται·
Γνῶ δ' ἀνδρὸς πινυτοῦ κραδίη ὥρην τε δίκην τε.
6 Οὕνεκα συμπάντων ἔργων ὥρη τε δίκη τε,
Τοὔνεκ' ὀϊζυόμεν δειλοὶ βροτοὶ ἄλγεα πολλά.
7 Οὐ γὰρ ἀνὴρ τόδε οἶδεν, ὅ κεν μετόπισθε γένηται·
Τίς γὰρ ἄν οἱ εἴπῃσι, πότ' ἔσσεται ἔσσεται ὀπίσσω;
8 Οὔτις ἀνὴρ ψυχῆς κρατέει, ἐπεὶ οὐκ ἐδύνατο
Ψυχὴν ἐν ῥεθέεσσι κατισχέμεν οὐκ ἐθέλουσαν,
Οὐδ' αὐτόν μιν ἔρυσθαι, ὅτ' αἴσιμον ἦμαρ ἱκάνῃ·
Ξυνὸς μὲν κεῖνος πόλεμος πάντεσσι τέτυκται,
Οὐδέ τις ἀστρατίη, θανάτου δ' οὐκ ἔστ' ἀλεωρή·
Οὐδέ τ' ἀτασθαλίη ποτε ῥύσεται οὓς θεράποντας.
9 Εἶδον ἐγὼ τάδε πάντα, καὶ ἐν φρεσὶν ἔργον ἕκαστον
Ἐφρασάμην, ὃ τέτυκται ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο·
Ἔστι μὲν ἔν ποτε ἦμαρ, ὅτ' ἀνὴρ ἀνέρος ἄρχει,
Οὐδ' ὀνίνηται ὄπισθε, κακοῦ δ' ἄρα οἱ πέλεν ἀρχή.
10 Ὣς καὶ ἀλείτας αὐτὸς ἴδον τύμβοιο λαχόντας,
Οἵ ποτ' ἐνὶ λαοῖσι δικασπόλοι ἀνέρες ἦσαν,
Αἰεί τ' εἰν ἀγορῇ πωλεύμενοι, ἔνθα καὶ ἔνθα

Φοίτων

Aliud autem tibi dico, tu verò animadverte, & me audi,
Perfice regis mandatum, néque inobsequens-sis,
Sed Dei magnum juramentum reverere, quod jurâsti.

Néque eum præproperè deseras irato animo,
Temerè præter decorum ab ejus seorsim conspectu
Discedens, tu verò cohibe tuam iram, compesce autem impetum,
Néque malum adhuc, ut anteà, retineas obstinatum consilium:
Potentior enim rex, cùm irascitur homini inferiori,
Facit autem quomodo eum cor, ménsque jubent.

Non frustraneum verbum est quod rex dixerit,
Néque irritum: potentia autem ei in dictis:
Facit quomodo vult, ejus enim imperium est in populo:
Quis autem ei dicere queat, Quid agis, princeps populorum?

Qui mandatum implet, mali expers erit:
Novit autem hominis prudentis cor tempus, & judicium.

Quoniam omnium negotiorum tempus (est) & judicium,
Igitur ærum nosè patimur miseri mortales dolores multos.

Non enim homo hoc novit, quod posteà fiet:
Quis enim ei dixerit, quando erit in posterum?

Nullus homo animã in potestate habet, quandoquidẽ non poterit
Animam in membris retinere non volentem,
Néque seipsum defendere, quando fatalis dies advenit:
Commune quidem hoc bellum omnibus est,
Neque ulla immunitas à militia, mortis autem non est vitatio:
Neque iniquitas tunc liberabit suos servos.

Vidi ego hæc omnia, & in mente opus omne
Consideravi, quod fit sub splendore solis:
Est certè aliquando dies, quando homo homini imperat,
Neque exinde fructum percipit, mali autem ei est principium.

Sic & improbos ipse vidi sepulchrum sortitos,
Qui olim inter populos judices viri fuerant,
Sempérque in foro versantes, hùc, & illùc

φοίτων ἀν πόλιν, ἢ ἱρῶν ἕδος ἐστὶ θεμίστων·
Οὐδέ τις αὐτῶν μνήμη ἐν ἀνθρώποισι λέλειπτο
Ἄστυ κάθ', οἳ ἔρξαν· ματίη καὶ τοῦτ' ἀλεγεινή.
11 Ὅττι δίκη μώμησι παρέγκειται, οὐδέ τις αἶψα
Τίννυται ἀνθρώπους, οἳ ἀτάσθαλα μηχανόωνται,
Τοὔνεκ' ἀλιτροσύνη ἐπανδάνει ἅπασιν ἀνδρῶν,
Σφέας τε κάκ' ἐργάζεσθαι ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει,
Θαρσαλέως, ἐπεὶ οὔπω ἐπαυρήσεσθαι ἔφαντο.
12 Εἰ καὶ ἀλιτρὸς ἀνὴρ ἑκατοντάκις αἴσυλα ῥέζοι,
Οὐδέ πω ὦκα θάνοι, δὴν ἐν ζωοῖσι μετείη·
Αὐτὰρ ὅμως σάφα οἶδα καὶ ἔμμαθον, ὡς ἀγαθόν περ
Ἔσσεται ἀνθρώποισι θεουδέα θυμὸν ἔχουσιν,
Οἳ Θεὸν ἄζονται, τρομέουσί τ' ἐναντίον αὐτοῦ.
13 Ἀνέρι δ' αὖτε κακῷ κακὸν ἔσσεται, οὐδ' ἐπὶ γαῖαν
Ὄψεται ἤματα πολλά, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών,
Καὶ σκιῇ ἴκελος ἔσται, ὅτ' οὐ Θεοῦ ἄντα φοβεῖται.
14 Ἔστι μὲν οὖν ματίη τις· ἐπεὶ τάδ' ἔναλλα γίνονται,
Μὰψ, ἀτὰρ οὐ κατὰ κόσμον, ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ·
Ἀνέρες εἰσὶ δίκαιοι ὁμῶς ὑποδέγμενοι αἶσαν,
Ὡς εἰ ἀτάσθαλοι ἦσαν, ἀτάσθαλα ἔργα τ' ἔρεξαν·
Εἰσὶ δ' ἀτάσθαλοι ἄνδρες, οἳ ἴσην μοῖραν ἔχουσιν,
Ὡς εἰ αἴσιμοι ἦσαν, ἀμύμονα ἔργα τ' ἔρεξαν.
Τόφρα δ' ἐγὼν ἐφάμην, Ματίη καὶ τοῦτ' ἀλεγεινή.
15 Καὶ τότε γηθοσύνην ᾔνησ', ὅτι οὐδὲν ἄρειον,
Κρεῖσσόν τε βροτῷ ἐστιν ὑπ' ἠέλιον φαέθοντα,
Ἢ φαγέμεν, πιέμεν τε, καὶ εὐφροσύνης ἐπιβῆναι,
Πὰρ μὲν γὰρ τάδε οἱ, μενέει δέ τε ἤματα πάντα,
Ἔργων ἐξ ἰδίων, καμάτοιό τε, ὃν τολυπεύει,
Ἕως περ ἔτι ζώῃ, βίοτός τέ οἱ ἔμπεδός ἐστιν,
Ὃν Θεὸς αὐτῷ δῶκεν ὑπ' οὐρανὸν, ἠέλιόν τε.
16 Ὁππότε μήδεα πυκνὰ μετὰ φρεσὶ θῆκα δαῆναι,
Ἔργα θ' ὁρᾶν, ἃ τέτυκται ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν.

(Καὶ

Itabant per urbem, ubi sacrarum sedes est legum:
Neque ulla eorum memoria inter homines relicta erat
Per civitatem, qualia fecerint: Vanitas etiam hoc est gravis.

Quia judicium ambagibus protrahitur, nec quis confestim
Plectit homines,qui nefaria machinantur,
Idcircò nequitia placet filiis hominum,
Eósque mala operari in mente animus jubet,
Confidentèr, quandoquidem nondum se-luituros putant.

Etsi improbus homo centies mala committat,
Neque citò moriatur, diu autem vivis intersit:
Attamen probè novi, & didici, quòd bonum
Erit hominibus pium animum habentibus,
Qui Deum reverentur, tremúntque coram illo.

Homini autem è contrà malo malum erit, neque super terram
Videbit dies multos, breve autem ei ævum,
Et umbræ simile erit, quoniam coram Deo non timet.

Est igitur vanitas quædam: quoniam hæc inversa fiunt,
Temerè, at non secundùm ordinem, in terra alma:
Homines sunt probi similem subeuntes sortem,
Acsi improbi essent, improbáque opera facerent:
Sunt verò improbi homines, qui parem sortem habent,
Tanquam si probi essent, præstantiáque opera facerent:
Tum ego dixi, Vanitas & jam hoc gravis.

Et tunc hilaritatem laudavi, quoniam nihil melius,
Satiúsque homini est sub sole splendente,
Quàm edere, bibereque, & lætitiâ affici:
Aderit enim hoc ei, manebítque dies omnes,
Operibus ex suis, laboréque quem exantlat,
Dum adhuc vivit, vitáque ei integra est,
Quam Deus ei dat sub cælo, & sole.

Quando consilia prudentia in animum induxi scite,
Operáque videre, quæ fiunt super terram almam:

Etenim

(Καὶ γάρ τις ποτὲ ἔργον ἐποιχόμενος κάμεν ἀνὴρ
Συνεχὲς, οὐδέ ποθ' ὕπνον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπεν
Ἤματος οὔθ' ὥρῃ, οὔτ' ἀμβροσίην διὰ νύκτα.)
17 Πάντ' ἴδον ἔργα Θεοῖο, καὶ ἔγνων ὡς βροτὸς ἀνὴρ
Οὐ δύνατ' εἰρύσθαι, οὐδ' εὑρέμεν ὃν κατὰ θυμὸν
Ἔργον ὅπερ τετέλεσται ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο·
Εἴπερ γάρ τις δηθὰ ματεύσῃ πολλὰ μογήσας,
Εὑρέμεναι μεμαὼς, εἰ καὶ πεπνυμένος ἀνὴρ,
Φήῃ τ' εἰδήσειν, ἀλλ' ἔμπης οὐκ ἂν ἐφεύροι,
Καὶ μάλα περ σπουδῇ διζήμενος, ἠδὲ μεταλλῶν.

ΚΕΦ. θ'.

1 ΠΑντα τάδ' ἐφρασάμην, καὶ ἐνὶ φρεσὶν εὖ ἐνόησα,
Ὄφρα καὶ ἄλλοισιν καταλέξω, ὅττι δίκαιοι,
Καὶ πινυτοὶ, τῶν τ' ἔργα Θεοῦ ἐν χερσὶ πέλονται.
Οὐδέ ποτ' ἴσασι βροτοὶ ἀνέρες, οἵ' ὁρόωσιν,
Εἴτέ τις Ἀθανάτῳ φίλος εἴη, εἴτε καὶ ἐχθρός.
2 Πάντα δ' ὁμῶς κίχε πάντας· ὁ γὰρ Θεὸς ἀνθρώποισι
Μίγδ' ἀγαθόν τε κακόν τε δίδωσι, δύναται γὰρ ἅπαντα·
Ἶσοι δ' ἀμφότεροι, καὶ ὁμοίης ἔμμοροι αἴσης
Γίγνονθ', ὅς τε δίκαιος ἀνὴρ, ὅς τ' αἴσυλα ῥέζει,
Ὅς τ' ἠΰς καθαρός τε, καὶ ὃς μάλα πόλλ' ἐμιάνθη,
Ὅς δέ τε ἱερὰ καλ' ἔρδει Θεῷ, ὅς τε καὶ οὐκί·
Ἔστ' ἴα μοῖρ' ἀμφοῖν, ὅς τ' αἴσιμος, ὅς τ' ἀλιτήμων,
Ὅς τ' ὄμοσε κρατερῶς, ὅς τ' αἴδεται ὅρκον ὀμόσσαι.
3 Τοῦτο μὲν οὐλόμενον κακὸν ἔπλετο, καὶ μετὰ πᾶσιν
Ἔργοις, ὅσσα γίνονται ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο,
Μοῖραν τ' ἀμμορίην θ' ὅτι πάντες ἅμ' ἔλλαχον ἴσην·
Ἀλλὰ καὶ ἕως τελέθουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Βεβείθασί τε θυμὸν ἀταθαλίῃσι κακῇσι,
Καὶ ὀλοῇς μανίῃσι φονευόμενον ἦτορ ἔχουσι
Ζωοὶ, ἀτὰρ μετέπειτα κατέρχοντ', ἔνθα τε νεκροὶ

Ἀφραδέες

(Etenim aliquis nonnunquam operi incumbens laborat homo
Continuè, neque unquam somnum oculis videt
Nec diurno tempore, nec placidam per noctem :)

Omnia vidi opera Dei, & novi quòd mortalis homo
Non potest eruere, neque invenire suo in animo
Opus quod factum est sub splendore solis:
Quamvìs enim quis diu quærat multùm laborans,
Invenire gestiens, licèt etiam sapiens vir (sit),
Putétque se cogniturum, veruntamen non inveniet,
Licèt admodum studiosè quærens, & investigans.

CAP. IX.

Omnia hæc consideravi, & in mente bene observavi,
Ut & aliis enarrem, quòd justi
Et sapientes, eorúmque opera Dei in manibus sunt:
Neque unquam sciunt mortales homines, eò quòd talia vident,
An quis Immortali amicus sit, an exosus.

Omnia similiter contingunt omnibus, Deus enim hominibus
Promiscuè bonúmque, malúmque dat, potest enim omnia:
Æquales autem ambo, & similis participes sortis
Fiunt, quíque justus vir (est) quíque improba facit,
Quíque bonus, purúsque, & qui valdè multùm inquinatus est,
Quíque sacrificia pulchra facit Deo, quíque non:
Est eadem sors utrisque, qui probus, quíque peccator;
Qui jurat strenuè, quíque veretur juramentum jurare.

Hoc quidem exitiale malum est, etiam inter omnia
Opera, quæ fiunt sub splendore solis,
Sortémque, & infortunium quod omnes simul sortiuntur æquale:
Sed & quamdiu sunt super terram gentes hominum,
Referti sunt in animo iniquitatibus malis,
Et perniciosis furoribus agitatum cor habent
Vivi, verùm deinde descendunt, ubi manes

Sine

Ἀφραδέες ναίουσι, βροτῶν εἴδωλα καμόντων.
4 Ὃς ζωοῖσι μίγη, ἔτι οἱ καὶ ἐλπίδος αἶσα·
Ζωὸς γάρ τε κύων κρείσσων νεκροῖο λέοντος.
5 Ζωοὶ μὲν γὰρ ἴσασιν, ὃ καὶ θανέεσθαι ὀπίσσω
Μέλλουσ', ὁππότε μοῖραν ἀνέπλησαν βιότοιο·
Νεκροὶ δ' οὐδὲν ἴσασι, καὶ οὐκέτι μισθὸν ἔχουσιν,
Οὐδέ τις αὐτῶν μνήμη ἐν ἀνθρώποισι λέλειπται.
6 Ἀλλά γε πάντα πάθη, τά τ' ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται,
Καὶ φιλότης, καὶ ἔχθος, ἰδὲ φθόνος, ἔχθεος αἰνοῦ
Αὐτοκασίγνητος, τάδε νῦν σφίσι πάμπαν ὄλωλεν·
Οὐδ' ἔτι τις σφιν μοῖρα διαμπερὲς, οὐδέ τις αἶσα
Ἐν ἔργοις ἃ τέτυκται ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο.
7 Βάσκ' ἴθι νῦν, ἄρτον τεὸν ἔσθιε θυμὸν ἰανθεὶς,
Πῖνέ τε σὸν γλυκὺν οἶνον ἐΰφρονα, γηθόσυνος κῆρ·
Ἤδη γὰρ σέθεν ἔργα Θεῷ κεχαρισμένα εἰσίν·
8 Αἰεὶ δ' εἵματα λευκά σοι ἔστω, σιγαλόεντα,
Αἰεί τε λιπαρὴν κεφαλὴν, λιπαρόν τε πρόσωπον
Λάμπειν, μηδὲ κόμαι ἑδανοῦ δευοίατ' ἐλαίου.
9 Χαῖρέ τε καὶ τέρπευ, ζώων ἅμα καὶ ὀαρίζων
Σῇ ἀλόχῳ, τῆς αἰὲν ἐέλδεαι ἤματα πάντα,
Καὶ ἔρασαι, ἕως αἶσα μένει κενεοῖο βίοιο,
(Αἶψα γὰρ ἐν κενότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν)
Ἣν τε Θεός τοι δῶκεν ὑπ' ἠέλιον φαέθοντα·
Ἀλλ' ἐν ἤματα πάντα, ἕως ζωοῖσι μέτεσσι,
Χαῖρ'· ἡ γάρ σοι μοῖρα πέλει, καμάτοιό τε μισθὸς
Αἰνοῦ, τὸν ῥ' ἐμόγησας ὑπ' οὐρανὸν, ἠέλιόν τε.
10 Εἴ τι σοι ἔργον ἑτοῖμον, ὅ, τ' ἔρξῃς χερσὶ τεῇσιν,
Εἰ δύνασαι τελέσαι γε, καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστὶν,
Ἔρξον κὰδ δύναμιν μεμαὼς, καὶ πρόφρονι θυμῷ·
Οὐ γάρ τι βροτῷ ἔργον, ἐπεὶ λίπεν ὀστέα θυμὸς,
Οὐ δόλος, οὐ τέχνη, οὔτ' ἂρ πόνος, οὔτε νόημα,
Οὐ φρένες, οὐ πινυτὴ πέλει ἐν τάφῳ, ὁππόθι βαίνεις.

Ἄψ

Sine-mente habitant, hominum simulacra mortuorum.

Qui in vivis versatur, adhuc etiam ei spei conditio :
Vivus enim canis melior mortuo leone.

Vivi enim sciunt, quòd & morituri postmodùm
Sunt, cùm fatum adimpleverint vitæ :
Mortui autem nihil sciunt, & non ampliùs mercedem habent,
Neque ulla eorum memoria inter homines relicta est.

Quin & omnes passiones, quæ hominibus competunt,
Et amor, & odium, & invidia, odii gravis
Germana soror, hæc nunc illis omnia periêrunt :
Neque amplius illis portio omninò neque ulla sors
In rebus, quæ fiunt sub splendore solis.

Vade age nunc, panem tuum ede animo gaudens,
Bibéque tuum dulce vinum lætum, hilaris corde :
Jam enim tua opera Deo accepta sunt.

Semper autem vestimenta alba tibi sint, splendida,
Sempérque delibutus capite, delibutúsque facie
Nite, neque comæ suavi careant unguento.
Gaudéque & te oblecta, vivens simul & confabulans
Cum tuâ uxore, quam semper concupiscis dies omnes,
Et amas, dum sors manet vanæ vitæ,
(Statim enim in vanitate mortales senescunt)
Quam Deus tibi dedit sub sole lucente :
Quin ergò dies omnes, dum in vivis es,
Lætare : hæc enim tibi portio est, laborísque præmium
Gravis, quem toleras sub cælo, & sole.

Si quod tibi opus paratum, quod facias manibus tuis,
Si potes perficere, & si perficiendum est,
Fac pro virili alacer, & prompto animo :
Non enim aliquod homini opus, postquàm liquit ossa animus,
Non dolus, non ars, non labor, neque cogitatio,
Non prudentia, non sapientia est in sepulchro, quò vadis.

11 Ἄψ ἴδον, ὅττι γίνονται ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο·
Πολλάκις οὖν ἐν ἀγῶνι κιχάνει καὶ βραδὺς ὠκὺν,
Οὐδέ τε ῥίμφα θέοντες ἀέθλια ποσσὶν ἄροντο,
Ὡς οὐ καρπαλίμοισιν ἐνὶ δρόμῳ ἔπλετο νίκη,
Οὐδέ τι καρτερόθυμοι κρατεροῖς, πολέμοιό τε κῦδος,
Οὐκ ἄρτος πινυτοῖς, οὐ πλοῦτος εὖ φρονέουσιν,
Οὐ χάρις ἀνθρώποις πολλῶν εὖ εἰδόσιν ἔργων·
Ἀλλ' ὥρη τε καὶ αἶσα κιχάνει πάντας ὁμοίως.
12 Οὐ γὰρ ἀνὴρ γινώσκει, ὅτ' αἴσιμον ἦμαρ ἱκάνει,
Νήπιος, οὐδ' ἐνόησεν, ὅ οἱ κακὸν ἐγγύθεν ἦλθεν
Ἐξαπίνης· ἰχθῦς δ' ὣς δικτύῳ ἐν πολυωπῷ,
Λυγρῷ, ὥς τ' ὄρνιθες ἀμήχανοι ἀπειροπόνοισι
Ζωγρεῦνται παγίδεσσι, καὶ οὐκέτι φυκτὰ πέλονται.
Ὣς τε κακῇ ὥρῃ πεπεδήατο φῦλ' ἀνθρώπων,
Σχέτλιοι, ὡς ἄψ ἴσοι λίνου ἁλόντες πανάγρου,
Ὁππότε πήματι κύρσαν, ὅ, τ' οὐ φρεσὶ δεγμένοι ἦσαν.
13 Καὶ πινυτὴν τήνδ' εἶδον ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο,
Ἣ καί μοι φρονέοντι μάλα μεγάλη δέατ' εἶναι.
14 Μικρή τις πόλις ἦν, παῦροι δέ τε ἄνδρες ἐν αὐτῇ,
Κάδδ' ἄρα τῆς βασιλεὺς, οὗ τε κράτος ἦε μέγιστον,
Ἦλθεν πανσυδίῃ, πολλὸς δέ οἱ εἵπετο λαὸς,
Τὴν ἢ διαπραθέειν μεμαὼς κυκλώσατο πάντη,
Κρόσσας τ' ἔστησεν μεγάλας, καὶ ἐδείματ' ἐπάλξεις·
Ἦν δέ τις αὐτόθι πενιχρὸς ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδὼς,
15 Ὅς τ' ἐσάωσε πόλιν πολυϊδρείῃσι νόοιο·
Ἀλλ' οὔτις μετόπισθ' ἐμνήσατο τοῖο πενιχροῦ,
Ἐν φρεσίν· ὡς οὐκ ἔστι χάρις μετόπισθ' εὐεργέων.
16 Καὶ τότ' ἔφην, Πινυτὴ μέγα καρτερός ἐστιν ἀμείνων,
Ἀλλ' οὔτις πινυτὴν ἀλέγει κεχρημένου ἀνδρὸς,
Οὐδέ τις ὧν ἐπέων ἐμπάζεται, ὅ, ττι κεν εἴπῃ.
17 Μᾶλλόν τις πινυτῶν τε καὶ ἀτρέμα μῦθον ἀκούει,
Ἢ ἐνοπὴν ἀνδρὸς μετὰ νηπυτίοισι μέδοντος.

Rursùs vidi, qualia fiunt sub splendore solis:
Sæpe igitur in curriculo assequitur etiam tardus celerem,
Neque perniciter currentes præmia pedibus reportant,
Adeò non velocibus in cursu est victoria,
Neque palma fortibus, bellíque gloria,
Non panis sapientibus, non divitiæ prudentibus,
Non gratia hominibus multorum peritis operum:
Sed tempus & casus assequuntur omnes similiter.

Non enim homo scit, quando fatalis dies advenit,
Stolidus, neque animadvertit, quòd ei malum propè accedit,
Repentè: sed sicut pisces reti in foraminoso,
Malo, & sicut aves simplices improvisis
Capiuntur laqueis, & non amplius effugium est:
Sic malo tempore illaqueantur gentes hominum,
Miseri, tanquam nexibus retis capti omnia-venantis,
Quando in damnum incidunt, quod non in animo expectaverant.

Etiam sapientiam hanc vidi sub splendore solis,
Quæ & mihi cogitanti valdè magna videbatur esse.

Parva quædam civitas erat, pauci autem homines in eâ,
Contra eam verò rex, cujus potentia erat maxima,
Venit cum-omnibus-copiis, multus autem eum sequebatur populus:
Eam autem expugnare cupiens obsedit undique,
Scalásque-bellicas erexit magnas, & extruxit munimenta:

Erat autem quis ibi pauper vir prudentia sciens,
Qui & servavit urbem peritiâ mentis:
At nemo posteà meminit illius pauperis
In animo: adeò non est gratia in-posterum benefactorum.

Et tum dixi, Sapientia longè viribus est præstantior,
Sed nemo sapientiam curat pauperis viri,
Nec quis ejus verba considerat, quodcunque dixerit.

Magis quis prudentium etiam tranquillè sermonem audit,
Quàm clamorem hominis inter stultos imperantis.

Melior

18 Κρείσσων μὲν πινυτὴ ὅπλων, τῶν πέρ τε μάλα χρεὼ
Ἀνέρας ἐν πολέμῳ, βουλή τε βίης μέγ' ἀμείνων
Γίνεται· εἷς δ' ἄρ ἀλιτρὸς ἀθέσφατον ὄλβον ὄλεσσεν.

ΚΕΦ. ι'.

1 Ἡδὺ μάλα πνείει μυρεθήκιον, ἐν δὲ πεσοῦσαι
Μυῖαι, ἐπεί κε θάνωσιν, ὄλεσσαν μίγματος ὀδμήν,
Σχέτλιαι· οὐδ' ἄρα τάς γε ἰδὼν γήθησε μυρεψός·
Ἀντὶ δὲ τῆς ὀδμῆς συγερὴ ἀπὸ πικρὸν ὀδώδει
Πυθομένοισι μύρου, μυιάων τ' ὀλλυμενάων·
Ἀφροσύνη τ' ὀλίγη περ ἀπώλεσεν ἀνέρος ὀδμήν,
Ἀνέρος, οὗ πρὶν μὲν γλυκύ τ' οὔνομα, καὶ κλέος ἐσθλόν,
Ὡς πινυτῇ τιμῇ τε μετ' ἀνθρώποισι κέκασο,
Νῦν δ' ἄτη μιν ἄασεν, ἐπεὶ τὰ χερείονα νικᾷ.
2 Κῆρ ἐπὶ δεξιόφιν πεπνυμένου ἔπλετο φωτός·
Ἀλλ' ἐπ' ἀριστερόφιν κραδίη πέλε νηπυτίοιο.
3 Ἀλλὰ καί, ὅς τ' ἀνὴρ ἀποφώλιος ἠδὲ χαλίφρων,
Ὄφρ' ἂν ὁδὸν βαίνει, νόον ἐκπεπαταγμένος ἐστί,
Πᾶσιν δ' ἀμφαδὰ δῆχ', ὅ οἱ οὐ φρένες οὐδ' ἠβαιαί.
4 Εἴποτέ τοι ἐπέων κεχολωμένος, ἠὲ καὶ ἔργων
Ἀρχὸς ὀδώδυσαι, θυμὸς δέ οἱ ἔνδον ὀρίνθη,
Μή σύ γε οὖν προλίπῃσθα τεὸν ἕδος, ὃ πρὶν ἔχεσκες,
Αὐτίκα μαψιδίως· ἀγανοφροσύνη γὰρ ἀμείνων,
Ἢ μεγάλων ἄκος ἐστὶ κακῶν, ὅτε κέν τις ἁμάρτῃ.
5 Ἔστι κακὸν τόπερ εἶδον ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο,
Οὕτω καί μοι ἔεισατ' ἐν ἀνθρώποισι τετύχθαι,
Ὡς εἰ ἄναξ τόδ' ἔρεξε, καὶ ἤμβροτε, καὶ μέγ' ἀάσθη.
6 Ἄφρονα θυμὸν ἔχοντες ἐφ' ὑψηλοῖσι θρόνοισιν
Ἵδρυνται, τιμῇ τε λελόγχασι νήπιοι ἄνδρες·
Εἵαται αὖ τ' ἀφνειοὶ ἐνὶ χθαμαλοῖσιν ἕδεσσιν.
7 Εἶδον ἐγὼ θεράποντας ἐφ' ἵππων, αὐτὰρ ἄνακτας
Πεζοὺς, ἠδὲ χαμαὶ ἶσα δμώεσσιν ἰόντας.

8 Ὅστις

Melior quidem sapientia armis, quibus etiam valdè opus-est•
Hominibus in bello, consiliúmque robore multò præstantius
Est: unus autem peccator ingentes opes perdit.

CAP. X.

Suave admodúm olet myrothecium, illapsæ verò
Muscæ, postquam mortuæ fuerint, perdunt unguenti odorem,
Improbæ: neque eas videns gaudet myropola:
Pro eo verò odor teter acerbùm spirat
A putrescente unguento, muscis que pereuntibus:
Stultitiáque exigua licèt perdit hominis odorem,
Hominis, cujus anteà quidem dulce (erat) nomen, & fama bona,
Ut qui prudentiâ, honoréque, inter homines ornatus fuerit,
Nunc verò noxa eum læsit, siquidem deteriora vincunt.

Cor ad dextram sapientis est viri:
Sed ad sinistram cor est stulti.

Quin etiam qui vir insipiens (est) & stolidus,
Dum per viam incedit, mente excussus est,
Omnibus autem palàm facit quòd ei sapientiæ nè tantillùm quidē.

Si unquam tibi ob verba iratus, aut etiam facta
Princeps succenseat, animus autem ei intùs concitetur,
Nè idcirco relinquas tuam sedem, quam anteà habebas,
Statim temerè: lenitas enim potior,
Quæ magnorum remedium est malorum, quum quis peccaverit.

Est malum quod vidi sub splendore solis,
Ita & mihi videbatur inter homines fieri,
Ac si rex illud faceret, & peccaret, & valdè læderetur.

Insipientem animum habentes in excelsis sedibus
Collocantur, honorémque adepti sunt stulti homines:
Sedent contrà divites in humilibus sedibus.

Vidi ego servos super equos, sed principes
Pedites, atque humi instar servorum euntes.

8 Ὅστις βόθρον ὄρυξεν ἀνὴρ, ἐνὶ τῷδε πεσεῖται·
Ἑρκίον ὅς τ' ἔῤῥαισεν, ὄφις κέν ἑ ῥεῖα δάκῃσι.
9 Δηλήσαιντό κεν ἄνδρα λίθοι, τοὺς ὤχλισεν αὐτὸς,
Ὥς τάχα οἱ μέγα πῆμα κυλίσθῃ, λᾶας ἀναιδής·
Καὶ δέος, ὃς πελέκει κέασε ξύλα, μή τι πάθῃσιν,
Ἢ σχίζῃ δρυὸς, ἢ βλάψας χρόα νηλέϊ χαλκῷ.
10 Εἰ δ' ἀκμὴ ἀμβλεῖα, καὶ οὐ τομός ἐστι σίδηρος,
Οὐδέ μιν ὀξὺν ἔθηκεν ὁ τέκτων, οὐδ' ἐθόωσε,
Χρὴ ἔργον χερσίν τε βίηφί τε μᾶλλον ἐπείγειν·
Ἡ δὲ φρόνις μέγ' ὀφέλλει, ἰθύνει τ' ἀνδρὸς ἐρωήν.
11 Εἰ μὴ ὄφις μαλακῇ ἐπαοιδῇ θυμὸν ἐθέλχθη,
Δήξεται ὅν κεν ἵκηται· ἔθεν δ' οὐκ ἔστιν ἀμείνων,
Ὅς ῥ' ἔπεα φρεσὶν ᾗσιν ἄκοσμά τε πολλά τε ᾔδη.
12 Ἀνδρὶ πύκα φρονέοντι χάρις μύθοισιν ὀπηδεῖ·
Ἄφρων δ' οἷσι λόγοισιν ἐπίσπαστον κακὸν ἕξει,
Καὶ ἐπέεσσιν ὀλεῖται, ἅ οἱ φύγεν ἕρκος ὀδόντων.
13 Ὅστις ἐπεὶ τὸ πρῶτον ἀνέκραγεν, εἶπέ τε μῦθον,
Νηπιάας ἀνέφηνε, χαλιφροσύνην τε νόοιο.
Ὅσσά τε ὕστατιόν περ ἀνὰ στόμ' ἔχων ἀγορεύει,
Ἄτῃ καὶ μανίῃσιν ὑποκρέκει· ὥς κεν ὁ καλὸν
Οὔτε ποτ' ἀρχόμενος φαίη ἔπος, οὔτ' ἀπολήγων.
14 Ἔστι μάλ' ἀκριτόμυθος ἀμετροεπής τε χαλίφρων·
Οὐδεὶς οἶδε τὸ μέλλον, ἐπεὶ τίς ἂν ἄγγελος εἴποι
Ἀνδρὶ, τί ἔσσετ' ὀπίσσω, ἔθεν κατατεθνηῶτος;
15 Νήπιοι αἰνὰ μογεῦσι, λύθεν δ' ὑπὸ γυῖα ἑκάστου,
Αὔτως, οὐ γὰρ ἴσασιν ὅπῃ ὁδός ἐστι πόλινδε.
16 Αἲ αἲ, δύσμορον αἶαν, ἄναξ ὅτε νηπιαχεύει,
Ἀρχοί τ' ἠδὲ μέδοντες ἅμ' ἠοῖ σῖτον ἔδουσι·
17 Τρὶς γὰρ σύ ἐσσι μάκαιρ', ὦ γαῖα, καὶ ὀλβιοδαίμων,
Ὁππότε τοι γενεῆς τε καὶ αἵματος ἔμμορεν ἐσθλοῦ
Σὸς βασιλεὺς, εὐηγενέων τ' ἔξ ἐστι τοκήων,
Ἀρχοὶ δ' αἴσιμ' ἔδουσι, καὶ ἐν σίτοιο περ ὥρῃ,

Qui foveam fodit homo, in eam incidet:
Septum quíque perfringit, serpens eum facilè mordebit.

Lædent hominem lapides, quos dimovet ipse,
Ut citò ad eum grave damnum devolvatur, lapis impudens:
Et metus (est,) nè, qui securi findit ligna, quid patiatur,
Aut assulâ quercûs, aut lædens corpus immiti ferro.

Quòd si acies obtusa est, & non penetrans est ferrum,
Neque id acutum reddidit faber, néque aptavit,
Oportet opus, manibúsque viribúsque magis urgere:
Sapientia autem multùm promovet, dirigítque hominis impetum.

Nisi Serpens molli incantatione in animo demulceatur,
Mordebit quemcunque contigerit: illo autem non est melior,
Qui verba mente suâ incondita, multáque novit.

Viro sapienti gratia in sermonibus adest:
Insipiens verò suis dictis accersitum malum habebit,
Et verbis peribit, quæ ei fugerunt septum dentium.

Qui quàm primùm in-vocem-erupit, dixítque verbum,
Stultitiam ostendit, imperitiámque mentis:
Quæque postremùm in ore habens loquitur,
Noxæ, & vanitatibus consonant: ita hic bonum
Neque unquam incipiens fatur verbum, neque desinens.

Est admodùm verbosus, & garrulus stultus:
Nemo novit futurum, quandoquidem quis nuncius dicere queat
Homini quid erit posteà, illo demortuo?

Stulti gravitèr laborant, solvuntur autem membra uniuscujusq;,
Incassùm, non enim sciunt quâ via est ad urbem.

Heu, heu, infelicem terram, rex quando infans est,
Ducésque, & principes diluculò cibum edunt!

Ter autem tu es felix, ô terra, & beata.

Quando tibi genus, & sanguinem sortitur bonum
Tuus rex, & ex nobilibus est parentibus,
Principes autem moderatè edunt, & in cibi tempore,

Ὃ σφί κεν ἄρκιον ᾖσι μῦθος καὶ κάρτος ἀέξειν,
Οὔτοι ὑπερβασίῃσι, καὶ οὔ νύ τις οἰνοβαρείων.
18 Πολλῇ ἀεργίῃ δόμος ὤλετο, ῥεῖ δὲ μέλαθρον
Ὑετῷ ἐκ νεφέων, ὀροφὴ δ' ἀχρήϊός ἐστιν,
Ἐξ ἀκομιστίης, ὅτι οὔ μιν ἀκέσσεται ἀνὴρ
Ῥωχμοὺς, ἢ τοῖχόν τ' ἀραρὼν πυκινοῖσι λίθοισιν,
Ἢ θέμις οἰκήων, ὄκνος δέ μιν ἔλλαβε χεῖρας.
19 Εἰλαπίν' εὐφροσύνης τε γέλωτός θ' εἵνεκ' ἐτύχθη,
Γηθοσύνη γὰρ δαιτὶ συνήορός ἐστι θαλείῃ,
Οἶνός τ' ἐν στήθεσσιν ἐΰφρονα θυμὸν ἔθηκε·
Χρήματα δ' ἐν τιμῇ, πάντων ἀντάξιά τ' ἄλλων.
20 Μή τι καταρᾶσθαι βασιλῆϊ κάκ', οὐδ' ἐνὶ θυμῷ,
Μηδέ ποτ' ἀφνειοῖσι, μυχῷ δόμου, ἔνθα περ οὐδεὶς
Τοῖος ἄνδρ' ἄλλων· ὄρνις γὰρ ἐν αἰθέρι φωνὴν
Οἴσει, ἀπαγγελέει τε ὑπουράνιον πετεηνόν.

ΚΕΦ. ια'.

1 Εἶδ' ἄγε, βάλλε σὸν ἄρτον ἐφ' ὕδατα περίφρονι θυμῷ.
Ὅττι μιν εὑρήσεις, ἕξεις τε μετ' ἤματα πολλά.
2 Δὸς μοῖραν πτωχοῖς, ἑπτ' ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ ὀκτώ·
Οὐ γάρ πω κακὸν οἶσθ', ὅπερ ὕστερον ἔσσετ' ἐπ' αἶαν.
3 Εἰ νέφεα σφαραγεῦνται, ἔφυγρά τε, ἔγκυά τ' εἰσι,
Τίκτουσι σταγόνας, καὶ ἐπὶ χθόνα γίνεται ὄμβρος,
Ἡ μὲν ἅλις πίνει, ῥεῖ ὕδωρ, τὰ δὲ κεινὰ λέλειπται.
Εἴτ' οὖν πρός γε νότον πέσε δένδρεον, εἴτ' ἄρα κεῖτο
Πρὸς βορέην, ἧπερ τὸ πρῶτον ἔπιπτεν ἔραζε,
Ἔνθα καὶ ἔσσεται, μίμνει δέ τε τῷ ἐνὶ χώρῳ.
4 Ὅς ῥ' ἄνεμον σκοπέει, ἄσπαρτός οἱ ἔσσετ' ἄρουρα·
Ὅς νεφέων τ' ἀλεγίζει, ὅδ' οὔποτε καρπὸν ἀμήσει.
5 Ὥσπερ ὁδὸν ψυχῆς οὐκ ἔγνως, οὐδ' ἐνόησας,
Πῶς ἔβη ἐς χρόα φωτὸς, ἑόν τ' εἰσήλυθεν οἶκον,
Οὐδ' ὅππως σάρκες τε καὶ ὀστέα μικρὰ φύονται

Κρύβδ',

Quòd ipsis sufficiens sit, spiritus, & vires augere,
Non intemperanter, nec quis (inter eos) vino-gravatus (est.)
Per multam socordiam domus perit, fluit autem ædificium
Pluviâ è nubibus, tectum autem inutile est,
Ex neglectu, quoniam non illud resarciet homo
Circa rimas, aut murum condensans crebris lapidibus,
Prout decet domum-custodes, pigritia autem eum occupavit in manibus.
Convivium hilaritatis, risúsque gratiâ fit,
Lætitia enim epularum comes est florentium,
Vinúmque in pectore hilarem animum reddit:
Pecunia autem in precio omnibus rebus æquipollet aliis.

Ne impreeare regi mala, neque in animo,
Neque unquam divitibus, in eonclavi domus, ubi dormis
Solus seorsim-ab aliis: avis enim in æthere vocem
Feret, nunciabítque aeria volucris.

CAP. XI.

Eia age, projiee tuum panem super aquas prompto animo:
Quoniam eum invenies habebísque post dies multos.
Da portionem pauperibus, septem hominibus, immo & octo:
Nondum enim malum nôsti, quod posteà erit super terram.
Si nubes distenduntur, humidæque, gravidæque sunt,
Pariunt guttas, & super terram nascitur imber,
Illa quidẽ affatim bibit, fluit aqua, hæ autem vacuæ relinquuntur.
Sive ad Austrum cadat arbor, sive illa
Ad Aquilonem, ubi primùm eecidit in terram,
Ibi & erit, manebítque illo in loco.
Qui ventum observat sine-semente ei erit tellus:
Quíque nubes curat, hic nunquam fruges metet.
Sicut viam animæ non cognoscis, neque intelligis,
Quomodo venit in eorpus hominis suâmque intrat domum,
Nec quomodo caro, & ossa parva pullulant

Κρύϐδ', ἃ γυνὴ φορέει ἐγκύμονος ἔνδοθι γαστρός·
Οὕτως οὐδ' ἐνόησας ἐνὶ φρεσὶν ἔργα Θεοῖο,
Ὃς τεκτήνατο πάντα, καὶ ἔρξεν ἐπίφρονι βουλῇ.
6 Πρωῒ μάλα σπεῖρε τεὰ σπέρματα, μηδέ τι φειδὼ
Ἔστω χερσὶ τεῇσιν, ὅταν μέλας ἕσπερος ἔλθῃ·
Οὐδὲ γὰρ εὖ ἔγνωκας εἰ τοῦτ' ἢ τοῦτ' ἀρετήσει,
Ἢ καὶ ἄμφω καλὰ καὶ αἴσιμα ἔσσετ' ὁμοίως.
7 Ἡδὺ μάλ' ἀνθρώποισιν ἔχειν βιοτήσιον αὐγήν,
Τερπνόν τ' ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶν φάος ἠελίοιο.
8 Εἰ δέ τις ἐν ζωοῖσιν ἴδῃ πολλοὺς ἐνιαυτοὺς,
Χαίρων ἤματα πάντα, τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ·
Αὐτὰρ ὅμως προποτέσθω φρεσὶ κῆρα μέλαιναν,
Ἀχλύν τ' ἐλομένην, ἄτην τε, καὶ ἤματα λυγρά,
Πολλὰ γὰρ ἔσονται. Ματίη πᾶν, ὅ,ττι κεν ἔλθῃ.
9 Εἶα ἄγε, κοῦρε πέπον, χαῖρε φρεσὶν, ὅς νύ περ ἐσσί,
Ἕως ἔτι τοι ἥϐης χαριέστατον ἄνθος ὀπηδεῖ·
Σῷ θυμῷ τ' εἴκων μάλα τέρπεο, ὄφρ' αἰζηὸς
Εἶς, κραδίην δέ τοι ἔνδον ἐϋφροσύνῃσιν ἰανθῇ·
Ἔρξον ὅπως ἐθέλεις, ὅ,τε σοι περὶ κῆρι μέμηλεν,
Ὀφθαλμοῖσί τε σοῖσι δοάσσατο κάλλιον εἶναι.
Ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο, καί μευ ἄκουσον,
Ἴσθι γὰρ εὖ τῷ γε θυμῷ, ὃ πάντων εἵνεκα τούτων
Ἀθάνατος μέλλει σε Θεὸς μετέπειτα δικάζειν.
10 Τοὔνεκά σοι τερπωλὴ ἅδοι φρεσὶ, μηδέ τι πάμπαν
Σὴν ἔδεο κραδίην, μηδ' ἄλγεσι θυμὸν ἄμυσσε,
Μηδ' ἄχει χρόα καλὸν ἐναίρεο, μηδέ τι σάρκας,
Ἀλλ' ὀδύνην τε κακόν τ' αὐτέων ἄπο νόσφιν ἔρυκε·
Ἄμφω γὰρ ματίη, ἅμα νηπίη τε καὶ ἥϐη.

ΚΕΦ. ιβ'.

1 Νῦν ἄγε κοῦρος ἐὼν μιμνήσκεο Παμϐασιλῆος,
Ὅς σε πρῶτον ἔτευξε, καὶ ἔπλασε μηδὲν ἐόντα,

Καὶ

Occultè, quæ mulier gerit prægnanti in utero:
Sic neque intelligis in animo opera Dei,
Qui fabricat omnia, & facit sapienti consilio.

Manè admodum semina semen tuum, neque ulla parsimonia
Sit manibus tuis, quando ater vesper venit:
Non enim benè nosti, an hoc, vel illud succedet prosperè,
Vel etiam ambo bona, & convenientia erunt similiter.

Dulce admodum (est) hominibus habere vitalem lucem,
Et delectabile oculis videre lumen solis.

Si quis verò inter vivos videat multos annos,
Gaudens dies omnes, & oblectans se in charo corde:
Attamen præsentiat animo mortem nigram,
Tenebrásque funestas, noxámque, & dies tristes,
Multi enim erunt. Vanitas totum (est) quodcunque venerit.

Eia age, juvenis delicate, gaude in animo, quisquis es,
Dum adhuc tibi pubertatis gratiosissimus flos adest:
Tuóque genio indulgens valdè temet oblecta, dum adolescens
Es, cor autem tuum intus lætitiâ exhilaretur.
Fac prout vis, quódque tibi in corde curæ est,
Oculísque tuis videtur pulchrius esse.
Aliud autem tibi dicam, tu verò animadverte, & me audi,
Scito enim benè hoc in mente, quod propter hæc omnia
Immortalis te Deus posthàc judicaturus est.

Igitur tibi voluptas placeat animitùs, neque omninò
Tuum ede cor, neque doloribus animum macera,
Neque luctu corpus tuum confice, neque carnem,
Sed mærorémque, malúmque ab illâ longè prohibe:
Utrunque enim vanitas, simul pueritia, & juventus.

CAP. XII.

Nunc age, juvenis dum es, memento omnium regis,
Qui te primùm fecit, & formavit nihil existentem,

Καί μιν ἐνὶ φρεσὶ βάλλε, ἕως ἔτι τηλίκος ἐστὶ,
Πρὶν ἢ ἤματα λυγρὰ, κακόν τέ σε γήραος ἱκάνειν,
Σὺν πολλῆς ὀδύνῃσι κυλινδομένων ἐνιαυτῶν,
(Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν)
Εὖτέ σοι ἄνθος ὀλώλῃ, ἀτὰρ εἴπῃσθα καὶ αὐτὸς,
Οὔτι μοι ἦδος τῶνδε περιπλομένων λυκαβάντων,
Οὐδέ τι τερπωλὴ, ἥ θ' ὁπλοτέροισιν ὀπηδεῖ,
Ἀλλ' αἰεὶ χαλεπός τε βίος, καὶ ἀμείλιχος αἰών.
2 Πρὶν φάος ἠελίοιο, καὶ αἴγλην, ἠδὲ σελήνην,
Ἄστρα τ' ἀμαυροῦσθαι, καὶ ἐπὶ κνέφας οὔλιον ἐλθεῖν,
Καὶ νέφεα σκιόεντα μεθ' ὑετὸν αὖτε νέεσθαι.
3 Ἤματι τῷ ὅτε καὶ φύλακες τρέωσι δόμοιο,
Γυῖα δ' ὑπὸ τρόμος ἕξει, ἰδὲ κρατεροί περ ἐόντες
Τὸ πρὶν, κίονες οἴκου, ὅμως νεύσουσιν ἔραζε,
Οἵ τ' ὀρθοὶ στῆσαν διδυμάονες, ἀλλὰ τότ' ὀκλὰξ
Χείμψουσιν ποτὶ γαῖαν, ὅτ' οὐκέτι ἄρκιος ἰγνύς.
Παύσονται δὲ μύλης, οἳ πρὶν κατὰ μάσακ' ἄλεσαν,
Οὕνεκα παυρότεροι, μινύθει δέ τε ἔργον ὀδόντων·
Οἱ δ' ἄρα παρκύπτουσι δι' ἐκ θυρίδων μεγάροιο,
Οὔτι σάφ' ὄψονται, πολλὴ δ' ἔσται ἀμφὶς ὀμίχλη.
4 Οὐδ' ὁδὸς ἐς λαύρην, σανίδες γάρ τ' εὖ ἀραρυῖαι
Ῥηϊδίως εἴρξουσι, θυρέων κληϊζομενάων.
Ὁππότε καὶ ἀλέτοιο μίνυνθά περ ἔσσεται ἠχὴ,
(Οὐκέτι γὰρ βαρὺς ὦρτο μύλης κτύπος ὡς τὸ πάρος περ)
Ὄρνις δὲ σμικρὴ ὀλίγη ἐπὶ τετριγυῖα
Ὄρσει τ' ἐξ εὐνῆφιν, ἀϋτήν τ' αἰθέρα θήσει.
Ὄργανα δ' ἠχήεντ' ἐνὶ τιμῇ οὐκέτ' ἔσονται,
Οὐ φόρμιγξ, μολπή τε, τά πέρ τ' ἀναθήματα δαιτός·
Οὐδέ τις οὖσι τέρψις ἐπεὶ ἔρος ὤλετ' ἀοιδῆς.
5 Ταρβήσει δ' ἐνὶ θυμῷ ἀνὴρ τότε γήραϊ κυφὸς
Εἰν ὁδῷ ἑρπύζων ἤν τι προὔχῃ ὀλίγον περ,
Οὐ γὰρ ἂν ἀμβαίνειν ᾖ, ἐπεὶ οὔ οἱ ἲς ἐνὶ γυίοις,
Οὐδὲ

Et eum in animo habe, dum adhuc in-ea-ætate es,
Priusquam dies mali, gravísque te senectus invadat,
Cum multis doloribus volventibus annis,
(Statim enim in miseria homines senescunt)
Cùm flos tibi periërit, quin dicas & ipse,
Nulla mihi voluptas horum circummeuntium annorum,
Neque delectatio, quæ junioribus adest,
Sed semper gravis vita, & insuave ævum.

Priusquàm lux solis, & splendor, & luna,
Stellæque obscurentur, tenebræque exitiales ingruant,
Et nubes umbrosæ post pluviam iterum redeant.

Die illo, quando & custodes trement domûs,
Membra autem subtùs tremor occupabit, & validæ licèt fuerint
Anteà, columnæ domus, tamen nutabunt humum-versùs,
Quíque erecti steterunt gemini, verùm tunc flexo-genu
Appropinquabunt ad terram, quoniam non ampliùs sufficiens (est)
poples.
Cessabunt verò à mola, qui priùs cibum molebant,
Quoniam pauciores (sunt) remittitur autem opus dentium:
Qui verò prospiciunt per fenestras domûs,
Nihil clarè videbunt, multa autem erit circùm caligo.

Neque via (erit) in plateam, valvæ enim benè compactæ
Facilè coercebunt, januis clausis.
Quando & moliturae paululùm erit sonus,
(Non enim gravis ortus-est molendini sonitus, ut anteà)
Avis autem parva tenui voce stridens
Excitabit è cubili, insomnémque hominem faciet:
Instrumenta autem musica in honore non ampliùs erunt,
Non cithara, cantúsque, quæ & ornamenta (sunt) convivii;
Neque ulla auribus voluptas, quandoquidẽ amor periit cantilenæ.

Timebit autem in animo homo tunc senectute curvus
In viâ reptans, si quid emineat vel tantillùm,
Neq; enim facilè transcendi-possit, quoniam non ei vis in membris,

Neque

Οὐδὲ βίη ἐῤῥώοντι· δέος δέ τε πάντοθεν ἔςαι.
Καὶ πολιοῖς ἀνθήσει ἀμυγδαλῆ ἐν κροτάφοισι.
Φαίης ὁ τέττιγα φέρειν βρῖ', ὐδ' ἀμογητὶ,
Ὅς τοῖός τ' εἴη, ὀλίγον δέ κεν ἄχθος ἐ τείρει.
Οὐδ' ἔτι μιν σίτοιο περὶ φρένας ἵμερος ἕξει.
Οὕνεκ' ἀνὴρ δολιχὴν βαίνει ὁδὸν, ὅνδε δόμονδε,
Μακρὸν ὅπε μέλλει καὶ χάλκεον ὕπνον ἰαύειν,
Οἱ δὲ νέκυν γοόωντες ὅσοι πηόι τε ἔται τε
Ἄςυ κάτα σείχεσιν ὁμοῦ ἱερῷ ἐνὶ κύκλῳ,
Κλαυθμῷ τε ςοναχῇ τε, τὸ γὰρ γέρας ἐςὶ θανόντων.
6 Ἕως ἔτι πάντα πέπηγε, καὶ ἔμπεδα νεῦρα βίοιο
Γίνετ', ἀργυρέη δ' ὕπω λέλυται μήρινθος,
Οὐδέ τι ἐῤῥαίσθη χρύσεον δέπας, ὐδέ τι πάμπαν
Πὰρ πηγὴν ἐάγη κάλπις, τροχὸς ὐδ' ἐπὶ κρήνῃ.
7 Καὶ τότε δὴ φθιμένοιο κόνις καὶ ὀςέα φωτὸς
Τρέψεται ἂψ ἐπὶ γαῖαν, ὅθεν πάρος ἔλλαβεν ἀρχὴν,
Πρὸς δὲ Θεὸν ψυχὴ παλινόρμενος αὐτίκα νεῖται,
Ὅς μιν πρῶτον ἔδωκεν, ἐνέπνευσέν τε μέλεσσιν.
8 Ὦ κενεοφροσύνης ἀπεράντου· φησὶν ὁ Κήρυξ,
Ὦ ματίης ματίης τε βροτῶν· πάντ' εἰσὶ μάταια.
9 Ἀλλ' ἐπεὶ ὖν Κήρυξ φρεσὶ πευκαλίμῃσι κέκαςο,
Λαὸν ἔτ' ἰδρείην καὶ μήδεα πυκνὰ δίδαξε,
Σπευδῇ δ' ἐν θυμῷ διζήμενος ἠδὲ μεταλλῶν,
Αἴνους τ' ἐξεῦρεν πολλοὺς, κόσμησέ τε μύθους.
10 Κάλ' ἔπεα φρεσὶν ἦσι καὶ ἡδέα ἵετο Κήρυξ
Εὑρέμεναι, ἀΐοντος ἅ κεν τέρπησιν ἀκουήν.
Ἰθὺ δὲ πᾶν, ὅσπερ ἦν κεχαραγμένον ἐνὶ βίβλῳ,
Ἰθύ τε καὶ ἔτυμον, ψεῦδος δέ οἱ ὐκ ἔνι μύθοις.
11 Ὡς δ' ἀροτὴρ κέντροισι βοῶν πλευρὰς τε καὶ ὤμους
Νύξε', οἱ δὲ σπεύδουσιν ἐπεὶ βυπλῆγι τύπησαν·
Ὡς θ' ὅτ' ἀνὴρ ἥλους εὖ εἰδὼς τεκτοσυνάων
Ἐν σανίδεσσιν ἔπηξεν, ἐπεὶ κέλεται μεγάλη ἴς,

Ῥαιςῆρι

Neque robur ægre-eunti, metus autem undique erit.
Et canis florebit amygdalus in temporibus:
Diceres neque cicadam ferre facilè, neque sine labore,
(Eum) qui talis fuerit, parvum autem pondus eum fatigabit
Neque ampliùs eum cibi in animo desiderium tenebit.
Quoniam homo longum vadit iter, ad suam domum,
Diuturnum ubi & ferreum somnum dormiturus est,
Mortuum verò lamentantes quotquot cognati, amicique
Per urbem incedunt simul sacro in circuitu,
Fletúque gemitúque, hic enim honor est mortuorum.

Dum adhuc omnia bene-cohærent, & firma ligamenta vitæ
Sunt, argenteus autem nondum solvitur funis,
Neque frangitur aureus scyphus, neque omninò
Apud fontem confringitur hydria, neque rota apud puteum.

Et tunc mortui pulvis, & ossa hominis
Convertentur iterùm ad terram, unde priùs acceperunt originem,
Ad Deum verò anima redux statim ibit,
Qui eam primùm dedit, inspiravítque membris.

O vanitatem infinitam! inquit Præco,
O vanitatem, insaniámque mortaliùm! omnia sunt vana.

Quin-etiam quia Præco animo sapienti ornatus erat,
Populum adhuc scientiam, & consilia prudentia docuit,
Diligenter autem suo animo inquirens, & investigans,
Proverbiáque excogitavit multa, digessítque sermones.

Pulchra verba mente suâ & jucunda cupiebat Præco
Invenire, audientis quæ delectent aurem.
Rectum autem totum, quod erat exaratum ejus in libro,
Rectúmque, & verum, mendacium autem ejus non inerat dictis.

Quemadmodum autem arator stimulis boum latera, & humeros
Pungit, hi autem festinunt postquam aculeo percussi sunt:
Et sicut quando vir clavos peritus artis-fabrilis
In asseribus figit, quandoquidem urget magna vis,

Malleo

Ῥαισῆει κρατερῷ, ὄφρ' ἔμπεδον αὖθι μένοιεν·
Τοῖοί εἰσι λόγοι ἀνδρῶν πύκα τε φρονεόντων,
Ἄστερες, ὥς ἀγορέων ἡγήτορες ἐν φρεσὶ θῆκαν,
Πῆξάν τ' ἐν σήθεσσι βροτῶν, εἷς δ' ὤπασε ποιμήν.
12 Ἀλλ' ἄγε, τέκνον ἐμὸν, τάδ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
Ὅσ' ὑπὸ νῦν ἐθέμην σοι (ἅλις δέ τι) ὄφρα πίθηαι·
Βιβλία πολλὰ πόνῳ μάλα μυρίῳ· ὅς δέ τ' ἔγραψε,
Μὰψ αὔτως ἐμόγησεν, ἀνήνυστῳ ἐπὶ ἔργῳ·
Καί νυ τόδ' ἀπρήκτως ὀδύνας ἔχει, ὁππότε κέν τις
Γράμματα πυκνὰ μάθησι, μενοινήσῃ τε θυμῷ
Πόλλ' ἀναγινώσκων· σαρκῶν τόδε τ' ἐστὶν ἀνίη
Ἀνδρομέων, καμάτῳ δὲ νόος καὶ γυῖα λέλυνται.
13 Εἰ δ' ἐθέλεις μὲν ἀκοῦσαι, ὃ καὶ τέλος ἔπλετο μύθων,
Ἅζεό τ' Ἀθάνατον, καὶ ἐὰς κρήγυον ἐφετμὰς
Ὀτραλέως· τόδε γὰρ μοῦνον βροτοῦ ἀνέρος ἔργον,
Καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ πᾶν· τοῦ μὲν χρεὼ, οὔτε τῶν ἄλλων.
14 Ὅ, τι γὰρ ἂν ποτ' ἔρεξαν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Ὅσσα τε κεκρύφαται, ἠμὲν κακὸν, ἠδὲ καὶ ἐσθλὸν,
Πάνθ', ὅσα γίνονται, Θεὸς ἐξαγαγεῖν προφόωσδε
Μέλλει, ἀμφὶ δὲ πᾶσι δίκην ἰθύντατα εἰπεῖν
Ἤματι τῷ, ὅτε κεν πυμάτας κρίνησι θέμιστας.

TE'ΛΟΣ.

Malleo forti, ut firmiter ibi maneant:
Talia etiam verba (sunt) hominum sapientium,
Firma, quæ concionum principes animis ingerunt,
Figúntque in pectoribus hominum, unus autem (ea) præbuit pastor.
Verùm age, fili mi, hæc in animo reconde tuo,
Quæcunque nunc te monui (satis autem hæc tibi) ut parceas:
Libri multi labor omninò infinitus: qui verò eos scribit,
Frustrà adeò laborat irrito in opere:
Et hoc inutiles dolores (in se) habet, quando quis
Literas studiosè discit, meditatúrque in animo
Multa legens: carnis hoc est vexatio
Humanæ, labore autem animi etiam membra solvuntur.
Si verò vis à me audire (id) quod & finis est sermonum,
Verere Immortalem, & ejus perfice mandata
Sedulò: hoc enim solum mortalis hominis opus,
Et hoc est totum; quo illi opus est, neque ullâ aliâ re.
Quicquid enim unquam fecerunt in terrâ nationes hominum,
Et quæcunque occulta sunt, tum malum tum bonum,
Omnia quæ fiunt, Deus prolaturus est in lucem,
De omnibus verò jus rectissimè dicturus
Die illo, quando ultimum exercebit judicium.

FINIS.

Epithalamia Sacra,

Sive

CANTICUM
SOLOMONIS

Græcis carminibus

cantatum.

Ἆσμα ἀσμάτων.

ΚΕΦ. α΄.

1 Ἡ Μὲν ἀοιδοτάτη πέλει πασέων ἐστὶν ἀοιδή,
Τὴν Σολομῶν ποίησε· θεὸς γάρ οἱ ἐν φρεσὶν οἴμας
Θεσπεσίας ἐνέφυσ᾽· ἡ δ᾽ ἔπρεπε καὶ διὰ πασέων.
2 Κύσαι με γλυκεροῖσι φιλήμασι πυκνὰ ῥέουσιν
Αὐτοῦ ἀπὸ στόματος, καὶ χείλεα χείλεσι μίξαι,
Σεῦ γὰρ ἔρως οἴνοιο μελίφρονός ἐστιν ἀμείνων.
3 Οὕνεκα σῶν τε μύρων πέλεται χαριεστάτη ὀδμὴ
Ἐσθλῶν, ἐκχυμένῳ σέο τ᾽ οὔνομ᾽ ἔοικεν ἐλαίῳ,
Τοὔνεκ᾽ ἔρως ἀπαλῶν δὴ στήθεα παρθενικάων,
Αἵ σε ἐέλδονται, καὶ σφέας γλυκὺς ἵμερος αἱρεῖ.
4 Ἕλκε με, καὶ τότε δὴ μετά σε κραιπνοῖσι πόδεσσι
Θεύσομεθ᾽ ἀσπασίως· βασιλεὺς ἐμὲ οἷο δόμοιο
Ἤγαγεν ἐς θαλάμους· σὺ δὲ χάρμα μέγ᾽ ἄμμι, καὶ εὖχος,
Ὧ κεν γηθήσαιμεν ἐνὶ φρεσί· σοῖο δ᾽ ἔρωτος
Μᾶλλον μεμνῆσθαι οἰόμεθ᾽ ἠὲ τοῦ οἴνου·
Ἀμφαγαπάζουσίν σε δικαίων ἔθνεα φωτῶν.
5 Ἡ μὲν ἔγωγε μέλαινα, φίλαι Σολυμίπολες, εἰμί,
Ἀλλ᾽ οὖν εἰδαλίμη, καλή δέ τε εἰσοράασθαι,
Ὡς Ἀράβων κλισίαι, ὡς ῥήγεα τοῦ Σολομῶντος.
6 Μή μ᾽ ἴδετ᾽ ὀφθαλμοῖς, μὴ ἐπόψιος ὔμμι γένωμαι,
Ὅττι μελαγχροίης, καὶ ἔχει μ᾽ ἲς ἠελίοιο,
Ὅς μ᾽ εἰς ὦπα ἰδὼν βάλεν ἀκτίνεσσιν ἑῇσι.
Μητρὸς ἐμῆς φίλα τέκνα μοι ἐκπάγλως ὀδύσαντο,
Ἠδέ τ᾽ ἀλωάων με θέσαν φύλακ᾽, ἀμφιπολεύειν
Ὄρχους ἀλλοτρίους, ὄρχον δ᾽ ἐμὸν οὐκ ἐφύλαξα,
Ἀλλ᾽ ἐμαὶ ἄμπελοι ἦσαν ἄνευ κομιδῆς κατὰ κῆπον.
7 Εἰπέ μοι, ὦ σὺ πέπον, τὸν ἐγὼ περὶ κῆρι φίλησα,
Ὁππόθι ποιμαίνεις, ἢ τ᾽ ἴφια μῆλ᾽ ἀναπαύεις

Ἠμό-

Canticum Canticorum.

CAP. I.

Oc celeberrimum præ omnibus est canticum,
Quod Solomon fecit;Deus enim ei in mente cantilenas
Divinas indidit; hæc autem excelluit inter omnes.

Osculetur me suavibus osculis crebrò fluentibus
Ejus ab ore, & labra labris misceat,
Tuus enim amor vino dulci est melior.

Quia tuorum unguentorum est gratissimus odor
Bonorum, effuso tuúmque nomen simile-est oleo,
Idcirco amor mollium subit pectora virginum,
Quæ te desiderant, & ipsas dulcis cupido capit.

Trahe me, & tum demùm post te velocibus pedibus
Curremus libentèr: Rex me suarum ædium
Duxit in conclavia; tu autem gaudium magnum nobis, & gloria
Quâ lætabimur in animo: tuum nobis amorem
Magis memoraturos nos putamus, quàm vinum;
Diligunt te justorum gentes hominum.

Certè quidem ego nigra, charæ Solymitides, sum,
Veruntamen speciosa, pulchráque aspectu,
Ut Arabum tentoria, ut aulæa Solomonis.

Nè me intuemini oculis, nè despicabilis vobis sim,
Quia nigri-color, & occupat me vis solis,
Qui me in faciem intuens percussit radiis suis.
Matris meæ chari liberi mihi vehementer irascebantur,
Et vinearum me fecerunt custodem,ut curarem
Pomaria aliena, pomarium autem meum non custodivi,
Sed meæ vites erant sine cultura in horto.

Dic mihi, ò tu jucundissime, quem ego in corde amo,
Ubi pascis, ubi pingues oves requiescere facis

Ἡμὸς ῥ' ἠέλιος μέσον οὐρανὸν ἀμφιβέβηκε·
Τίπτε γὰρ ὥσπερ ἀλῆτις ἴω παρὰ σοῖς ἑτάροισιν,
Ἐξ ὁδοῦ ἀγκλίνασα μετ' ἄλλων πῶεα μήλων;
8 Ὦ γύναι, ἣ κάλλει μέγα νικᾷς φῦλα γυναικῶν,
Εἰ πέλε οὐ σάφα οἶσθα μετὰ φρεσίν, οὐδ' ἐνόησας,
Ἔξιθι δεῦρο νομόνδ', ὅθι φαίνεται ἴχνια μήλων,
Βόσκε τε σοὺς ἐρίφους σταθμοῖς παρὰ ποιμενικοῖσι.
9 Ζωὴ καὶ ψυχή, καλῆς σ' ἵπποισιν ἐΐσκω,
Ἵπποις, αἳ ζεύγνυνται ὑφ' ἅρμασι τοῦ Φαραῶνος.
10 Τιμήεσσι λίθοισι τεαὶ στίλβουσι παρειαί,
Ἑξείης κατὰ κόσμον ἀρηρόσιν ἀμφὶ πρόσωπα·
Αὐχὴν δὲ χρυσέοισι τέρεν ὅρμοισι κέκασαι.
11 Γραμμαὶ δὲ χρυσοῖο πετυγμέναι ἀμφὶ χιτῶνα
Στίγμασιν ἀργυρέοισι πεπασμέναι ἔνθα καὶ ἔνθα
Ἀμφί σοι ἔσσονται, χειρῶν ἔργ' ἡμετεράων.
12 Ἕως δείπνησεν ἄναξ, ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα,
Νάρδος ἐμὴ ἡδεῖαν ἀπαὶ ἕο χεῦεν ὀδωδήν.
13 Οἵη περ σμύρνης εὐώδεος ἔπλετο δεσμή,
Τοῖος ἐμοὶ φίλος ἐστί· τὸ δ' ἐν μαζοῖσιν ἐμοῖσι
Κείσεθ' ὅλην διὰ νύκτ', ἐπεί οἱ καλλίπνοος ὀδμή.
14 Τοῖος ἐμοὶ φίλος ἐσθ', οἷος κύπρειό τε βότρυς,
Ἥπερ ἄλις φύεται ἐν ἀλωῆς Ἐγγεδιχῆσιν.
15 Ὦ μοι παρθενικέων περιφιλημένη ἔξοχα πασέων,
Ἠνὶ δὲ καλὴ ἐσσί, δέμας τε καὶ εἶδος ἀγητή,
Ἠνὶ δὲ καλὴ ἐσσί, πελειάδος ὄμματ' ἔχουσα.
16 Ὦ φίλ', ἐμῷ θυμῷ πάντων πολὺ φίλτατε κούρων,
Ἠνὶ δὲ καλός τ' ἐσσί, χάρις δ' ἀπολάμπετ' ὀπωπῆς,
Στίλβων ἀγλαΐηφι· λέχος δέ τε ἄμμι τέθηλε.
17 Δώματος ἡμετέροιο δοκοὶ μὲν κέδριναί εἰσι,
Κέδρειναί εἰσι δοκοί, φατνώματα δ' ἐκ κυπαρίσσου.

Quando sol medium cœlum conscendit:
Cur enim velut erratrix irem juxta tuos socios
E viâ declinans post aliarum greges ovium?

O mulier, quæ pulchritudine longè superas genus mulierum,
Si hoc non certò cognoscis in animo, nec intelligis,
Egredere huc in pascuum, ubi apparent vestigia ovium,
Pascéque tuos hædos stabula juxta pastoralia.

Vita & anima (mea,) pulchris te equabus assimilo,
Equabus, quæ junguntur in curribus Pharaonis.

Pretiosis lapidibus tuæ fulgent genæ,
Ordine (&) decorè fixis circa faciem:
Collum autem aureis tenerum monilibus ornatur.

Lineolæ autem ex auro elaboratæ circa vestem
Punctis argenteis respersæ hinc inde
Circa te erunt, manuum opera nostratum.

Dum cænavit Rex, adhuc & apponebatur mensa,
Nardus mea suavem ex se fudit odorem.

Qualis myrrhæ bene-olentis est fasciculus,
Talis mihi amicus est; idcircò inter ubera mea
Jacebit totam per noctẽ, quandoquidẽ ei pulchrè-spirans(est)odor

Talis mihi amicus est, qualis cypri racemus,
Quæ ubertim nascitur in vineis Engedicis.

O mihi virginibus dilecta longè præ omnibus,
Ecce pulchra tu es, corporéque & formâ spectabilis,
Ecce pulchra tu es, columbinos oculos habens.

O amice, meo animo omnium longè charissime adolescentũm,
Ecce pulcher (tu) etiam es, venustas autem resplendet faciei,
Fulgens nitore: lectus etiam nobis floret.

Domûs nostræ trabes cedrinæ sunt,
Cedrinæ sunt trabes, tigna autem ex cupresso.

ΚΕΦ. β´.

1 Καλὸν ἐγὼ ῥόδον εἰμ', ὅπερ ἐν Σαρῶνι τέθηλα,
Καὶ κρίνον ἀγλαόμορφον ἐν ἄγκεσι λειριόεσσιν.
2 Οἷον τὸ κρίνον ἐστὶν ἐνὶ μέσσῃσιν ἀκάνθης,
Τοίη μου φίλη ἐστὶ μέσῃς ἐνὶ παρθενικῇσι.
3 Μηλέη ὥς, ὕλης ἐνὶ δένδρεσι τηλεθόωσα,
Ὣς καὶ ἐμεῦ φίλος ἐστὶν ἐν αἰζηοῖς θαλεροῖσι·
Τερπομένη δὲ μάλ' αὐτοῦ ὑπὸ σκιῇ ἱμερόεσσῃ
Ἧμαι, τοῦ δέ τε καρπὸς ἐμῇ γλυκὺς ἦν ὑπορφή.
4 Ἤγαγέ μ' εἰς οἴνοιο δόμον, δαιτός τε θαλείης,
Καὶ τὸν ἔρωθ' ὑπερέσχεν ἐμεῦ, σημήϊον εἶναι.
5 Ἀμφιφορεῦσί μ' ἐρείδετ', ἀέξετέ μοι μένος οἴνῳ,
Μήλοις τε ζωγρεῖτε κακῶς κεκαφηότα θυμόν·
Οὕνεκ' ἔρως φίλτροισι βαλών μ' ὀδύνῃσιν ἔδωκε,
Τῷ καὶ πόλλ' ἀχέουσ', ὀλιγηπελέουσά τε κεῖμαι.
6 Ἀμφοτέρῃσί με χερσὶν ἑλών, κεφαλὴν ὑπερείδει
Σκαιῇ, ἀτὰρ περιφὺς ἔχει ἀγκὰς δεξιτερῆφι.
7 Ὕμμιν ἐγώ, κοῦραι Σολυμίτιδες, ὧδ' ἐπιτέλλω,
(Δορκάδες ἀγρότεραι, νεβροί τ' ἐπιμάρτυροι ἔσων)
Μὴ φίλον ἐξ εὐνῆς ἀνεγεῖραι, πρίν κ' ἐθέλῃσι,
Μηδ' οἱ νήδυμον ὕπνον ἀπὸ βλεφάροιϊν ὀλέσσαι.
8 Οὔατά με φρένα τ' ἀμφὶς ἐμοῦ φίλου ἵκετο φωνή·
Ἠνὶ δ' ἐπ' οὔρεα μακρὰ ποδώκεμος ἅλματι κούφῳ
Ἔρχετ' ἀγαλλόμενος, ῥέα δὲ περήσει διὰ βουνῶν
Κραιπνὰ ποσὶ σκιρτῶν, πέτεται δ' ἐπὶ πρώονας ἄκρους.
9 Ἠΰτε δορκὰς ὄρεσφιν ἀελλόπος, ἠέ τε νεβρὸς
Ὠκείης ἐλάφου, τοῖος μάλα μου φίλος ἐστί.
Στῆ δ' ὄπιθεν τοίχου, ἁμῆς παρὰ ἕρκιον αὐλῆς,
Κύψε δ' ἐκ θυρίδος, διὰ δὲ κλῃΐδος ἔλαμψε.
10 Φώνησέν με φίλος μου, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε,
Ὄρσεο νύμφα φίλη, καλή μου, δεῦρ' ἄγ' ἰοῦσα.

CAP. II.

Pulchra ego rosa sum, quæ in Sarone floreo,
Et lilium formosum in vallibus floridis.
Quale lilium est inter medias spinas,
Talis mea amica est medias inter virgines.
Malus ceu, sylvæ inter arbores florens,
Ita & meus amicus est inter juvenes florentes:
Delectata autem valdè ejus sub umbrâ placidâ
Sedebam, ejus autem fructus meo dulcis erat palato.

Duxit me ad vini domum, conviviíque splendidi,
Et amorem super me tenuit, ut vexillum esset.
Amphoris me fulcite, instaurate mihi vires vino,
Malísque refocillate ægrè spirantem animam;
Quoniam amor philtris sauciavit me, & doloribus affecit,
Ideóque valdè ægra, languensque jaceo.
Ambabus me manibus prehendens caput suffulcit
Sinistrâ, at complectens tenet in ulnis dexterâ.
Vobis ego, puellæ Solymitides, sic mando,
(Capræ agrestes, hinnulique testes sint;)
Ne amicum (meum) è lecto excitate, antequàm voluerit,
Nec ei dulcem somnum à palpebris perdite.

Aures mihi animumque circum mei amici pervenit vox:
Ecce super montes longos aëripes saltu levi
Venit exultans, facilè autem transgreditur colles
Velocitèr pedibus saltans, volat autem super juga summa.

Sicut caprea in montibus celeripes, aut hinnulus
Velocis cervæ, talis omninò meus amicus est.
Stat autem post parietem, nostræ juxta septum aulæ,
Prospicit per fenestram, per clathrum autem emicat.
Vocavit me amicus meus, verbúmque dixit, & compellavit,
Surge, sponsa chara, pulchra mea, huc age, adesdum.

 Jam

11 Νῦν γὰρ (ἰδοὺ) ἔαρ ἦλθε, παρῴχηκεν δέ τε χεῖμα,
Καὶ κρύος, οὐρανόθεν δ' ἄρ ὑπερρώγη ἄσπετος αἰθήρ,
Οὕνεκά τ' ὄμβρος ὄλωλε, καὶ ὑετὸς ᾤχετο φεύγων,
Σκιδναμένων νεφέων, λευκὴ δ' ἀπεδέδρομεν αἴγλη.
12 Ἄνθεα καλὰ πέφανται ἀν' ἀσφοδελὸν λειμῶνα
Ἀγλαΐῃ κομόωντα, γέλασσε δὲ πᾶσα περὶ χθών·
Καὶ φίλη ἤλυθεν ὥρη, ὅτ' ὀρνίθες λιγύφωνοι
Δενδρέων ἐν πετάλοισι καθεζόμεναι πυκινοῖσι
Καλὸν ἀείδουσι, τρυγὼν δέ τε νόσφιν ἀπ' ἄλλων
Ἡμετέρῃ ἐνὶ γαίῃ ὄπα συνέεσσαν ἵησι.
13 Συκῆ ὀλύνθοισι γλυκερῇ βρύει, ἡμερίδες δὲ
Ἡδὺ μάλα πνείουσιν ἀπ' οἰνανθέων ἁπαλάων.
Ὄρσεο νύμφα φίλη, καλή μου, δεῦρ' ἄγ' ἰοῦσα.
14 Τρῆρον ἐμή, ῥωχμοὺς πέτρης ναίουσα πέλεια,
Κλίμακος ὑψηλῆς ἐνὶ κεύθεσιν· ἀλλά μ' ἔασον
Ἀμφότερον, σέ τ' ἐς ὦπα ἰδεῖν, καὶ σὴν ὄπ' ἀκοῦσαι,
Σεῦ γὰρ ἅμα γλυκερή τ' αὐδή, χαρίεσσά τ' ὀπωπή.
15 Εἶδ' ἄγε νῦν, ἕλετ' ἄμμιν ἀλώπεκας αἰολοβούλους,
Τὰς μικρὰς ἕλετ' ἄμμιν ἀλώπεκας, αἳ κατὰ κῆπον
Αἰεὶ σινόμεναι τὴν τρώξιμον, εἶδαρ ἔχουσι
Καρποῦ ἀπαὶ τέρενος, βλάβεται δέ τε γυιὸς ἀλωῆς
Ἡμετέρης, γανόωσι γὰρ ἄμπελοι οἰνάνθῃσιν,
Ἅτε τάχ' ἔσονται σταφυλαὶ ὑποπερκάζουσαι.
16 Εἰμ' ἄρ ἔγωγε φίλοιο, φίλος δέ τέ μου ἐμός ἐστιν,
(Ὡς ἕνα θυμὸν ἔχοντες ἱμειρόμεθ' ἀλλήλοιιν)
Ποιμαίνει δ' ἐν ἀγροῖσιν, ὅθι κρίνα λευκὰ φύονται.
17 Εἵως ἑωσφόρος ἡδὺν ἐπὶ χθὸν' ἀϋτμένα χεύῃ,
Ἀχλὺν δὲ σκεδάσῃ, ἀπὸ δὲ σκιαὶ ἀΐξωσιν,
Ὦ φίλ' ἐμεῖο πόνον, τῷ ἐμῷ κεχαρισμένε θυμῷ,
Δεῦρο μεταστρεφθεὶς ἄγε, δορκάδι δ' ἴσθι ταχείῃ
Ἴκελος, ἢ νεβρῷ ἐλάφων ἐπ' ὄρεσι Βεθήρης.

Jam enim (ecce!) ver advenit, tranſiit autem hyems,
Et frigus, cælitúsque erumpit ingens ſerenitas,
Quoniam imber periit,& pluvia abiit fugiens,
Diſſipatis nubibus, lucidus autem circumfulget ſplendor.

Flores pulchri apparent per herboſum pratum
Splendidè comantes, ridet autem tota undique tellus:
Et gratum adeſt tempus, cùm aves canoræ
Arborum in foliis ſedentes denſis
Pulchrè canunt, turtur autem ſeorſim ab aliis
Noſtra in terra vocem gemebundam edit.

Ficus groſſos dulcis pullulans emittit, vites autem
Suave admodum ſpirant à primis-uvis teneris.
Surge, ſponſa chara, pulchra mea, age, huc veni.

Columba mea, fiſſuras petræ habitans columba,
Scalæ excelſæ in latibulis; quin me ſine
Utrumque,& te in faciem intueri, & tuam vocem audire,
Tua enim pariter & ſuavis vox,& gratioſus aſpectus.

Eia agite nunc, prehendite nobis vulpes callidas,
Illas parvulas prehendite nobis vulpes, quæ per hortum
Semper nocentes (uvæ) eduli, cibum habent
Fructu de tenero ,læditur autem fertile-ſolum vineæ
Noſtræ, luxuriant enim vites germinibus-uvarum,
Quæ & mox erunt uvæ nigricantes.

Sum ego amici (mei,) amicus autem meus, meus eſt,
(Ita unum animum habeates concupiſcimus nos mutuò)
Paſcit autem in agris, ubi lilia alba naſcuntur.

Donec phoſphorus ſuavem ſuper terram halitum fuderit,
Caliginem autem diſperſerint, umbræ autem aufugerint,
O amice mi chariſſime, meo grate animo,
Huc ades reverſus, age, capreæ autem eſto veloci
Similis,aut hinnulo cervorum ſuper montes Betheræ.

ΚΕΦ. γ΄.

1 Κειμένη ἐν λεχέεσσιν ἀΰπνυ νυκτὸς ἀμολγῷ
Αὐτὸν ἐρευνήσα, ζήτησά τε, τὸν περὶ πάντων
Ἐκ θυμοῦ φιλέω περιώσιον, οὐδέ μιν οὐδ᾽ ὥς
Εὗρον, καὶ μάλα περ διζημένη, ἀλλ᾽ ἀφάμαρτον.
2 Ἀνστᾶσ᾽ ἐκ λεχέων πᾶσαν νῦν ἀμπόλιν εἶμι
Λαοφόροις ἐν ὁδοῖσι, καὶ εὐρυχόροισιν ἀγυιῆς,
Μέσσης τ᾽ ἐν τριόδοισιν· ἰοῦσα δὲ τῆνδε ματεύσω,
Ὅσπερ ἐμῇ ψυχῇ πάντων περὶ φίλτατός ἐστι·
Τὸν δ᾽ ἐγὼ ἐζήτευν, ἀλλ᾽ ἤμβροτον, οὐδέ μιν εὗρον.
3 Ἀλλ᾽ εὗρον φύλακές με, κατὰ πόλιν οἵ τ᾽ ἀλόωνται,
Πλαζομένω· τοὺς δὲ προσεφώνεον, ἔκ τ᾽ ἐρέεινον,
Ἦρά νυ πως ἀνὰ ἄστυ ἰόντ᾽ ἐμὸν εἴδετ᾽ ἑταῖρον,
Ὅς μοι φίλτατός ἐστι, πῶ δέ μιν ἔξοχον ἄλλων;
4 Ὡς ὀλίγον παρέβην, τοὺς τε λίπον, ὥς μιν ἐφεῦρον,
Τὸν περὶ κῆρι φίλησα, καὶ ὡς ἴδον, ὥς μιν ἔμαρπτον,
Τοῦ δ᾽ ἐχόμην κρατερῶς, ἐπεὶ ἔλλαβον, οὐδὲ μεθῆκα,
Πρίν μιν ἐς οἶκον ἄγειν καὶ ἐμῆς ὑπερώϊα μητέρος,
Μητέρος, ἥ μ᾽ ἐλόχευσε, καὶ ἐξάγαγε πρόφοωσδε.
5 Ὕμμιν ἐγὼ, κοῦραι Σολυμήτιδες, ὧδ᾽ ἐπιτέλλω,
(Δορκάδες ἀγρότεραι, νεβροί τ᾽ ἐπιμάρτυροι ἔστων)
Μὴ φίλον ἐξ εὐνῆς ἀνεγεῖραι, πρίν κ᾽ ἐθέλῃσι,
Μηδ᾽ οἱ νήδυμον ὕπνον ἀπὸ βλεφάροιϊν ὀλέσσαι.
6 Ἥδε τίς ἐστιν ἣ ἔρχετ᾽ ἐρημόθεν ὧδ᾽ ἀναβᾶσα,
Ὡς ὅτ᾽ ἑλίγματα καπνοῦ αἰθαλέος αἰθέρ᾽ ἱκάνει,
Ὑψόσ᾽ ἀειρόμενα, στακτῆς δέ οἱ ἔπνεεν ὀδμὴ
Πάντοθεν ἐκ μελέων, λιβάνοιο τε λαρὸς ἀϋτμὴ
Εὐκάτου, εὐόδμου, ἀρωματικῆς τε κονίης
Πάσης, ἣν ἤσκησεν ἀνὴρ θυέων εὖ εἰδώς;
7 Λέκτρον (ἰδοὺ) Σολομῶντος ἀγακλυτὸν, οἷον ἐτύχθη·
Ἑξήκοντα δὲ πάντες ἀολλέες ἀμφὶς ἔκειτο

Ἄλκιμοι

CAP. III.

JAcens in lecto insomni nocte intempestâ
Ipsum indagavi, & quæsivi, quem supra omnes
Ex animo diligo impensè, eum autem ne sic quidem
Inveni, valdè licet perscrutans, sed (ab eo) aberravi.

Surgam à lecto, & per totam nunc urbem ibo,
Publicis in semitis, & latis compitis,
Mediísque in triviis; vadens autem eum quæram,
Qui meæ animæ præ omnibus charissimus est:
Eum autem ego quæsivi, sed erravi, nec ipsum inveni.

Sed invenerunt vigiles me, per urbem qui vagantur,
Palantem; eos autem allocutus sum, & interrogavi,
Nuncubi per urbem euntem meum vidistis amicum,
Qui mihi charissimus est, colo autem eum præ aliis?
Ut primùm vel paululùm præterierã, eosq; reliquerã, eum inveni
Quem ex corde amo, & ut primùm vidi, eum arripui,
Eíque adhæsi firmitèr, postquam prehendi, neque dimisi,
Priusquam eum in domum duxissem, & meæ conclavia matris,
Matris, quæ me enixa est, & eduxit in lucem.

Vobis ego, puellæ Solymitides, sic mando,
(Capreæ agrestes, hinnulíque testes sint)
Nè amicum (meum) è lecto excitate, priusquàm voluerit,
Nec ei dulcem somnum à palpebris perdite.

Ista quænam est quæ venit è deserto huc ascendens,
Sicut quando vortices fumi turbinosi ad ætherem perveniunt,
In altum sublati; myrrhæ autem ei evaporat odor
Undique ex membris, thurisque dulcis halitus
Fissilis, odoriferi, aromaticíque pulveris
Cujusque, quem elaborat vir suffituum peritus?
Lectus (ecce) Solomonis egregius, qualis est;
Sexaginta autem omnes conferti circa eum

Forte

Ἄλκιμοι ἀνέρες εἰσ', Ἰσραήλοιο μέδοντες,
Ἄλκιμοι ἐν πολέμῳ, κρατεροὶ μησῶρες ἀϋτῆς·
8 Φάσγανα πάντες ἔχουσιν, ἐπεὶ μάθον ἔμμεναι ἐσθλοὶ
Ἐνὶ μάχῃ, καί σφιν πολεμήϊα ἔργα μέμηλε,
Τῷ καὶ ἑκάστῳ ἀνδρὶ μέγα ξίφος αἰὲν ἄορτο
Μηρὸν ἐπὶ στιβαρὸν φόβου εἵνεκα νυκτερινοῖο.
9 Τεῦξεν οἱ αὐτῷ ἄναξ Σολομῶν περικαλλέα δίφρον
Ἐκ δενδρέων ἃ πέφυκεν ἐνὶ Λιβάνῳ θυόεντι.
10 Κίονας ἀργυρέους, χρύσεον ποίησε θέμεθλον,
Πορφυρέην δέ θ' ὑπερτερίην, καθύπερθε καλύψαι,
Καλὴν, δαιδαλέην, ἔδαφος δέ τε θῆκεν ἔρωτα,
Καμμέσσον στορέσας, Σολυμαίων παρθενικάων.
11 Ἔξιτε νῦν, φίλα τέκνα πολυκνήμοιο Σιῶνος,
Κοῦραι Ἰουδαῖαι, Σολομῶντα δὲ λεύσσετ' ἄνακτα,
Αὐτόν τε, στέφανόν θ', ᾧ μιν στεφανώσατο μήτηρ
Ἤματι τῷ ὅτε οἱ θαλερὸς γάμος ἐκτετέλεστο,
Καί οἱ ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἐϋφροσύνῃσιν ἰάνθη.

ΚΕΦ. δ'.

1 Ὤ μοι παρθενικῶν πεφιλημένη ἔξοχα πασέων,
Ἠνὶ ἦ καλὴ ἐσσὶ, δέμας τε καὶ εἶδος ἀγητή,
Ἠνὶ ἦ καλὴ ἐσσὶ, πελειάδος ὄμματ' ἔχουσα,
Ἱμερόεν γανόωντα μετὰ πλοκάμοισι τεοῖσι·
Σεῖο κόμαι πλόκαμοί θ' ὡς αἰπόλιον πλατὺ αἰγῶν,
Αἵ θ' ἅμα βοσκόμεναι Γιλεαδόθεν ἐξεφάανθεν.
2 Οἰῶν ἠΰτε πῶϋ τεοὶ ἑστᾶσιν ὀδόντες,
Αἵ τ' εὖ κειρόμεναι, σαφύλη τ' ἐπὶ νῶτον ἴσαι,
Αἵ τε λοεσσάμεναι ποταμοῦ ἀπὸ καλλιρόοιο
Ἐξανέβαν, πᾶσαι δ' ἔτεκον διδυμάονα τέκνα,
Τάων δ' οὔτις στεῖρ', οὔτ' ἄμμορός ἐστι τόκοιο.
7 Χείλεα σεῖο, φίλη, ὡς νήματα φοινικόεντα
Φαίνετ', ἐρευθιόωντα· ἀειπρεπέες δέ τε μῦθοι,

Καὶ

Fortes viri sunt, Israelis duces
Fortes in bello, strenui artifices pugnæ.
  Gladios universi habent, quippe didicerunt esse boni
In prælio, & ipsis bellica opera curæ-sunt,
Ideóque unicuique viro (ex iis) magnus ensis semper appensus-est
Femur super robustum timorem propter nocturnum.
  Fecit sibi ipsi Rex Solomon pulchram lecticam
Ex lignis quæ nascuntur in Libano odorifero.
  Columnas argenteas, aureum fecit fundamentum,
Purpureum autem operimentum, quod supernè tegat,
Pulchrum, variegatum, pavimentum autem fecit amorem,
Et in medio stravit, Solymæarum virginum.
  Egredimini nunc charæ filiæ multi-collis Sionis,
Puellæ Judeæ, Solomonem autem spectate Regem,
Ipsúmque, coronâmque, quâ eum coronavit mater
Die illo, cùm ejus florentes nuptiæ peractæ sunt,
Et ei in pectore animus pre-lætitiâ gestiit.

CAP. IIII.

O Mihi virginibus dilècta longè-præ omnibus,
Ecce! pulchra es, corporéque & formâ admirabilis,
Ecce! pulchra es, columbæ oculos habens,
Suave renidentes inter crines tuos:
Tuæ comæ, cincinníque (sunt) velut grex amplus caprarum,
Quæ simul pascentes de Gileade apparent.
  Ovium veluti grex tui stant dentes,
Quæ benè tonsæ, & ad amussim dorso pares,
Quæque lotæ, amne à pulchrè-fluente
Ascendunt, singulæ autem pepererunt gemellos fœtus,
Earum autem nulla sterilis, nec expers est partûs.
  Labia tua, ô amica, sicut fila coccinea
Apparent, rubentia: decori autem sermones,

Et

Καί σευ ὑπὸ γλώσσης πλείη χαρίτων ῥέεν αὐδή·
Ἥυτε γὰρ ῥοιῆς τρύφος ἀγλαὸν εἴδεται ὤρῃ,
Ὡς κρόταφοι φαίνονται ὑπὸ πλοκάμοισι τεοῖσιν.
4 Αὐχὴν σεῦ πύργῳ ἐναλίγκιος ὑψιαρίῳ,
Πύργῳ Δαβίδαο δαΐφρονος, ὅν ποτ' ἔδειμαν
Τέκτονες ἰδρείῃ, ὁπλοθήκην ἔμμεναι ἀνδρῶν·
Χίλια δ' εἶν αὐτῷ σάκεα κρέματ', ἐν δέ τε πᾶσαι
Ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι ἐϋσθενέων ἀνθρώπων.
5 Μαζοί σοί γε δύω ὥσπερ δύο δορκάδες αἰγῶν,
Αἳ διδυμάονές εἰσι, καὶ ἀλλήλησιν ὅμοιαι,
Αἳ δέ τ' ἀνὰ κρίνα λευκὰ νέμοντ' ἐϋθηλέα ποίην.
6 Εἵως ἑωσφόρος ἡδὺν ἐπὶ χθόν' ἀϋτμένα χεύῃ,
Ἀχλύν τε σκεδάσῃ, ὑπὸ δ' αἱ σκιαὶ ἀΐξωσιν,
Εἶμι ποτὶ σμύρνης εὐώδεος οὔρεα μακρὰ,
Ἔς τε νάπην, ἧ γὰρ λίβανος φύετ' ἤλιθα πολλός.
7 Νύμφα φίλη, σύ γε πᾶσα διαμπερὲς ἔπλεο καλή,
Καὶ χάεσι σίλβεις, σπίλος δέ σοι οὐκ ἔνι πάμπαν.
8 Σύν γ' ἐμοὶ ἐκ Λιβάνοιο θυώδεος ἔρχεο, νύμφη,
Σύν γ' ἐμοὶ ἐκ Λιβάνοιο· κάτω βάλε δ' ὄσσε φαεινώ
Ὑψόθεν ἐξ ἄκρης κορυφῆς σκιόεντος Ἀμάνου,
Ἐκ κορυφῆς Σηνείρου, ἰδὲ ῥίου Ἑρμώνοιο,
Σπείων ἐκ γλαφυρῶν, ὅθι ναιετάουσι λέοντες,
Ἔκ τ' ὀρέων, ἣ παρδαλίων γένος οἰκί' ἔχουσι.
9 Νύμφα φίλη καὶ ἀδελφή, ἐμὴν κραδίην ἐδάμασσας,
Σὺ κραδίην ἐδάμασσας ἐμὴν, καὶ θυμὸν ἔκλεψας,
Ἐν δ' ἔτεκές μοι ἔρωτα, ποθόβλητον δέ με θῆκας
Σῶν ἐνί τ' ὀφθαλμῶν, ἑνί θ' ὅρμῳ σῆς ὑπὸ δειρῆς·
10 Ὦ γύναι, αὐτοκασιγνήτη, νύμφη τ' ἐρατεινή,
Ὡς σεο καλὸς ἔρως, σέο δ' ὡς γλυκὺς ἵμερός ἐστιν,
Ὡς σεῦ ἔρως οἴνοιο μελίφρονος ἐστὶν ἀμείνων,
Καὶ μύρα σεῦ ὀδμῇ νίκησεν ἀρώματα πάντα.
11 Χείλεά σευ, νύμφη, ὡς κηρίον ἐστὶ μελισσῶν,

Et tua à lingua plena gratiis fluit oratio:
Ut malogranati fragmen ſplendidum videtur in tempore,
Sic tempora apparent ſub crinibus tuis.
Cervix tua turri ſimilis excelſæ,
Turri Davidis bellicoſi, quam olim extruxerunt
Architecti peritè, armamentarium ut eſſet virorum:
Mille autem in ea ſcuta pendent, inibi etiam omnes
Clypei umbilicati potentum hominum.
Ubera tua bina (ſunt) velut duo hinnuli caprarum,
Qui gemelli ſunt, & ſibi-mutuò ſimiles,
Quique inter lilia alba paſcuntur floridum gramen.
Donec phoſphorus ſuavem ſuper terram halitum fuderit,
Caliginem autem diſperſerit, umbræ autem aufugerint,
Ibo ad myrrhæ odoriferæ montes longos,
Et ad jugum ubi thus naſcitur ubertim multum.
Sponſa chara, tu certè tota penitus es pulchra,
Et gratiis fulges, macula autem in te non eſt omnino.
Mecum è Libano fragranti veni, ò ſponſa,
Mecum è Libano; demitte autem oculos ſplendidos
Deſuper à ſummo vertice umbroſi Amani,
A vertice Seniri, & a jugo Hermoni,
Speluncis è cavis, ubi habitant leones,
Eque montibus, ubi pardorum genus domicilia habent.
Sponſa chara, & ſoror, meum cor domuiſti,
Tu cor domuiſti meum, & animum furata es,
Ingeneráſti autem mihi cupidinem, & amore-captum me feciſti
Tuorum uno oculorum, unóque monili tuo à collo.
O Mulier, ſoror (mea,) ſponſáque amabilis,
Quàm pulcher tuus amor, tua autem quàm dulcis cupido eſt,
Quàm tuus amor vino ſuavi eſt preſtantior,
Et unguenta tua odore ſuperant aromata cuncta!
Labia tua, ò ſponſa, ſicut favus ſunt apum,

Suaviter

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
22 [illegible]
[illegible]
[illegible]
23 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
26 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ΚΕΦ. [illegible]

1 [illegible]
[illegible]
Καὶ [illegible]

Καὶ

Suavitèr admodum ſtillantia mellifluas guttas:
Tua autem ſub lingua dulce mel & lac album;
Qualis autem à Libano fragrante venit halitus,
Odor autem ſuavis à cedris procul diffunditur,
Sic tua veſtimenta odorem ſuavem mittunt.

Hortus clauſus (eſt) ſoror, ſponsáque mea,
Clauſúſque puteus, obſignatúsque fons,
Fons ſigilli ſculpturis benè firmatus.

Tuum autem plantarium malorum-punicarum hortus eſt,
Plantarium fructûs dulcis odoriferi:
Ibi ordinatæ areolæ producuntur per pomarium,
Fructibus omnigenis annuatim florentes,
Cyprique fiſſilis, nardíque fragrantis,

Nardi, & croci, calamíque, & cinamoni:
Arboréſque thuris omnes, myrrhæque, aloésque,
Omniáque aromata preſtantiſſima naſcunt tuo in horto.

Hortorum hic fons, unde & plantæ rigationem habent,
Et fons, & ſcaturigo fundens limpidam aquam,
Surſum ebulliens ſuper pomaria florida,
Et flumina, & rivi à Libano fluentes.

Surge mihi Borea ſerenans, veníque ad pomarium,
Et tu amice, accede huc, Noti robur humidum flantis,
Perfla autem areolas, ut flores meum per hortum
Vis venti ſpirans alios producat, alios maturos-reddat,
Diffluant autem aromata, abundè autem ſit multùm diffuſus odor;
Veniat nunc amicus meus bene-ſpirantem ſuum in hortum,
Et ſuarum arborum dulcem fructum edat.

CAP. V.

VEni nunc in meum floridum hortum, ſoror,
Sponſa chara, myrrham autem cum aromatis (meis) decerpſi,
Et favos meos comedi cum melle dulci,

Et

Ἡδὺ μάλα προχέοντα μελισταγέας ῥαθάμιγγας·
Σεῖο δ' ὑπὸ γλώσσῃ γλυκερὸν μέλι καὶ γάλα λευκόν·
Οἷη δ' ἐκ Λιβάνοιο θυώδεος ἵκετ' ἀϋτμὴ,
Ὀδμὴ δ' ἀμβροσίη κέδρων ἄπο τηλόσ' ἐδώδει,
Ὡς σέθεν εἵματα καλ', ὀδμὴν ἡδεῖαν ἰεῖσι.
12 Κῆπος μὲν κληϊστὸς ἀδελφὴ, νύμφα τ' ἐμεῖο,
Κληϊστόν τε φρέαρ, σφρηγιζομένη δέ τε πηγή,
Πηγὴ σημάντροιο χαράγμασιν εὖ ἀραρυῖα.
13 Σεῖο δὲ φυταλιὴ ῥοιάων ὄρχατός ἐστι,
Φυταλιὴ καρποῖο μελίφρονος εὐόδμοιο·
Ἔνθα δὲ κοσμηταὶ πρασιαὶ πεφύασι κατ' ὄρχον,
Καρποῖς παντοίοισιν ἐπηετανὸν γανόωσαι,
Κύπρου τ' εὐκλάδου, νάρδοιό τε κνηώσσης,
14 Νάρδου, ἠδὲ κρόκου, καλάμοιό τε, καὶ κινναμώμου·
Δένδρεα δὲ λιβάνου πάντα, σμύρνης τ', ἀλόης τε,
Πάντα τ' ἀρώματ' ἄεισα φύοντα σῷ ἐνὶ κήπῳ.
15 Κήπων ἐνθάδε πηγὴ, ὅθεν φυτά τ' ἀρδμὸν ἔχουσι,
Κρήνη τε, κρουνός τε χέων καλλίρροον ὕδωρ,
Ὑψόσ' ἀναβλύζων ἐπ' ἀλωάων ἐριθηλέων,
Καὶ ποταμοὶ, καὶ νάματ' ἀπὸ Λιβάνοιο ῥέοντα.
16 Ἔγρεό μοι βορέη αἰθρηγενὲς, ἐλθὲ δ' ἐπ' ὄρχον,
Καὶ σὺ πέπον, πρέμολ' ὧδε, νότου μέγ' ὑγρὸν ἀέντος,
Πρῆσον δὲ πρασιὰς, ἵνα τ' ἄνθεά μου κατὰ κῆπον
Ἴς ἀνέμου πνείουσα τὰ μὲν φύῃ, ἄλλα δὲ πίαση,
Ἐκ δὲ ῥέωσιν ἀρώμαθ', ἅλις δ' ἡ νήχυτος ὀδμή·
Ἔλθοι νῦν ὁ φίλος μου εὔπνοον ἐν ποτὶ κῆπον,
Ἠδέ τ' ἐῶν δενδρέων μελιηδέα καρπὸν ἔδοιτο.

ΚΕΦ. ε'.

1 Ἦλθον νῦν ἐς ἐμὸν πολυανθέα κῆπον, ἀδελφή,
Νύμφα φίλη, σμύρνην δὲ ξὺν θυέεσσιν ἔδρεψα,
Καὶ χαδόνας μου ἔδησα μετὰ μέλιτος γλυκεροῖο,

Καὶ

Suavitèr admodum ſtillantia mellifluas guttas:
Tua autem ſub lingua dulce mel & lac album;
Qualis autem à Libano fragrante venit halitus,
Odor autem ſuavis à cedris procul diffunditur,
Sic tua veſtimenta odorem ſuavem mittunt.

Hortus clauſus (eſt) ſoror, ſponsáque mea,
Clauſúſque puteus, obſignatúſque fons,
Fons ſigilli ſculpturis benè firmatus.

Tuum autem plantarium malorum-punicarum hortus eſt,
Plantarium fructûs dulcis odoriferi:
Ibi ordinatæ areolæ producuntur per pomarium,
Fructibus omnigenis annuatim florentes,
Cyprique fiſſilis, nardíque fragrantis,

Nardi, & croci, calamíque, & cinamoni:
Arboréſque thuris omnes, myrrhæque, aloéſque,
Omniáque aromata preſtantiſſima naſcunt tuo in horto.

Hortorum hic fons, unde & plantæ rigationem habent,
Et fons, & ſcaturigo fundens limpidam aquam,
Surſum ebulliens ſuper pomaria florida,
Et flumina, & rivi à Libano fluentes.

Surge mihi Borea ſerenans, veníque ad pomarium,
Et tu amice, accede huc, Noti robur humidum flantis,
Perfla autem areolas, ut flores meum per hortum
Vis venti ſpirans alios producat, alios maturos reddat,
Diffluant autem aromata, abundè autem ſit multùm diffuſus odor;
Veniat nunc amicus meus bene-ſpirantem ſuum in hortum,
Et ſuarum arborum dulcem fructum edat.

CAP. V.

Veni nunc in meum floridum hortum, ſoror,
Sponſa chara, myrrham autem cum aromatis (meis) decerpſi,
Et favos meos comedi cum melle dulci,

Ἡδὺ μάλα προχέοντα μελισταγέας ῥαθάμιγγας·
Σεῖο δ' ὑπὸ γλώσσῃ γλυκερὸν μέλι καὶ γάλα λευκόν·
Οἵη δ' ἐκ Λιβάνοιο θυώδεος ἵκετ' ἀϋτμὴ,
Ὀδμὴ δ' ἀμβροσίη κέδρων ἄπο τηλόσ' ὀδώδει,
Ὡς σέθεν εἵματα καλ', ὀδμὴν ἡδεῖαν ἱεῖσι.
12 Κῆπος μὲν κληϊστὸς ἀδελφὴ, νύμφα τ' ἐμεῖο,
Κληϊστόν τε φρέαρ, σφρηγιζομένη δέ τε πηγὴ,
Πηγὴ σημάντροιο χαράγμασιν εὖ ἀραρυῖα.
13 Σεῖο δὲ φυταλιὴ ῥοιάων ὄρχατός ἐστι,
Φυταλιὴ καρποῖο μελίφρονος εὐόδμοιο·
Ἔνθα δὲ κοσμηταὶ πρασιαὶ πεφύασι κατ' ὄρχον,
Καρποῖς παντοίοισιν ἐπηετανὸν γανόωσαι,
Κύπρου τ' εὐκλάδου, νάρδοιό τε κναέοσης,
14 Νάρδου, ἠδὲ κρόκου, καλάμοιό τε, καὶ κινναμώμου·
Δένδρεα δὲ λιβάνου πάντα, σμύρνης τ', ἀλόης τε,
Πάντα τ' ἀρώματ' ἄριστα φύονται σῷ ἐνὶ κήπῳ.
15 Κήπων ἐνθάδε πηγὴ, ὅθεν φυτά τ' ἀρδμὸν ἔχουσι,
Κρήνη τε, κρουνός τε χέων καλλίρροον ὕδωρ,
Ὑψόσ' ἀναβλύζων ἐπ' ἀλωάων ἐριθηλέων,
Καὶ ποταμοὶ, καὶ νάματ' ἀπὸ Λιβάνοιο ῥέοντα.
16 Ἔγρεό μοι βορέη αἰθρηγενὲς, ἐλθὲ δ' ἐπ' ὄρχον,
Καὶ σὺ πέπον, προέμολ' ὧδε, νότου μένος ὑγρὸν ἀέντος,
Πρῆσον δὲ πρασιὰς, ἵνα τ' ἄνθεά μοι κατὰ κῆπον
Ἶς ἀνέμου πνείουσα τὰ μὲν φύῃ, ἄλλα δὲ πέσσῃ,
Ἐκ δὲ ῥέωσιν ἀρώμαθ', ἅλις δ' ἢ νήχυτος ὀδμή·
Ἔλθοι νῦν ὁ φίλος μου ἐΰπνοον ὃν ποτὶ κῆπον,
Ἠδὲ δ' ἑῶν δενδρέων μελιηδέα καρπὸν ἔδοιτο.

ΚΕΦ. ε'.

1 Ἦλθον νῦν ἐς ἐμὸν πολυανθέα κῆπον, ἀδελφὴ,
Νύμφα φίλη, σμύρνην δὲ ξὺν θυέεσσιν ἔδρεψα,
Καὶ χαδόνας μου ἔδηδα μετὰ μέλιτος γλυκεροῖο,

Καὶ

Suavitèr admodum ſtillantia mellifluas guttas:
Tua autem ſub lingua dulce mel & lac album;
Qualis autem à Libano fragrante venit halitus,
Odor autem ſuavis à cedris procul diffunditur,
Sic tua veſtimenta odorem ſuavem mittunt.

Hortus clauſus (eſt) ſoror, ſponsáque mea,
Clauſúſque puteus, obſignatúſque fons,
Fons ſigilli ſculpturis benè firmatus.

Tuum autem plantarium malorum-punicarum hortus eſt,
Plantarium fructûs dulcis odoriferi:
Ibi ordinatæ areolæ producuntur per pomarium,
Fructibus omnigenis annuatim florentes,
Cyprique ſiſſilis, nardíque fragrantis,

Nardi, & croci, calamíque, & cinamoni:
Arboréſque thuris omnes, myrrhæque, aloéſque,
Omniáque aromata preſtantiſſima naſcunt tuo in horto.

Hortorum hic fons, unde & plantæ rigationem habent,
Et fons, & ſcaturigo fundens limpidam aquam,
Surſum ebulliens ſuper pomaria florida,
Et flumina, & rivi à Libano fluentes.

Surge mihi Borea ſerenans, veníque ad pomarium,
Et tu amice, accede huc, Noti robur humidum flantis,
Perfla autem areolas, ut flores meum per hortum
Vis venti ſpirans alios producat, alios maturos-reddat,
Diffluant autem aromata, abundè autem ſit multùm diffuſus odor;
Veniat nunc amicus meus bene-ſpirantem ſuum in hortum,
Et ſuarum arborum dulcem fructum edat.

CAP. V.

VEni nunc in meum floridum hortum, ſoror,
Sponſa chara, myrrham autem cum aromatis (meis) decerpſi,
Et favos meos comedi cum melle dulci,

Et

Ἡδὺ μάλα προχέοντα μελισταγέας ῥαθάμιγγας·
Σεῖο δ' ὑπὸ γλώσσῃ γλυκερὸν μέλι καὶ γάλα λευκόν·
Οἵη δ' ἐκ Λιβάνοιο θυώδεος ἵκετ' ἀϋτμή,
Ὀδμὴ δ' ἀμβροσίη κέδρων ἄπο τηλόσ' ὀδώδει,
Ὡς σέθεν εἵματα καλ', ὀδμὴν ἡδεῖαν ἱεῖσι.
12 Κῆπος μὲν κλειστὸς ἀδελφή, νύμφα τ' ἐμεῖο,
Κλειστόν τε φρέαρ, σφρηγιζομένη δέ τε πηγή,
Πηγὴ σημάντροιο χαράγμασιν εὖ ἀραρυῖα.
13 Σεῖο δὲ φυταλιὴ ῥοιάων ὀρχατός ἐστι,
Φυταλιὴ καρποῖο μελίφρονος εὐόδμοιο·
Ἔνθα δὲ κοσμηταὶ πρασιαὶ πεφύασι κατ' ὄρχον,
Καρποῖς παντοίοισιν ἐπηετανὸν γανόωσαι,
Κύπρου τ' εὐκραάτου, νάρδοιό τε κηαέσσης,
14 Νάρδου, ἠδὲ κρόκου, καλάμοιό τε, καὶ κινναμώμου·
Δένδρεα δὲ λιβάνου πάντα, σμύρνης τ', ἀλόης τε,
Πάντα τ' ἀρώματ' ἄριστα φύονται σῷ ἐνὶ κήπῳ.
15 Κήπων ἐνθάδε πηγή, ὅθεν φυτά τ' ἀρδμὸν ἔχουσι,
Κρήνη τε, κρουνός τε χέων καλλίρροον ὕδωρ,
Ὑψόσ' ἀναβλύζων ἐπ' ἀλωάων ἐριθηλέων,
Καὶ ποταμοί, καὶ νάματ' ἀπὸ Λιβάνοιο ῥέοντα.
16 Ἔγρεό μοι βορέη αἰθρηγενές, ἐλθὲ δ' ἐπ' ὄρχον,
Καὶ σὺ πέπον, πρόμολ' ὧδε, νότου μένος ὑγρὸν ἀέντος,
Πρῆσον δὲ πρασιάς, ἵνα τ' ἄνθεά μου κατὰ κῆπον
Ἶς ἀνέμου πνείουσα τὰ μὲν φύῃ, ἄλλα δὲ πέσσῃ,
Ἐκ δὲ ῥέουσιν ἀρώμαθ', ἅλις δ' ἡ νήχυτος ὀδμή·
Ἔλθοι νῦν ὁ φίλος μου εὔπνοον ὃν ποτὶ κῆπον,
Ἠδὲ θ' ἑῶν δενδρέων μελιηδέα καρπὸν ἔδοιτο.

ΚΕΦ. ε'.

1 Ἦλθον νῦν ἐς ἐμὸν πολυανθέα κῆπον, ἀδελφή,
Νύμφα φίλη, σμύρνην δὲ ξὺν θυέεσσιν ἔδρεψα,
Καὶ χαδόνας μου ἔδηδα μετὰ μέλιτος γλυκεροῖο,

Καὶ

Suavitèr admodum ſtillantia mellifluas guttas:
Tua autem ſub lingua dulce mel & lac album;
Qualis autem à Libano fragrante venit halitus,
Odor autem ſuavis à cedris procul diffunditur,
Sic tua veſtimenta odorem ſuavem mittunt.

Hortus clauſus (eſt) ſoror, ſponsáque mea,
Clauſúſque puteus, obſignatúsque ſons,
Fons ſigilli ſculpturis benè firmatus.

Tuum autem plantarium malorum-punicarum hortus eſt,
Plantarium fructûs dulcis odoriferi:
Ibi ordinatæ areolæ producuntur per pomarium,
Fructibus omnigenis annuatim florentes,
Cyprique fiſſilis, nardíque fragrantis,

Nardi, & croci, calamíque, & cinamoni:
Arboréſque thuris omnes, myrrhæque, aloéſque,
Omniáque aromata preſtantiſſima naſcunt tuo in horto.

Hortorum hic fons, unde & plantæ rigationem habent,
Et fons, & ſcaturigo furidens limpidam aquam,
Surſum ebulliens ſuper pomaria florida,
Et flumina, & rivi à Libano fluentes.

Surge mihi Borea ſerenans, veníque ad pomarium,
Et tu amice, accede huc, Noti robur humidum flantis,
Perfla autem areolas, ut flores meum per hortum
Vis venti ſpirans alios producat, alios maturos-reddat,
Diffluant autem aromata, abundè autem ſit multùm diffuſus odor;
Veniat nunc amicus meus bene-ſpirantem ſuum in hortum,
Et ſuarum arborum dulcem fructum edat.

CAP. V.

Veni nunc in meum floridum hortum, ſoror,
Sponſa chara, myrrham autem cum aromatis (meis) decerpſi,
Et favos meos comedi cum melle dulci,

Et

Καί σευ ἀπὸ γλώσσης πλείη χαρίτων ῥέεν αὐδή·
Ἠΰτε γὰρ ῥοιῆς τρύφος ἀγλαὸν εἴδεται ὥρῃ,
Ὣς κρόταφοι φαίνονται ὑπὸ πλοκάμοισι τεοῖσιν.
4 Αὐχὴν σεῦ πύργῳ ἐναλίγκιος ὑψικαρήνῳ,
Πύργῳ Δαβίδαο δαΐφρονος, ὅν ποτ' ἔδειμαν
Τέκτονες ἱδρείῃ, ὁπλοθήκην ἔμμεναι ἀνδρῶν·
Χίλια δ' εἰν αὐτῷ σάκεα κρέματ', ἐν δέ τε πᾶσαι
Ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι ἐϋσθενέων ἀνθρώπων.
5 Μαζοὶ σοί γε δύω ὥσπερ δύο δορκάδες αἰγῶν,
Αἱ διδυμάονές εἰσι, καὶ ἀλλήλησιν ὅμοιαι,
Αἵ δέ τ' ἀνὰ κρίνα λευκὰ νέμοντ' ἐϋθηλέα ποίην.
6 Εἵως ἑωσφόρος ἡδὺν ἐπὶ χθόν' αὐτμένα χεύῃ,
Ἀχλύν τε σκεδάσῃ, ὑπὸ δ' ἡ σκιαὶ ἀΐξωσιν,
Εἶμι ποτὶ σμύρνης εὐώδεος οὔρεα μακρὰ,
Ἔς τε νάπην, ἧ γὰρ λίβανος φύετ' ἤλιθα πολλός.
7 Νύμφα φίλη, σύ γε πᾶσα διαμπερὲς ἔπλεο καλὴ,
Καὶ χάρεσι στίλβεις, σπίλος δέ σοι οὐκ ἔνι πάμπαν.
8 Σύν γ' ἐμοὶ ἐκ Λιβάνοιο θυώδεος ἔρχεο, νύμφη,
Σύν γ' ἐμοὶ ἐκ Λιβάνοιο· κάτω βάλε δ' ὄσσε φαεινὼ
Ὑψόθεν ἐξ ἄκρης κορυφῆς σκιόεντος Ἀμάνου,
Ἐκ κορυφῆς Σηνείρου, ἰδὲ ῥίου Ἑρμώνοιο,
Σπείων ἐκ γλαφυρῶν, ὅθι ναιετάουσι λέοντες,
Ἔκ τ' ὀρέων, ἧ πορδαλίων γένος οἰκί' ἔχουσι.
9 Νύμφα φίλη καὶ ἀδελφὴ, ἐμὴν κραδίην ἐδάμασσας,
Σὺ κραδίην ἐδάμασσας ἐμὴν, καὶ θυμὸν ἔκλεψας,
Ἐν δ' ἔτεκές μοι ἔρωτα, ποθόβλητον δέ με θῆκας
Σῶν ἐνί τ' ὀφθαλμῶν, ἐνί θ' ὅρμῳ σῆς ἀπὸ δειρῆς·
10 Ὦ γύναι, αὐτοκασιγνήτη, νύμφη τ' ἐρατεινὴ,
Ὡς σέο καλὸς ἔρως, σέο δ' ὡς γλυκὺς ἱμερός ἐστιν,
Ὡς σευ ἔρως οἴνοιο μελίφρονος ἐστὶν ἀμείνων,
Καὶ μύρα σευ ὀδμῇ νίκησεν ἀρώματα πάντα.
11 Χείλεά σευ, νύμφη, ὡς κηρίον εἰσὶ μελισσέων,

Ἡδὺ

Et tua à lingua plena gratiis fluit oratio:
Ut malogranati fragmen ſplendidum videtur in tempore,
Sic tempora apparent ſub crinibus tuis.
Cervix tua turri ſimilis excelſæ,
Turri Davidis bellicoſi, quam olim extruxerunt
Architecti peritè, armamentarium ut eſſet virorum:
Mille autem in ea ſcuta pendent, inibi etiam omnes
Clypei umbilicati potentum hominum.
Ubera tua bina (ſunt) velut duo hinnuli caprarum,
Qui gemelli ſunt, & ſibi-mutuò ſimiles,
Quique inter lilia alba paſcuntur floridum gramen.
Donec phoſphorus ſuavem ſuper terram halitum fuderit,
Caliginem autem diſperſerit, umbræ autem aufugerint,
Ibo ad myrrhæ odoriferæ montes longos,
Et ad jugum ubi thus naſcitur ubertim multum.
Sponſa chara, tu certè tota penitus es pulchra,
Et gratiis fulges, macula autem in te non eſt omnino.
Mecum è Libano fragranti veni, ò ſponſa,
Mecum è Libano; demitte autem oculos ſplendidos
Deſuper à ſummo vertice umbroſi Amani,
A vertice Seniri, & a jugo Hermoni,
Speluncis è cavis, ubi habitant leones,
Eque montibus, ubi pardorum genus domicilia habent.
Sponſa chara, & ſoror, meum cor domuiſti,
Tu cor domuiſti meum, & animum furata es,
Ingeneràſti autem mihi cupidinem, & amore-captum me feciſti
Tuorum uno oculorum, unóque monili tuo à collo.
O Mulier, ſoror (mea,) ſponſáque amabilis,
Quàm pulcher tuus amor, tua autem quàm dulcis cupido eſt,
Quàm tuus amor vino ſuavi eſt preſtantior,
Et unguenta tua odore ſuperant aromata cuncta!
Labia tua, ò ſponſa, ſicut favus ſunt apum,

Suaviter

Ἡδὺ μάλα προχέοντα μελισταγέας ῥαθάμιγγας·
Σεῖο δ' ὑπὸ γλώσσῃ γλυκερὸν μέλι καὶ γάλα λευκόν·
Οἵη δ' ἐκ Λιβάνοιο θυώδεος ἵκετ' ἀϋτμή,
Ὀδμὴ δ' ἀμβροσίη κέδρων ἄπο τηλόσ' ὀδώδει,
Ὡς σέθεν εἵματα καλ', ὀδμὴν ἡδεῖαν ἱεῖσι.
12 Κῆπος μὲν κλειστὸς ἀδελφή, νύμφα τ' ἐμεῖο,
Κλειστόν τε φρέαρ, σφρηγιζομένη δέ τε πηγή,
Πηγὴ σημάντροιο χαράγμασιν εὖ ἀραρυῖα.
13 Σεῖο δὲ φυταλιὴ ῥοιάων ὄρχατός ἐστι,
Φυταλιὴ καρποῖο μελίφρονος εὐόδμοιο·
Ἔνθα δὲ κοσμηταὶ πρασιαὶ πεφύασι κατ' ὄρχον,
Καρποῖς παντοίοισιν ἐπήρατον γανόωσαι,
Κύπρου τ' εὐκλάτου, νάρδοιό τε κηαέσσης,
14 Νάρδου, ἠδὲ κρόκου, καλάμοιό τε, καὶ κινναμώμου·
Δένδρεα δὲ λιβάνου πάντα, σμύρνης τ', ἀλόης τε,
Πάντα τ' ἀρώματ' ἄριστα φύονται σῷ ἐνὶ κήπῳ.
15 Κήπων ἐνθάδε πηγή, ὅθεν φυτά τ' ἀρδμὸν ἔχουσι,
Κρήνη τε, κρουνός τε χέων καλλίρροον ὕδωρ,
Ὑψόσ' ἀναβλύζων ἐπ' ἀλωάων ἐριθηλέων,
Καὶ ποταμοί, καὶ νάματ' ἀπὸ Λιβάνοιο ῥέοντα.
16 Ἔγρεό μοι Βορέη αἰθρηγενές, ἐλθὲ δ' ἐπ' ὄρχον,
Καὶ σὺ πέπον, πρόμολ' ὧδε, νότου μένος ὑγρὸν ἀέντος,
Πρῆσον δὲ πρασιάς, ἵνα τ' ἄνθεα μὲν κατὰ κῆπον
Ἶς ἀνέμου πνείουσα τὰ μὲν φύῃ, ἄλλα δὲ πέσσῃ,
Ἐκ δὲ ῥέουσιν ἀρώμαθ', ἅλις δ' ἡ νήχυτος ὀδμή·
Ἔλθοι νῦν ὁ φίλος μου ἐΰπνοον ὃν ποτὶ κῆπον,
Ἠδέ θ' ἑῶν δενδρέων μελιηδέα καρπὸν ἔδοιτο.

ΚΕΦ. ε΄.

1 Ἦλθον νῦν ἐς ἐμὸν πολυανθέα κῆπον, ἀδελφή,
Νύμφα φίλη, σμύρνην δὲ ξὺν θυέεσσιν ἔδρεψα,
Καὶ σχαδόνας μου ἔδηδα μετὰ μέλιτος γλυκεροῖο,

Καὶ

Suavitèr admodum ſtillantia mellifluas guttas:
Tua autem ſub lingua dulce mel & lac album;
Qualis autem à Libano fragrante venit halitus,
Odor autem ſuavis à cedris procul diffunditur,
Sic tua veſtimenta odorem ſuavem mittunt.

Hortus clauſus (eſt) ſoror, ſponsáque mea,
Clauſúsque puteus, obſignatúsque fons,
Fons ſigilli ſculpturis benè firmatus.

Tuum autem plantarium malorum-punicarum hortus eſt,
Plantarium fructûs dulcis odoriferi:
Ibi ordinatæ areolæ producuntur per pomarium,
Fructibus omnigenis annuatim florentes,
Cyprique fiſſilis, nardíque fragrantis,

Nardi, & croci, calamíque, & cinamoni:
Arboréſque thuris omnes, myrrhæque, aloéſque,
Omniáque aromata preſtantiſſima naſcunt tuo in horto.

Hortorum hic fons, unde & plantæ rigationem habent,
Et fons, & ſcaturigo ſtridens limpidam aquam,
Surſum ebulliens ſuper pomaria florida,
Et flumina, & rivi à Libano fluentes.

Surge mihi Borea ſerenans, veníque ad pomarium,
Et tu amice, accede huc, Noti robur humidum flantis,
Perfla autem areolas, ut flores meum per hortum
Vis venti ſpirans alios producat, alios maturos-reddat,
Diffluant autem aromata, abundè autem ſit multùm diffuſus odor:
Veniat nunc amicus meus bene-ſpirantem ſuum in hortum,
Et ſuarum arborum dulcem fructum edat.

CAP. V.

VEni nunc in meum floridum hortum, ſoror,
Sponſa chara, myrrham autem cum aromatis (meis) decerpſi,
Et favos meos comedi cum melle dulci,

Et

Καὶ μέθυ μου ἔπιον, γάλα τε κρητῆρος ἀφύσσων.
Ὦ φίλοι, ἐσθίετε βρώμην, καὶ πίνετε οἶνον,
Πίνετ' ἐϋφροσύνῃσιν, ἐμοὶ ἐείηρες ἑταῖροι,
Πίνετε ἀσπασίως λαρὸν μέθυ, μηδέ τι φειδώ.
2 Ἦ με μάλ' ὀφθαλμοὺς μαλακὸν περὶ κῶμα κάλυπτε,
Ἀλλ' ἐγρηγορέει μοι ἐνὶ στήθεσσι φίλη φρήν,
Ὑπνώω μὲν ἐγὼ, κραδίη δέ μοι ἐστὶν ἄϋπνος.
Ἤδη μὲν ἔπλετο φωνὴ ἐμοῦ φίλου, ἥν περ ἀκούω,
Ὅς τε θύρας μοι ἄραξεν, ἔπος τ' ἔφατ', ἔκ τ' ὀνόμαζεν,
Ἔρχεο, καί μοι ἄνοιγε, κασιγνήτη ἑτάρη τε,
Νύμφα μου ἱμερόεσσα, πέλεια τέ μου ἀμίαντε,
Καὶ γὰρ ἐμοὶ κεφαλὴν δροσεραὶ ῥαθάμιγγες ἔδευσαν,
Καὶ πλόκαμοι ῥαίνονται ἐέρσῃσιν νυχίῃσιν.
3 Εἵματά μου ἀπέδυν, πῶς ἂν πάλιν ἀμφιβάλωμαι;
Λουσαμένη δ' ἐκάθηρα πόδας, πῶς αὖτε μιαίνω;
4 Χεῖρα δ' ἑὴν ὁ φίλος διὰ ὀπῆς ἐνέηκε θυράων,
Αὐτίκα δὲ κραδίη μοι ἐνὶ στέρνοισι πάτασσε
Κεῖνον ὀϊομένῃ, καί με γλυκὺς ἵμερος ᾕρει
Ὁρμώμενος ἐν πραπίδεσσι, καὶ ἔνδον σπλάγχν' ἐτάραξεν.
5 Ἐκ λεχέων ἀνστᾶσα θύρας ἔπι βῆν θαλάμοιο,
Ὄφρα φίλῳ μου ἀνοίξω, (ὃ δὴν ποτιδέγμενος ἔστη)
Εὗτε δ' ὀχῆας ἀπῶσα, περὶ κληῖδος ἱμάντα
Χεῖρες ἐμαὶ στακτῆς εὐώδεα χεῦαν ἐέρσην
Ἀμβροσίης, σμύρνη δ' ἐδανὴ ῥέε δάκτυλα πάντα.
6 Τόφρα φίλῳ μου ἄνοιξα, φίλος δ' ἀπεληλύθεν ἤδη,
Οὐκέτι μιμνάζων. τοῦ δ' ὡς ἐγὼ ἔκλυον αὐδὴν,
Ὥς μ' ἔλιπε ψυχὴ, λῦτο δ' ἐν φρεσί μοι φίλον ἦτορ.
Δίζεσκόν μιν ἔγωγε διαμπερὲς, οὐδέ που εὗρον,
Λισσομένη καλέεσκον, ὁ δ' οὐκ ἠμείβετο μύθῳ.
7 Ἀλλ' εὗρον φύλακές με, κατὰ πτόλιν οἵ τ' ἀλόωνται,
Πλῆξάν τ', οὐτάσσάν τε, κακῆς τ' ὀδύνῃσιν ἔδωκαν.
Οἱ κεράσαι τ' εἶχον, καὶ τείχεα μακρὰ πόληος

Et merum meum bibi, lac etiam è cratere hauriens,
O amici, edite cibum, & bibite vinum,
Bibite hilaritèr, mei jucundi socii,
Bibite libenter dulce merum, neque sit parsimonia.
Meos quidem oculos mollis sopor obtigit,
Sed vigilat mihi in pectore chara mens,
Dormio quidem ego, cor autem meum est insomne:
Hæc utique est vox mei amici, quam audio,
Qui & fores mihi pulsat, verbúmque dicit, & (me) compellat,
Surge, & mihi aperi, soror, amicáque,
Sponsa mea dilecta, columbaque mea intaminata,
Etenim meum caput roscidæ guttæ humectârunt,
Et cincinni (mei) consperguntur rore nocturno.
Vestes meas exui, quomodo rursus induam?
Lavi autem & mundavi pedes, quomodo iterum polluam?
Manum suam amicus per foramen immisit januæ,
Statim autem cor mihi in pectore palpitabat
Illum expectanti, & me dulce desiderium cepit
Excitum in precordiis, & intus viscera turbavit.
E lecto surrexi, & ad ostium perrexi conclavis,
Ut amico meo aperirem, (is diu expectans steterat)
Dum autem pessulum dimovi, circa seræ lorum
Manus meæ stactes odoriferum stillârunt rorem
Fragrantis, myrrhâque suavi manârunt digiti omnes.
Tum amico meo aperui, amicus autem jam abierat,
Non amplius manens: ejus autem quamprimùm ego audivi vocem,
Defecit me anima, solutum autem erat in pectore mihi charum cor:
Quæsivi ipsum ego accuratè, nec usquam inveni,
Orans vocavi, ille autem non respondit sermone.
Sed invenêrunt vigiles me, per urbem qui vagantur,
Percusserúntque, & vulnerarunt, malisque doloribus affecerunt;
Quique pinnas murorum tenebant, & mœnia longa civitatis

Ῥύατ' ἐφεσταότες, κρήδεμνόν μου ἀφέλοντο.
8 Ὕμμιν ἐγὼ, κοῦραι Σολυμίτιδες, ὧδ' ἐπιτέλλω,
Εἴ πού ἐμόν γ' εὕροιτε φιλεύμενον ἔξοχ' ἑταῖρον,
Εἴπατέ οἱ, ὅτ' ἔρωτος ἐμὲ φλέγει ἐνδόμυχον πῦρ,
Νοῦσός τε δειμεῖα, καὶ ὡς χαλέπ' ἄλγεα πάσχω,
Οὐταμένη κέντροισι ποθοβλήτοιο μερίμνης.
9 Καὶ τί πρὸς φίλος ἐστὶ φίλων περιφερέστερος ἄλλων,
Ὦ γύναι, ἣ κάλλει μέγα νικᾷς φῦλα γυναικῶν;
Καὶ τί πρὸς φίλος ἐστὶ φίλων περιφερέστερος ἄλλων;
Ἢ τί τόσον περιγίνεθ', ἵν' ἡμῖν ὧδ' ἐπιτέλλῃς;
10 Λευκὸς μὲν καὶ ἐρυθρὸς ἐμὸς φίλος, ἔξοχος ἄλλων,
Εἰ καὶ μυρίοι εἰσὶν ὁμοῦ, καλοὶ δέ τε πάντες,
Ἠΐθεοι, ὃ δὲ ῥεῖα μετατρέπει ἀγρομένοισι.
11 Χρυσῷ ἀπεφθοτάτῳ κεφαλή οἱ ἐστὶν ὁμοίη,
Ὀβρύζῳ, καθαρῷ, οὔλη δ' ἀναδέδρομε χαίτη,
Πλοχμοὶ δ' ἠδὲ κόμαι μελανόχροες, ὥς τε κορώνη.
12 Ἴκελοι ὀφθαλμοὶ ἑοὶ ὀφθαλμοῖσι πελειῶν,
Αἵ νύ περ ἑστήκασι παραὶ ποταμοῖο ῥέεθρα,
Λουσαμένοισι γάλακτος, ἅ, τ' εὖ βλεφάροισιν ἄρηρε·
Τοίη οἱ κεφαλή τε καὶ ἄμφω φάεα καλά.
13 Ἠΰτε κοσμηταὶ πρασιαὶ ἑαὶ εἰσι παρειαί,
Ἔνθα τ' ἀρώματα πολλὰ, καὶ ἄνθεα τηλεθόωντα
Ὀδμὴν θεσπεσίην μαλακὸν κατὰ κῆπον ἱεῖσι·
Χείλεά οἱ ὡς λείρι' εὔπνοα καλλιπέτηλα
Ἔπλεθ', ἅ, τε στακτῆς εὐώδεα δάκρυα λείβει.
14 Χεῖρες ἑαὶ χρυσέοισιν ὅμοιαι δακτυλίοισιν,
Οἷς περέχει ἐρίτιμος ἐν ἁρμονίῃσι φαεινῶν
Βήρυλλος· καλὴ δὲ σφενδόνη, ᾗ περ ἔερτο.
Γαστὴρ αὖ τε νεοπρίστῳ ἐλέφαντι ἔοικε,
Λαμπρῷ, σαπφείροισιν ἐεργμένῳ αἰγλήεσσαις.
15 Κίοσι μαρμαρέοις κνῆμαι ἑαὶ εἰσὶν ὅμοιαι,
Πηγνυμένοις χρυσοῖο ἐπὶ κρηπῖσιν ἀπέφθου·

Ὄμμα

Tuebantur astantes, velum meum abstulerunt.
Vobis ego, puellæ Solymitides, sic mando,
Sicubi meum inveniatis dilectum supra modum amicum,
Dicite ei, quòd amoris me urit intestinus ignis,
Morbúsque acutus, & quòd graves dolores patior,
Sauciata aculeis amatoriæ ægritudinis.
Ecquid tuus amicus est amicis præstantior aliis,
O mulier, quæ pulchritudine longè superas gentes mulierum?
Ecquid tuus amicus est amicis præstantior aliis?
Aut quâ-in-re adeò excellit, ut nobis sic mandares?
Albus & rubicundus (est) meus amicus, eximius præ-aliis,
Si vel decies-mille sint simul, iique pulchri omnes,
Juvenes, is tamen facilè eminet inter-congregatos.
Auro summoperè-excocto caput eius est simile,
Obryzo, puro, crispa autem circumcurrit cæsaries,
Cincinni autem & capilli nigri ut cornix.
Similes oculi ejus oculis columbarum,
Quæ stant juxta fluviorum rivos,
Lotis lacte, & qui benè palpebris aptati-sunt:
Tale illi caput (est) atque ambo lumina pulchra.
Sicut ordinatæ areolæ ejus sunt genæ,
Ubi & aromata multa, & flores vernantes
Odorem præclarum mollem per hortum mittunt:
Labia ejus velut lilia bene-olentia pulchrè-foliata
Sunt, quæ & myrrhæ odoriferas lacrymas stillant.
Manus ejus aureis similes annulis,
Quibus eminet pretiosus in juncturis micans
Beryllus; pulchra autem (est) pala, quâ inclusus-est:
Venter porrò recens-secto ebori est-similis,
Splendido, sapphiris circumtecto fulgidis.
Columnis marmoreis crura ejus sunt similia,
Fixis auri super bases puri:

Ὄμμα δ' ἑὸν Λιβάνῳ ἐνδάλλεται εἰσοράασθαι,
Ἔξοχον ἐν ἄλλοισι, καὶ ἐκπρεπὲς ἠΰτε κέδροι.
16 Ἡδὺ μάλα στόμ' οἱ ἐστὶ, καὶ ἡδὺ ἀϋτμένα χεῦε,
Τῷ καὶ πᾶς ἐρατεινὸς, ἀεὶ χαρίτεσσιν ὁμιλεῖ.
Οὗτος ἔμοιγε φίλος, πάντων πολὺ φίλτατος ἄλλων,
Οὗτος ἐμὸς, κοῦραι Σολυμήιδες, ἐστὶν ἑταῖρος.

ΚΕΦ. ς'.

1 ΠΗ παρέβη ὁ φίλος σοῦ; ἢ ἐς τίνα χῶρον ἀπῆλθεν,
Ὦ γύναι, ἣ κάλλει μέγα νικᾷς φῦλα γυναικῶν;
Πῆ δὲ παρακλίνας ὁ φίλος τεὸς ᾤχετο φεύγων;
Εἴφ', ἵνα μὲν μετὰ σοῦ ἅμα διζώμεσθα καὶ ἡμεῖς.
2 Καλὸς δ' ἆρ ἐμὸς φίλος ἦλθε, καὶ εἰς ἑὸν ἵκετο κῆπον,
Ὀρχάτου ἐς πρασιὰς, ὅθ' ἀρώματα τόσσα πεφύκει,
Ἔνθ' ὅ γε ἀσπασίως κατ' ἂρ ἤϊεν, ὄφρα νέμοιτο
Ὄρχοις ἐν θαλεροῖσιν, ἰδὲ κρίνα λευκὰ λέγοιτο.
3. Εἰμί τ' ἔγωγε φίλοιο, φίλος τέ μευ ἐστὶν ἐμεῖο·
Ὅς δέ τ' ἄδην νέμεται ἀνὰ λείρια καλλιπέτηλα.
4 Ὦ πέπον, ὦ φιλότης, καλὴ σὺ μὲν ἠΰτε Τίρσα,
Καλή τ' ἠΰτε Τίρσα, καὶ ὡς Σόλυμ' εἶδος ἀγητὴ,
Δεινὴ δ' αἰδοίη τε πέλεις εἰς ὦπα ἰδέσθαι,
Ὡς σημειοφόρων φρικταὶ στίχες ἀσπιστάων.
5 Κλῖνον ἐμεῦ ἀπονόσφι τεὰς καὶ τρέψον ὀπωπὰς,
Νίκησαν γὰρ ἐμὲ, κρατερόν τέ μοι ἕλκος ἔθηκαν·
Σεῖο κόμαι, πλόκαμοί θ' ὡς αἰπόλιον πλατὺ αἰγῶν,
Αἵ θ' ἅμα βοσκόμεναι Γιλεαδόθεν ἐξεφάανθεν.
6 Οἰῶν ἠΰτε ποῦ τεοὶ ἑστᾶσιν ὀδόντες,
Αἵ τε λοεσσάμεναι ποταμοῦ ἄπο καλλιρόοιο
Ἐξανέβαν, πᾶσαι δ' ἔτεκον διδυμάονα τέκνα,
Τάων δ' οὔτις στεῖρ', οὔτ' ἄμμορός ἐστι τόκοιο.
7 Ἠΰτε γὰρ ῥοιῆς λύφος ἀγλαὸν εἴδεται ὥρῃ,
Ὡς κρόταφοι φαίνονται ὑπὸ πλοκάμοισι τεοῖσιν.

Εἰσὶ

Vultus autem ejus Libano similis-videtur aspectu,
Eximius inter alios, & eminens velut cedri.

Suave admodum ei os est, & suavem halitum fundit,
Adeóque totus amabilis, semper cum gratiis versatur,
Hic mihi dilectus, omnium longè dilectissimus aliorum,
Hic meus, puellæ Solymitides, est amicus.

CAP. VI.

Quò transiit ille amicus tuus ? aut in quem locum abiit,
O mulier, quæ formâ longè superas gentes mulierum ?
Quò autem declinans ille amicus tuus abiit fugiens ?
Dic, ut eum tecum unà quæramus & nos.

Meus amicus descendit, & in suum venit hortum,
Plantarii ad areolas, ubi aromata tot nascuntur,
Illuc is libentèr descendit, ut pascat
Pomariis in floridis, & lilia alba colligat.

Sum ego amici (mei,) & amicus meus est meus,
Qui & affatim pascitur inter lilia pulchrè-foliata.

O suavissima, ô amicissima, pulchra tu certè velut Tirsa,
Pulchra velut Tirsa, & sicut Solyma formâ admirabilis,
Terribilis autem verendaque es in vultum aspectu,
Ut vexilliferorum tremendæ acies armatorum.

Flecte à me aliorsum tuos, & verte oculos,
Vicerunt enim me, validumque mihi vulnus inflixerunt:
Tuæ comæ, cincinnique (sunt) velut grex amplus caprarum,
Quæ simul pascentes de Gileade apparent.

Ovium sicut grex tui stant dentes,
Quæ lotæ, amne à pulchrè-fluente
Ascendunt, singulæ autem pepererunt gemellos fœtus,
Earum autem nulla sterilis, nec expers est partûs.

Ut malogranati fragmen pulchrum conspicitur tempore-maturo,
Sic tempora apparent sub crinibus tuis.

8 Εἰσὶ καὶ ἑξήκοντα πολύμνησαι βασίλειαι,
Παλλακίδες τ' ὄαρές τε μετὰ σφίσιν ὀγδώκοντα,
Κτηταὶ, οὐ γαμεταὶ, ἄμυδις δέ τε παρθένοι ἀγναὶ
Μυρίαι, ἀδμῆτες, πληθὺν δ' οὐκ ἔστ' ὀνομῆναι.
9 Ἣ μί' ἐμεῖο πέλεια πέλει, μία μου ἀμίαντος,
Μουνογενὴς κούρη ἧς μητέρος, οἰόθεν οἴη,
Ἠδ' ἀγαπητὴ ἐοῦσα· φιλεῖ δέ μιν ἔξοχα μήτηρ,
Οὕνεκά τ' ἔξαιτον καὶ ἀειπρεπέ' ἔμμεναι οἴει·
Θυγατέρες μιν ἐσεῖδον, ὁμοῦ δέ τέ μιν μακάριζον,
Ὡς χαρίεσσα τέτυκται ἁπασαι, παλλακίδες τε
Θηήσαντο πάρος, καὶ ἐπευφήμησαν ἅπασαι.
10 Κείνη τίς ποτέ ἐστι γυναικῶν θηλυτεράων,
Ἀμφαδὰ παρκύπτουσ', ἠοῖ ἐναλίγκιος ἄντην,
Μαρμαρυγὴν χαρίεντος ἀπαστράπτουσα προσώπου,
Οἷά τε λευκοπάρηος ἐπαντέλλουσα σελήνη,
Λαμπρὴ δ' ὥς τε φάος τερψιμβρότου ἠελίοιο,
Δεινὴ δὲ, φρικτή τε, μέγας στρατὸς ἠΰτε λαῶν
Αἰχμητέων, πολέμοιο τέρας μετὰ χερσὶν ἐχόντων.
11 Ὄρχατον ἐς καρύων κατέβην, ἵνα δένδρεα καλὰ
Καὶ καρποὺς πεφυῶτας ἐν ἄγκεσι θηησαίμην,
Ὄρεα καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἴδω, γνοίω τ' ἐνὶ θυμῷ,
Ἄμπελος εἰ τεθαλυῖα, καὶ εἰ βρύει ἄνθεσι ῥοιή.
12 Ἂν δ' ἔθορε ψυχή μου ἐνὶ φρεσὶν ἅλματι κούφῳ,
Αἶψα μάλ', οὐδ' ἐνόησ', ἐδόκευν δέ τε ῥίμφα πέτεσθαι
Ἅρμασιν Ἀμμιναδάβου εὐξέστοισιν ἐοικώς.
13 Ἔρχεο νοστήσασα παλίντροπος, ὦ Συλαμῖτι,
Ἔρχεο νοστήσασα παλίντροπος, ὄφρά σ' ὁρῶμεν·
Καὶ τί γὰρ ὔμμες ὁρᾶν θέλετ' ἐν Συλαμίτιδι κούρῃ;
Πληθὺν, ὥς ὅτ' ἔναντα δύο στρατοὶ εἵατο λαῶν.

Sunt & sexaginta à multis-petitæ reginæ,
Concubinæque fœminæque cum iis octoginta
Acquisititiæ,non nuptæ, simulque virgines castæ
Innumeræ,intactæ,multitudinem non est nominare.
(At) certè una est mea columba, una mea immaculata,
Unigenita filia suæ matris, unicè una,
Et dilecta existens: amat verò eam præcipuè mater,
Quoniam selectam & eximiam esse putat.
Filiæ eam viderunt,simul autem eam beatam prædicarunt,
Quòd-tam gratiosa fuerit: reginæ, concubinæque
Mirabundæ-spectârunt, & (ei) applauserunt omnes.

Illa quæ tandem est mulierum fæmellarum,
Palam prospectans, auroræ similis visu,
Fulgorem gratiosâ vibrans à facie,
Tanquam alba-genas oriens luna,
Splendida autem ut lux homines-delectantis solis,
Terribilis autem & tremenda, ingens velut exercitus populorum
Armatorum, belli signum in manibus habentium?

Ad hortum meum descendi,ut arbores pulchras,
Et fructus nascentes in vallibus viderem,
Ut & oculis cernerem, sciremque in animo,
Vitis an florida(sit,)& an pullulans-emittat flosculos malus-punica.
Exiliit autem anima mea in precordiis saltu levi,
Repentè admodum, neque sensi, videbar autem perniciter volare
Curribus Amminadabi benè-politis similis.

Veni, redux,reversa, ò Sylamitis,
Veni redux, reversa, ut te videamus:
Ecquid verò vos videre vultis in Sylamitide puellâ?
Multitudinem,ut cùm ex-adverso duo exercitus sedent populorum.

ΚΕΦ. ζ'.

1 ΩΣ καλ' ὡς καλοῖσιν ἔχεις ἐπὶ ποσσὶ πέδιλα,
Ὦ θύγατερ κυδίστη ὑπερμενέος βασιλῆος.
Ἄψεα σεῦ, μηροί τε λίθοι ὡς εἴσ' ἐείπμοι,
Τοὺς πολυΐδρις ἀνὴρ τεχνήσατο χερσὶν ἑῇσιν,
Ἔργων εὖ εἰδὼς, θῆκεν δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλά.
2 Ὀμφαλὸς αὖ κρητῆρι τετυγμένῳ ἐστὶν ὅμοιος,
Δινωτοῦ κρητῆρι τεὸς, περιηγεῖ, καλῷ,
Ὅς θ' ἅλις ἔνδον ἔχει, ἐπεὶ οὐ ποτοῦ ἐστ' ἐπιδευής·
Γαστὴρ σεῖο, φίλη, πυρῶν θημῶνι ἔοικε,
Κοσμητῷ, κρίνα τόνγε περὶ λεύκ' ἐστεφάνωται.
3 Μαζοί σοίγε δύω ὥσπερ δύο δορκάδες αἰγῶν,
Αἳ διδυμάονές εἰσι, καὶ ἀλλήλῃσιν ὅμοιαι.
4 Αὐχὴν ἠΰτε πύργος εὔπρίστου ἐλέφαντος
Ὀρθὸς ἔστ' ὤμοιϊν· σεῖο δ' ἄμφω φάεα καλὰ
Ἐν κεφαλῇ λαμπρῇσι κολυμβήθρῃσιν ἔοικεν,
Αἵ τ' εἴσ' ἐν Ἐσεβῶνι πύλης παρὰ Βαθραβιμῇσι·
Ῥὶς δέ τοι ὡς Λιβάνοιο θυώδεος ἔπλετο πύργος,
Ὃς βλέπει ἐς κλεινῆς ἱερὰ κρήδεμνα Δαμασκοῦ.
5 Καρμήλῳ κεφαλὴ ὑπὲρ αὐχένος ἐστὶν ὁμοίη,
Πορφύρῃ εἰοικυῖα κόμη, πλόκαμοί τε καρήνου·
Εἰν ὑπερωϊόφιν βασιλεὺς κατερύκεται αὐτὸς,
Οἷα δαμεὶς ἐνὶ δεσμῷ, ἔρως δέ τέ οἱ φρένα θέλγει.
6 Ὦ φίλη, ὡς καλή τε, καὶ ἱμερόεσσα τέτυξαι·
Ὡς χαρίεσσα πέλεις, καὶ χάρματα πολλὰ φυτεύεις.
7 Ὑψικόμῳ φοίνικι δέμας μέγεθός τε ἐοικὲς,
Ἔρνος δ' οὔποτε τοῖον ἀνέδραμε· σεῖο δὲ μαζοὶ
Βότρυες ὣς σφειγόωσιν ἀγαλλόμενοι σταφυλῇσι.
8 Καὶ πότ' ἔφην, Φοίνικ' ἀναβήσομαι ἀγλαόκαρπον,
Ὄζους ἀμφοτέρῃσι λαβών· νῦν σεῖό τε μαζοὶ
Ἔσσονται βοτρύεσσιν ἀλίγκιοι ἀμπελίνοισιν,

Οἷα

CAP. VII.

Quàm pulchros quàm pulchris habes in pedibus calceos,
O filia eximia præpotentis regis!
Artus tui, femoráque lapides velut sunt pretiosi,
Quos peritus vir artificiosè-polivit manibus suis,
Operum gnarus, inseruit autem elegantias multas.
Umbilicus porrò crateri affabre-facto est similis,
Tornato crateri tuus, orbiculari, pulchro,
Qui & satis intùs habet, quandoquidem potûs non est expers;
Venter tuus, amica, tritici acervo similis-est,
Ordinato, lilia quem candida circundant.
Ubera tua bina (sunt) velut duo hinnuli caprarum,
Qui gemelli sunt, & sibi-mutuò similes.
Cervix sicut turris benè-fecto ex ebore
Erecta super humeros: tui autem utrique oculi pulchri
In capite limpidis piscinis similes-sunt,
Quæ sunt in Esebone portas juxta Bathrabicas:
Nasus autem tibi velut Libani odoriferi est turris,
Quæ spectat versus inclytæ magna mænia Damasci.
Carmelo caput super cervicem (tuam) simile-est,
Purpuræ similis coma, crinésque capitis:
In pergulis Rex detinetur ipse,
Quasi domitus in vinculo, amor autem ei animum mulcet.
O amica, quam pulchra & desiderabilis es!
Quàm grata es, & voluptates multás paris!
Alticomæ palmæ corpore & staturâ similis-es,
Surculus autem nunquam talis exortus-est: tua autem ubera
Racemi ceu turgent luxuriantes uvis.
Et tum d'xi, Palmam conscendam splendidos-fructus-habentem,
Ramos ambabus (manibus) prehendens: nunc tua etiam ubera
Erunt racemis similia viteis,

Velutí-

Οἷά τε μῆλα τεῆς ῥινὸς καλλίστου ὀδμή.

9 Οἴνῳ καὶ παναρίστῳ ὁμοίη σεῦ ὑπερῴη,

Ὅς κατὰ λαυκανίης ἰθὺς κίεν ἀνδρὸς ἑταίρου,

Ἡδὺ μάλα προρέων, ὅς θ᾽ ὑπνώοντας ἔγειρε,

Καὶ στόμ᾽ ἄνοιξε βροτῶν, τοὺς κεν γλυκὺς ὕπνος ἔχησιν.

10 Εἰμί τ᾽ ἔγωγε φίλοιο, ποθὴ δέ τέ μευ μιν ἱκάνει,

Ὅς δέ τέ μευ ἔραται, καί μιν γλυκὺς ἵμερος αἱρεῖ.

11 Δεῦρό μοι, ὦ φιλότης, ἄγε νῶϊ ἀγρόνδε κίωμεν

Ἄμφω, παννύχιοί τ᾽ ἐνὶ κωμοπόλεσσι μένωμεν.

12 Πρωῒ δ᾽ ἀνιστάμενοι τάχα βείομεν ἐς περ ἀλωὰς,

Ἄμπελον ὀψόμενοι, εἴ πυ ἔπι τ᾽ ὄμφακές εἰσιν,

Ἄνθος ἀφιεῖσαι, ἢ καὶ ὑποπερκάζουσιν.

Εἴ τ᾽ ἄρα που ῥοιαὶ νεοθηλέα βλαστὸν ἔφυσαν·

Ἔνθα τε σοὶ πρόφρων γλυκερούς μευ ἔρωτας ὀπάσσω.

13 Ὀδμὴ δ᾽ ἄσπετος ὦρτο φυέντων μανδραγορέων·

Καρποὶ δ᾽ ἱμερόεντες ἐφ᾽ ἡμετέρῃσι θύρῃσι

Παντοῖοι παρέασ᾽, ἠμὲν νέοι, ἠδὲ παλαιοί,

Τοὺς ἀπό σοι, φίλ᾽, ἔθηκα, φύλαξά τε, ὄφρα φάγησθα.

ΚΕΦ. η′.

1 Εἴθ᾽ ὡς αὐτοκασιγνητός μοι ἀδελφεὸς εἴης,

Ὅν μήτηρ μὲν ἔτικτεν, ὁ δ᾽ αὐτῆς θήσατο μαζόν·

Τῶ σε καὶ ὄντα θύρηφι κύσαιμί κεν, εἴ περ ἔτετμον,

Οὐδέ κεν ὡς λώβη τ᾽ εἴην, καὶ ἐπόψιος ἄλλων.

2 Καί κέ σε μητρὸς ἐμῆς ἐς δώματα κάλ᾽ ἀγάγοιμι,

Σοί θ᾽ ἡγησαίμην εἰς οἶκον ἐμοῖο τεκούσης,

Ἥ κέ μοι εὖ ὑπόθοιτο σαοφροσύνῃσι νόοιο,

Καί τέ με μήδεα πυκνὰ διδάσκοι, ὄφρα δαείω·

Καί κέ τοι εὐδυκέως οἶνον μελιηδέα δοίην,

Πιέμεν, ἀμβρόσιον, τῷ ἀρώματα πολλὰ μέμικτο,

Καὶ γλυκὺ νέκταρ ἐμῆς κεκερασμένον αἵματι ῥοιῆς,

Τοῦ δ᾽ ὀδμὴ ἡδεῖα ἀπὸ κρητῆρος ὀδώδει.

Velutíque mala tui nasi pulchrè-spirans odor.
Vino etiam optimo simile tuum palatum,
Quod per guttur rectà descendit mei amici,
Suavitèr admodum fluens, quod & dormientes excitat,
Et os aperit hominum, quos dulcis somnus occupat.

Sum ego amici (mei,) desiderium autem mei eum pertingit,
Ipse autem me amat, & eum dulcis cupido capit.

Adesdum mihi, ò amice, age nunc in agrum eamus
Ambo, totâque-nocte in villis maneamus.

Mane autem surgentes mox eamus in vineas,
Vitem visuri, an fortè adhuc uvæ-immaturæ sint,
Florem emittentes, aut etiam subnigrescere incipiant.
Et an fortè mali-puniceæ recens germen produxerint:
Ibique tibi lubens dulces meos amores præbebo.

Odor autem ingens oritur pullulantium mandragorarum:
Fructus autem jucundi nostra apud ostia
Omnimodi sunt, tum novi, tum veteres,
Quos tibi, amice, reposui, servavíque, ut comedas.

CAP. VIII.

UTinam sicut germanus mihi frater esses,
Quem mater mea peperit, is autem ejus suxit mammam!
Tum te, licet foris esses, oscularer, si invenirem,
Neque sic (tamen) dedecus essem, & despicabilis aliis.

Et te matris meæ ad ædes pulchras ducerem,
Tibíque dux essem ad domum vadens parentis,
Quæ me benè institueret prudentiâ mentis,
Et me consilia solertia doceret, ut scirem;
Et tibi benevolè vinum suave darem,
Ad bibendum, fragrans, cui aromata multa permixta-sunt,
Et dulce nectar mei temperatum sanguine malogranati,
Ejus autem odor suavis à cratere spirat.

Méque

[redacted]

3 Καί με κεν ἀμφοτέρῃσιν ἑλὼν, κεφαλὴν ὑπερείδοι
Σκαιῇ, αὐτὰρ περιφὺς ἔχοι ἀγκὰς δεξιτερῆφι.
4 Υ̓́μμιν ἐγὼ, κοῦραι Σολυμίτιδες, ὧδ' ἐπιτέλλω,
Μὴ φίλον ἐξ εὐνῆς ἀνεγεῖραι, πρίν κ' ἐθελήσῃ,
Μηδ' οἱ νήδυμον ὕπνον ἀπὸ βλεφάροιϊν ὀλέσσαι.
5 Ἥδε τίς ἐστιν ἣ ἔρχετ' ἐρημόθεν ὧδ' ἀναβᾶσα,
Ἀσπασίως ἐπὶ κόλπον ἑοῦ κλινθεῖσα φίλοιο;
Ἦ μὲν ἐγώ σ' ἀνέγειρ' ὑπὸ μηλέῃ, ἣ περ ἔκεισο,
Ἔνθα τέκεν σε τεκοῦσα, καὶ ἔνθα σε γείνατο μήτηρ,
Ἔκ τ' ἄγαγε προφόωσδε, σὺ δ' ἠελίου ἴδες αὐγάς.
6 Θὲς δέ με σῷ ἐπὶ κῆρι, καὶ ὡς σφρηγῖδα χάραξον,
Ἐν δὲ βραχίονι σεῖο τύπου, σημήϊον εἶναι,
Ἄλληκτόν τε μένειν, ἵνα μήποτ' ἐμεῖο λάθηαι·
Καὶ γὰρ ἔρως κρατερὸς πέλεται ὡς κὴρ ἐρεβεννὴ,
Ἀργαλέη, θανάτῳ τε βίην καὶ κάρτος ἔοικε,
Δεινὸς δὲ ζῆλος, πύλαι ὡς ἀΐδαο μέλαιναι,
Τοῦ δέ τε ἄνθρακες ὡς πυρὸς ἄνθρακες αἰθομένοιο,
Αἰθομένοιο πυρὸς, τοῦ δ' ὤρετο θεσπιδαὴς φλόξ.
7 Ὕδατα πολλὰ πέδον σβέσσαι οὐ δύνατ', οὐδέ θ' ἔρωτα
Οὐδὲ κατακλύσσαι ποταμῶν μένος εὐρὺ ῥεόντων·
Εἴ πέρ τις κ' ἐθέλοι βίοτον καὶ οἶκον ἅπαντα
Δοῦναι ὑπὲρ τοῦ ἔρωτος, ὀνοστὰ δὲ τεῖό γε δῶρα.
Οὐ γὰρ ἂν ὡς κλήσαιτο, πορὼν περ ἀθέσφατον ὦνον.
8 Αὐτοκασιγνήτη μία μικρὴ ἄμμιν ἐτύχθη,
Μαζοὶ δ' οὐκ οἱ ἔασι· τί κεν ῥέξαιμεν ἀδελφῇ
Ἤματι τῷ, ὅτ' ἐν ἀνθρώποις φάτις ἔσσεται αὐτῆς;
(Οὐ γάρ κ' αἰὲν ἄπυστος ἔοι ποτέ·) τίπτε δέ μιν χρεώ;
9 Εἰ μέν τ' οὖν πέλε τεῖχος, ἐπ' αὐτῆς δείμομεν αὐλὴν
Ἀργύρου· εἰ δὲ θύρη, σανίδεσσί μιν ἀμφοτέρωσε
Φράξομεν ἐκ κέδροιο θυώδεος, εὖ ἀραρυίαις.
10 Εἰμί γε τεῖχος ἐγὼ, μαζοὺς δ' ἔχω ἠΰτε πύργους
Ὑψηλοὺς, μεγάλους, γάλα πολλοῖσιν παρέχοντας,

Στεῖρα

Méque ambabus (manibus) prehenderet, & caput suffulciret
Sinistrâ, at complectens (me) teneret in-ulnis dexterâ.
Vobis ego, puellæ Solymitides, sic mando,
Nè amicum (meum) è lecto excitate, priusquam voluerit,
Nec ei dulcem somnum à palpebris perdite.

Ista quænam est quæ venit ex eremo hîc ascendens,
Jucundè gremio sui innitens amici?
Certè ego te exsuscitavi sub malo, ubi jacebas,
Ibi peperit te parens, & ibi te genuit mater,
Ediditque in lucem, tu autem solis vidisti jubar.

Pone autem me tuum super cor, & tanquam sigillo insculpe,
In brachio autem tuo imprime, signaculum ut sim,
Jugiterque maneam, ut nunquam mei obliviscaris:
Etenim amor fortis est, ut fatum nigrum,
Sævum, mortique vi & robore similis-est,
Atrox autem zelus, portæ velut sepulchri nigræ,
Ejus autem prunæ sicut ignis prunæ ardentis,
Ardentis ignis, cujus oritur vehementissima flamma.

Aquæ multæ cupidinem extinguere non possunt, neque amorem
Novit submergere amnium vis latè fluentium;
Etsi quis velit substantiam (suam) & facultates omnes
Dare pro amore, contemnenda tamen ejus (essent) munera,
Nam nè sic quidem acquireret, præbuerit licet ingens pretium.
Soror una parva nobis est,
Ubera autem ei non sunt: quid faciemus sorori
De illo, cùm inter homines sermo erit de illâ? [opus(erit?)
(Non enim semper fando-inaudita futura est;) quânam autem re ei

Siquidem fuerit murus, super eam ædificabimus palatium
Ex-argento; sin autem janua, tabulatis eam utrinque
Communiemus ex cedro odoriferâ, benè compactis.
Sum utique murus ego, ubera autem habeo sicut turres
Excelsas, magnas, lac multis præbentia,

Sterilis

3 Καί μοι κεν ἀμφοτέρῃσιν ἑλὼν, κεφαλὴν ὑπερείδοι
Σκαιῇ, αὐτὰρ περιφὺς ἔχοι ἀγκὰς δεξιτερῆφι.
4 Ὕμμιν ἐγὼ, κοῦραι Σολυμηΐδες, ὧδ' ἐπιτέλλω,
Μὴ φίλον ἐξ εὐνῆς ἀνεγεῖραι, πρίν κ' ἐθελήσῃ,
Μηδ' οἱ νήδυμον ὕπνον ἀπὸ βλεφάροιϊν ὀλέσσαι.
5 Ἥδε τίς ἐστιν ἣ ἔρχετ' ἐρημόθεν ὧδ' ἀναβᾶσα,
Ἀσπασίως ἐπὶ κόλπον ἑοῦ κλινθεῖσα φίλοιο;
Ἤ μὲν ἐγώ σ' ἀνέγειρ' ὑπὸ μηλέῃ, ἣ περ ἔκεισο,
Ἔνθα τέκεν σε τεκοῦσα, καὶ ἔνθα σε γείνατο μήτηρ,
Ἔκ τ' ἄγαγε προφόωσδε, σὺ δ' ἠελίου ἴδες αὐγάς.
6 Θὲς δέ με σῷ ἐπὶ κῆρι, καὶ ὡς σφρηγῖδα χάραξον,
Ἐν δὲ βραχίονι σεῖο τίθει, σημήϊον εἶναι,
Ἄλληκτόν τε μένειν, ἵνα μήποτ' ἐμεῖο λάθηαι·
Καὶ γὰρ ἔρως κρατερὸς πέλεται ὡς κὴρ ἐρεβεννὴ,
Ἀργαλέη, θανάτῳ τε βίῃ καὶ κάρτος ἔοικε,
Δεινὸς δὲ ζῆλος, πύλαι ὡς ἀΐδαο μέλαιναι,
Τοῦ δέ τε ἄνθρακες ὡς πυρὸς ἄνθρακες αἰθομένοιο,
Αἰθομένοιο πυρὸς, τοῦ δ' ὤρετο θεσπιδαὴς φλόξ.
7 Ὕδατα πολλὰ πέδονδε σβέσαι οὐ δύνατ', οὐδέ θ' ἔρωτα
Οἶδε κατακλύσαι ποταμῶν μένος εὐρὺ ῥεόντων·
Εἴ πέρ τις κ' ἐθέλοι βίοτον καὶ οἶκον ἅπαντα
Δοῦναι ὑπὲρ τοῦ ἔρωτος, ὀνοσσεῖ δὲ τοῖό γε δῶρα.
Οὐ γὰρ ἂν ὡς κλήσαιτο, πορών περ ἀθέσφατον ὦνον.
8 Αὐτοκασιγνήτη μία μικρὴ ἄμμιν ἐτύχθη,
Μαζοὶ δ' οὔ οἱ ἔασι· τί κεν ῥέξαιμεν ἀδελφῇ
Ἤματι τῷ, ὅτ' ἐν ἀνθρώποις φάτις ἔσσεται αὐτῆς;
(Οὐ γάρ κ' αἰὲν ἄπυστος ἔοι ποτέ·) τίπτε δέ μιν χρεώ;
9 Εἰ μὲν τ' οὖν πέλε τεῖχος, ἐπ' αὐτῆς δείμομεν αὐλὴν
Ἀργύρου· εἰ δὲ θύρη, σανίδεσσί μιν ἀμφοτέρωσε
Φράξομεν ἐκ κέδροιο θυώδεος, εὖ ἀραρυίαις.
10 Εἰμί γε τεῖχος ἐγὼ, μαζοὺς δ' ἔχω ἠΰτε πύργους
Ὑψηλοὺς, μεγάλους, γάλα πολλοῖσιν παρέχοντας,

Στεῖρα

Méque ambabus (manibus) prehenderet, & caput suffulciret
Sinistrâ, at complectens (me) teneret in ulnis dexterâ.
Vobis ego, puellæ Solymitides, sic mando,
Nè amicum (meum) è lecto excitate, priusquam voluerit,
Nec ei dulcem somnum â palpebris perdite.

Ista quænam est quæ venit ex eremo hic ascendens,
Jucundè gremio sui innitens amici?
Certè ego te exsuscitavi sub malo, ubi jacebas,
Ibi peperit te parens, & ibi te genuit mater,
Edideritque in lucem, tu autem solis vidisti jubar.

Pone autem me tuum super cor, & tanquam sigillo insculpe,
In brachio autem tuo imprime, signaculum ut sim,
Jugiterque maneam, ut nunquam mei obliviscaris:
Etenim amor fortis est, ut fatum nigrum,
Sævum, mortique vi & robore similis est,
Atrox autem zelus, portæ velut sepulchri nigræ,
Ejus autem prunæ sicut ignis prunæ ardentis,
Ardentis ignis, cujus oritur vehementissima flamma.

Aquæ multæ cupidinem extinguere non possunt, neque amorem
Novit submergere amnium vis latè fluentium;
Etsi quis velit substantiam (suam) & facultates omnes
Dare pro amore, contemnenda tamen ejus (essent) munera,
Nam nè sic quidem acquireret, præbuerit licet ingens pretium.
Soror una parva nobis est,
Ubera autem ei non sunt: quid faciemus sorori
De illo, cùm inter homines sermo erit de illâ? [opus (erit?)
(Non enim semper fando inaudita futura est;) quânam autem te ei

Siquidem fuerit murus, super eam ædificabimus palatium
Ex argento; sin autem janua, tabulatis eam utrinque
Communiemus ex cedro odoriferâ, benè compactis.
Sum utique murus ego, ubera autem habeo sicut turres
Excelsas, magnas, lac multis præbentia,

3 Καί μέ κεν ἀμφοτέρῃσιν ἑλὼν, κεφαλὴν ὑπερείδοι
Σκαιῇ, αὐτὰρ περιφὺς ἔχοι ἀγκὰς δεξιτερῆφι.
4 Ὕμμιν ἐγὼ, κοῦραι Σολυμηΐδες, ὧδ' ἐπιτέλλω,
Μὴ φίλον ἐξ εὐνῆς ἀνεγεῖραι, πρὶν κ' ἐθελήσῃ,
Μηδ' οἱ νήδυμον ὕπνον ἀπὸ βλεφάροιϊν ὀλέσσαι.
5 Ἥδε τίς ἐστιν ἣ ἔρχετ' ἐρημόθεν ὧδ' ἀναβᾶσα,
Ἀσπασίως ἐπὶ κόλπον ἑοῦ κλινθεῖσα φίλοιο;
Ἦ μὲν ἐγώ σ' ἀνέγειρ' ὑπὸ μηλέῃ, ἧ περ ἔκεισο,
Ἔνθα τέκεν σε τεκοῦσα, καὶ ἔνθα σε γείνατο μήτηρ,
Ἔκ τ' ἄγαγε προφόωσδε, σὺ δ' ἠελίου ἴδες αὐγάς.
6 Θὲς δέ με σῷ ἐπὶ κῆρι, καὶ ὡς σφρηγῖδα χάραξον,
Ἐν δὲ βραχίονι σεῖο τύπου, σημήϊον εἶναι,
Ἄλληκτόν τε μένειν, ἵνα μήποτ' ἐμεῖο λάθηαι·
Καὶ γὰρ ἔρως κρατερὸς πέλεται ὡς κὴρ ἐρεβεννὴ,
Ἀργαλέη, θανάτῳ τε βίην καὶ κάρτος ἔοικε,
Δεινὸς δὲ ζῆλος, πύλαι ὡς ἀΐδαο μέλαιναι,
Τοῦ δέ τε ἄνθρακες ὡς πυρὸς ἄνθρακες αἰθομένοιο,
Αἰθομένοιο πυρὸς, τοῦ δ' ὤρετο θεσπιδαὴς φλόξ.
7 Ὕδατα πολλὰ πόθον σβέσαι οὐ δύνατ', οὐδέ θ' ἔρωτα
Οἵδε κατακλύσαι ποταμῶν μένος εὐρὺ ῥεόντων·
Εἴ περ τις κ' ἐθέλοι βίοτον καὶ οἶκον ἅπαντα
Δοῦναι ὑπὲρ τοῦ ἔρωτος, ὀνοσαὶ δὲ τοῖό γε δῶρα.
Οὐ γὰρ ἂν ὣς κλήσαιτο, πορὼν περ ἀθέσφατον ὦνον.
8 Αὐτοκασιγνήτη μία μικρὴ ἄμμιν ἐτύχθη,
Μαζοὶ δ' οὔ οἱ ἔασι· τί κεν ῥέξαιμεν ἀδελφῇ
Ἤματι τῷ, ὅτ' ἐν ἀνθρώποις φάτις ἔσσεται αὐτῆς εἰ
(Οὐ γάρ κ' αἰὲν ἄπυστος ἔοι ποτέ·) τίπτε δέ μιν χρεώ;
9 Εἰ μέν τ' οὖν πέλε τεῖχος, ἐπ' αὐτῆς δείμομεν αὐλὴν
Ἀργύρου· εἰ δὲ θύρη, σανίδεσσί μιν ἀμφοτέρωσε
Φραξόμεν ἐκ κέδροιο θυώδεος, ἠὺ ἀραρυίαις.
10 Εἰμί γε τεῖχος ἐγὼ, μαζοὺς δ' ἔχω ἠΰτε πύργους
Ὑψηλοὺς, μεγάλους, γάλα πολλοῖσιν παρέχοντας,

Στεῖρα

Méque ambabus (manibus) prehenderet, & caput suffulciret
Sinistrâ, at complectens (me) teneret in ulnis dexterâ.
Vobis ego, puellæ Solymitides, sic mando,
Nè amicum (meum) è lecto excitate, priusquam voluerit,
Nec ei dulcem somnum â palpebris perdite.

Ista quænam est quæ venit ex eremo hîc ascendens,
Jucundè gremio sui innitens amici?
Certè ego te exsuscitavi sub malo, ubi jacebas,
Ibi peperit te parens, & ibi te genuit mater,
Ediditque in lucem, tu autem solis vidisti jubar.

Pone autem me tuum super cor, & tanquam sigillo insculpe,
In brachio autem tuo imprime, signaculum ut sim,
Jugiterque maneam, ut nunquam mei obliviscaris:
Etenim amor fortis est, ut fatum nigrum,
Sævum, mortique vi & robore similis est,
Atrox autem zelus, portæ velut sepulchri nigræ,
Ejus autem prunæ sicut ignis prunæ ardentis,
Ardentis ignis, cujus oritur vehementissima flamma.

Aquæ multæ cupidinem extinguere non possunt, neque amorem
Novit submergere amnium vis latè fluentium;
Etsi quis velit substantiam (suam) & facultates omnes
Dare pro amore, contemnenda tamen ejus (essent) munera,
Nam nè sic quidem acquireret, præbuerit licet ingens pretium.
Soror una parva nobis est,
Ubera autem ei non sunt: quid faciemus sorori
De illo, cùm inter homines sermo erit de illâ? [opus(erit?)
(Non enim semper fando-inaudita futura est;) quânam autem re ei

Siquidem fuerit murus, super eam ædificabimus palatium
Ex-argento; sin autem janua, tabulatis eam utrinque
Communiemus ex cedro odoriferâ, benè compactis.
Sum utique murus ego, ubera autem habeo sicut turres
Excelsas, magnas, lac multis præbentia,

3 Καί με κεν ἀμφοτέρῃσιν ἑλὼν, κεφαλὴν ὑπερείδοι
Σκαιῇ, ἀτὰρ περιφὺς ἔχοι ἀγκὰς δεξιτερῆφι.
4 Υ̓́μμιν ἐγὼ, κοῦραι Σολυμηΐδες, ὧδ' ἐπιτέλλω,
Μὴ φίλον ἐξ εὐνῆς ἀνεγεῖραι, πρίν κ' ἐθελήσῃ,
Μηδ' οἱ νήδυμον ὕπνον ἀπὸ βλεφάροιιν ὀλέσσαι.
5 Ἥδε τίς ἐστιν ἣ ἔρχετ' ἐρημόθεν ὧδ' ἀναβᾶσα,
Ἀσπασίως ἐπὶ κόλπον ἑοῦ κλινθεῖσα φίλοιο;
Ἦ μὲν ἐγώ σ' ἀνέγειρ' ὑπὸ μηλέῃ, ἣ παρ ἔκεισο,
Ἔνθα τέκεν σε τεκοῦσα, καὶ ἔνθα σε γείνατο μήτηρ,
Ἔκ τ' ἄγαγε προφόωσδε, σὺ δ' ἠελίου ἴδες αὐγάς.
6 Θὲς δέ με σῷ ἐπὶ κῆρι, καὶ ὡς σφρηγῖδα χάραξον,
Ἐν δὲ βραχίονι σεῖο τύπου, σημήϊον εἶναι,
Ἀλληκτόν τε μένειν, ἵνα μήποτ' ἐμεῖο λάθηαι·
Καὶ γὰρ ἔρως κρατερὸς πέλεται ὡς κὴρ ἐρεβεννὴ,
Ἀργαλέη, θανάτῳ τε βίῃ καὶ κάρτεϊ ἔοικε,
Δεινὸς δὲ ζῆλος, πύλαι ὡς ἀΐδαο μέλαιναι,
Τοῦ δέ τε ἄνθρακες ὡς πυρὸς ἄνθρακες αἰθομένοιο,
Αἰθομένοιο πυρὸς, τοῦ δ' ὤρετο θεσπιδαὴς φλόξ.
7 Ὕδατα πολλὰ πόθον σβέσσαι οὐ δύνατ', οὐδέ θ' ἔρωτα
Οἱ δὲ κατακλύσαι ποταμῶν μένος εὐρὺ ῥεόντων·
Εἴ πέρ τις κ' ἐθέλοι βίοτον καὶ οἶκον ἅπαντα
Δοῦναι ὑπὲρ τοῦ ἔρωτος, ὀνοστὰ δὲ τοῖό γε δῶρα.
Οὐ γὰρ ἂν ὡς κλήσαιτο, πορὼν περ ἀθέσφατον ὦνον.
8 Αὐτοκασιγνήτη μία μικρὴ ἄμμιν ἐτύχθη,
Μαζοὶ δ' οὔ οἱ ἔασι· τί κεν ῥέξαιμεν ἀδελφῇ
Ἤματι τῷ, ὅτ' ἐν ἀνθρώποις φάτις ἔσσεται αὐτῆς;
('Ου γάρ κ' αἰὲν ἄπυστος ἔοι ποτέ·) τίπτε δέ μιν χρεώ;
9 Εἰ μέν τ' οὖν πέλε τεῖχος, ἐπ' αὐτῆς δείμομεν αὐλὴν
Ἀργύρου· εἰ δὲ θύρη, σανίδεσσί μιν ἀμφοτέρωσε
Φράξομεν ἐκ κέδροιο θυώδεος, ξὺν ἀραρυίαις.
10 Εἰμί γε τεῖχος ἐγὼ, μαζοὺς δ' ἔχω ἠΰτε πύργους
Ὑψηλοὺς, μεγάλους, γάλα πολλοῖσιν παρέχοντας,

Méque ambabus (manibus) prehenderet, & caput suffulciret
Sinistrâ, at complectens (me) teneret in ulnis dexterâ.

Vobis ego, puellæ Solymitides, sic mando,
Nè amicum (meum) è lecto excitare, priusquam voluerit,
Nec ei dulcem somnum à palpebris perdite.

Ista quænam est quæ venit ex eremo hîc ascendens,
Jucundè gremio sui innitens amici?
Certè ego te exsuscitavi sub malo, ubi jacebas,
Ibi peperit te parens, & ibi te genuit mater,
Edíditque in lucem, tu autem solis vidisti jubar.

Pone autem me tuum super cor, & tanquam sigillo insculpe,
In brachio autem tuo imprime, signaculum ut sim,
Jugiterque maneam, ut nunquam mei obliviscaris:
Etenim amor fortis est, ut fatum nigrum,
Sævum, mortique vi & robore similis est,
Atrox autem zelus, potiùs velut sepulchri nigræ,
Ejus autem prunæ sicut ignis prunæ ardentis,
Ardentis ignis, cujus oritur vehementissima flamma.

Aquæ multæ cupidinem extinguere non possunt, neque amorem
Novit submergere amnium vis latè fluentium;
Etsi quis velit substantiam (suam) & facultates omnes
Dare pro amore, contemnenda tamen ejus (essent) munera,
Nam nè sic quidem acquireret, præbuerit licet ingens pretium.

Soror una parva nobis est,
Ubera autem ei non sunt: quid faciemus sorori
De illo, cùm inter homines sermo erit de illâ? [opus (erit?)
(Non enim semper fando-inaudita futura est;) quânam autem re ei

Siquidem fuerit murus, super eam ædificabimus palatium
Ex-argento; sin autem janua, tabulatis eam utrinque
Communiemus ex cedro odoriferâ, benè compactis.

Sum utique murus ego, ubera autem habeo sicut turres
Excelsas, magnas, lac multis præbentia,

Οἷά τε μῆλα τεῆς ῥινὸς καλλίπνοος ὀδμή.
9 Οἴνῳ καὶ παναρίστῳ ὁμοίη σεῦ ὑπωπή,
Ὃς κατὰ λαυκανίης ἰθὺς κίεν ἀνδρὸς ἑταίρου,
Ἡδὺ μάλα προρέων, ὅς θ᾽ ὑπνώοντας ἔγειρε,
Καὶ στόμ᾽ ἄνοιξε βροτῶν, τοὺς κεν γλυκὺς ὕπνος ἔχησιν.
10 Εἰμὶ τ᾽ ἔγωγε φίλοιο, ποθὴ δέ τέ μευ μιν ἱκάνει,
Ὃς δέ τέ μευ ἔραται, καί μιν γλυκὺς ἵμερος αἱρεῖ.
11 Δεῦρό μοι, ὦ φιλότης, ἄγε νῶϊ ἀγρόνδε κίωμεν
Ἄμφω, παννύχιοί τ᾽ ἐνὶ κωμοπόλεσσι μένωμεν.
12 Πρωῒ δ᾽ ἀνιστάμενοι τάχα βείομεν ἐς περ ἀλωάς,
Ἄμπελον ὀψόμενοι, εἴ πω ἔπι τ᾽ ὀμφακές εἰσιν,
Ἄνθος ἀφιεῖσαι, ἢ καὶ ὑποπερκάζουσιν.
Εἰ τ᾽ ἄρα πω ῥοιαὶ νεοθηλέα βλαστὸν ἔφυσαν·
Ἔνθα τε σοὶ πρόφρων γλυκερούς μευ ἔρωτας ὀπάσσω.
13 Ὀδμὴ δ᾽ ἄσπετος ὦρτο φυέντων μανδραγορέων·
Καρποὶ δ᾽ ἱμερόεντες ἐφ᾽ ἡμετέρῃσι θύρῃσι
Παντοῖοι παρέασ᾽, ἠμὲν νέοι, ἠδὲ παλαιοί,
Τοὺς ἀπό σοι, φίλ᾽, ἔθηκα, φύλαξά τε, ὄφρα φάγησθα.

ΚΕΦ. η΄.

1 Εἴθ᾽ ὡς αὐτοκασίγνητός μοι ἀδελφεὸς εἴης,
Ὃν μήτηρ μὲν ἔτικτεν, ὁ δ᾽ αὐτῆς θήσατο μαζόν·
Τῷ σε καὶ ὄντα θύρηφι κύσαιμί κεν, εἴ περ ἔτετμον,
Οὐδέ κεν ὥς λώβη τ᾽ εἴη, καὶ ἐπόψιος ἄλλων.
2 Καί κέ σε μητρὸς ἐμῆς ἐς δώματα κάλ᾽ ἀγάγοιμι,
Σοί θ᾽ ἡγησαίμην εἰς οἶκον ἰοῦσα τεκούσης,
Ἥ κέ μοι εὖ ὑπόθοιτο σαοφροσύνῃσι νόοιο,
Καί τέ με μύθεα πυκνὰ διδάσκοι, ὄφρα δαείω·
Καί κέ τοι ἐνδυκέως οἶνον μελιηδέα δοίην,
Πίεμεν, ἀμβρόσιον, τῷ ἀρώματα πολλὰ μέμικτο,
Καὶ γλυκὺ νέκταρ ἐμῆς κεκερασμένον αἵματι ῥοιῆς,
Τοῦ δ᾽ ὀδμὴ ἡδεῖα ἀπὸ κρητῆρος ὀδώδει.

Velutíque mala tui nasi pulchrè-spirans odor.

Vino etiam optimo simile tuum palatum,
Quod per guttur rectà descendit mei amici,
Suavitèr admodum fluens, quod & dormientes excitat,
Et os aperit hominum, quos dulcis somnus occupat.

Sum ego amici (mei,) desiderium autem mei cum pertingit,
Ipse autem me amat, & eum dulcis cupido capit.

Adesdum mihi, ò amice, age nunc in agrum eamus
Ambo, totâque-nocte in villis maneamus.

Mane autem surgentes mox eamus in vineas,
Vitem visuri, an fortè adhuc uvæ-immaturæ sint,
Florem emittentes, aut etiam subnigrescere incipiant.
Et an fortè mali-punicæ recens germen produxerint:
Ibique tibi lubens dulces meos amores præbebo.

Odor autem ingens oritur pullulantium mandragorarum:
Fructus autem jucundi nostra apud ostia
Omnimodi sunt, tum novi, tum veteres,
Quos tibi, amice, reposui, servavíque, ut comedas.

CAP. VIII.

Utinam sicut germanus mihi frater esses,
Quem mater mea peperit, is autem ejus suxit mammam!
Tum te, licet foris esses, oscularer, si invenirem,
Neque sic (tamen) dedecus essem, & despicabilis aliis.

Et te matris meæ ad ædes pulchras ducerem,
Tibíque dux essem ad domum vadens parentis,
Quæ me benè institueret prudentiâ mentis,
Et me consilia solertia doceret, ut scirem;
Et tibi benevolè vinum suave darem,
Ad bibendum, fragrans, cui aromata multa permixta-sunt,
Et dulce nectar mei temperatum sanguine malogranati,
Ejus autem odor suavis à cratere spirat.

Méque

Méque ambabus (manibus) prehenderet, & caput suffulciret
Sinistrâ, at complectens (me) teneret in-ulnis dexterâ.
Vobis ego, puellæ Solymitides, sic mando,
Nè amicum (meum) è lecto excitate, priusquam voluerit,
Nec ei dulcem somnum à palpebris perdite.

Ista quænam est quæ venit ex eremo hîc ascendens,
Jucundè gremio sui innitens amici?
Certè ego te exsuscitavi sub malo, ubi jacebas,
Ibi peperit te parens, & ibi te genuit mater,
Ediditque in lucem, tu autem solis vidisti jubar.

Pone autem me tuum super cor, & tanquam sigillo insculpe,
In brachio autem tuo imprime, signaculum ut sim,
Jugiterque maneam, ut nunquam mei obliviscaris:
Etenim amor fortis est, ut fatum nigrum,
Sævum, mortique vi & robore similis est,
Atrox autem zelus, portæ velut sepulchri nigræ,
Ejus autem prunæ sicut ignis prunæ ardentis,
Ardentis ignis, cujus oritur vehementissima flamma.

Aquæ multæ cupidinem extinguere non possunt, neque amorem
Novit submergere amnium vis latè fluentium;
Etsi quis velit substantiam (suam) & facultates omnes
Dare pro amore, contemnenda tamen ejus (essent) munera,
Nam nè sic quidem acquireret, præbuerit licet ingens pretium.
Soror una parva nobis est,
Ubera autem ei non sunt: quid faciemus sorori
De illo, cùm inter homines sermo erit de illâ? [opus (erit?)
(Non enim semper fando-inaudita futura est;) quânam autem re ei

Siquidem fuerit murus, super eam ædificabimus palatium
Ex-argento; sin autem janua, tabulatis eam utrinque
Communiemus ex cedro odoriferâ, benè compactis.
Sum utique murus ego, ubera autem habeo sicut turres
Excelsas, magnas, lac multis præbentia,

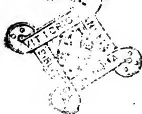
Sterilis

Στεῖρα πρίν περ ἐοῦσα, καὶ οὐκ εἰδυῖα τόκοιο·
Καὶ τίτε καλή θ' ὡς, καὶ ἐπήρατος ἦν ὁράασθαι
Ὀφθαλμοῖσιν ἐοῖς, ὁ δέ μοι χάριν ὤπασε πολλήν.
11 Ὄρχος ἔην Σολομῶντι περικλυτὸς ἐν Βαλαμῶνι,
Ἀμπελόεις, ὁ δὲ γουνὸν ἀλωῆς οἰνοπέδοιο
Δῶκ' ἐπιούροισιν, μέγαν ὄρχατον ἀμφιπολεύειν,
Εὖ τε κομιζόμεναι καρποὺς, φυτά τ' ἀμφιλαχαίνειν·
Οἱ δέ τε ἀνδρακὰς αὐτῷ ὄφελλον χίλια τίσαι
Ἀργύρεια, γλυκεροῦ καρποῦ ἐπιεικέ' ἀμοιβήν.
12 Ἡ δέ μου ἀντίον ἐστὶν ἐμὴ πολύκαρπος ἀλωὴ,
Ἣν ἔχω, ἀμφιέπω τε· σὲ δὲ χρὴ ἔνθεν ἀρέσθαι
Χίλιά τ', ὦ Σολομῶν, φύλακάς τε διηκόσι' αὐτοὺς,
Οἵ τε κομίζουσι, ῥύαλαί τ' ἐειθηλέα καρπόν.
13 Ὦ γύναι, ἣ κήποισιν ἐνὶ πολυανθέσι ναίεις,
Οἱ ἕταροι ὀπὶ σου κλίνουσ' ἀειήκοον οὖας·
Δὸς καί μοι φωνήν τε τεὴν μελίγηρυν ἀκούειν.
14 Σπεῦδ' ἄγε, φίλταθ' ἑταῖρε, γένοιό τε δορκάδι ἶσος,
Ἢ νεβρῷ ἐλάφων ἐπ' ἀρωματικοῖσιν ὄρεσσι.

ΤΕ'ΛΟΣ.

ERRATA.

Pag. 60. l. 12. lege ἀλόωντο. p.108. l.26. σοὶ ἐνὶ θυ- p.128. l.4. Ἡ-μαρτ' ... p.138. l.21. ὅς τι. p.152. l.14. χάρις δ'. p.160. l.25 ... ἔειπον. p.166. l.1. ἀλλήλων. p.168. l.19. οἶδα ὁ. p.228. l.23. Αἰπ.

Sterilis anteà licet fuerim, & inscia partûs :
Et tum pulchra quasi, & amabilis eram aspectu
Oculis ejus, is autem mihi favorem exhibuit multum.

Plantarium erat Solomoni insigne in Balamone,
Vitibus-consitum, is autem (hoc) fœcundum-solum vineæ viniferæ
Tradidit custodibus,ut magnum vinetum colerent,
Et benè curarent fructus, plantásque circumfoderent :
Hi autem singuli ipsi debebant mille pendere
Argenteos, dulcis fructûs æquam compensationem.

Coram me autem est mea frugifera vinea,
Quam habeo, coloque : te autem oportet inde sumere
Mille, ô Solomon, custodésque ducentos ipsos,
Qui curant, custodiúntque florentem fructum.

O fœmina, quæ hortis in floridis habitas,
Socii voci tuæ inclinant attentam aurem;
Sine & me vocem etiam tuam dulcisonam audire.

Festina age, charissime amice,estóque capreæ similis,
Aut hinnulo cervorum super aromaticos montes.

FINIS.

ERRATA.

Pag.65.l.5.lege inscitia men- *p.181.l.23.*tus·fueris.*p.219.l.6.*pate-as.*p.223.l.14.dele* nobis.*p.229.l.28.*disperserit.*p.237.l.16.*nascuntur.

